

KESKUSKAUPPAKAMARIN

LINJANVETOJA

2004

**Keskuskauppamari
Helsinki**

© **Keskuskauppakamari**

Toimitus: Lasse Lehman

Kansi: Tähtikuviot

ISSN 1455-7347

Multiprint

Helsinki 2005

KESKUSKAUPPAKAMARIN LINJANVETOJA 2004

SISÄLLYSLUETTELO

	Sivu
Saatteeksi	11
Keskuskauppakamarin puheenjohtaja, ministeri Antti Tanskanen	
28.4. Työn ja pääoman vajaakäyttö varjostaa Suomen tulevaisuutta (puhe Keskuskauppakamarin kevätkokouksessa 2004)	14
9.9. Kauppakamari Forum 2004 –tilaisuuden avauspuhe	15
24.11. Turvallisuus on Suomelle kilpailuetu (puhe Keskuskauppakamarin syyskokouksessa 2004)	18
Keskuskauppakamarin hallituksen kannanottoja	
26.2. EU-poliittinen kannanotto	20
2.3. Keskuskauppakamarin talouspoliittinen kannanotto	23
9.6. Liikenneväylien kehittäminen	26
9.6. Valtion keskushallinnon alueellistaminen	27
Toimitusjohtaja Kari Jalas	
17.4. Kansainvälistyvä elinkeinoelämä (puhe Pohjois-Karjalan koulutuskuntayhtymän 40-vuotisjuhlassa)	30

Lausunnot

Immateriaalioikeus

10.3.	Hallituksen esitys laiksi oikeudesta korkeakouluissa tehtyihin keksintöihin	36
16.8.	Taske-työryhmän muistio	37
15.9.	Hyvin tunnettujen merkkien suoja kansallisesti	38
4.11.	Komission ehdotus mallisuoja-direktiivin muuttamiseksi	39
17.12.	Kansanterveysongelmista kärsiviin maihin vietävien lääkkeiden valmistusta koskevien patenttien pakkolisensiointi	41

Kansainvälinen kauppa

8.3.	Suomen ja Kolumbian välinen sopimus sijoitusten edistämisestä ja suojaamisesta	45
8.3.	Suomen ja Venezuelan välinen sopimus sijoitusten edistämisestä ja suojaamisesta	45
13.4.	Suomen ja Sri Lankan välinen sopimus sijoitusten edistämisestä ja suojaamisesta	46
17.6.	Suomen ja Mosambikin välinen sopimus sijoitusten edistämisestä ja suojaamisesta	46
1.7.	Suomen ja Serbian ja Montenegron välinen sopimus sijoitusten edistämisestä ja suojaamisesta	47
27.8.	Suomen ja Pakistanin välinen sopimus sijoitusten edistämisestä ja suojaamisesta	47
8.11.	Suomen ja Ukrainan välinen sopimus sijoitusten edistämisestä ja suojaamisesta	47
20.12.	Suomen ja Algerian välinen sopimus sijoitusten edistämisestä ja suojaamisesta	48

Kirjanpito ja tilintarkastus

30.1.	Tilintarkastuslakityöryhmän loppuraportti (KTM 12/2003) sekä Keskuskauppakamarin työryhmän muistio	49

26.4.	EU:n komission ehdotus lakisäätteistä tilintarkastusta koskevaksi direktiiviksi	56
6.8.	Rahoitustarkastuksesta annetun lain, kirjanpitolain 8 luvun 1 ja 2 §:n ja vakuutusyhtiölain 10 luvun 4 §:n muuttaminen (IAS-valvonta)	68
17.9.	JHTT-lain tarkistamistyöryhmän työryhmämuistio	70
20.10.	Kirjanpitolain muuttamiseen liittyvät valtioneuvoston ja kauppa- ja teollisuusministeriön asetusluonnokset	75
3.11.	Energiamarkkinaviraston aloite	76
4.11.	Ehdotus uudeksi kauppa- ja teollisuusministeriön asetukseksi maakaasuliiketoimintojen eriyttämisestä ym.	77
7.12.	Luonnos suositukseksi sähkö- ja maakaasuliiketoimintojen eriyttämisestä sekä eriytettyjä tilinpäätöstietoja koskevaksi kyselyksi	78
23.12.	EU:n komission ehdotus tilinpäätösdirektiivien muutosdirektiiviksi	78

Liikenne

31.8.	Taksiliikennelakityöryhmän mietintö	81
6.9.	Liikenteen ja väylien hallinnon kehittäminen –raportti	82
6.9.	Päijänne-Saimaa –kanavan työryhmän mietintö	83
6.9.	Ratahallintokeskuksen ja Tiehallinnon evaluointi –raportti	84

Televiestintä ja sähköinen kaupankäynti

19.1.	Digitaaliseen televisiotoimintaan siirtyminen	85
6.2.	Komission tiedonanto roskapostista eli spämmistä	85
11.3.	Digitaalisen sisällön kehittämisohjelma	86
7.4.	Viestintämarkkinalain muutos	87
23.4.	Verkkotunnuslain muuttaminen	87
4.5.	Tietoturvasanasto	90
31.8.	Viestintämarkkinalain muutostarpeiden arviointi	92

8.11.	Julkisen palvelun televisio- ja radiotoiminta 2010	95

Verotus

19.1.	Alv-direktiivin muutos: Palvelujen suorituspaikka	96
16.2.	Selvityspyyntö 9.1.2004 nro 19/2004 koskien kansainvälistä verokilpailua	96
22.3.	Säännösluonnokset eläkevakuutusten verotuksen uudistamista koskeviksi säännöksiksi	99
24.3.	Luonnos hallituksen esitykseksi eduskunnalle laiksi perintö- ja lahjaverolain 55 §:n muuttamisesta	100
20.4.	Yritysjärjestelydirektiivin muuttaminen (U 23/2004)	102
20.4.	Korko- ja rojaltidirektiivin muuttaminen (U 25/2004)	102
27.4.	Hallituksen esitys eduskunnalle eräiden verolakien muuttamiseksi	103
3.5.	Luonnos yritys- ja pääomaverouudistuksen eräiksi kohdiksi (29.4.2004)	103
17.5.	Luonnos hallituksen esitykseksi laiksi arvonlisäverolain ja Ahvenanmaata koskevan erillislain muuttamiseksi	107
25.5.	Komission direktiiviehdotus neuvoston direktiiviksi yhteisestä arvonlisäverojärjestelmästä (com(2004)246 lopullinen)	107
4.10.	Hallituksen esitysluonnos laeiksi kiinteistöverolain 3 §:n, varallisuusverolain 10 ja 34 §:n ja korkotulon lähdeverosta annetun lain 3 §:n muuttamisesta	108
8.11.	Hallituksen esitysluonnos verotusmenettelyyn liittyvien eräiden säännösten muuttamisesta	109
22.11.	Vuodelta 2005 toimitettavassa verotuksessa noudatettavien luontaisetujen laskentaperusteet	110

Yhtiöoikeus

30.1.	Osakepääoman takautuva korottaminen	111
30.1.	Direktiiviehdotus pääomayhtiöiden rajat ylittävistä fuusioista	112
23.3.	Komission kuulemismenettely yhtiön kotipaikan siirtämisestä	112

8.4.	Remuneration of Directors	113
15.5.	Eurooppayhtiölakityöryhmän muistio	116
3.6.	Komission kuulemismenettely johdon riippumattomuudesta	116
4.6.	The Role of Independent Directors	119
8.7.	Rahoitustarkastuksen tiedonantovelvollisuutta koskevat standardiluonnokset	122
3.9.	Osakeyhtiölain muuttaminen omien osakkeiden hankkimisen osalta	123
1.12.	Osakeyhtiölain omia osakkeita koskevan hankintarajoituksen lieventäminen	124
16.12.	Shareholders' rights	125

Yritystoiminta, kilpailu ja kuluttajansuoja

19.1.	Tutkintojen tunnustaminen	129
23.1.	Luonnos kuluttajapoliittiseksi ohjelmaksi	130
3.2.	Rahoituspalveluiden etämyynti	131
6.2.	Ohjeluonnos lapsiin kohdistuvasta markkinoinnista	133
13.2.	133-komitean asiakirja md 577/03 maantieteelliset merkinnät; näkemykset jatkotyötä varten	141
13.2.	Siva-työryhmän muistio	142
8.3.	Direktiiviehdotus palveluista sisämarkkinoilla	144
10.3.	Yrittäjyyden toimintaympäristölainsäädäntö -raportti	146
19.3.	Finnvera Oyj:n arviointiraportti	147
30.3.	Komission kuulemismenettely johdon palkkioista	148
8.4.	Tuomioistuineläytöksen kehittämiskomitean mietintö	151
13.4.	Selvityshenkilö Esko Riepuhan ehdotukset aluehallinnon vahvistamiseksi	154
26.4.	Vastavuoroisen tunnustamisen periaate	156

30.4.	Helsingin seudun yhteistyön kehittämishanke	158
7.5.	Suomen kansainvälinen tutkimusstrategia	159
11.6.	Arvopaperimarkkinalain muuttaminen	160
18.6.	Julkisen ja yksityisen sektorin yhteistyösopimukset	161
24.6.	Rahoitustarkastuksen valvontamaksut	162
5.8.	Rahanpesudirektiivi	163
13.8.	EU:n paremman sääntelyn toimintasuunnitelma: yksinkertaistamisohjelma	164
30.9.	Asuntomarkkinointiasetuksen muuttaminen	166
15.10.	Työryhmän esitys postipalvelulain muuttamiseksi	167
18.10.	Yrityssaneerauslain muutostarpeet	167
18.10.	Esitys rikoslain 30 luvun 13 §:n muuttamisesta	172
19.10.	Velkahallintaohjelma	172
24.11.	Ammatillisen aikuiskoulutuksen ohjauksen, rahoituksen ja järjestäjäverkon kehittäminen	175
29.11.	Ehdotus Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiiviksi eräistä sovittelun näkökohdista siviili- ja kauppaoikeuden alalla	177

Keskuskauppakamarin asiantuntijoiden kuuleminen eduskunnassa

13.2.	Euroopan unionin sisämarkkinastrategia 2003-2006 ja komission lainsäädäntö ja työohjelma 2004	180
4.3.	Hallituksen esitys laiksi kilpailunrajoituksista annetun lain ja eräiden siihen liittyvien lakien muuttamisesta	183
12.3.	Lissabonin strategia; komission kevätraportti kom(2004)29 lopull.	185
25.3.	Hallituksen esitys maankäyttö- ja rakennuslain sekä kiinteistönmuodostamislain muuttamisesta (HE 164/2003 vp)	186
27.4.	Yritysjärjestelydirektiivin muuttaminen (U 23/2004)	187

29.4. Direktiiviehdotus palveluista sisämarkkinoilla (E 6/2004 vp)	188
6.5. Komission ehdotus tasa-arvodirektiiviksi (U 12/2004 vp)	192
12.5. Hallituksen esitys vapaaehtoisten eläkevakuutusten tuloverotukseksi (HE 80/2004)	193
12.5. Hallituksen esitys perintö- ja lahjaverolain 55 §:n muuttamiseksi (HE 84/2004)	193
27.5. Hallituksen esitys yritys- ja pääomaverouudistukseksi (HE 92/2004)	194
27.5. Hallituksen esitys tuloverolain sekä perintö- ja lahjaverolain muuttamiseksi (HE 96/2004)	197
1.6. Hallituksen esitys pientyönantajan maksu- ja ilmoituspalvelujärjestelmäksi (HE 95/2004)	198
8.6. Valtioneuvoston aluepoliittinen selonteko (VNS 3/2004 VP)	198
10.6. Valtioneuvoston kirjelmä eduskunnalle ehdotuksesta parlamentin ja neuvoston direktiiviksi (lakisääteinen tilintarkastus)	200
21.9. Viestiliikennetietojen tallentaminen	202
23.9. Hallituksen esitys kansainvälisen kaksinkertaisen verotuksen poistamisesta annetun lain 3 §:n muuttamiseksi (HE 130/2004)	203
1.10. Hallituksen esitykset 145, 146 ja 147/2004 valtiopäivät	203
12.10. Valtion talousarvio vuodelle 2005 - tuomioistuinlaitoksen voimavarat	204
7.12. Hallituksen esitys vuoden 2005 veroasteikkolaiksi ja eräksi muutoksiksi (HE 257/2004)	206

Keskuskauppakamarin selvityksiä

27.1. Yrityskulttuuri 2004 -selvitys	208
30.3. IAS/IFRS-standardien käyttöönottoa koskeva selvitys	208
14.4. Yritysjohdon näkemykset verouudistuksesta	209
21.4. Euroalueen taloustutkain 1/2004	211
19.10. Euroalueen taloustutkain 2/2004	212

9.11. Luoteis-Venäjän Business-barometri 2005	213
23.11. Turvallisuudesta kansainvälistä kilpailukykyä	214
3.12. Euroopan alueiden suhdanteet 2005	215

SAATTEEKSI

”Keskuskauppakamarin linjanvetoja 2004” sisältää järjestön tärkeimmät selvitykset, kannanotot ja lausunnot sekä puheenjohtajan ja toimitusjohtajan puheenvuoroja. Siinä on myös mainittu ne aiheet, joista Keskuskauppakamarin asiantuntijat ovat olleet eduskunnassa kuultavina.

Turvallisuustekijöiden yhteydet kilpailukykyyn nousivat vuonna 2004 julkiseen keskusteluun. Sekä kansainväliset kilpailukykyaineistot että suomalaisten yritysjohtajien haastattelut osoittivat, että turvallisuus on Suomelle merkittävä kilpailuetu, josta on syytä pitää hyvää huolta. Keskuskauppakamarin selvitys ”Turvallisuudesta kansainvälistä kilpailukykyä” julkistettiin marraskuussa. Keskuskauppakamarin puheenjohtaja, ministeri Antti Tanskanen käsitteli aihetta myös valtuuskunnan syyskokouksessa.

Keskuskauppakamari kiinnitti monessa yhteydessä huomiota Suomen talouden rakenteiden heikkouksiin. Työn ja pääoman vajaakäyttö heikentää Suomen mahdollisuuksia varautua globaalin kilpailun ja väestön ikääntymisen haasteisiin. Uudistetun Taloustutkain-selvityksen avulla seurattiin Euroopan talouspolitiikkaa sekä erityisesti euroalueen kehitystä.

Annetut 90 lausuntoa sekä lukuisat Keskuskauppakamarin asiantuntijoiden kuulemiset eduskunnassa korostivat Keskuskauppakamarin roolia suomalaisen elinkeinoelämän asiantuntijana. Työn painopiste oli vuonna 2004 yritysten toimintaan liittyvissä verolainsäädännön, tilintarkastuksen sekä yhtiö- ja kilpailuoikeuden asioissa.

Lausuntoihin, kannanottoihin ja selvityksiin on mahdollista tutustua myös Keskuskauppakamarin sivustolla www.keskuskauppakamari.fi.

Helsingissä 8.3.2005

Kari Jalas
toimitusjohtaja

KESKUSKAUPPAKAMARIN

PUHEENJOHTAJA

ANTTI TANSKANEN

Keskuskauppakamarin valtuuskunnan kevätkokous
Helsinki, 28.4.2004

Keskuskauppakamarin puheenjohtaja,
ministeri Antti Tanskanen

TYÖN JA PÄÄOMAN VAJAAKÄYTTÖ VARJOSTAA SUOMEN TULEVAISUUTTA

Työ ja pääoma ovat Suomessa vajaakäytössä. Työllisyyden ja investointien välillä on riippuvuussuhde niin lyhyellä kuin pitkälläkin aikavälillä. Kasvu on työllisyyden ja hyvinvoinnin perusedellytys. Suomen talouden nykyinen kasvuvauhti ei täytä taloudellisen tehokkuuden eikä hyvinvointiyhteiskunnan vaatimuksia.

Suomen työllisyysaste ei ole noussut vuoden 2000 jälkeen. Hallitusohjelmassa tavoitteeksi asetettiin 75 prosentin taso vuoteen 2011 mennessä. Vuonna 2003 työllisyysaste oli keskimäärin 67 prosenttia, pudoten prosenttiyksikön vuotta aiemmasta. Hallitusohjelman tavoiteurasta on siis jääty jälkeä noin 40 000 henkeä.

Suomessa liian harvat tekevät töitä ja työtä tehdään vähemmän kuin monissa muissa maissa. Esimerkiksi Yhdysvaltoihin ero on peräti 100 tuntia jokaista työllistä kohden vuodessa. Myönteistä Suomen kannalta on se, että meillä tehdään sentään vuodessa 100 tuntia enemmän töitä työllistä kohden kuin EU:ssa keskimäärin.

Epävarmuus pienentää investointihalukkuutta

Taloukasvun kannalta on tärkeää, että Suomeen tehdään nykyistä enemmän tuotannollisia investointeja. Vuonna 2003 Suomen kiinteät investoinnit supistuivat runsaat kaksi prosenttia ja tästä vuodesta uhkaa muodostua kolmas perättäinen laskevan investointikehityksen vuosi. Investointiaste, kaikkien investointien ja kansantuotteen suhdeluku, laski viime vuonna 18 prosenttiin. Kestävän kasvun investointiaste on yli 20 prosenttia. Suomen kasvumahdollisuudet kaventuvat pysyvästi, mikäli investointien supistuminen jatkuu.

Taloutemme tarvitsee sijoituksia tutkimukseen ja tuotekehitykseen. Viime vuosikymmenen vientimenestyksestä saamme paljolti kiittää juuri näitä panostuksia. Suomen pitäisi myös tulevaisuudessa sijoittaa tutkimukseen kilpailijamaita enemmän, mutta viime vuosina yritysten sijoitukset Suomessa tehtävään tutkimukseen eivät ole enää kasvaneet.

Suomen taloudessa on jotain vakavasti vialla, kun kotimaisista säästöistä viedään vuosittain nettona noin 10 miljardia euroa ulkomaille, pois oman taloutemme pyörittämisestä. Suomalaisten yritysten ja suomalaisten investojien kannalta yritysverotussuunnitelmien keskeneräisyys ja jo tiedossa olevien uudistusesitysten sisältö vähentävät investointihalukkuutta. Myös ulkomaiset investoijat edellyttävät, että Suomen sitoutumisesta verojärjestelmän

kansainvälisen kilpailukyvyyn säilyttämiseen saadaan selkeä viesti myös investointien vaatimalla pitkällä aikavälillä.

Mikäli hallitus ei linjaa kantojaan nykyistä selkeämmin eikä muuta esitystensä ongelmakohtia, investoinnit jäävät Suomen talouskasvun turvaamisen näkökulmasta liian vähäisiksi.

Ansiotuloverotuksen keventäminen lisää ostovoimaa ja työn tarjontaa

Hallituksen veropaketin valmistelussa selvityskohteena olivat myös ansiotulojen ylimmät marginaaliveroprosentit. Elinkeinoelämä on hyvin pettynyt siihen, että hallitus ei ottanut ansiotuloverotuksen rakenteellisten virheiden korjaamista verouudistuksen osaksi.

Ansiotulojen veroperusteiden tarkistamisen kokonaistaloudelliset hyödyt ovat kiistattomat. Ylimpien marginaaliveroprosenttien alentaminen on työvoiman liikkuvuuden kasvaessa entistä tärkeämpää osaavan työvoiman saannin turvaamiseksi. Avaintyövoimaa, josta kansainvälisillä markkinoilla on suurin kysyntä, Suomi verottaa ankarammin kuin lähes mikään muu maa. Keskuskauppakamari toivoo, että hallitus viimeistään tulevan syksyn budjettiriihessä päättää keventää ansiotuloverotusta kaikilla tulotasoilla ja leikata haitallista progressiota tuntuvasti.

Työmarkkinoiden rakennemuutos otettava huomioon

Työllisyyden kasvun edellytyksiä on parannettu jonkin verran ansiotulojen verotusta keventämällä ja eläkeuudistuksella. Ulkomaisen työvoiman saantia on pyritty lähinnä vaikeuttamaan. Aktiivinen ulkomaalaispolitiikka voisi olla Suomen tärkeä menestystekijä. Suomen talouskasvun ongelmana ei ole se, että tänne tulee ulkomaista työvoimaa, vaan se, että yhä suurempi osa osaavasta ja hyvin koulutetusta suomalaisesta työvoimasta siirtyy joko eläkkeelle tai pois maasta.

Talouden murrokseen liittyvien kysymysten ymmärtäminen on tärkeää kaikille talouden toimijoille. Tärkeää on myös, että osapuolet ovat tietoisia toistensa näkemyksistä ja odotuksista.

Kauppakamari Forum 2004
Helsinki, 9.9.2004

Keskuskauppakamarin puheenjohtaja,
ministeri Antti Tanskanen

AVAUSPUHE

Suomen talous on luotsattava uuteen nousukauteen. Viimeisten 15 vuoden ajan Suomen BKT on kasvanut keskimäärin alle kaksi prosenttia vuodessa. Samalla vauhdilla taloutemme on kasvanut myös 2000-luvun alkuvuosina. Teollisuustuotanto ja vienti ovat kasvaneet vain hitaasti ja investoinnit ovat jopa supistuneet. Sekä työ että pääoma ovat Suomessa vajaakäytössä, ja

käytössä olevienkin voimavarojen kohdentumisessa lienee sijaa keskustelulle.

Laman jälkeisen voimakkaan nousukauden myönteinen vire Suomen kansainvälisen näkyvyyden ja kasvun kiihtymisen puolella on haihtunut. Tilalle on tullut selvästi pessimistisempi käsitys Suomen kansainvälisestä kilpailuasemasta ja tulevaisuuden kasvunäkymistä. Suomi kaipaa siis uudenlaisia talouspoliittista otetta.

Tämän iltapäivän kuluessa saamme varmaan vastauksen siihen, millainen sen otteen pitäisi olla. Meille luvatussa cocktails ja buffët -vaiheessa tiedämme, onko keinoja ja neuvoja yhtä monta kuin on forumissamme puhujiakin.

Havaintojeni mukaan talouden kasvuprosentista ja sen kymmenyksistä tehdään liian iso numero lyhyen aikavälin talouspoliittisessa keskustelussa. Lähes aina eri ennustelaitosten julkaisemat numerot poikkeavat toisistaan vähemmän kuin siitä, minkä tilastokeskus aikanaan julkaisee lopulliseksi totuudeksi. Tilastokeskuksen ennakkotiedotkin saattavat poiketa melkoisesti tarkistetuista luvuista.

Sen sijaan meiltä näyttää hämärtyneen, että jatkuessaan pienetkin erot saavat aikaan pitkällä aikavälillä ison eron. Jos Suomen kansantalous olisi kasvanut kuluvalle ja viime vuosikymmenellä samaa vauhtia kuin niitä edeltäneillä neljällä vuosikymmenellä, niin kuluvan vuoden BKT olisi yli 40 prosenttia eli yli 60 miljardia euroa suurempi kuin se, mihin nyt saamme tyytyä. Jätän arvoisien kuulijoiden laskettavaksi, paljonko on kumulatiivinen ero vanhan BKT:n trendin ja toteutuneen uran välillä. Vielä 1980-luvulla vanhan trendin jatkumista pidettiin luonnollisena ja sen vauhti on normaalia maailmantaloudessa edelleenkin.

Siirtämällä katse tulevaisuuteen voimme havainnollistaa samaa asiaa. Jos BKT kasvaa tuota edellä tarkoittamaani neljän prosentin vauhtia, niin BKT kaksinkertaistuu alle 20 vuodessa. Kolmen prosentin vauhdilla kaksinkertaistumiseen menee neljännesvuosisata ja kahden prosentin jolkuttelulla siihen tarvitaan pitkästi yli 30 vuotta.

Hyvät kuulijat

Kansantalouden kasvun saavat aikaan kasvavat ja menestyvät yritykset. Tätä tilaisuutta varten Keskuskauppakamari teki viime kuussa kasvukyselyn, johon vastasi 159 kauppakamarien luottamushenkilöä. Vastausten mukaan suomalaisten yritysten selkeänä tavoitteena on kasvu.

Vastaajista yhdeksällä yrityksellä kymmenestä on täsmällinen kasvutavoite lähivuosille. Keskimääräistä vähemmän kasvuhalukkuutta on kuitenkin pienissä, alle 50 henkeä työllistävissä yrityksissä. Suurin kasvun este on kova kilpailu. Vastaajista peräti 64 prosenttia ilmoitti vaikeimmaksi esteeksi juuri kovan kilpailun. Se tarkoittaa suomeksi sitä, että yritykset eivät usko omaavansa riittävästi kilpailukykyä.

Selvityksen mukaan toiseksi vaikein kasvueste on korkeat työvoimakustannukset (40 %). Kolmanneksi vaikein on myynti-, markkinointi- ja liikkeenjohto-osaamisen puute (19 %). Neljänneksi tärkein kasvun este on kansainvälistymisosaamisen puute (11 %). Vähiten kasvua haittaavat vanhentuneet tuotteet, rahoitusvaikeudet ja yrityksen sijainti.

Tämänvuotisen Kauppakamari Forumin tavoitteena on innostaa suomalaisia yrityksiä kasvamaan herättämällä keskusteluja keinoista, joilla talouspoliittinen ympäristö viritetään kasvumyönteiseksi. Lisäkasvu vaatii myös tekijöitä, osaamista ja markkinoita. Päivän tavoitteena on tarjota osallistujille ajatuksia siitä, kuinka tarvittavaa lisäkasvua voidaan saavuttaa yritystasolla.

Arvoisat forumin osanottajat

Sen lisäksi, että forumimme järjestäjä kauppakamarijärjestö on saanut tänne avauspuheenvuoron jälkeen korkeatasoiset esitelmöitsijät, järjestäjä on keksinyt tilaisuudelle aivan erinomaisen otsikon: vapautetaan talouden kasvu. Siinä on todella syvälinen näkemys ja painava sanoma, itse asiassa ratkaisun avain päivämme ydinkysymykseen.

Tämä otsikko tuo mieleeni kaikkien aikojen merkittävimmän suomalaisen taloustieteilijän Anders Chydeniuksen. Hänen tuotantonsa pääsanoma on elinkeinonharjoituksen vapauttaminen ja täyden taloudellisen kilpailun vaatimus. Chydenius oli myös pappi ja moraalifilosofi. Hänen ajattelussaan taloudellinen tehokkuus ja kasvu yhdistyivät rahvaan oikeuksien puolustamiseen säännöstelyllä suojattujen etuoikeutettujen asemaa vastaan.

Ja lopuksi, arvoisat kuulijat, en malta olla muistuttamasta, miten Chydenius suhtautui oman aikansa, siis 1700-luvun puolivälin Kiinaan, jota hän piti maailman rikkaimpana valtakuntana. Hänen mielestään Kiina oli muille maille suuri mahdollisuus eikä suinkaan uhka. Kun monet meistä tänä päivänä niin kovasti vaivaavat päätään sillä, mitä meille Suomessa jää tehtäväksi, kun Kiina taas tulee maailmantalouden kartalle, kannattaa palauttaa mieleen Chydeniuksen ratkaisu tähän kysymykseen. Minulla onkin lopuksi mahdollisuus nostaa puheeni tasoa ja siteerata suoraan Chydeniusta: "Kun kaikki elinkeinot vapautetaan, saadaan nähdä, kuinka ne kaikki yhdessä järjestävät ihmiset oikeihin työpaikkoihinsa, joissa he ovat eniten hyödyksi itselleen ja koko maalle, ja vihdoin, kuinka koko maailman poliittiset lait eivät ole kyenneet säännöstelemään kaikkea tätä, minkä luonto tekee helposti ja vaivatta."

Keskuskauppakamarin valtuuskunnan syyskokous
Helsinki, 24.11.2004

Keskuskauppakamarin puheenjohtaja,
ministeri Antti Tanskanen

TURVALLISUUS ON SUOMELLE KILPAILUETU

Keskuskauppakamari on eilen julkistanut selvityksensä ”Turvallisuudesta kansainvälistä kilpailukykyä”. Se osoittaa, että Suomi on turvallinen maa ja että korkea turvallisuuden taso on Suomelle merkittävä kilpailuetu. Sekä kilpailukyvyille että turvallisuudelle on ominaista, että hyvä nykytila ei valitettavasti ole mikään tae siitä, että Suomella on myös tulevina vuosina nämä kilpailuedut. Niiden säilyttämiseksi ja parantamiseksi on tehtävä määrätietoista työtä.

Kauppakamarilailla on Keskuskauppakamarin ja kauppakamarien tehtäväksi annettu elinkeinoelämän toimintaedellytysten parantaminen. Näihin toimintaedellytyksiin kuuluu myös turvallisuus. Turvallisuuden koko laajaan kenttään kuuluviin asioihin on kauppakamarijärjestössä kiinnitetty viime aikoina erityistä huomiota. Syynä ovat uudet turvallisuusuhat, markkinoiden yhdentyminen ja suomalaisten yritysten kansainvälistyminen.

Keskuskauppakamarin selvitystä varten haastatellut yritysjohtajat totesivat, että Suomella on turvallisuuskysymyksissä monia vahvuuksia. Yksi merkittävimmistä vahvuuksista on homogeeninen yhteiskunta, joka näkyy myös julkisen sektorin ja yksityisen sektorin luottamuksellisena ja hyvänä yhteistyötraditiona. Tätä yhteistyötä on nyt laajennettava ja tehostettava yritysturvallisuuden parantamiseksi pääministeri Matti Vanhasen hallituksen sisäisen turvallisuuden ohjelman hengessä. Koko maan kattava kauppakamarijärjestö on tässä eri turvallisuusviranomaisten luonteva yhteistyötaho.

Haastatellut yritysjohtajat tunnistivat myös turvallisuuteen vaikuttavia heikkouksia. Maailman ehkä turvallisimmaksi koetussa maassa ei ole helppoa suhtautua turvallisuuskysymyksiin riittävällä vakavuudella. Saman tapainen tilanne on ainakin ollut myös korruption vastaisen toiminnan käynnistämässä, joskin niiltä osin yritykset ovat jo kyenneet merkittävästi parantamaan valmiuksiaan. Keskuskauppakamarin selvityksen tavoitteena on yritysten ja julkisen vallan ravistelu työskentelemään tehokkaasti myös Suomeen kohdistuvien turvallisuusuhkien torjumiseksi.

Menestyksellinen taistelu nyky maailman turvallisuusuhkia vastaan edellyttää paitsi eri toimijoiden hyvää kansallista yhteistyötä, myös olennaisesti aiempaa laajempaa ja tiiviimpää kansainvälistä yhteistyötä terrorismin, järjestäytyneen rikollisuuden ja korruption torjumiseksi. Keskuskauppakamari on ottanut korruption vastaisen työn painopisteekseen kansainvälisessä kauppakamariyhteistyössä.

KESKUSKAUPPAKAMARIN

HALLITUKSEN

KANNANOTTOJA

Keskuskauppakamarin EU-poliittinen kannanotto

Hyväksytty Keskuskauppakamarin hallituksen kokouksessa 26.2.2004

EU-POLIITTINEN KANNANOTTO

1. Euroopan unionin haasteet

Euroopan unionin asialistalla on vuonna 2004 useita merkittäviä haasteita. Tärkeimpiä ovat Euroopan unionin laajeneminen 1.5.2004 kymmenellä uudella jäsenmaalla, ratkaisun löytäminen joulukuussa 2003 keskeytyneessä hallitusten välisessä konferenssissa perustuslaillisen sopimuksen hyväksymiseksi, Euroopan kilpailukyvyn vahvistaminen ja poliittinen ratkaisu Euroopan unionin rahoituskehyksistä kaudelle 2007-2013. Seuraavassa esitetään lyhyt katsaus keskeisten haasteiden ajankohtaiseen tilanteeseen sekä ehdotukset niitä koskeviksi Keskuskauppakamarin kannanotoiksi.

2. Euroopan unionin laajentuminen

Laajentuminen tulee muuttamaan unionia perusteellisesti. Erityisesti EU:n päätöksenteon luonne muuttuu merkittävästi. Keskeinen tavoite on integroida kymmenen uutta jäsenmaata EU:n politiikkoihin. Sisämarkkinoiden tehokkaan toiminnan turvaamisen ohella uudet jäsenmaat on kytkettävä keskeisiin EU:n politiikka-aloihin kuten EU:n talouspolitiikan koordinaatioon, Lissabonin strategian toteuttamiseen sekä työllisyysstrategiaan.

Unioni asetti joulukuussa 2003 tavoitteeksi Romanian ja Bulgarian liittymisen unioniin vuonna 2007. Romaniaa ja Bulgariaa koskevat neuvottelut on tarkoitus saada päätökseen vuonna 2004. Turkin liittymisen osalta komissio laatii loka-kuussa 2004 suosituksen, jonka pohjalta Eurooppa-neuvoston on tarkoitus päättää joulukuussa 2004, aloitetaanko liittymisneuvottelut Turkin kanssa.

Ehdotus kannanotoksi

Euroopan unionin laajentumista koskevat käytännön toimenpiteet tulee saattaa nopeasti loppuun. Uusiin jäsenmaihin kohdistuvista siirtymäajoista, erityisesti työvoiman vapaata liikkuvuutta koskevista rajoituksista, tulisi jäsenmaissa luopua tai siirtymäaikaisten tulisi olla tapauksessa ollen mahdollisimman lyhyitä. Alue- ja rakennepolitiikan toteuttamisessa erityisen tärkeää on uusien jäsenmaiden mahdollisimman nopea integroiminen unioniin ja erojen vähentäminen uusien ja vanhojen jäsenmaiden välillä.

EU:n seuraavan laajentumisen tulee perustua siihen, että seuraavassa vaiheessa jäseniksi aikovat maat täyttävät taloudellisesti jäsenyyden edellytykset ja sitoutuvat yhteisten poliittisten tavoitteiden ja arvojen edistämiseen.

3. Hallitusten välinen konferenssi ja perustuslaillinen sopimus

Hallitusten välisessä konferenssissa (HVK) käydyt neuvottelut uudesta perustuslaillisesta sopimuksesta keskeytyivät joulukuussa 2003. Vaikeimpia avoinna olevia kysymyksiä ovat Euroopan unionin toimielimiä ja päätöksentekoa koskevat asiat.

Erityisen vaikeaksi on osoittautunut neuvoston äänestysmenettelystä sopiminen. Kysymys ei kuitenkaan ole pelkästään äänimäärästä. Varsinkin Puola on suhtautunut torjuvasti äänimääränsä alentamiseen. Keskeisiä ongelmia ovat myös määränemmistöpäätösten laajentaminen ja komission kokoonpano. Komission kokoonpanoa tultaneen pienentämään viimeistään kahden seuraavan toimikauden jälkeen.

Avoinna on lisäksi useita yksittäisiä politiikka-alueita. Osittain auki on myös nykyisten perustamissopimusten oikeudellinen jatkuvuus. Toistaiseksi neuvottelujen jatko on myös auki. Puheenjohtajamaa Irlanti laatii Eurooppa-neuvoston kevätkokoukselle raportin HVK:n jatkoedellytyksistä.

Ehdotus kannanotoksi

Uusi perustuslaillinen sopimus on saatava aikaan vuoden 2004 loppuun mennessä. EU:n päätöksenteon tehostaminen edellyttää nykyisen päätöksentekojärjestelmän uudistamista. Konventin ehdotuksia uudeksi perustuslailliseksi sopimukseksi voidaan yritysten kannalta pitää pääosin hyväksyttävänä. Uudistus ei muuttaisi yritysten kannalta keskeisiä EU:n saavutuksia kuten sisämarkkinoita, yhteisöläinsäädäntöä ja talous- ja rahaliittoa koskevia säännöksiä.

Jokaisella jäsenmaalla tulee olla äänivaltainen komissaari. Tämä varmistaisi sen, että komissiossa tunnetaan jokaisen maan erityispiirteet. Samoin on tärkeää turvata komission vahva asema. Erityisesti talouspolitiikan koordinaatiossa ja vakaus- ja kasvusopimuksen soveltamisessa on komission toimivallan oltava vahva.

4. Euroopan kilpailukyvyyn vahvistaminen

Komission 21.1.2004 julkaisemasta raportista käy ilmi, että Euroopan unioni on kaukana Lissabonissa 2000 Euroopan kilpailukyvyille asetetusta tavoitteesta tulla kymmenessä vuodessa maailman kilpailukykyisimmäksi ja dynaamisimmaksi tietopohjaiseksi taloudeksi. EU:n ja USA:n väliset kasvu- ja kilpailukykyerot ovat kasvaneet. Lissabonin tavoitteiden toteuttamiseksi komissio määritteli 21.1.2004 kolme painopistealuetta (1) investointien lisääminen energia- ja liikenneverkkoihin sekä osaamisyhteiskuntaan (2) teollisuuden ja palvelusektorin kilpailukyvyyn parantaminen sekä (3) aktiivisen työelämän pidentäminen. Kevään Eurooppa-neuvostossa on tarkoitus arvioida strategian toteuttamiseen tarvittavia toimia.

Yritysten näkökulmasta Lissabonin tavoitteiden toteuttamisella on keskeinen asema. Euroopan on sopeuduttava kiristyvän kansainvälisen kilpailun ja muuttuvien talousrakenteiden vaatimuksiin. Vastuu tavoitteiden saavuttamisesta on sekä EU:lla että jäsenmailla. Neuvoston alustavissa kilpailukyvyyn edistämiseen tähtäävissä kannanotoissa ollaan huomiota kiinnittämässä erityisesti kilpailun lisäämiseen markkinoiden toimintaa tehostamalla, teollisuuden siirtymiseen muihin maihin ja teollisuuden rakennemuutoksekseen, tutkimus ja innovaatiotoiminnan edistämiseen sekä kilpailukyvisen sääntely-ympäristön luomiseen yrityksille.

Ehdotus kannanotoksi

Keskuskauppakamari pitää Lissabonin tavoitteiden edistämistä tarpeellisenä ja teollisuuden rakennemuutos on välttämätön kilpailukyvyn turvaamiseksi eikä sitä ole syytä pyrkiä estämään.

Avainasemassa oleva sisämarkkinoiden toiminnan tehostaminen edellyttää yhteisesti sovitun lainsäädännön tehokasta voimaansaattamista ja soveltamista. Markkinoiden toimintaa edistävät uudistukset kuten palveluiden sisämarkkinadirektiivi ja sopimattomia markkinointikäytäntöjä koskeva direktiivi on toteutettava nopeasti.

Päästökaupalla tulee olemaan keskeinen merkitys koko EU:n teollisuuden kilpailukykyyn. Tältä osin on välttämätöntä arvioida päästökauppajärjestelmän vaikutukset teollisuuden kilpailukykyyn.

Tutkimus- ja innovaatiotoiminnan panostuksessa on koko EU:n tasolla saavutettava 3 %:n raja. Lisäksi tutkimustoimintaa on edistettävä tutkijoiden liikkuvuutta, tutkimuksen laatua sekä teknologiakeskuksia kehittämällä.

Yritysten sääntely-ympäristön kehittäminen edellyttää keskeisen yhteisölainsäädännön, muun muassa ympäristölainsäädännön ja sosiaalilainsäädännön kilpailukykyvaikutusten arviointia.

5. Euroopan unionin rahoituskehys vuosille 2007–2013

Euroopan unionille vahvistetaan monivuotinen rahoitussuunnitelma, jossa määrätään EU:n menojen enimmäismäärä. Menokatkoja on noudatettava vuosittaisen talousarvion laadinnassa. Euroopan parlamentti, neuvosto ja komissio päättävät yhdessä rahoitusnäkymistä, joissa vahvistetaan EU:n painopistealojen rahoitus. Ne ovat samalla myös budjettikurin ja suunnittelun väline.

Komissio esitti 10.2.2004, että EU:n budjetti rahoituskaudelle 2007–2013 olisi keskimäärin 1,14 % jäsenvaltioiden yhteenlasketusta bruttokansantulosta. Tämä olisi noin 138 miljardia euroa vuodessa. Budjettikatto voitaisiin siten pitää nykyisessä vuonna 2000 sovitun 1,24 %:n sisällä. Tämä on nykyisen rahoituskauden aikana toteutunut. Esimerkiksi vuoden 2004 rahoituskehysten yläraja vastaa 1,11 % BKT:sta. Vuoden 2004 EU:n budjetti on 99,72 miljardia euroa eli 0,98 % BKT:sta.

Komissio julkisti 18.2.2004 kolmannen koheesioraportin, joka täydentää rahoituskehyksiä koskevaa tiedonantoa. Koheesioraportti sisältää yksityiskohtaiset linjat EU:n alue- ja rakennepolitiikan uudistamiseksi. Komissio esittää koko rakennerahasto- ja muun tukijärjestelmän sekä niiden hallinnon yksinkertaistamista. Päättävänä on taloudellisen kasvun ja kilpailukyvyn vauhdittaminen koko laajentuneen EU:n alueella. Suomen osalta keskeinen kysymys on vaikeista maantieteellisistä haitoista kärsiville alueille tarkoitettu rahoitus. Komissio esittää tällaisille alueille suurinta mahdollista rakennerahastorahoitusta vuosille 2007–2013. Toteutuessaan esitys jatkaisi nykyistä tavoite 1- tukea Pohjois- ja Itä-Suomessa. Komission esitys on kuitenkin vasta avaus tuleville neuvotteluille.

Suomen osalta tuen toteutuminen riippuu siitä, millainen rahoituskehys EU:lle hyväksytään.

Ehdotus kannanotoksi

Varojen kierrättämisen EU:n kautta tulee tuottaa sellaista lisäarvoa, joka vahvistaa unionin taloudellista kilpailukykyä. EU:n rahoituksesta päätettäessä on tehtävä poliittisella tasolla valintoja. Painopisteeksi on asetettava koko yhteisön kehittämistä palvelevien toimenpiteiden tukeminen.

EU:n rahoituskehys tulee mitoitaa sellaiseksi, että EU:n yhteisesti hyväksytyt tavoitteet voidaan myös käytännössä saavuttaa. Samalla on huomiota kiinnitettävä varojen nykyistä tehokkaampaan käyttöön.

Alue- ja rakennepoliittinen tuki tulee ensisijaisesti kohdentaa taloudellisesti heikoimmille alueille ja sellaisille alueille, jotka kärsivät pysyvistä maantieteellisistä haitoista. Tuki ei saa olla kilpailua vääristävää ja sen tulee edistää tällaisten alueiden integroitumista sisämarkkinoille.

Lähialuepolitiikkaa tukeviin hankkeisiin muun muassa pohjoisen ulottuvuuden toimintaohjelmaan on varattava riittävä rahoitus.

Tutkimusvaroja lisättäessä on ensisijaisena tavoitteena oltava eurooppalaisen huippuosaamisen edistäminen. EU:n yhteisen tutkimustoiminnan rahoitusta lisättäessä on huomiota kiinnitettävä siihen, että EU:n tutkimusohjelmissa tulee keskittyä ydinalueeseen ja sellaiseen kehitystyöhön, johon yksittäisen jäsenmaan voimavarat eivät ole riittäviä.

Keskuskauppakamarin talouspoliittinen kannanotto

Hyväksytty Keskuskauppakamarin hallituksen kokouksessa 2.3.2004

Hallituksen talouspoliittisia tavoitteita ei nykyinenolla saavuteta RAKENTEET TUKEMAAN KASVUA JA TYÖLLISYYTTÄ

Suomen talouden näkymät ovat huonommat kuin mitä ennustettiin nykyisestä hallitusohjelmasta päätettäessä keväällä 2003. Talouden kasvu on jäämässä hitaaksi vuonna 2004, eivätkä näkymät hallituskauden loppuvuosillekaan ole hyvät. Yritysten näkökulmasta hallituksen talouspolitiikan ennustettavuus ja päätöksen läpinäkyvyys on heikko.

Edellytykset saavuttaa hallitusohjelman keskeiset tavoitteet – lisätä työllisyyttä 100 000 hengellä hallituskauden aikana sekä nostaa työllisyysaste 75 prosenttiin vuoteen 2011 mennessä – ovat heikot, ellei talouspolitiikan linjaa terävöitetä. Hallitusohjelmaan kirjatut työllisyystavoitteet on pidettävä voimassa. Nämä tavoitteet ovat perusteltuja, jopa välttämättömiä, ja vastaavat elinkeinoelämän näkemyksiä.

Maailmantalouden kehitys on epävarmalla pohjalla, vaikkakin esimerkiksi Aasiassa ja Venäjällä talouden kasvu on nopeaa. Maailman suurimman yksittäisen talouden, Yhdysvaltojen, vuoden 2004 ensimmäinen vuosipuolisko lienee yhä ripeän

kasvun aikaa, mutta tämä näyttää lisäävän erittäin vähän vientiä Euroopasta. Tähän on osaltaan syynä euron voimakas vahvistuminen. Suomen kannalta tärkeän euroalueen markkinat kasvavat erittäin hitaasti.

Kasvu ei ole tukenut työllisyyden nousua.

Suomen talouden kasvu on vuonna 2004 – neljättä vuotta peräkkäin – kotimaisen kysynnän varassa. Kysynnän kasvun mahdollistavat veronkevennyksillä tuettu ostovoima, matala korkotaso ja kotitalouksien velkaantumishalukkuus. Myös se, ettei työttömyys ole liiemmästi kasvanut hitaasta talouskasvusta huolimatta, on pitänyt yllä kysyntää etenkin asuntomarkkinoilla.

Suomen kasvu- ja työllisyysnäkömät heikot

Yritysten tuotanto kasvaa erittäin hitaasti. Teollisuustuotanto polkee paikoillaan ja kannattavuuskehitys on epätydyttävää. Investointinäkömät ovat vaisut suurten epävarmuustekijöiden vuoksi. Investointien suhde kokonaistuotantoon, investointiaste, on laskenut alle 18 prosenttiin.

Matala korkotaso ei yksin riitä käynnistämään investointeja ylikapasiteetin vaaamilla aloilla. Markkinat kasvavat nopeimmin Suomen ja läntisen Euroopan ulkopuolella, joten toiminnan laajentamisen painopistekin on siellä. Suomessa tehdään lähivuosina lähinnä infrastruktuuri-investointeja, mikä on ehdoton edellytys pidemmän aikavälin kasvun ylläpitämiseksi. Tämän lisäksi on välttämätöntä, että korvausinvestoinnit kattavat vähintään koneiden ja laitteiden kulumisen.

Hitaan talouskasvun ja alhaisen investointiasteen seurauksena työllisyysnäkömät ovat heikot. Työllisyys on laskenut runsaat 20 000 henkeä viimeisen vuoden aikana. Työttömyysaste on tasolla, jota ei voida pitää talous- ja yhteiskuntapoliittisesti tyydyttävänä. Tilastokeskuksen mukaan työttömyysaste oli vuonna 2003 yhdeksän prosenttia ja työministeriön mukaan 11 prosenttia. Lisäksi työvoimapolitiittisten toimenpiteiden piirissä oli noin kolme prosenttia työvoimasta. Heikon talouskehityksen takia työvoiman tarjonta on supistunut, mikä patoaa avoimen työttömyyden nousua.

Erityisen huonosti on edistytty rakenteellisen työttömyysongelman ratkaisemisessa. Työttömyyden pitkittyminen johtaa rakennetyöttömyyteen ja sosiaaliseen syrjäytymiseen. Tämä on erittäin kallista hyvinvointiyhteiskunnalle, minkä viime vuosien kehitys osoittaa. Sosiaalimenot ja –turvamaksut ovat jatkuvassa nousupaineessa. Tämä hyydyttää yritysten ja kotitalouksien toimeliaisuuden kasvua, mikä yhdessä väestön ikääntymisen mukanaan tuovien rahoituspaineiden kanssa pitää pitkän ajan talouskasvunäkömät huonoina.

Uuden nousun panokset

Talouteen on ladattava uuden nousun panokset. Hallituksen tulee tarkentaa ja täydentää talouspoliittista ohjelmaansa useilla toisiaan tukevilla toimenpiteillä. Työllisyysasteen nostaminen edellyttää kaikilta kansalaisryhmiltä asennemuutosta. Työllisyysasteen nostamisen tiellä ollaan vasta alussa. Erityisen vähän on edetty rakenteellisen työttömyyden purkamisessa. Verojen ja sosiaalimaksujen keventäminen on työllisyystavoitteen kannalta riittämätöntä. Työssäoloajan pidentämi-

seen tähtäävien toimenpiteiden tehosta ei ole vielä näyttöä. Koulutusjärjestelmän tehostamistoimet ovat nekin vasta alussa.

Ansiotulojen verotusta kevennettävä merkittävästi

Hallituksen on jatkettava ansiotulojen verotuksen keventämistä ja kokonaisveroasteen laskemista. Hallitusohjelmassa olevan runsaan miljardin euron kevennystavoite on saavutettu kuluvan vuoden aikana. Vuosina 2005-2007 on toteutettava reilun kahden miljardin euron kevennykset. Kahden edellisen hallituksen toteuttamaa veronkevennysohjelmaa, noin kolmen miljardin euron vaalikausikohtaisia kevennyksiä, on jatkettava. Veroasteikkoja on tarkistettava siten, että ylin marginaalivero laskee 50 prosenttiin.

Valtion menot pidettävä kurissa

Suomen julkinen sektori on voimakkaasti ylijäämäinen. On välttämätöntä, että hallitus pystyy säilyttämään finanssipoliittisen uskottavuutensa myös jatkossa. Vahva julkinen talous on edellytys sille, että veronkevennykset tukevat toivotulla tavalla talouskasvua, investointeja ja työllisyyttä. Valtion menotalouden on oltava erittäin kurinalainen hallituskauden jälkipuoliskolla. Menoja ei voida lisätä nykyisestä. Velalla ei tule rahoittaa pysyviä menoja.

Näin ollen menot joudutaan asettamaan tärkeysjärjestykseen. Myös kuntataloutta ja sen rakenteita on vahvistettava huomattavasti lähivuosien suurten haasteiden varalta. Koska kotitaloudet ovat velkaantuneet jo usean vuoden ajan, epävarmuuden kasvu valtiontaloudessa alijäämäisyyden vuoksi sekä korkojen samanaikainen merkittävä nousu voivat romahduttaa kuluttajien luottamuksen nopeasti.

Suomen kilpailukykyä parannettava järjestelmäosaamisella

Talospolitiikka ei voida rakentaa pelkästään kotimaisen kysynnän elvyttämisen varaan. Suomi ei ole kyennyt houkuttelemaan läheskään niin paljon suoria sijoituksia muista maista kuin mitä Suomesta on lähtenyt muihin maihin. Tämä on osoitus kilpailukykyyn puutteesta. Tarvitaan toimia, joilla maamme kansainvälistä kilpailukykyä oleellisesti parannetaan, erityisesti uusien ja nopeasti kasvavien toimialojen näkökulmasta. Investoinnit suuntautuvat nykyolosuhteissa kasvavasti Suomen ulkopuolelle, eikä tasapaino palaudu ilman uusien vetovoimatekijöiden luomista.

Suomen kiinnostavuus kansainvälisten yritysten sijaintipaikkana määräytyy kolmen tekijän vaikutuksesta. Ne ovat Suomen integroituminen EU:n sisämarkkinoihin, Venäjän markkinoiden läheisyys sekä yritysten näkökulmasta hyvin toimivat ja turvalliset perusjärjestelmät. Erityisesti huomiota on nyt kiinnitettävä koulutusjärjestelmän tehokkuuden, peruspalvelujen tuotantomenetelmien uudistamisen sekä toimivan, turvallisen ja terveellisen toimintaympäristön varmistamiseen.

Yritys- ja pääomaverouudistus kasvua tukevaksi

Yritysten keskuudessa vallitsee tällä hetkellä voimakas epävarmuus yritys- ja pääomaverotuksesta. Hallituksen uudistusesityksiin sisältyy edelleen runsaasti avoinna olevia yksityiskohtia, jotka ovat keskeisiä yritystoimintaa suunniteltaessa.

Mikäli epävarmuutta ei kyetä poistamaan ja yritys- ja pääomaverotuksen tasoa pystytään pitämään kohtuullisena, edellytykset investointien käyntiinlähdölle ovat kehnot. Varallisuusverosta on luovuttava.

Osinkojen laaja kahdenkertainen verotus on uhka suomalaiselle omistukselle suomalaisissa yhtiöissä. Jos osinkoverotuksen uudistus ajetaan läpi hallituksen sopimassa muodossa, muutokset heikentävät suomalaisen omistajan asemaa. Ulkomaalaisten asema yritystemme omistajina paranee. Tämä on uhka suomalaisen yritystoiminnan ja yrittäjyyden sekä pääomanmuodostuksen kannalta.

Suomalaiset yritykset ovat kansainvälisillä markkinoilla pieniä ja helppoja ostokohteita suurille kansainvälisille yrityksille. Veropolitiikan linjaukset muodostavat uhan omistuksen siirtymiselle Suomen rajojen ulkopuolelle.

Kansainvälisen talouden mahdollisuudet hyödynnettävä

Maamme lähellä sijaitsevien kasvualueiden, Venäjän ja uusien EU-maiden, markkinoille tapahtuvaa kauppaa tulee edistää ennakkoluulottomasti. Näissä maissa talouden kasvu on maailman kärkeä. Tätä mahdollisuutta Suomi ei saa hukata. Suomen maahanmuuttopolitiikka tulee aktivoida osaavan työvoiman saamiseksi maahan. Maamme perushoukuttelevuus ei ole suuri ammattitaitoisen työvoiman keskuudessa.

Kaikkia esteitä, jotka estävät osaamisen virtaamista Suomeen muista maista, on tarkasteltava kriittisesti. Verotuksen kilpailukyvyyn parantaminen on tässä yksi keskeinen tekijä, EU-työvoiman vapaan liikkuvuuden salliminen toinen. Suomi on EU:n jäsenenä osa maailman suurinta taloutta. Suomalaiset yritykset toimivat laajalti koko EU:n alueella. Euroopan unionin menestys on edellytys Suomen talouden hyvälle kehitykselle. Suomen on kaikin tavoin vaikutettava siihen, että EU saavuttaa asettamansa tavoitteet sisämarkkinoiden, talous- ja rahaliiton, turvallisuuspolitiikan ja instituutioiden uudistamisen osalta.

LIIKENNEVÄYLIEN KEHITTÄMINEN

Hyväksytty Keskuskauppakamarin hallituksen kokouksessa 9.6.2004

Liikenneverkkojen kehittämisen lähtökohtana tulee selkeästi olla koko Suomen elinkeinoelämän menestymisen turvaaminen kansainvälisessä kilpailussa. Liikenneyhteydet ovat strategisessa asemassa koko Suomen ja sen alueiden kehityksessä sekä erityisesti Suomessa toimivien yritysten kilpailukyvyyn turvaamisen kannalta. Liikennehankkeilla on koko kauppakamarijärjestön kannalta keskeinen merkitys.

Yritysten tarvitsemien kuljetusten sujuvuus on avain alueiden kilpailukyvyyn turvaamisessa. Suomen eri alueiden asema suotuisana kansainvälisesti toimivan yritystoiminnan sijaintipaikkana edellyttää hyvin toimivia liikenneyhteyksiä sekä Suomen sisällä että kansainvälisesti.

Valtiotalouden tasapaino ja yritysten kilpailukykyä tukeva liikenneverkkojen kehittäminen on välttämätöntä sovittaa yhteen. Niukat liikennerahat syövät pitkällä

tähtäimellä Suomen kilpailukyvyn edellytyksiä. Keskuskauppakamari pitää tärkeänä, että liikenneverkkojen kehittämisessä päästään pitkäjänteiseen kilpailukykyä tukevaan politiikkaan. Kehittämisen tulee perustua liikenneverkon yksittäisiä osia koskevien päätösten sijasta liikenneverkon rakentamiseen kokonaisuutena. Liikenneväylien kehittämisen tulee perustua sekä suunnittelun että rahoituksen osalta pitkäjänteisyyteen ja uusien hankkeiden mahdollisimman tasaiseen aloittamiseen.

Keskuskauppakamari pitää tärkeänä, että valtiontaloudessa osoitetaan liikenneverkkojen kehittämiseen sellainen rahoitus, että liikenneverkkoja kehittämällä voidaan Suomen kilpailukykyä vahvistaa. Samalla on tehostettava myös käytävissä olevien taloudellisten voimavarojen käyttöä. Vuosittain valtion talousarvioon sidotun rahoituksen ohella on käytettävä kokonais- ja jälkirahoitusta. Liikennehankkeet on toteutettava taloudellisesti mahdollisimman tehokkaalla tavalla. Liikennehankkeiden toteuttamisessa ei tule viivytellä, jotta uusista, tehokkaammista liikenneväylistä saataisiin hyötyä mahdollisimman nopeasti.

VALTION KESKUSHALLINNON ALUEELLISTAMINEN

Hyväksytty Keskuskauppakamarin hallituksen kokouksessa 9.6.2004

Koko Suomen kilpailukykyä vahvistettava

Elinkeinoelämän näkökulmasta valtionhallinnon kehittämistoimenpiteet, mukaan lukien valtiohallinnon alueellistamiseen liittyvät toimenpiteet, on laadittava siten, että toimenpiteet vahvistavat sekä koko Suomen että alueiden kilpailukykyä. Keskuskauppakamari katsoo, että nämä tavoitteet voidaan sovittaa yhteen. Vastakainasettelua pääkaupunkiseudun ja Suomen muiden alueiden välillä on vältettävä.

Alueiden vahvuudet otettava huomioon

Valtion keskushallinnon yksiköiden sijoittaminen selkeästi pääkaupunkiseudun ulkopuolelle on perusteltua, jos tällä tavoin voidaan tukea alueella jo olemassa olevia vahvuuksia. Tämän vuoksi on tärkeää, että sijoituspäätöksiä tehtäessä kiinnitetään huomiota siihen, onko paikkakunnalla tai alueella sellaista julkista tai yksityistä toimintaa, joka omalta osaltaan tukisi uudelleen sijoitettavia tai kokonaan uusia julkisen hallinnon toimintoja. Vastaavasti uudelleen sijoitettavan tai uuden toiminnan on tuettava paikkakunnan tai alueen olemassa olevia vahvuuksia. Näin voidaan varmistaa, että alueellistamisen seurauksena muodostuu riittävän vahvoja kokonaisuuksia, jotka tukevat sekä julkisen että yksityisen sektorin osaamista ja innovatiivisuutta.

Kansainväliset yhteydet hoidettava

Valtion keskushallinnon on oltava kansainvälisesti kilpailukykyinen. Uudelleen sijoittaminen on toteutettava siten, että samalla turvataan keskushallinnon kansainvälisten yhteyksien tehokas hoitaminen. Valtion keskushallinnon uudelleen sijoittaminen on toteutettava aiheuttamatta lisäkustannuksia ja niin, ettei uudelleen sijoittamisen seurauksena synnytetä uusia hallinnollisia yksiköitä. Alueellis-

tamisen yhteydessä on varmistettava, että julkisen hallinnon tuottavuuden kohottamisesta ei tingitä. Alueellistaminen ei saa vaarantaa julkisen hallinnon supistamiseen tähtäviä toimenpiteitä.

Suunniteltuihin toimenpiteisiin tulee liittää huolellinen arvio toimenpiteiden taloudellisista vaikutuksista niin julkiselle hallinnolle kuin sijoittumispäätökseen liittyville paikkakunnille.

TOIMITUSJOHTAJA

KARI JALAS

Pohjois-Karjalan koulutuskuntayhtymä 40 vuotta
Joensuu, 17.4.2004

Toimitusjohtaja Kari Jalas
Keskuskauppakamari

KANSAINVÄLISTYVÄ ELINKEINOELÄMÄ

Hyvät Naiset ja Herrat,

Suomen talousnäkyviä leimaa epävarmuus. Toiveet noususuhdanteen pikaisesta voimistumisesta voivat osoittautua liian optimistisiksi. Seuraavien vuosikymmenien aikana Suomen taloudellisen hyvinvoinnin tielle uhkaa lisäksi nousta uusia esteitä. Ne on osattava ennakoida sekä purkaa tai kiertää ajoissa. Niitä ovat väestön vanheneminen, markkinoiden painopisteen siirtyminen itään, eurooppalaisten yhteiskuntien hidas uudistumiskyky sekä maailmanlaajuiset turvallisuusongelmat.

Suomen talous kasvoi viime vuonna 1,9 prosenttia. Kokonaistuotannon kasvu oli neljättä vuotta kotimaisen kysynnän varassa. Kotimaista kysyntää tuki kuluttajien ostovoiman voimakas, veronkevennyksillä tuettu kasvu. Myös kansalaisten vähäinen säästämis- ja suuri velkaantumishalukkuus lisäsivät kansantalouden kieroksia.

Hallituksen on jatkettava ansiotulojen verotuksen keventämistä. Tälle on hyvät perusteet: kotimaisen kysynnän ja työllisyyden tukeminen. Kahden edellisen hallituksen toteuttamaa veronkevennysohjelmaa, noin kolmen miljardin euron vaalikausikohtaisia kevennyksiä, on jatkettava myös nykyisen hallituksen aikana sitkeästi ja johdonmukaisesti, vuosi toisensa jälkeen. Lisäksi on tärkeää alentaa ylimpiä marginaaliveroasteita. Se osoittaisi, että hallitus arvostaa osaamista ja koulutusta, jotka ovat yksilön kansainvälisen kilpailukyvyyn perusta.

Hallituksen viimeviikkoinen yleisluonteinen ilmoitus jatkaa veronkevennysten linjaa on rohkaiseva. Keskuskauppakamari toivoi hallitukselta kuitenkin täsmällistä linjausta jo nyt. Hallituksen selkeä ilmoitus ansiotulojen verotuksen kevennysten aikataulusta antaisi sekä kansalaisille että yrityksille tukevamat perusteet suunnitella omaa tulevaisuuttaan.

Finanssipolitiikka on hallituksen talouspolitiikan ydin. Valtion menotalouden on pysyttävä kurinalaisena. Julkisia menoja ei ole varaa lisätä, eikä pysyviä menoja tule rahoittaa velalla. Jos usko valtion terveeseen finanssipolitiikkaan horjuu, vaikutukset kotimarkkinoilla ovat suuria. Kotitaloudet ovat velkaantuneet. Luottamuksen heikkeneminen julkisen talouden kestävyyyteen yhdessä korkojen nousun kanssa leikkaisi kotimaista kulutusta merkittävästi.

Kansantalouden kasvua ei voida rakentaa pitkäksi aikaa pelkästään kotimaisen kysynnän varaan. Suomi tarvitsee kipeästi investointeja, myös ulkomailta. Investoinnit ovat Suomessa tällä hetkellä historiallisen alhaisella tasolla. Investointiaste on putoamassa alle 18 prosenttiin bruttokansantuotteesta. Samalla pääomaa virtaa kiihtyvällä tahdilla Suomen rajojen ulkopuolelle. Suomi investoi ulkomaille kaksi kertaa enemmän kuin mitä ulkomaalaiset investoivat Suomeen. On ensiar-

voisen tärkeää huolehtia siitä, että Suomi kykenee jatkuvasti tarjoamaan erityisesti uusille ja nopeasti kasvaville yrityksille ja toimialoille kansainvälisesti kilpailukykyisen sijaintipaikan.

Suomella on mahdollisuuksia menestyksellisesti kilpailla yrityksistä ja osaajista. Suomen tiivis integroituminen Euroopan unionin sisämarkkinoihin, Venäjän markkinoiden läheisyys sekä se, että monet suomalaisen yhteiskunnan perusjärjestelmät ovat vielä toistaiseksi hyvällä tolalla, ovat merkittäviä etuja, kunhan ne kyetään hyödyntämään.

Vappuna laajentuva Euroopan unioni on maailman suurin talous. Suomi on kiinteä osa maailman suurinta taloutta ja sen lähes puolen miljardin ihmisen markkinoita.

Suomalaisten yritysten menestys on tiukasti sidoksissa Euroopan unionin menestykseen. Suomen viennistä yli 60 prosenttia suuntautuu laajentuneen EU:n markkinoille. Suomalaisten yritysten palveluksessa on EU-maissa 180 000 ihmistä. Valtaosa suomalaisten yritysten ulkomaisista investoinneista on EU:n muissa jäsenmaissa. Kiina on tässä suhteessa vielä kaukana jäljessä suomalaisten investointien kohdemaana. Suomessa olevista ulkomaisista investoinneista suurin osa on peräisin muista EU-maista.

Yhteinen valuutta euro on lisännyt talouden läpinäkyvyyttä, poistanut valuuttakurssiriskin euroalueen sisällä ja alentanut vaihdantakustannuksia.

Euroopan unionista on luotava maailmanlaajuisesti kilpailukykyinen sijaintipaikka yrityksille. Suomen on vaikutettava siihen, että EU saavuttaa asettamansa tavoitteet sisämarkkinoiden, talous- ja rahaliiton, laajentumisen sekä erityisesti Venäjä-yhteistyön osalta. Euroopan unionin institutionaalinen rakenne on uudistettava ja sen turvallisuuspolitiikka on saatettava vastaamaan muuttunutta kansainvälistä tilannetta.

Sisämarkkinoiden tehokkaan toiminnan turvaaminen on erityisen tärkeää. Liian monet säädökset ovat joko säätämättä, vailla toimeenpanoa tai niiden noudattamisen valvonta on riittämätöntä.

Lissabonin huippukokouksessa keväällä 2000 päätettiin toimenpideohjelmasta, jolla Euroopan unionista piti tehtämän maailman kilpailukykyisin ja dynaamisin tietopohjainen talous vuoteen 2010 mennessä. Euroopan komission tammikuussa julkaiseman raportin mukaan Lissabonin kokouksessa asetettu tavoite on karkaamassa ulottumattomiin. Sovituilla toimenpiteillä sisämarkkinoiden toiminnan parantamiseksi on nyt kiire. Ellei tarvittavaa yksituumaisuutta EU:ssa saada aikaan, maailman kilpailukykyisimmät taloudet tulevat olemaan muualla kuin Euroopassa.

Laajentumisen jälkeen toiminta sisämarkkinoiden toiminnan tehostamiseksi on entistä tärkeämpää ja vaikeampaa. Jos kaupan esteitä saadaan alennetuiksi ja yritysten tasapuoliset kilpailumahdollisuuden turvatuiksi, laajentuminen avaa erityisesti suomalaisille yrityksille kiehtovia liiketoimintamahdollisuuksia,.

Laajentuminen lisää EU:n väestöä 20 prosenttia, mutta bruttokansantuotetta vain 5 prosenttia. Laajentumisen jälkeen keskimääräinen elintaso Euroopan unionissa on 12,5 prosenttia alempi kuin ennen laajentumista. Yritysten kannalta olennaisinta on, että uusien jäsenmaiden talouskasvu on viimeksi kuluneiden vuosien aikana ollut lähes kaksi kertaa nopeampaa kuin Euroopan unionissa.

Erityisen kiinnostavia uusia mahdollisuuksia tarjoaa työvoiman liikkuvuuden lisääntyminen. Vapaan liikkuvuuden valitettavat rajoitukset merkitsevätkin tarpeetonta hyvinvointitappiota koko EU:lle. Euroopan komission helmikuun lopussa julkaiseman selvityksen mukaan maahanmuuttajien määrät olisivat vapaankin liikkuvuuden oloissa olleet pieniä ja maahanmuuttajat yleensä korkeasti koulutettuja. Esimerkiksi hiljattain julkaistu englantilaistutkimus arvioi maahanmuuton nopeuttavan Englannin talouskasvua.

Venäjän talouskehitys on ollut erittäin myönteistä. Kasvu on lähellä maailman kärkeä, viime vuonna maan bkt:n määrä kasvoi runsaat seitsemän prosenttia. Presidentti Putin on asettanut tavoitteeksi Venäjän bruttokansantuotteen kaksinkertaistamisen kymmenessä vuodessa.

Suomen vienti kasvoi Venäjälle viime vuonna 11 prosenttia. Venäjä oli vuonna 2003 Suomen viidenneksi suurin vientimaa. Tuonnissa Venäjä oli kakkospaikalla (12 %). Kaupan potentiaalista on kuitenkin vielä runsaasti hyödyntämättä. Venäjän viennin osuus voisi nousta suotuisten olosuhteiden jatkuessa tulevaisuudessa jopa kaksinkertaiseksi. Kauppaa Venäjän kanssa tulee edistää ennakkoluulottomasti. Suomen on toimittava erityisen päättäväisesti Euroopan unionin ja Venäjän yhteistyön merkittävän laajentamisen ja syventämisen hyväksi.

Suomalaisten teollisuusyritysten palveluksessa on tätä nykyä ulkomailla melko tarkalleen yhtä paljon henkilökuntaa kuin Suomessa. Muutos on ollut erittäin nopea. Vielä 1990-loppuvuosina suomalaisyritysten ulkomailla työskentelevän henkilökunnan osuus oli vain 30 prosenttia. Muutos on tapahtunut siten, että suomalaisyritysten työvoiman määrä on kotimaassa pysynyt ennallaan tai hieman laskeutunut ja ulkomaalaisen työvoiman määrä on samanaikaisesti enemmän kuin kaksinkertaistunut vajaassa kymmenessä vuodessa.

Moderni kansainvälinen yritystoiminta on ajateltavissa maailmanlaajuisesti verkoksi, jonka solmu-kohdissa olevien yritysten tärkein raaka-aine on tieto. Maan tai paikkakunnan menestykseen vaikuttaa tulevaisuudessa yhä enemmän se, kuinka se suhtautuu tietoon ja osaamiseen ja millaiset olosuhteet se tarjoaa vuorovaikutukselle, joka on tiedon tuottamisen ja omaksumisen tärkeä edellytys. Meille on ensiarvoisen tärkeää, että vaikka valmistus siirtyy yhä suuremmissä määrin itään, osaaminen viihtyy Suomessa.

Yhdysvallat on Euroopan unionin kokoinen talous, mutta materiaaliselta elintasoltaan kolmekymmentä prosenttia Euroopan unionia vauraampi. Tämän vaurauden taustalla on aktiivinen ja maailmanlaajuinen tiedon ja osaamisen hyödyntäminen.

Yhdysvalloissa noin 20 prosenttia yliopistojen ja korkeakoulujen opettajista ja noin 12 prosenttia työvoimasta on ulkomaalaisia. Saksan keskuskauppakamarin DIHT:n mukaan Yhdysvalloissa työskentelee noin 400 000 eurooppalaista tiedemiestä. Eurooppalaiset suorittavat 15 prosenttia kaikista ulkomaalaisten Yhdys-

valloissa suorittamista tohtorin tutkinnoista. Kaksi kolmesta tohtorin tutkinnon suorittaneesta eurooppalaisista haluaa jäädä Yhdysvaltoihin. Aiemmin (1990) vain joka toinen.

Myös suoraan yrityksiä palvelevassa liiketaloustieteellisessä korkeakouluopetuksessa Yhdysvaltojen asema on ylivoimainen. Financial Times-lehden vuosittaisessa liikkeenjohdon MBA -ohjelmien arvioinnissa maailman kymmenestä parhaasta alan yliopistosta kahdeksan on Yhdysvalloissa. Sadasta parhaasta yliopistosta vain 28 oli Euroopassa, näistä puolet Isossa Britanniassa.

Suomalaisten yritysten menestyminen kansainvälisessä kilpailussa voi perustua vain siihen, että niillä on palveluksessaan riittävästi korkean tason osaajia. Suomessa tarvitaan aktiivista maahanmuuttopolitiikkaa ja korkeatasoista korkeat kansainväliset vaatimukset täyttävää koulutusta ja tutkimusta.

Suomen työvoimasta ulkomaalaisia on noin yksi prosentti. Aktiivinen maahanmuuttopolitiikka ei tarkoita vain työ- ja oleskelulupien käsittelyn nopeuttamista. Tarvitaan aktiivisia toimia asiantuntevan ulkomaalaisen työvoiman, asiantuntijoiden, tutkijoiden ja opettajien saamiseksi Suomeen. Maamme perushoukuttelevuus ei ole ulkomaalaisen silmissä erityisen suuri.

Euroopan unionin laajentuessa Suomessa pelätään jopa virolaisen työvoiman ryntäystä. Suomalaisten käsitys maamme vetovoimasta on värittänyt; virolaisia ei tänne muutto juuri kiinnosta. Tämä on Suomen kannalta huolestuttavaa. Viro on lähellä, kielet sukukieliä eivätkä kulttuurierotkaan ole suuria.

Kansainvälisesti suuntautuneen, korkealaatuisen, yleensä englanninkielisen opetuksen tarjoaminen on tärkeä keino lisätä maan kykyä houkutella yrityksiä ja osaajia. Usein se on perusedellytys ulkomaisten yritysten sijoittumiselle paikkakunnalle. Kansainväliset koulut ja yliopistot kertovat paljon maan ja paikkakunnan halusta ja kyvystä hyödyntää kansainvälistyvän elinkeinoelämän tarjoamia mahdollisuuksia. Lehtitietojen mukaan Virossa puuhataan uuden kansainvälisen yliopiston perustamista.

Suomessakin tulisi sinnikkäästi jatkaa oppilaitosten kansainvälistymistä, jossa viimeksi kuluneiden kymmenen vuoden aikana on saatu poikkeuksellisen paljon hyvää aikaan.

Opetuksen korkea laatu edellyttää hyviä opettajavoimia ja joka suhteessa korkeatasoista opetusympäristöä - siis rahaa. Olisi ennakkoluulottomasti selvitettävä kaikki mahdollisuudet lisätä ainakin kansainvälisen opetuksen käyttöön ohjautuvien varojen määrää. Se edellyttää moninaisten rajoitusten hylkäämistä ja uuden ajattelun omaksumista.

Hyvät Naiset ja Herrat

Elinkeinoelämän kansainvälistyminen merkitsee sitä, että yritykset yhä tarkemmin huolehtivat siitä, että niiden toiminnot on sijoitettu kokonaisuuden - yrityksen - kannalta mahdollisimman tarkoituksenmukaisella tavalla eri puolille maailmaa. Näin toimivat myös suomalaiset yritykset. Monille toiminnoille Suomi on edelleen

kilpailukykyinen sijoituspaikka. On paljolti meidän omassa poliittisessa päätösvallassamme, säilyykö tämä hyvä tilanne myös tulevina vuosina.

LAUSUNNOT

IMMATERIAALIOIKEUS

10.3.2004

Kauppa- ja teollisuusministeriölle

HALLITUKSEN ESITYS LAIKSI OIKEUDESTA KORKEAKOULUISSA TEHTYIHIN KEKSINTÖIHIN

Kauppa- ja teollisuusministeriö on pyytänyt Keskuskauppakamarin lausuntoa luonnoksesta hallituksen esitykseksi laiksi oikeudesta korkeakouluissa tehtyihin keksintöihin sekä laiksi oikeudesta työntekijän tekemiin keksintöihin annetun lain muuttamisesta. Keskuskauppakamari lausuu asiasta seuraavan.

Yleiset kommentit lausunnon aihepiiristä

Keskuskauppakamari ei pidä ehdotettua lakia elinkeinoelämän näkökulmasta tarpeellisena. Vapaan tutkimuksen osalta ehdotukseen ei juuri sisälly muutoksia verrattuna vallitsevaan tilanteeseen. Toisaalta sopimustutkimuksissa on lähtökohtaisesti olemassa sopimus, jossa voidaan ottaa huomioon kyseiseen tutkimushankkeeseen liittyvät menettelytavat.

Keskuskauppakamari ei pidä hyvänä luonnoksessa esitettyä lain pakottavuutta. Ehdotettu laki soveltuisi välittömästi vain korkeakoulun ja siihen palvelussuhteessa olevien keksijöiden välisiin suhteisiin. Ehdotuksen vaikutukset ulottuisivat kuitenkin välillisesti myös ulkopuoliseen rahoitukseen perustuviin tutkimussopimuksiin. Vaikutus syntyisi siitä, että tutkimussopimuksissa ei voitaisi pätevästi poiketa säännöksistä, jotka on korkeakouluhenkilöstön osalta ratkaistu jo lakitasolla.

Tutkimusrahoituksessa on käsillä olevan luonnoksen mukaan tapahtunut 1980-luvun puolivälistä tähän päivään merkittävä muutos. Kun ulkopuolisen rahoituksen osuus yliopistojen rahoituksesta vuonna 1985 oli noin 8 %, oli vastaava luku vuonna 2002 jo noin 37 %. Yritysten myöntämä rahoitus alkaa erityisesti teknillisillä ja luonnontieteellisillä aloilla olla tärkeä tutkimuksen rahoitusmuoto. Mainittu kehitystrendi huomioon ottaen Keskuskauppakamari katsoo, että esityksen vaikutuksia arvioitaessa olisi tullut arvioida vaikutuksia myös elinkeinoelämän eikä pelkästään korkeakoulujen ja ammattikorkeakoulujen henkilöstön ja tutkijoiden kannalta.

Yksityiskohtaiset kommentit

1 §; Soveltamisalan rajaukset

Ehdotuksen soveltamisalaa koskevissa perusteluissa mainitaan, että soveltamisalaan kuuluisivat korkeakoulujen palveluksessa olevien henkilöiden tekemät keksinnöt, lukuun ottamatta palvelussuhteen ulkopuolella tehtäviä keksintöjä.

Perustelujen mukaan rajanveto työ- tai virkasuhteen sekä muun ajan osalta jäisi harkittavaksi tapauskohtaisesti.

Näin muotoiltuna perustelujen tekstin soveltamisalan rajaus sisältää riskejä yliopiston tai korkeakoulun kanssa sopimustutkimusta tekevän yrityksen kannalta. Professorit ja tutkijat toimivat usein myös oman erikoisalansa yrityksissä, joiden toimesta tehtävä tutkimus on lähellä yliopistossa tehtävää tutkimusta tai sopimustutkimusta. Ehdotuksen rajauksilla näissä tilanteissa syntyisi riski vaikeiden rajanveto-ongelmien esiintymiselle sen suhteen, kuuluuko yksittäinen keksintö lain soveltamisalaan vai ei. Yritysten kannalta on keskeistä, että oikeudet keksintöihin ovat riidattomasti todennettavissa ja ennakoitavissa.

5.3 §; Keksintöilmoitukseen vastaamisaika

Ehdotuksessa asetetaan korkeakoululle velvollisuus ilmoittaa keksijälle lain korkeakoululle sallimista toimenpiteistä kuukauden kuluessa siitä, kun korkeakoulu on saanut riittävät tiedot sisältävän keksintöilmoituksen. Ehdotuksen mukaan korkeakoulun olisi tällä aikataululla ilmoitettava käsityksensä siitä, millaisessa yhteydessä palvelussuhteeseen keksintö on tehty. Kuukauden määräaika vastailmoituksen antamiseen on liian lyhyt. Perustellun kannan muodostaminen saattaa vaatia yhteydenottoa myös sopimustutkimukseen osallistuviin rahoittajiin tai muihin yhteistyökumppaneihin. Näissä tilanteissa pitäisi olla mahdollista erikseen sopimalla pidentää esitettyä kuukauden määräaikaa.

Muutosehdotus työsuhdekeksintölakiin

Työsuhdekeksintölain 1 §:ssä määriteltyä soveltamisalaa ehdotetaan muutettavaksi siten, että ”lakia ei sovellettaisi suomalaisen korkeakoulun palveluksessa olevaan henkilöön taikka...”. Ehdotettu muutos ei ole toimiva, koska ehdotuksessa ei oteta huomioon käytännössä esiintyvää tilannetta, jossa sama henkilö voi olla yhtä aikaisesti työsuhhteessa sekä korkeakouluun että yritykseen.

KESKUSKAUPPAKAMARI

Kari Jalas
toimitusjohtaja

16.8.2004

Kauppa- ja teollisuusministeriölle

TASKE-TYÖRYHMÄN MUISTIO

Kauppa- ja teollisuusministeriö on pyytänyt Keskuskauppakamarin lausuntoa Teollisoikeudellisen asiamiesjärjestelmän kehittämistä selvittäneen työryhmän (TASKE) muistiosta. Keskuskauppakamari lausuu asiasta seuraavan.

Teollisoikeuksien merkitys suomalaisen osaamiskeskeisen yrityskentän toiminnassa kasvaa. Innovaatioiden suojaaminen ja hyödyntäminen sekä hankittujen oikeuksien puolustaminen ovat taloudellisesti merkittäviä kysymyksiä. Yritykset

tarvitsevat yhä useammin avukseen teollisoikeudellisen alan asiantuntijoita. Keskuskauppakamari pitää tärkeänä, että teollisoikeudellisia toimeksiantoja hoitavat henkilöt ovat ammattitaitoisia ja noudattavat myös hyvää ammattieettistä toimintatapaa. Asianmukaisen toiminnan turvaamiseksi tarvitaan säännöt ja menetelmät niiden noudattamisen valvontaan.

Työryhmän muistiossa on esitetty käyttökelpoinen malli siitä, kuinka teollisoikeudellisten asiamiesten hyväksyminen ja valvonta voitaisiin Suomessa järjestää. Muistiossa esitetty rekisteröintimenettely antaisi toimeksiantajalle tiedon siitä, että asiamies riittävässä määrin hallitsee alansa tiedot ja taidot. Tästä varmistusmahdollisuudesta on hyötyä erityisesti niille yrityksille, jotka tarvitsevat lähinnä satunnaisesti asiantuntijan apua teollisoikeudellisten kysymysten ratkaisuun. Tyyppillisesti kysymyksessä ovat tällöin pienet ja keskisuuret yritykset. Keskuskauppakamari katsoo, että muistiossa esitetyt toimenpiteet ovat perusteltuja ja niiden toteuttamiseen kannattaa ryhtyä.

KESKUSKAUPPAKAMARI

Kari Jalas
toimitusjohtaja

15.9.2004

Kauppa ja teollisuusministeri Mauri Pekkariselle

HYVIN TUNNETTujen MERKKIEN SUOJA KANSALLISESTI

Allekirjoittaneet elinkeinoelämän järjestöt, Elinkeinoelämän Keskusliitto, Kaupan Keskusliitto, Keskuskauppakamari ja Kansainvälinen kauppakamari haluavat kunnioittavasti kiinnittää kauppa ja teollisuusministeriön huomiota seuraavaan asiaan.

Yhdistyneiden kansakuntien (YK) alainen Maailman henkisen omaisuuden järjestö (WIPO) ja Pariisin Unionin yleiskokous hyväksyivät jo syyskuussa 1999 suosituksen hyvin tunnettujen merkkien suojaamisesta.

Suositukseseen viitaten eräät hyvin tunnettujen tavaramerkkien haltijat ovat jättäneet Patentti- ja rekisterihallitukselle (PRH) hakemuksia hyvin tunnettujen merkkien suojaamisesta ja useat muut eri toimialoja edustavat yritykset ovat ilmaisseet kiinnostuksensa vastaavan hakemuksen jättämiseen. PRH ei kuitenkaan ole voinut käsitellä hakemuksia, koska sen perustana olevaa kansainvälistä suositusta ei ole saatettu osaksi kansallista järjestelmää.

Edellä mainitun vuoksi ja jäsenyritystensä asiantuntijoita kuultuaan allekirjoittaneet elinkeinoelämän järjestöt haluavat kiirehtiä kauppa- ja teollisuusministeriön sekä sen alaisen PRH:n toimia asiassa. Hyvin tunnettujen merkkien suoja olisi kansallisesti järjestettävä mahdollisimman nopeasti edellä mainitun, WIPO:n suosituksen mukaisella tavalla.

Kyseinen hyvin tunnettujen merkkien suoja voitaisiin toteuttaa patenti- ja rekisterihallituksen hallinnoimalla julkisella luettelolla, johon merkittäisiin sellaiset merkit, joiden haltija esittämäänsä aineistoon viitaten katsoo ilmoittamansa merkin olevan hyvin tunnettu.

Hyvin tunnettujen merkkien luettelon perustaminen, siihen merkitsemisen edellytykset ja sen aiheuttamat mahdolliset oikeusvaikutukset sekä rekisteröimismaksut olisi vahvistettava tarvittavilla kauppa- ja teollisuusministeriön sekä PRH:n päätöksillä. Elinkeinoelämän asiantuntijat ovat omalta osaltaan valmiit osallistuman näiden yksityiskohtien valmisteluun, jotta hanke saadaan toteutettua mahdollisimman nopeasti.

Helsingissä syyskuussa 2004

ELINKEINOELÄMÄN KESKUSLIITTO

Leif Fagernäs
toimitusjohtaja

KAUPAN KESKUSLIITTO

Guy Wires
toimitusjohtaja

KESKUSKAUPPAKAMARI

Kari Jalas
toimitusjohtaja

4.11.2004

Kauppa- ja teollisuusministeriölle

KOMISSION EHDOTUS MALLISUOJADIREKTIIVIN MUUTTAMISEKSI

Kauppa- ja teollisuusministeriö on pyytänyt Keskuskauppakamarin lausuntoa komission ehdotuksesta mallisuojadirektiivin muuttamiseksi. Keskuskauppakamari lausuu asiasta seuraavan.

Yleistä mallisuojadirektiivin muuttamisesta

Keskuskauppakamari kannattaa toimia, joilla pyritään sisämarkkinoiden tehostamiseen ja vapaan kilpailun edistämiseen. Nyt käsiteltävänä olevalla mallisuojadirektiivin muutosehdotuksella halutaan poistaa mallisuoja moniosaisten tuotteiden varaosilta sillä perusteella, että näin voidaan parantaa eurooppalaisten pk-yritysten kilpailuasemaa ja laskea varaosien hintoja.

Perustelut saattavat osittain pitää paikkansa autojen varaosien osalta, koska niiden valmistustoiminta on keskittynyt alkuperäisvalmistajien alihankkijoille. Muiden teollisuuden alojen osalta ei ole perustelutekstissä esitetyllä tavalla itsestään

selvää, että kilpailun lisääntyminen automaattisesti parantaisi eurooppalaisten pk-yritysten asemaa, koska varaosien valmistusta voidaan harjoittaa yhtä hyvin myös kolmansissa maissa. Myös perusteluissa esitetty kuluttajien saama hyöty halventuneen hinnan muodossa on kyseenalainen, jos vapaasti valmistettujen varaosien laatu on alkuperäisosa heikompaa. Lisäksi eri laatuosilla voidaan heikentää alkuperäistuotteen valmistajan mainetta markkinoilla, jos varaosatuote kuluttajan näkökulmasta ajatellen on identtinen alkuperäisen kanssa.

Vielä edellä mainittuja havaintoja ikävämpää muutosehdotuksessa on se, että ehdotuksen johdanto ja perustelut on kirjoitettu vain autoteollisuuden näkökulmasta. Komission ehdotuksen valmisteluun sisältyy myös laaja vaikutusarviointi, jossa edelleen on kuultu vain isoa joukkoa autoteollisuuden ja varaosatuotannon yrityksiä. Ongelmalliseksi asian tekee se, että muutosehdotuksen kohteena oleva direktiivi (98/71 EY) ja muutosehdotuksen teksti eivät koske vain autojen varaosia, vaan muitakin vastaavia teknisiä tuotteita, jotka ovat moniosaisia. Tämä seikka käy ilmi muutosehdotuksen liitteinä olevista asiakirjoista, mutta ei kuitenkaan itse muutosehdotuksen tekstistä. Keskuskauppakamari katsoo, että tältä osin muutosehdotusta ei ole valmisteltu asianmukaisesti.

Yksityiskohtaiset kommentit

14 artikla; Soveltamisala

Muutosehdotuksen soveltamisalaa koskevan 14 artiklan mukaan soveltamisala kattaa kaikki moniosaisien tuotteiden varaosat, joilla saavutetaan tuotteen alkuperäinen ulkoasu. Lausunnon kohteena olevan ehdotuksen nykyisellä muotoilulla soveltamisalaan tulisivat autojen lisäksi kuulumaan esimerkiksi kodinelektronikka, pyörät ja moottoripyörät. Muotoilun epätarkkuuden vuoksi myös matkapuhelimien ja vastaavien tuotteiden kuuluminen soveltamisalaan saattaisi nousta esille. Tältä osin on olemassa riski Euroopan ulkopuolella valmistettavien tuoteväärännösten sallimiseen muun muassa matkapuhelinten vaihdettavien kuorien osalta, vaikka näiden tuotteiden ensisijainen käyttötarkoitus ei ole varaosakäyttö, vaan päätuotteen personointi käyttäjän maun mukaiseksi.

Keskuskauppakamari vastustaa muutosehdotuksen hyväksymistä, ellei soveltamisalaa selvästi rajata muutosehdotuksen 14 artiklassa siteen, että muutoksen soveltamisala vastaa vaikutusarvioinnin ja perustelujen aluetta. Käytännössä tämä tarkoittaa mallisuojan poistamista vain autoteollisuuden varaosilta. Ehdotuksen 14 artiklan 2 kohta ei yksinään riittävästi poista riskiä vääriä tulkinnoita ja saattaa joka tapauksessa aiheuttaa turhaa työtä alkuperäistuotteiden valmistajille.

KESKUSKAUPPAKAMARI

Kari Jalas
toimitusjohtaja

17.12.2004

Kauppa- ja teollisuusministeriölle

KOMISSION EHDOTUS EUROOPAN PARLAMENTIN JA NEUVOSTON ASETUKSEKSI KANSANTERVEYSONGELMISTA KÄRSIVIIN MAIHIN VIETÄVIEN LÄÄKKEIDEN VALMISTUSTA KOSKEVIEN PATENTTIEN PAKKOLISENSIOIMISEKSI

Kauppa- ja teollisuusministeriö on pyytänyt Keskuskauppakamarin lausuntoa ot-sikossa mainitusta komission ehdotuksesta. Keskuskauppakamari lausuu asiasta seuraavan.

Yleisiä kommentteja ehdotuksen aihepiiristä

Pakkolisensiointijärjestelmien luomisessa on huomattava, että ne väistämättä rapauttavat teollisoikeudellisen suojan perusteita. Pitkällä aikavälillä ei ole toivottavaa, että tuotekehityksen ja pitkälle viedyn turvallisuuden vuoksi kalliin kehitystyön tehnyt yritys ei pysty kattavasti suojaamaan osaamistaan. Globaalissa tarkastelussa inhimilliset näkökohdat puoltavat lääkepatenttien avaamista, mutta suojan murtamisen tulee tapahtua hyvin tarkasti ja harkitusti.

Pakkolisenssijärjestelmästä on sovittu WTO:n piirissä. Kysymyksessä on maailmanlaajuinen sopimusvaltioiden välinen järjestely. WTO:ssa ei ole kuitenkaan saavutettu yhteisymmärrystä lääkkeiden saatavuuden turvaamiseksi. Komissio ehdottaa nyt EU:n laajuista järjestelmää asian alueelliseksi ratkaisuksi. Toimintatapa ei ole perusteltu ja se voi johtaa kolmansissa maissa ennalta-arvaamattomiin seurauksiin. EU antaa omalla aloitteellaan huolestuttavan esimerkin tilanteessa, jossa kansainvälinen yhteisö ei ole yhteisesti pystynyt ratkaisemaan järjestelmän toimintaperiaatteita. Jos yksittäiset maat alkavat kansallisesti saattaa voimaan Dohan kierroksen päätöksiä, ei ole takeita siitä, että oikeudenhaltijoiden intressit eri maissa otetaan asianmukaisesti huomioon. Erityisiä riskejä syntyy, jos lääkevalmistuksessa korkealla tasolla olevat kehittymättömämmät maat, kuten Brasilia, Kiina tai Intia alkavat säätää omia pakkolisenssisäädöksiään.

Ehdotuksessa ei ole esitetty arviota siitä, kuinka merkittäväksi pakkolisenssivalmistus käytännössä voisi tulla. Voidaan olettaa, että EU-alueella toimiva rinnakkaislääkevalmistaja ei pysty lisenssimaksut suorittamalla valmistamaan lääkkeitä merkittävästi alkuperäisvalmistajaa edullisemmilla kustannuksilla. Vaikutusten arvioiminen on tältä osin ollut puutteellista. Asia tulisi jättää lääkevalmistajien ja kohdemaiden välisten neuvottelujen varaan eikä säätää asiasta asetustasoista lainsäädäntöä.

Asetusehdotukseen ei sisälly nimenomaista velvoitetta oikeudenhaltijoiden kuulemisesta tai prosessuaalisesta asemasta. Asetusehdotus rakentuu hakijan ja asiaa käsittelevän viranomaisen väliseksi säännöstöksi. Joissakin yksittäisissä artikloissa, kuten lisenssiehtojen rikkomistilanteessa oikeudenhaltija on mainittu tahona, joka voi tehdä hakemuksen viranomaiselle. Suomalaiselle oikeuskulttuurille on itsestään selvää, että oikeudenhaltijalle myönnetään joko asianosaisasema tai häntä ainakin kuullaan hakemuksen johdosta. Kun yhteisön tasolla prosessioikeutta koskevia normeja ei ole harmonisoitu tältä osin, asetukseen on lisättävä oi-

keudenhaltijan oikeus osallistua pakkolisenssin myöntämistä koskevaan käsitte-lyyn.

Yksityiskohtaiset kommentit

Artikla 1; Soveltamisala

Ehdotuksen 1 artiklassa soveltamisala tulisi mieluiten rajata siten, että pakkolisensointi kattaa vain ne lääkevalmisteet, joita käytetään tärkeimmiksi tiedettyjen kansanterveyttä uhkaavien tautien hoitoon. Tällöin soveltamisala voitaisiin rajata kattamaan esimerkiksi lääkkeitä malarian, tuberkuloosin ja AIDS:in hoitoon. Ellei tätä rajausta voida tehdä, niin ainakin määritelmä kansanterveysongelmia aiheuttavasta taudista tulisi kirjoittaa auki asetukseen. Nyt käytetty määritelmä ”public health problems” on liian epämääräinen.

Artikla 4; Maahantuontiin oikeutetut maat

Ehdotuksen määritelmä järjestelmän käyttöön oikeutetuista jäsenmaista on epämääräinen ja soveltamisalaltaan liian laaja. Lääkkeiden valmistuttaminen tulisi sallia ainoastaan sellaisille maille, joilla ei ole omaa lääkkeiden valmistuskykyä ja joiden kansantuote on niin alhainen, ettei niillä ole muuten varaa hankkia asetuksen tarkoittamia lääkevalmisteita. Artiklaan pitäisi kirjata tyhjentävästi, että kyseeseen tulevat ainoastaan a-alakohdassa tarkoitettut kehittymättömimmät maat sekä taloudellisesti erittäin heikossa asemassa olevat maat.

Artikla 5; Pakkolisenssihakemuksen sisältämät tiedot

Artiklaan on kerätty luettelo hakemuksen asiallisesti sisällöstä sekä määritelmä hakijakelpoisuudesta. Artikla on kirjoitettu siten, että kuka tahansa voi hakea pakkolisenssiä. Toisaalta 3 kohdan g-alakohdan mukaan hakijalla on oltava valtuutus kohdemaalta hakemuksen tekemiseen. Toinen vaihtoehto direktiivin kirjoittamiseen olisi ollut määrittää hakijaksi kohdevaltio tai sen valtuuttama taho. Hakijalle tulisi asettaa vaatimus esittää näyttö 6 artiklan 1 kohdan c-alakohdan edellytysten täyttymisestä. Koska 6 artiklan mukaan asiaa käsittelevän viranomaisen on vahvistettava, että kohdevaltiossa on myönnetty pakkolisenssi lääkkeen maahantuontiin, käytännössä näytön esittäminen jää hakijan vastuulle. Tuomioistuimelle tai muulle viranomaiselle ei tule asettaa sellaisia velvoitteita, joita ne eivät muidenkaan prosessien yhteydessä hoida. Hakemusasiaan tai dispositiiviseen riita-asiaan kuuluu olennaisena prosessuaalisena vaatimuksena näytön toimittaminen sen asianosaisen toimesta, jonka intressiin se luonnollisesti kuuluu.

Artikla 6; Hakemuksen käsittelyn edellytykset

Tuomioistuimen tai muun viranomaisen on vahvistettava 6 artiklan mukaisten edellytysten täytyminen. Mikäli artiklaa 4 ei muuteta edellä esitetyllä tavalla, tulee 6 artiklan 1 kohdan b-alakohdan määritelmää tiukentaa vastaamaan 4 artiklassa edellytetyt vaatimuksia järjestelmään kuuluvista WTO-jäsenvaltioista.

Pakkolisenssit myönnettäneen viranomaiskäsittelyssä kaikissa WTO:n jäsenmaissa. Lisäksi, koska pakkolisenssi myönnetään kansallisesti tiettyä tarkoitusta varten, tulee varmistua siitä, että pakkolisenssi ei lisenssiehtojen perusteella ole risti-

riidassa kansallisen patenttisuojan kanssa. Tämän vuoksi c-alakohta tulee muuttaa siten, että vaaditaan kohdevaltiossa myönnetyn pakkolisenssin myöntämistä ennen EU-alueella myönnettävää pakkolisenssiä.

Artikla 7; Pakkolisenssihakemusta edeltävät neuvottelut

Hakijalle on asetettu vaatimus käydä neuvotteluja oikeudenhaltijan kanssa ennen pakkolisenssihakemuksen tekemistä. Tätä voidaan pitää myönteisenä kannustuksena asian ratkaisemiseksi tavanomaisten menettelytapojen mukaisesti. Artiklassa 7 käytetään termiä "authorisation" sanan "licence" asemasta. Kun kyseessä kuitenkin on neuvottelu joko lääketuotteen ostamisesta tai lisenssistä, tulisi termin vastata alalla muuten käytettyä terminologiaa. Artiklan 1 kohtaan sisältyy myös määritelmä "reasonable commercial terms", jota ei ole edes yritetty määritellä asetuksessa. Kohtuullisten kaupallisten ehtojen tulisi ohjata tuomioistuimen toimintaa harkittaessa pakkolisenssin myöntämisedellytyksiä, mutta niille ei silti tulisi antaa itsenäistä merkitystä arvioitaessa pakkolisenssin perusteella maksettavan hyvityksen suuruutta. Tulkintaohjeen voisi lisätä esimerkiksi asetuksen johdantolauseisiin.

Artiklat 8 ja 10; Pakkolisenssin ehdot

Lisenssin saajalle on asetettu velvollisuus pitää verkkosivulla tietoja lisenssivalmistuksen määrästä ja tuotteista. Tieto sivusta tulee antaa ehdotuksen mukaan asian ratkaisseelle viranomaiselle. Koska viranomaiselle on 10 artiklan mukaan asetettu velvollisuus toimittaa tieto komissiolle, olisi selkeintä, että tieto annettaisiin suoraan komissiolle ja komissio ylläpitäisi ajantasaista luetteloa kyseisistä verkkosivuista. Oikeudenhaltijan, jonka patenttiin on myönnetty pakkolisenssi, tulisi saada tiedot verkkosivuista sekä valmistajalta että tarvittaessa komissiolta. Jos tieto verkkosivuista toimitetaan suoraan komissiolle, vastaava muutos tulisi tehdä myös 10 artiklaan.

Lisenssin saajan tulee pitää täydelliset tiedot pakkolisenssin alaisten tuotteiden valmistusmäärästä. Lisäksi lisenssin saajalla tulee olla valmius esittää näyttöä tuotteiden maastaviennistä. Koska kyseiset tiedot ovat keskeisiä seikkoja lisenssimaksun maksuperusteiden toteamiseksi sekä oikeudenhaltijan oikeusturvan kannalta, tulee nämä tiedot toimittaa suoraan oikeudenhaltijalle esimerkiksi 6 kuukauden periodeittain aina kuukauden kuluessa edellisen periodin päättymisestä aina lisenssikauden päättymiseen saakka.

Artikla 14; Hakemuksen hylkääminen ja lisenssin päättäminen

Lisenssiehtojen rikkomisen perusteella tapahtuvan lisenssin päättymisen tulisi estää vastaavien uusien saman valmistajan tai samaa WTO jäsenmaata ja vastaavaan tarkoitukseen käytettäviä lääkeaineita koskevien pakkolisenssien myöntäminen. Ilman tällaista sääntelyä jää mahdolliseksi peiteyhtiöiden perustaminen hankkimaan pakkolisenssejä valmistustoimintaan.

Tällöin yhtiöt voisivat suorittaa valmistuksen alihankintasopimusten perusteella ja jättää lisenssimaksut maksamatta, koska ne voisivat uuden bulvaanin nimissä jättää samaa tarkoitusta palvelevan uuden pakkolisenssihakemuksen.

KESKUSKAUPPAKAMARI

Kari Jalas
toimitusjohtaja

KANSAINVÄLINEN KAUPPA

8.3.2004

Ulkoasiainministeriölle

SUOMEN JA KOLUMBIAN VÄLINEN SOPIMUS SJOITUSTEN EDISTÄMISESTÄ JA SUOJAAMISESTA

Ulkoministeriö on asiakirjallaan HEL0420-8 pyytänyt Keskuskauppakamarilta lausuntoa Suomen ja Kolumbian välisestä sopimusluonnoksesta.

Suomen ja Kolumbian väliset sopimusneuvottelut ovat vielä monilta osin auki. Keskuskauppakamari katsoo, että Suomen tulee jatkaa neuvotteluja nykyisten neuvottelutavoitteiden pohjalta.

Keskuskauppakamarin mielestä on tärkeää, että tasapuolisten kilpailuolosuhteiden kehittämiseksi Suomen solmimissa investointisuojausopimuksissa on mukana viittaukset kansainvälisiin työntekijöiden oikeuksiin sekä terveys-, turvallisuus ja ympäristönormeihin.

KESKUSKAUPPAKAMARI

Kari Jalas
toimitusjohtaja

8.3.2004

Ulkoasiainministeriölle

SUOMEN JA VENEZUELAN VÄLINEN SOPIMUS SJOITUSTEN EDISTÄMISESTÄ JA SUOJAAMISESTA

Ulkoministeriö on asiakirjallaan HEL0420-7 pyytänyt Keskuskauppakamarilta lausuntoa Suomen ja Venezuelan välisestä sopimusluonnoksesta.

Keskuskauppakamarilla ei ole huomautettavaa sopimuksen sisällöstä edellyttäen, että varojen vapaa siirto-oikeus toteutuu Suomen esittämällä tavalla. Lisäksi Keskuskauppakamari pitää tärkeänä sitä, että ulkomaisille sijoittajille taataan pakko-

lunastustilanteessa korvaus myös kotimaiseen yhtiön tehdyistä sijoituksista, kuten suomalainen neuvotteluosapuoli esittää.

KESKUSKAUPPAKAMARI

Kari Jalas
toimitusjohtaja

13.4.2004

Ulkoasiainministeriölle

**SUOMEN JA SRI LANKAN VÄLINEN SOPIMUS SJOITUSTEN
EDISTÄMISESTÄ JA SUOJAAMISESTA**

Asiakirjallaan HEL1129-15 ulkoasiainministeriö on pyytänyt Keskuskauppakamarilta lausuntoa Suomen ja Sri Lankan välisestä sopimusluonnoksesta. Keskuskauppakamarilla ei ole huomautettavaa kyseessä olevaan sopimukseen.

KESKUSKAUPPAKAMARI

Kari Jalas
toimitusjohtaja

17.6.2004

Ulkoasiainministeriölle

**SUOMEN JA MOSAMBIKIN VÄLINEN SOPIMUS SJOITUSTEN EDISTÄMISESTÄ
JA MOLEMMINPUOLISESTA SUOJAAMISESTA**

Asiakirjallaan HEL1129-42 ulkoasiainministeriö on pyytänyt Keskuskauppakamarilta lausuntoa Suomen ja Mosambikin välisestä sopimusluonnoksesta. Keskuskauppakamarilla ei ole huomautettavaa kyseessä olevaan sopimukseen.

KESKUSKAUPPAKAMARI

Kari Jalas
toimitusjohtaja

1.7.2004

Ulkoasiainministeriölle

SUOMEN JA SERBIAN JA MONTENEGRON VÄLINEN SOPIMUS SJOITUSTEN EDISTÄMISESTÄ JA SUOJAAMISESTA

Asiakirjallaan HEL 1343-6 ulkoasiainministeriö on pyytänyt Keskuskauppakamarilta lausuntoa Suomen ja Serbian ja Montenegron välisestä sopimusluonnoksesta. Keskuskauppakamarilla ei ole huomautettavaa kyseessä olevaan sopimukseen.

KESKUSKAUPPAKAMARI

Pauli K Mattila
varatoimitusjohtaja

27.8.2004

Ulkoasiainministeriölle

SUOMEN JA PAKISTANIN VÄLINEN SOPIMUS SJOITUSTEN EDISTÄMISESTÄ JA SUOJAAMISESTA

Ulkoasianministeriö on asiakirjallaan HEL1343-8 pyytänyt Keskuskauppakamarilta lausuntoa Suomen ja Pakistanina välisestä sopimuksesta.

Keskuskauppakamarilla ei ole huomautettavaa sopimusehdotuksen suhteen.

KESKUSKAUPPAKAMARI

Kari Jalas
toimitusjohtaja

8.11.2004

Ulkoasiainministeriölle

SUOMEN JA UKRAINAN VÄLINEN SOPIMUS SJOITUSTEN EDISTÄMISESTÄ JA SUOJAAMISESTA

Ulkoasianministeriö on asiakirjallaan HEL1129-52 pyytänyt Keskuskauppakamarilta lausuntoa Suomen ja Ukrainan välisestä sopimuksesta.

Keskuskauppakamarilla ei ole huomautettavaa sopimusehdotuksen suhteen.

KESKUSKAUPPAKAMARI

Kari Jalas
toimitusjohtaja

20.12.2004

Ulkoasiainministeriölle

**SUOMEN JA ALGERIAN VÄLINEN SOPIMUS SJOITUSTEN
EDISTÄMISESTÄ JA SUOJAAMISESTA**

Ulkoministeriö on asiakirjallaan HEL1129-70 pyytänyt Keskuskauppakamarilta lausuntoa Suomen ja Algerian välisestä sopimusluonnoksesta.

Artiklassa 4 (Article 4 Expropriation) on pakkolunastusta koskevat arvonmääritysperusteet esitetty hyvin yleisellä tasolla. Artiklan 1 kohdassa ei ole mallisopimuksen mukaista viittausta kansainväliseen lakiin. Kohdasta 2 on jätetty pois mallisopimuksen mukaiset arvonmääritysperusteet, eikä sopimukseen sisälly lauseketta, joka antaisi sijoittajalle oikeuden kansalliseen arviointimenettelyyn.

Keskuskauppakamarin mielestä on tärkeää, että investointisuojausopimus sisältää mahdollisimman selkeät arvonmääritysperusteet pakkolunastuksen varalta. Suomen neuvottelutulosta, joka takaa sijoittajalle oikeuden viedä pakkolunastukseen liittyvät riidat kansainvälisen välimiesoikeuden ratkaistavaksi, voidaan kuitenkin pitää yritysten kannalta hyväksyttävänä ratkaisuna.

KESKUSKAUPPAKAMARI

Kari Jalas
toimitusjohtaja

KIRJANPITO JA TILIN- TARKASTUS

30.1.2004

Kauppa- ja teollisuusministeriölle

TILINTARKASTUSLAKITYÖRYHMÄN LOPPURAPORTTI (KTM 12/2003) SEKÄ KESKUSKAUPPAKAMARIN TYÖRYHMÄN MUISTIO

Kauppa- ja teollisuusministeriö on 25.11.2003 päivätyllä kirjeellään pyytänyt Keskuskauppakamarin lausuntoa kauppa- ja teollisuusministeriön asettaman tilintarkastuslakityöryhmän loppuraportista (KTM 12/2003). Lisäksi kauppa- ja teollisuusministeriö on pyytänyt lausuntoa Keskuskauppakamarin työryhmän muistioista, joka koskee KHT- ja HTM-tilintarkastajien hyväksymisvaatimusten kehittämistä.

Yleistä

Keskuskauppakamari katsoo, että Tilintarkastuslakityöryhmän tekemä raportti on asiallinen ja perusteellinen. Työryhmän ehdotukset ovat perusteltuja ja ehdotetut säännösmuutokset on toteutettava. Keskeisiä asioita työryhmän raportissa ovat tilintarkastuslain soveltamisalaa, tilintarkastajan riippumattomuutta, maallikkotilintarkastusta, pienyritysten tilintarkastusvelvollisuutta sekä tilintarkastajan raportointia koskevat ehdotukset.

EU:n komissio antanee helmikuussa 2004 ehdotuksen uudeksi 8. yhtiöoikeudelliseksi direktiiviksi. Direktiiviluonnos ei ollut käytettävissä Tilintarkastuslakityöryhmän raporttia laadittaessa. Tilintarkastuslakiin ehdotettujen muutosten jatkovalmistelussa on riittävässä määrin ennakoitava direktiivin mahdollisesti edellyttämät muutokset Suomen tilintarkastusta koskevaan lainsäädäntöön.

Tilintarkastuslain soveltamisala

Työryhmän ehdotus tilintarkastuslain soveltamisalasäännöksen tarkentamisesta on perusteltu. Tilintarkastajien oikeuksien, velvollisuuksien ja vastuun kannalta on keskeistä, mihin ryhmään tilintarkastajan toiminta luetaan. On tiedettävä täsmällisesti, minkä 1 §:n 1 ja 2 momentin kohdan mukaisesta toiminnasta kulloinkin on kysymys. Hallituksen esitystä laadittaessa on riittävän selventävästi määriteltävä ja tarkennettava esimerkein, mihin ryhmään mikin tilintarkastajan tehtävä luetaan.

Maallikkotilintarkastus

Keskuskauppakamari on jo kauan vaatinut yritysten maallikkotilintarkastuksen lopettamista. Maallikkotilintarkastuksesta tulee luopua työryhmän esittämällä perusteilla. Vain hyväksytty tilintarkastaja voi toimia tilintarkastajana siten, että tilintarkastus on luotettavaa. Maallikkotarkastuksen tasosta ei voida varmistua. Muissa Pohjoismaissa ja useimmissa länsimaissa maallikot eivät voi toimia tilintarkastajina.

Pienyritysten tilintarkastusvelvollisuus

Maallikkotilintarkastuksesta luopuminen liittyy pienyritysten tilintarkastusvelvollisuuteen. Työryhmä on tehnyt perustellun ehdotuksen siitä, että nykyisiä kirjanpitovelvollisen kokoon perustuvia hyväksytyyn tilintarkastajan valitsemisvelvollisuutta koskevia raja-arvoja alennetaan noin puoleen. Tilintarkastaja olisi valittava, jos kaksi kolmesta seuraavasta rajasta ylittyy: liikevaihto 300 000 euroa, taseen loppusumma 200 000 euroa ja henkilöstön lukumäärä 5 henkilöä. Tätä pienemmissä kirjanpitovelvollisissa tilintarkastajan valinta olisi vapaaehtoista.

Ehdotusta voidaan pitää tyydyttävänä kompromissina sidosryhmien riskien pienentämisen kannalta. Raja-arvojen asettaminen on arvionvaraista. Jatkovalmistelussa on perusteltua arvioida uudelleen asunto-osakeyhtiöille ehdotetun 30 huoneiston raja-arvon tarkoituksenmukaisuutta. Perusteita, jotka liiketoimintaa harjoittavissa yrityksissä puoltavat omistajien harkintavaltaa tilintarkastajan valitsemisessä, ei voida sellaisenaan soveltaa asunto-osakeyhtiöissä. Muutoksen myötä on mahdollista, että tilinpäätösinformaation taso laskisi ja osakkeenomistajien yhdenvertaisuus vaarantuisi esimerkiksi vastikekirjanpitoon sisältyvien epäselvyyksien vuoksi. Keskuskauppakamarin mielestä 10 huoneistoa asunto-osakeyhtiössä on tarkoituksenmukainen raja hyväksytyyn tilintarkastajan valitsemisvelvollisuudelle.

Lisäksi lainvalmistelussa tulisi harkita raja-arvojen ylitykseen liittyviä käytännön kysymyksiä. Pykälätasolla on ratkaistava, miten pian tilintarkastaja on valittava raja-arvojen ylityttyä, miten tilintarkastusvelvollisuus säilyy raja-arvojen myöhemmin alituttua sekä miten tilintarkastajan vastuukysymykset määräytyvät tilintarkastamattomien tilinpäätösten osalta.

Periaatteet riippumattomuussäntelyssä

Tilintarkastuslakityöryhmä on raportissaan pyrkinyt soveltamaan EU-säntelyssä omaksuttua periaatteisiin pohjautuvaa lähestymistapaa (principles based approach) etenkin riippumattomuussäännöksiin. Lähestymistapa tarjoaa useita etuja yksityiskohtaiseen normitukseen nähden.

Pykälätasolla on kuitenkin käytännössä usein haettava tasapainoa periaatteellisten yleisvaatimusten ja tarkkojen käskyjen, kieltojen ja sallivien normien välillä. Tarkkarajaisia ja selviä normeja tarvitaan yleisen luottamuksen ja tilintarkastajien oman oikeusturvan vuoksi. Työryhmän ehdotukset riippumattomuus- ja esteellisyyssäännöksiksi ovat tasapainottelua näiden kahden eri lähestymistavan välillä.

Keskuskauppakamarin mielestä tasapainoa on vielä etsittävä joidenkin riippumattomuussäännösten kohdalla.

Olenaisuuden periaatteen soveltamista riippumattomuussäntelyyn pykälätasolla on harkittava kriittisesti uudelleen. Poikkeusten tekeminen riippumattomuusvaatimuksiin esimerkiksi pienyritysten kohdalla horjuttaa tilintarkastajan riippumattomuuden ulkoista kuvaa. Yksi vaihtoehto on, että julkisesti noteerattujen yritysten ja pienyritysten tilintarkastukselle laaditaan eri säännökset.

Esimerkkejä siitä, miten olenaisuuden periaate riippumattomuussäntelyssä voi johtaa kyseenalaiseen normitukseen, ovat seuraavat kohdat: s. 153 ("palvelu koskee asioita...joilla ei olennaista vaikutusta tilinpäätökseen"), s. 154 ("ratkaisemassa riita-asiaa, muissa kuin vähämerkityksissä asioissa") ja s. 156 ("työpanoksen olenaisuus").

Tilintarkastajan riippumattomuuteen kuuluu toiminnallinen, ajallinen ja henkilöllinen ulottuvuus. Jatkovalmistelussa on kiinnitettävä tarkempaa huomiota siihen, miten tilintarkastajan riippumattomuuden henkilöllinen ulottuvuus määritellään. Säännösten on lähtökohtaisesti vastattava EU:n suosituksen sisältöä. Poikkeaminen kansainvälisestä linjasta on perusteltava.

Joissakin kohdissa työryhmä on poikennut EU:n suosituksen sisällöstä ja ehdotanut EU:n suositusta lievempää sääntelyä. Perusteet lieventämiselle on arvioitava kriittisesti uudelleen jatkovalmistelussa. Suomalaiset arvopaperimarkkinat tuskin poikkeavat ulkomaisista markkinoista niin olennaisesti, että Suomessa olisi perusteltua soveltaa lievempiä säännöksiä kuin muilla markkinoilla.

Tilintarkastajan raportointivelvollisuus

Työryhmän ehdotukset tilintarkastuskertomuksen kehittämisestä kansainvälisempään suuntaan ovat perusteltuja. Tilinpäätösmerkintä on perusteltua poistaa raportointivalikoimasta.

Tilintarkastuskertomusta koskevat ehdotukset ovat raportin tärkeimpiä kohtia. Jatkovalmistelussa on vielä tarkennettava, mikä on tilintarkastajan raportointivelvollisuus tilanteissa, joissa voitonjakoehdotus on lainvastainen tai ehdotuksen toteuttaminen vaarantaa tarkastuskohteen toiminnan jatkumisen. Myös tilanteet, joissa vastuuhenkilöiden toimintaan liittyy jotain lainvastaista tai muuten epätavallista ja jotka edellyttävät "ilmoitusta" tilintarkastuskertomuksessa, on määriteltävä tarkasti pykälä- ja perustelutasolla. Tilintarkastusraportointia koskevan sääntelyn on oltava yhdenmukaista EU-säntelyn ja ISA-standardien kanssa.

Yksityiskohtaisia kommentteja

1 § Soveltamisala

Tulevaan hallituksen esitykseen on laadittava raportissa esitettyä tarkempi erittely eri ryhmiin (1 §:n 1 momentin 1–3 kohdat ja 2 momentti) kuuluvista tilintarkastajan tehtävistä. Tulevan hallituksen esityksen perusteluissa on tarkennettava etenkin sitä, mitä toimeksiantoja pidetään 1 §:n 1 momentin 3 kohdan mukaisina.

Työryhmän raportissa s. 135 viimeisessä kappaleessa olevan määrittelyn ("ns. sisäisen tarkastuksen ja muut sen luonteiset tehtävät") tulisi sisältää tarkempi kuvaus siitä, mitä toimeksiantoja kohdassa tarkoitetaan. Sisäisen tarkastuksen sallittavuus on raportissa esitetty liian vapaamielisesti. Sisäisen tarkastuksen järjestäminen kuuluu aina tarkastuskohteen hallituksen vastuulle. Tilintarkastaja voi suorittaa ainoastaan sisäiseen tarkastukseen liittyviä tarkastustoimenpiteitä, mutta hän ei voi vastata siitä kokonaisuudessaan.

Sivulla 136 kerrotaan, että vapaaehtoinen kirjanpidon, tilinpäätöksen ja hallinnon tarkastus olisi 1 §:n 1 momentin 3 kohdan mukaista toimintaa. Keskuskauppa-kamarin mielestä tilintarkastus on aina suoritettava samojen periaatteiden, säännösten ja standardien mukaan, joten vapaaehtoinenkin tilintarkastus on luettava 1 §:n 1 momentin 1 kohtaan.

10 § Tilintarkastajan yleinen kelpoisuus

On riittävää, jos säännöksessä todetaan, että "tilintarkastajana saa toimia vain hyväksytty tilintarkastaja". Muut yleiset vaatimukset ehdotuksessa perustuvat nykyiseen säännökseen, joka on perusteltu maallikkotilintarkastajien olemassaolon vuoksi. Vaatimukset kuitenkin sisältyvät hyväksytyjen tilintarkastajien hyväksymisvaatimukseen, ja niiden täyttymistä valvotaan 34 §:n mukaisesti. Yleiset kelpoisuusvaatimukset 10 §:ssä ovat tarpeetonta toistoa, ja ne on jätettävä pois lopullisesta säännöksestä.

12 § Velvollisuus valita KHT-tilintarkastaja tai -yhteisö

Ehdotetun 12 §:n 2 momentin perusteluissa s. 140 tulisi "hyväksytyn" tilintarkastajan asemesta puhua päävastuullisesta KHT-tilintarkastajasta.

19 § Tilintarkastuskertomus

Ehdotetun 19 §:n 4 momentin perusteluissa s. 144 tulisi tarkentaa tilintarkastajan ilmoitusvelvollisuutta etenkin muissa kuin ehdotuksen 19 §:n 2 momentin 1 ja 2 kohdissa tarkoitetuissa tilanteissa, joissa tilintarkastaja antaa vakiomuotoiset lausunnot.

23 § Tilintarkastajan riippumattomuus

23 § 1 momentin perustelut

Ehdotetun 23 §:n 1 momentin perusteluissa s. 147 asetetaan riippumattomuuden uhkien arviointi pienemmissä tarkastuskohteissa vähäarvoisemmaksi, mille ei ole perusteita.

Ehdotuksen s. 150 määritelty "taloudellinen tai muu etuus" ei ole yksiselitteinen, ja määrittely kaipaavaa tarkennusta. On epäselvää, miten tilintarkastuspalkkio ja toimeksiantosuhteen olemassaolo liittyvät yhteen siten kuin raportissa s. 150 on todettu.

23 §:n 3 momentin 3 kohdan perustelut (Toimiminen tilintarkastuskohteen puolesta tai sitä vastaan)

Ehdotuksen perusteluissa s. 153 on virheellisesti todettu, ettei tilintarkastajan riippumattomuus vaarannu esimerkiksi hänen edustaessaan asiakastaan tuomioistuimessa. Keskuskauppakamarin mielestä tilintarkastajan riippumattomuus vaarantuu, jos hän toimii aktiivisesti asiakkaan puolesta esimerkiksi edustamalla tilintarkastusasiakasta tuomioistuimessa tai veroriidassa veroviranomaisessa. Tällaista toimintaa ei saa sallia tilintarkastajalle.

23 §:n 3 momentin 4 kohdan perustelut (Pitkäaikainen suhde)

Kohdan perustelut kaipaavat tarkennusta. Pitkäaikaisen suhteen sisältöä ja laatua on tarkennettava perusteluissa ja lisäksi otettava kantaa siihen, millaista ”osallistumista” tilintarkastuksen kohteena olevaan asiaan kyseisessä kohdassa tarkoitetaan.

23 § 5 momentin 4 kohta (Määräysvallassa olevat muut yhteisöt)

Perustelut s. 157 ovat ristiriitaiset pykäläehdotuksen kanssa. Pykäläehdotuksesta puuttuu perusteluissa ilmaistu ajatus siitä, että tilintarkastustoimiston yksikön avainpartnerit tulevat esteellisiksi, jos yksikkö osallistuu huomattavassa määrin sellaisen toimeksiannon hoitamiseen, josta vastaava tilintarkastaja on esteellinen.

24 § Tilintarkastajan esteellisyys

24 § 1 momentin 2 kohdan perustelut (Kirjanpidon ja varainhoidon valvonta)

Ehdotuksen perusteluissa s. 158 tulisi tarkentaa, mitkä ovat sallittuja toimenpiteitä ja mitkä eivät. On epäselvää, mitä on ”osallistuminen kirjanpitoon ja tilinpäätöksen laatimiseen”. Neuvojen antaminen kirjanpitoa ja tilinpäätöstä laadittaessa on sallittava tilintarkastajalle. Kirjanpidon ja tilinpäätöksen laatiminen edes osittain on kiellettävä, paitsi tarkkaan rajatuissa poikkeustilanteissa. Perusteluissa jää epäselväksi, miltä osin säännöksen on tarkoitus vastata EU:n suositusta.

24 § 1 momentin 3 kohdan perustelut (Palvelussuhde)

Ottaen huomioon, että työryhmä ehdottaa nykyisten ”palvelus- ja alistussuhteiden” korvaamista pelkästään ”palvelussuhteella”, olisi ehdotuksen perusteluissa otettava huomioon myös esimies-alainen -suhde. Myös tällainen suhde voi muodostaa uhkan riippumattomuudelle, mutta se ei ole yleisessä kielenkäytössä ”palvelussuhde”.

24 § 1 momentin 4 kohdan perustelut (Yhteisessä taloudessa eläminen, lähisukulaisuus ja taloudellisen edun valvonta)

Ehdotus ei täysin vastaa EU-komission suositusta. Ehdotuksen perusteluja s. 159 tulisi tarkentaa etenkin siltä osin, miten pysyvää yhdessä asumisen on oltava esteellisyysperusteena. Ainakin perusteluissa olisi otettava kantaa siihen, mikä on voimassa olevan avioliiton, mutta erillään asumisen, merkitys riippumattomuusarviointissa.

24 §:n 1 momentin 5 kohdan perustelut (Omistus- tai muu oikeus osakkeeseen tai osuuteen voittoa tuottavassa tilintarkastuskohteessa)

Ehdotuksen s. 162 on omistusrajoitus rajattu ainoastaan tilintarkastajaan. EU:n suosituksessa myös tilintarkastajan lähipiiri on otettu huomioon. Työryhmän kantaa omistusrajoitukseen saattaa olla liian suppea, ja henkilöllinen ulottuvuus olisi harkittava uudelleen.

24 §:n 4 momentin perustelut (Konserniulottuvuus riippumattomuussäätelyssä)

Ehdotetun säännöksen perustelu s. 164 ulottaa esteellisyysperusteet ainoastaan samaan konserniin kuuluviin yrityksiin. Jatkovalmistelussa on vielä harkittava, onko rajausta tarkoituksenmukainen.

24 §:n 5 momentti (Johtohenkilön karenssiaika)

Ehdotuksessa ja sen perusteluissa s. 165 rajataan säännöksen soveltamisala tilintarkastuskohteen johtoon aikaisemmin kuuluneeseen henkilöön. EU-tasolla henkilöllinen ulottuvuus on laajempi. Jatkovalmistelussa on harkittava, olisiko sääntely ulotettava myös henkilöihin, jotka ovat mahdollisesti vaikuttaneet tilinpäätökseen.

34 § Hyväksytyjen tilintarkastajien valvonta

Ehdotus velvoittaa Keskuskauppakamarin tilintarkastuslautakunnan ja kauppakamarien tilintarkastusvaliokunnat valvomaan tilintarkastuksen laadunvarmistusta. Ehdotus perusteluineen (s. 166) on asianmukainen.

Laadunvarmistus on kokonaisuus, jossa on useita toimijoita ja useita tasoja. Jatkovalmistelussa on arvioitava, onko laadunvarmistusta ja sen valvontaa koskevissa säännöksissä (esimerkiksi salassapito) otettava huomioon kansainvälisiin tilintarkastusketjuihin kuuluvien tilintarkastustoimistojen omat valvontatoimenpiteet sekä ulkomaisen valvontaviranomaisen (esimerkiksi PCAOB:n) toimenpiteet.

35 §:n 3 momentti (Vanhenemisaika valvontaa koskevissa toimenpiteissä)

Keskuskauppakamarin mielestä 10 vuoden vanhenemisaika valvonta-asioissa on pääsääntöisesti perusteltu, vaikka käytännössä tilintarkastajien valvonnassa yli 10 vuotta vanhoja asioita ei ole vielä tullut tutkittavaksi.

Ehdotettua paremmin olisi säätää, ettei yli 10 vuotta sitten tapahtuneista virheistä tai laiminlyönneistä saa määrätä kurinpidollisia sanktioita valvontamenettelyssä. Ehdotuksen perustelut (s. 167) ovat osittain tämän mukaiset, mutta ne eivät vastaa työryhmän säännösehdotusta. Jos vanhenemisaikasäännös toteutettaisiin työryhmän ehdottamalla tavalla, se estäisi valvontatoimet myös silloin, kun niihin olisi perusteltua syytä kansainvälisten tapahtumien tai yhteiskunnallisesti merkittävien syiden vuoksi. Joskus vanhoja asioita saattaa olla tarpeen selvittää valvontatoimin siksi, että uudempia asioita saataisiin selvitettyä.

37 § Salassapitovelvollisuus

”Tieteellinen tutkimuskäyttö” -termi tulisi määritellä tarkemmin. Säännöksen tarkoituksena on, että salassapitovelvollinen saa luovuttaa tietoja tieteellistä tutkimuskäyttöä varten, mutta hänellä on harkintavalta muun muassa sen suhteen, minkä tasoiseen tutkimuskäyttöön tietoja luovutetaan.

43 § Rangaistussäännökset

Pykäläehdotus perusteluineen on perusteltu.

Ehdotuksen perusteluissa s. 169 viimeisessä kappaleessa on virheellinen viittaus 1 §:n 1 momenttiin. Viittauksen pitäisi olla 1 §:n 2 momenttiin.

Asetus kirjanpitoasetuksen 2 luvun muuttamisesta

2a Liitetiedot tilintarkastajan palkkioista

Ehdotuksessa s. 171 on virheellisesti puhuttu palkkioiden julkistamisesta toimintakertomuksessa, kun pykäläehdotuksessa tarkoitetaan tiedon julkistamista liitetiedoissa. Olennaisuuden periaatteen soveltaminen ei sovellu säännökseen, vaan palkkiot tulisi kaikissa tapauksissa eritellä ehdotuksessa mainittuihin neljään ryhmään tai ainakin kahteen ryhmään (erikseen 1 ja 2–4). Lisäksi tulisi selventää, miltä osin konsernitilinpäätöksessä ulkomaiset tilintarkastuspalkkiot on otettava mukaan annettavaan liitetietoon.

Voimaantulo ja siirtymäsäännökset

Useilla ehdotetuilla muutoksilla on toteutuessaan merkittäviä käytännön vaikutuksia. Muutoksille tulisi varata riittävän pitkä siirtymäaika. Keskuskauppakamarin mielestä esimerkiksi 10–11 §:n kohdalla sopiva siirtymäaika on viisi vuotta.

Tilintarkastajien hyväksymisvaatimusten kehittäminen – työryhmän muistio

Keskuskauppakamarin hallitus hyväksyi kokouksessaan 12.11.2003 marraskuussa 2002 asettamansa työryhmän muistion (Tilintarkastajien hyväksymisvaatimusten kehittäminen) ehdotukset. Keskuskauppakamari lähetti muistion kauppa- ja teollisuusministeriölle ja ehdotti, että ministeriö ryhtyisi toimenpiteisiin muistiossa tehtyjen säädösmuutosten toteuttamiseksi.

Keskuskauppakamari katsoo, että muistion ehdotukset on perusteltua toteuttaa. Joissakin yksityiskohdissa on tarvetta tarkennuksiin siten, että säädösteksti olisi mahdollisimman selvää ja vastaisi yksiselitteisesti esitettyjä perusteluja ja tavoitteita. Kehittämisehdotusten toteuttamisessa on pidettävä kiinni siitä, ettei hyväksymisen vaatimustasoa lasketa.

Lausuntokierroksen yhteydessä on tullut esiin tarve harkita lopullisia säännöksiä annettaessa etenkin vaatimuksia, joita ammattimaisesti HTM-tilintarkastajana toimineen hakijan olisi täytettävä KHT-tilintarkastajan hyväksymistä haettaessa. Työryhmä on kiinnittänyt huomiota KHT- ja HTM-tilintarkastajien opintovaatimuksissa olevaan 10 opintoviikon eroon ja jättänyt ylemmän korkeakoulututkin-

non ja alemman korkeakoulututkinnon eron vähemmälle huomiolle. Ero voi määrällisesti olla jopa 60 opintoviikkoa.

Kysymys on siitä, minkä pituinen työkokemus on vaadittava sellaiselta HTM-tilintarkastajalta, jolla ei ole ylempää korkeakoulututkintoa ja joka voidaan tästä huolimatta hyväksyä KHT-tutkintoon. Nykyisten poikkeuksellista hyväksymistä koskevien säännösten mukaan KHT-tutkintoon voidaan puuttuvasta perustutkinnosta huolimatta hyväksyä HTM-tilintarkastaja, jolla on seitsemän vuoden kokemus toiminnasta päätoimisena tilintarkastajana. Tässä mielessä työryhmän ehdottama kaksi vuotta voi merkitä liian suurta muutosta. Lisäksi KHT-hakija, joka on aikaisemmin hyväksytty HTM-tilintarkastajaksi, saisi valita, täydentääkö hän opintojaan vai suorittaako hän KHT-tutkinnossa lisätehtäviä. Keskuskauppakamarin mielestä KHT-tutkinnon lisätehtävien on käytännössä oltava riittävän laajoja ja vaativia, että niiden suorittaminen voisi perustellusti antaa aiheen vapauttaa hakija lisäopintojen suorittamisesta.

Ehdotusten jatkovalmistelu

Keskuskauppakamarin asiantuntijat ovat käytettävissä ehdotusten jatkovalmistelussa.

KESKUSKAUPPAKAMARI

Pauli K Mattila
varatoimitusjohtaja

26.4.2004

Kauppa- ja teollisuusministeriölle

EU:N KOMISSION EHDOTUS LAKISÄÄTEISTÄ TILINTARKASTUSTA KOSKEVAKSI DIREKTIIVIKSI

Yleistä

Keskuskauppakamari pitää direktiiviä yhtenä oikeana välineenä tilintarkastuslain-säädännön kehittämiseksi Euroopan Unionissa. Direktiivillä voidaan edistää sisämarkkinoiden toimivuutta ja parantaa EU:n neuvotteluasemaa suhteessa USA:han. Viimeaikaiset tilinpäätösskandaalit USA:ssa ja Euroopassa antavat vauhtia tilintarkastussäätelyn kehittämiseen. Tapahtumat panevat liikkeelle sellaisiakin tarpeellisia uudistuksia, joilla ei ole yhteyttä kyseisiin tapahtumiin.

Ehdotetulla direktiivillä luodaan eurooppalaista lainsäädäntöä seuraaviksi vuosikymmeniksi. Direktiivin johdannosta voi olla perusteltua vähentää viittauksia viimeaikaisiin tilinpäätösskandaaleihin, sillä direktiivi annetaan seuraavia 20–30 vuotta silmällä pitäen. Tilintarkastuksen sääntelyssä ja kehittämisessä on kysymys paljon muustakin kuin reagoimisesta yksittäisiin skandaaleihin. Poikkeuksellisten tapahtumien nostattamien muutostarpeiden vuoksi on yleensä oltava varovaisia ja harkitsevia, jotta mahdolliset ylilyönnit vältetään. On löydettävä oikea tapaino nykyisenä ajankohtana tarpeellisten näytösluonteisten toimenpiteiden ja

pysyvien, oikeasti tilintarkastuksen laatua edistävien toimenpiteiden välillä. Keskuskauppakamarin mielestä pääpainon tulee olla tilintarkastuksen laatua aidosti edistävissä toimenpiteissä. Pitkällä tähtäimellä tämä on myös paras keino edistää tilintarkastuksen uskottavuutta ja luotettavuutta sijoittajien ja muiden osapuolten kannalta.

EU:n komission 16.3.2004 julkaisema ehdotus uudeksi tilintarkastusdirektiiviksi on pääosin kannatettava. Käytettyihin termeihin, lukujen otsikoihin ja säännösten sisältöön on tehtävä vielä tarpeelliset korjaukset, poistot ja tarkennukset.

Tilintarkastajien rekisteröintiä ja valvovien viranomaisten välistä yhteistyötä koskevilta osin direktiiviehdotus on liian yksityiskohtainen ja byrokraattinen. On vaikea ymmärtää, miksi eri maiden viranomaisten välisestä yhteistyöstä on otettava säännökset direktiiviin ja mahdollisesti myöhemmin kansalliseen lakiin. Yhteistyö voidaan tarvittaessa järjestää käytännön tarpeiden mukaisesti. Joiltakin osin kansalliset salassapito- ja tietosuojasäännökset tulevat rajoittamaan tietojenvaihtoa viranomaisten välillä yli rajojen, mutta tarpeet tehokkaan yhteistyön järjestämiseksi on selvitettävä ja löydettävä käytännön ratkaisut myös tulevaa kehitystä ennakoiden.

Yhtiöoikeudelliset asiat, kuten tilintarkastajan nimittäminen, sekä yritysten hyvää hallintoa (corporate governance) koskevat asiat, esimerkiksi tarkastusvaliokuntaa koskevat säännökset, on kokonaan poistettava direktiivistä. Sääntelyssä jäsenvaltiolle on jätettävä riittävästi liikkumatilaa tilintarkastajien hyväksymisen ja valvonnan organisoimiseksi tarkoituksenmukaisella tavalla. Myös kustannustehokkuus on tärkeä näkökohta, jota on pidettävä esillä direktiiviehdotuksen jatkokesittelyssä.

Täytäntöönpanosta Suomessa

Direktiivin täytäntöönpanoon Suomessa liittyy joitakin periaatteellisesti tärkeitä kysymyksiä. Tärkein niistä on direktiivin mukaisen lainsäädännön soveltamisala. Soveltamisala on nykyiseen tapaan perusteltua pitää laajana siten, että lähtökohteisesti samoja säännöksiä sovelletaan myös pieniin ja keskisuuriin osakeyhtiöihin ja niihin henkilöyhtiöihin, jotka kuuluvat direktiivin soveltamisalaan. Soveltamisala on laajennettava myös niihin yhteisömuotoihin ja säätiöihin, jotka eivät olennkaan kuulu nykyisen ja ehdotetun parlamentin ja neuvoston 8. yhtiöoikeudellisen direktiivin soveltamisalaan.

Direktiivi korostaa tarvetta luopua maallikkotilintarkastuksesta, jos hyväksytään se lähtökohta, että samaa tilintarkastuksen sisältöä ja tilintarkastajan velvoitteita koskevaa sääntelyä noudatetaan kaikissa tilintarkastuksissa. Ei ole realistista edellyttää, että jatkuvasti lisääntyviä vaatimuksia sovellettaisiin myös maallikoihin.

Yksi vaihtoehto täytäntöönpanossa on, ettei ehdotettua direktiiviä uloteta kaikilta osin koskemaan HTM-tilintarkastajia ja HTM-yhteisöjä. Tämä voi olla tarpeellista segmentoitumisen ja tarkoituksenmukaisuuden kannalta. HTM-tilintarkastajat ja HTM-yhteisöt ovat profiloituneet pk-sektorin yritysten tilintarkastajina. On kyseenalaista, onko heidän täytettävä samat koulutusta ja ammattitaitoa koskevat vaatimukset kuin ylemmän korkeakoulututkinnon suorittaneiden KHT-

tilintarkastajien, jotka toimivat myös suurten ja julkisesti noteerattujen yritysten tilintarkastajina. Etenkin IAS/IFRS-standardien hallitseminen jo lähivuosina voi olla HTM-tutkinnossa liian ankara, liioiteltu ja epätarkoituksenmukainen vaatimus, jos kyseisiä standardeja ei sovelleta pk-yritysten tilintarkastuksessa.

Suomen tilintarkastuslaki ja yhtiölainsäädäntö täyttävät jo nykyisin suuren osan ehdotetun tilintarkastusdirektiivin vaatimuksista. Tilintarkastuslain säännöksiä on joiltakin osin tarkennettava, jos direktiivi toteutuu ehdotetun mukaisesti. Kauppa- ja teollisuusministeriön Tilintarkastuslakityöryhmän raporttia (KTM 12/2003) laadittaessa ei ollut vielä tietoa direktiiviehdotuksesta. Kun kauppa- ja teollisuusministeriö valmistelee hallituksen esitystä eduskunnalle Tilintarkastuslakityöryhmän ehdotusten ja käydyn lausuntokierroksen pohjalta, on tarkoituksenmukaista ottaa huomioon 16.3.2004 julkaistu komission ehdotus tilintarkastusdirektiiviksi niiltä osin kuin direktiivin toteutumista voidaan pitää todennäköisenä. Muilta osin tilintarkastuslakia ja muuta lainsäädäntöä voidaan tarkentaa myöhemmin tilintarkastusdirektiivin tultua voimaan. Tilintarkastuslakia on valmisteltava aikaisemmin esillä olleen aikataulun mukaisesti siten, että tilintarkastuslain uudistus tulisi voimaan vuoden 2005 alusta. Muut tarkennukset voidaan tehdä vuonna 2006 tai 2007 riippuen siitä, miten direktiivin käsittely etenee.

Yksityiskohtaisia kommentteja

I luku Kohde ja määritelmät

1 artikla Kohde

Soveltamisalan rajoittaminen pelkästään lakisääteiseen tilinpäätöksen tarkastamiseen asianomaiset rajat ylittävissä yrityksissä on eurooppalaisen yhdenmukaisuuden kannalta mahdollisesti liian suppea määrittely. Pikemminkin olisi perusteltua laajentaa soveltamisalaa niin, että se olisi sama kuin EU:n komission riippumattomuussuosituksessa 2002. Tämä on tarpeen, vaikka jäsenvaltiot saavatkin omassa lainsäädännössään laajentaa soveltamisalaa.

2 artikla Määritelmät

Joitakin määritelmiä on hiottava. Kohdassa 5 tilintarkastusketjun määritelmä on liian väljä. Yleisen edun kannalta merkittävä yhteisömääritelmä on muut direktiivin velvoitteet huomioon ottaen liian laaja, koska on olemassa pieniä paikallispankkeja, vakuutusyhdistyksiä ym. määritelmän piiriin tulevia yhteisöjä, joihin vaatimusten soveltaminen on liian pitkälle menevää.

II luku Hyväksyminen, jatkuva koulutus ja vastavuoroinen tunnustaminen

3 artikla Tilintarkastajien ja tilintarkastusyhteisöjen hyväksyminen

Tässä Artiklan 3 (3) kohdassa on syytä tukea EU:n komission ehdotusta, joka edistää tilintarkastajien vapaata liikkuvuutta ja sisämarkkinoiden toimivuutta. Etenkin sanonta in a Member State (b- ja c-kohdat) on kannatettava. On kuitenkin hieman epäselvää, miksi 3 c-kohdassa on ...in any Member State... ja 3 b-kohdassa in a Member State?

4 artikla Hyvä maine

Artiklassa käytetty kieli tässä kohdassa kaipaa tarkennusta (sekä englanti että suomi). Pitäisi olla: "...viranomaiset saavat hyväksyä ainoastaan..." Hyvä maine on vaatimuksena laajempi kuin nykyinen sopivuusvaatimus Suomen tilintarkastuslaissa, mutta sinänsä hyväksyttävä ja yleisesti ymmärrettävä. Hyvä maine tilintarkastajan hyväksymistä varten ei saa vaarantua tilintarkastukseen liittymättömien seikkojen vuoksi. Jos esimerkiksi tilintarkastaja tuomitaan täysin taloudellisiin asioihin liittymättömistä teoista, se ei saisi vaikuttaa hänen hyväksymiseensä tilintarkastajaksi. Asiaan liittyy myös ihmisoikeusulottuvuus.

5 artikla Hyväksymisen peruuttaminen

Kohdassa 2 saattaa 6 kuukauden määräaika on lyhyenpuoleinen, jos esimerkiksi hyväksyminen vaarantuu taloudellisten seikkojen vuoksi.

6 artikla Koulutusvaatimukset

Suomessahan teorettinen osa professional examinationista suoritetaan yliopistossa ja käytännön osana on KHT-/HTM-tutkinto. Tämä on säilytettävä jatkossakin ja direktiivin on tältä osin oltava tarvittavan väljä kansallisesti tarkoituksenmukaisien ratkaisujen aikaan saamiseksi.

7 artikla Teoreettisen tiedon koe

Teoreettisen kokeen jotkut aineet ovat moniselitteisiä, joten terminologiaa on syytä tarkentaa. Direktiiviehdotuksen aineluetteloa laadittaessa on pidettävä silmällä myös IFAC:n Education Guidelinesin vaatimuksia. Näiden pitäisi olla keskenään linjassa.

Jatkokäsittelyssä on selvitettävä, mitä tarkoittaa 1(j) kohdassa professional skills. Onko se tilintarkastustekniikkaa? Mikä aine on auditing? Miksi 1 (g) kohdassa ei vaadita general auditing theory and principles kuten 1(a) kohdassa tilinpäätösei-neiden kohdalla? Miksi independence mainitaan 1(k) kohdassa etiikan rinnalla erikseen (ethics and independence), vaikka se on osa etiikkaa? Artiklaehdotuksen 2 (g) kohdassa business, general and financial economics käännetty suomeksi liiketalous, kansantalous ja rahoitus, vaikka rahoitus on osa liiketaloustiedettä.

Social-security law and employment on 2 momentin e-kohdassa tarpeeton euroop-palainen yhdenmukaisuuskin huomioon ottaen. Kyseisen aineen voi poistaa listas-ta. Aineiden on oltava samat EU-valtioissa.

13 artikla Jatkuva koulutus

Ehdotus on kannatettava ja tarpeellinen. Ehdotuksesta voisi tosin vetää yli sanat "...ohjelmiin.." (programmes of).

14 artiklan Toisten jäsenvaltioiden tilintarkastajien hyväksyminen

Artiklan otsikossa ja sisällössä pitäisi ehkä olla termi vastavuoroinen tunnustami-nen (mutual recognition). Hyväksyminen (approval) ja vastavuoroinen tunnusta-

minen (mutual recognition) ovat eri asioita. Artiklassa puhutaan virheellisesti vastavuoroisesta hyväksymisestä, vaikka luvun II otsikossa termi on mainittu oikein.

III luku Rekisteröinti

15 artikla Julkinen rekisteri

Artiklassa on perusteltua todeta, että julkisen rekisterin pitovelvollisuus jäsenvaltiossa on tilintarkastajia hyväksyvällä ja valvovalla toimielimellä.

Oma numero (individual number) vaikuttaa tarpeettomalta ja liioitellulta vaatimuk-selta. 16 artiklassa puhutaan rekisteröintinumerosta (registration number), joka saat-taa olla sama kuin oma numero. Numeroita ei tarvita, vaan riittää, että tilintarkastajat voidaan yksilöidä ja tunnistaa nimen ja yhteystietojen avulla. Tilintarkastustoimistoilla numerona voi olla LY-tunnus tms., mutta luonnollisten henkilöiden henkilötunnusten ilmoittaminen kyseisessä rekisterissä on tarpeetonta.

Rekisterin elektroninen muoto on asianmukainen vaatimus muun muassa Internetin levinneisyyden vuoksi. Suomessa Keskuskauppakamari on oikea taho pitämään rekisteriä, joka on jo nyt sähköisessä muodossa.

16 artikla Tilintarkastajien rekisteröinti

Rekisteröintinumeroita ei tarvita. Useissa kohdissa vaaditaan osoitteita, vaikka pitäisi puhua yhteystiedoista.

17 artikla Tilintarkastusyhteisöjen rekisteröinti

Rekisteröintinumeroita ei tarvita. Useissa kohdissa vaaditaan osoitteita, vaikka pitäisi puhua yhteystiedoista. Artiklan h-kohdan vaatimus koskee koko maailmaa, joten se voi olla tässä yhteydessä liiallinen (pitkä luettelo). Pelkkä linkki lisätietoihin riittää.

19 artikla Vastuu rekisteritiedoista

Sähköinen allekirjoitusvaatimus on liioittelua. Riittäisi, että rekisteriin merkitsijälä on huolellisuusvelvollisuus eli rekisterinpitäjä kohtuullisen keinoin varmistaa, ettei kukaan muu ilmoita tietoja kuin se, jonka tehtävänä on niiden ilmoittaminen. Varmennuksia ei tarvita. Sähköisessä asiointissa ei käytetä allekirjoituksia. Myös esimerkiksi yhteystietojen muutoksista pitäisi voida ilmoittaa vaikka puhelimitse.

20 artikla Kieli

EU:n alueella rekisterien on perusteltua olla käytettävissä myös jollakin valtakie-lellä (englanti, ranska, saksa). Jos rekisteriä pidetään vain kansallisella kielellä, se ei aina avaudu toisessa maassa olevalle käyttäjälle, eikä vaatimuksista ole hyötyä kansainvälisesti.

IV luku Ammattietiikka ja salassapitovelvollisuus

On vaikea ymmärtää, miksi luvun otsikossa salassapitovelvollisuus on mainittu erikseen, vaikka se on osa etiikkaa. V luvussa riippumattomuus on irrotettu ammattietiikasta. Riippumattomuushan sisältyy professional ethics -käsitteeseen. IV luvun otsikon tulee olla "Ammattietiikka" ja V luku on liitettävä IV lukuun.

21 artikla Ammattietiikka

Jatkovalmistelussa on selvitettävä, mitä tarkoittaa ilmaisu...cover the overall responsibility of the statutory auditor or audit firm towards the public...

Jatkovalmistelussa on selvitettävä, mikä on 21 artiklan suhde IFACin Code of Ethics for Professional Accountansiin.

22 artikla Luottamuksellisuus ja salassapitovelvollisuus

Säännösehdotus on epäselvä. On selvitettävä, pitäisikö mainita kohdassa 2 myös auditing standards samalla kun mainitaan accounting standards. On myös määriteltävä, mitä tässä kohdassa tarkoitetaan tilinpäätösstandardeilla. Muuten säännöksen tarkoitus ei avaudu.

V luku Riippumattomuus

24 artikla Riippumattomuus ja puolueettomuus

Puolueettomuuskäsite riippumattomuuden rinnalla sekoittaa riippumattomuuden teoriaa. Oikeasti on kysymys objektiivisuudesta, kuten englanninkielisessä ehdotuksessa. Otsikossa puhutaan objektiivisuudesta, mutta ei artiklan tekstissä. Riippumattomuussääntöjen tavoitteena on turvata tilintarkastajan lausuntojen objektiivisuus. Puolueettomuus on yksi riippumattomuuden ulottuvuus. Käännös on korjattava.

Joissakin artikloissa (21–23) ihmettyttää, miten jäsenvaltiot voisivat "varmistaa" ao. vaatimusten toteutumisen. Pikemminkin jäsenvaltiot velvoitetaan direktiivillä sääntämään lakinsa ja säännökset direktiivin vaatimusten toteutumiseksi. Jos "varmistamista" edellytetään, jäsenvaltiolle voi mahdollisesti syntyä korvausvastuu, jos esimerkiksi riippumattomuusvaatimusta ei ole täytetty, ja tähän rikkomukseen liittyy vahinko kolmannelle.

25 artikla Tilintarkastuksesta maksettavat palkkiot

Jäsenvaltiot voivat säätää lait, joissa vaatimukset esitetään, mutta ne eivät voi "varmistaa" (ensure) vaatimusten toteutumista kenellekään. Tässäkin olisi parempi käyttää ilmaisua: Member States shall require that ... tms. tai: Appropriate authorities in a Member State shall oversee that... Vrt. myös 26 artikla, jossa on käytetty parempaa ilmaisua require.

Jatkovalmistelussa on otettava huomioon, että palkkioasioita käsitellään tilintarkastajien eettisissä säännöissä (IFAC). On selvitettävä tältäkin osin, mikä on EU:n säännösten suhde IFAC:n eettisiin sääntöihin. On selvitettävä, voivatko kansalli-

sella tasolla esimerkiksi Tilintarkastusalan suosituksiin sisältyvät palkkio-ohjeet täyttää vaatimuksen ”asianmukaisten sääntöjen” olemassaolosta.

VI luku Tilintarkastusstandardit ja raportointi

26 artikla Tilintarkastusstandardit

Direktiiviehdotuksen 26 artiklan 2 momentin c-kohdassa ilmaisu ”European public good” on käännetty ”yleisen edun mukaisesti”, mikä on parempi ilmaisu kuin englanninkielinen termi. Englanninkielisessä tekstissä pitäisi olla public interest, kuten muissakin yhteyksissä aikaisemmin. On ainakin tiedettävä, mitä eroa on public interest ja European public good -termeillä.

27 artikla Konsolidoitujen tilinpäätösten lakisääteinen tarkastus

Artiklassa tulisi säätää: Member States shall prescribe...

Artiklan tarkoitus on epäselvä, ellei tunne Parmalatin tapausta. On pohdittava, onko artikla tarpeellinen ja mikä on sen tavoite. Kysymyksessä on yksityiskohtainen tilintarkastustekniikkaa koskeva säädös. Artiklan a-kohdassa full responsibility saattaa merkitä tuottamuksesta riippumatonta päävastuullisen tilintarkastajan korvausvastuuta esimerkiksi muiden konsernin tilintarkastajien aiheuttamista vahingoista yli rajojen. Voiko vastuu tässä yhteydessä viitata johonkin muuhun vastuuseen? Miten full responsibility toteutuu yli rajojen esimerkiksi rikosoikeudellisena vastuuna?

28 artikla Tilintarkastusraportointi

Kyseiseen artiklaan samoin kuin edelliseen 27 artiklaan liittyy paljon tilintarkastus-tekniisiä kysymyksiä, muun muassa tietojen ja työpapereiden vaihtamisesta yli rajojen. Säännösehdoituksen tarkoituksenmukaisuus ja toimivuus on selvitettävä jatkovalmistelussa tarkasti.

Allekirjoitusasia on outo. Artiklan kyseisessä kohdassa pitäisi puhua päävastuullisesta tilintarkastajasta. Tilintarkastustiimi voi olla iso, eivätkä varmaan kaikki tilintarkastajat allekirjoita konsernitilinpäätöksen tarkastamista koskevaa tilintarkastuskertomusta, vaan ainoastaan päävastuullinen tilintarkastaja (group auditor). Allekirjoitusasialla voi olla yhteys korvausvastuukysymykseen. Päävastuullisen tilintarkastajan nimeäminen on jo tällä lain edellyttämä menettely Suomessa, kun KHT- tai HTM-yhteisö on valittu tilintarkastajaksi.

On epäselvää, tarkoittaako ehdotettu artiklan 2-kohta sitä, että komission päätöksellä harmonisoidaan vain vakiomuotoinen raportti, mutta ei mukautettua tilintarkastuskertomusta. Mikä on muutoksen tarve? Raportointivaatimuksen on oltava linjassa muun EU-sääntelyn ja ISA-standardien kanssa.

VII luku Laadunvarmistus

29 artikla Laadunvarmistusjärjestelmät

Artiklan tulisi alkaa: Member States shall prescribe... Joiltakin osin ehdotettu teksti ja sen soveltaminen vaativat tulkintaa. Esimerkiksi mikä 1 (a) kohdassa on riittävä määrä riippumattomuutta tarkastettavista?

1 (b)-kohdan 2 muotoilu rahoituksesta on realistinen ja onnistunut verrattuna aikaisempiin luonnoksiin rahoituksen riippumattomuusvaatimuksista.

1 (f)-kohdassa käsitellään tilintarkastusyhteisöjen laaduntarkastuksia, joita Suomessa ei tässä muodossa tehdä. Pienillä tilintarkastusyhteisöillä ei käytännössä ole sisäistä valvontajärjestelmää.

1 (g)-kohdan raportointivaatimus on kannatettava ja johtanee toteutuessaan muutoksiin Suomessa. Direktiivin tekstin kannalta on epäselvää, kenelle raportti annetaan.

Laadunvarmistusta koskeva ehdotus on muilta osin kannatettava. Suomessa direktiivin vaatimukset merkitsevät muutoksia laadunvarmistuksen julkiseen valvontaan ja siihen, että laadunvarmistuksen on kohdistuttava myös KHT- ja HTM-yhteisöihin eikä ainoastaan KHT- ja HTM-tilintarkastajiin.

VIII Tutkimukset ja seuraamukset

30 artikla Tutkinta ja seuraamusjärjestelmät

Artiklan 1-kohdan tulisi alkaa: Member States shall prescribe...

Artiklan 3-kohdassa on perusteltua tarkentaa, että avoimuus-/julkisuusvaatimus koskee tehtyjä päätöksiä, mutta ei ”kaikkia toimenpiteitä”, esimerkiksi ei päätöksen valmistelutoimia. Niihin saattaa liittyä liike- ja ammattisalaisuuksia.

Jatkovalmistelussa on perusteltua tarkentaa, ovatko 2-kohdan penalties sama vai eri asia kuin 3-kohdan sanctions. Voi olla perusteltua käyttää molemmissa kohdissa sanaparia sanctions or penalties.

IX luku Julkinen valvonta ja jäsenvaltioiden väliset sääntelyjärjestelmät

31 artikla Julkisen valvonnan periaatteet

Artiklaehdotus on kannatettava, mutta jatkovalmistelussa on varmistettava, ettei direktiivillä tahattomasti vaadita, että investigation ja oversight -tyyppinen valvonta pitäisi erottaa toisistaan. Valvontaorganisaatio on jätettävä kansallisella tasolla ratkaistavaksi tarkoituksenmukaisella tavalla. Esimerkiksi Suomessa TILA hoitaa sekä investigation että oversight -tyyppistä valvontaa, mikä on tarkoituksenmukaista jatkossakin. Suomessa oversight -tyyppistä valvontaa hoitaa myös valtion tilintarkastuslautakunta (VALA).

Ehdotuksen 4-kohdassa jää epäselväksi, mitä merkitsee käytännössä ultimate responsibility. Se ei saa merkitä esimerkiksi valvontaelimen rikos- tai vahingonkorvausoikeudellista vastuuta järjestelmän mahdollistamista virheistä tilintarkastustyössä.

Myös 4 (c) kohdassa on jätettävä mahdollisuus sille, että Investigative and disciplinary systems on yksi toimielin.

Ehdotetun 31 artiklan 6-kohdassa on tarpeetonta yksityiskohtaisuutta. Esimerkiksi Suomessa ei VALA eikä TILA laadi työohjelmia (work programmes), eikä niitä edes tarvita, koska valvonta hoidetaan vuoden aikana esille tulevien ja esille otettavien tapausten ja rutiinien pohjalta.

Ehdotetun 31 artiklan 7-kohdassa 7. sana adequately voi tarjota mahdollisuuksia moniin tulkintoihin. Suomessa järjestelmä on perusteltua rahoittaa tilintarkastajamaksuilla. Säännöksen on mahdollistettava myös nykyisenlainen rahoitusjärjestelmä, koska se ei vaaranna valvonnan riippumattomuutta ja koska se vastaa lähtökohtaa, jossa kustannukset peritään niiden aiheuttajalta.

32 artikla Julkisten valvontajärjestelmien välinen yhteistyö yhteisön tasolla

Ehdotus on asianmukainen, mutta kansallisessa laissa voi olla tarpeetonta säätää yhteistyön mahdollisuudesta direktiivin täytäntöön panemiseksi. TILA on Suomessa artiklan toisessa lauseessa tarkoitettu entity... specially responsible for ensuring...cooperation.

33 artikla Jäsenvaltioiden sääntelyjärjestelmien vastavuoroinen tunnustaminen

Home country control on hyväksytyjen tilintarkastajien valvonnassa tärkeä lähtökohta. Ehdotuksen 33 artiklan 1-kohdassa pitäisi kuitenkin viitata tilintarkastajan rekisteröintiin eikä hyväksymiseen, koska Suomessa hyväksytty KHT voi siirtyä myöhemmin ruotsalaisten valvontaan vastavuoroisen tunnustamisen jälkeen. On tarkoituksenmukaista, että tilintarkastajaa valvoo rekisterivaltion viranomainen, eikä se viranomainen, joka on ensiksi hyväksynyt tilintarkastajan.

Ehdotetun 33 artiklan 2-kohta on tarkennettava siten, että sen mukaan yhden jäsen-valtion viranomainen ei saa antaa toisessa maassa sijaitsevan tytäryhtiön tilintarkastusta koskevia määräyksiä toisessa maassa rekisteröidylle tilintarkastajalle. Sen sijaan esimerkiksi Saksan viranomainen saa antaa Saksassa rekisteröidylle saksalaiselle tilintarkastustoimistolle määräyksiä, silloin kun saksalainen tilintarkastustoimisto osallistuu saksalaisen tytäryhtiön tarkastamiseen Suomessa.

Ehdotetun artiklan 3-kohta on perusteltu ja ymmärrettävämpi kuin 2-kohta. Tilintarkastusta koskevien vaatimusten asettaminen yli rajojen toiseen valtioon lienee muutenkin vaikeaa.

34 artikla Jäsenvaltioiden välinen sääntely-yhteistyö tutkinnan yhteydessä

Ehdotettu artikla on hyväksyttävä, vaikka jotkut ehdotetut, itsestään selvät sallivat säännökset (esimerkiksi ”voi...pyytää”, ”on oikeus”, ”voivat kieltäytyä...”) herät-

tävät kysymyksen siitä, miksi tällaista sääntelyä tarvitaan. Yhteistyötä voi tehdä ilman direktiivin tai kansallisen lain edellyttämiä veloitteitakin. Viranomaisyhteistyötä estävät mahdolliset säädösesteet on kumottava, jos se katsotaan kansallisessa valmistelussa tarkoituksenmukaiseksi. Tarpeettomat yhteistyön esteet on poistettava myös kansallisten valvontaelinten ja viranomaisten väliltä.

Ehdotettu 34 artikla saattaa muodostaa liian ehdottamia ja jyrkkiä vaatimuksia jäsenvaltion viranomaiselle, kun toisen jäsenvaltion viranomainen esittää ehdotuksessa artikkelissa tarkoitettuja pyyntöjä ja vaatimuksia. Säännösten tarpeellisuutta on vielä harkittava.

X luku Nimittäminen, erottaminen ja tietojenvaihto

35 artikla Tilintarkastajien ja tilintarkastusyhteisöjen nimeäminen

Ehdotetun artiklan tarpeellisuuteen on suhtauduttava kriittisesti. Kysymys on yhtiöoikeudellisesta sääntelystä, jonka oikea paikka on harkittava uudelleen. Tilintarkastajan valintaa koskeva sääntely on tarkoituksenmukaista jättää asianomaisiin yhtiöoikeudellisiin direktiiveihin. Ehdotus on kirjoitettu vain osakeyhtiöitä silmällä pitäen.

36 artikla Tilintarkastajan tai tilintarkastusyhteisön erottaminen ja eroaminen

Ehdotettu säännös on liian pitkälle menevä, vaikka sen tavoitteet ovat hyväksyttävissä. Kyseisessä artikkelissa on todettava, että tilintarkastajan erottamisesta päättää se, joka nimeää tilintarkastajan. On tarkennettava, mitkä ovat asianmukaisia erottamisperusteita. Samoin on tarkennettava, mitkä ovat tilintarkastajan puolella asianmukaisia eroamisperusteita. Ehdotettu 36 artiklan 2-kohta on syytä rajoittaa koskemaan vain yleisen edun kannalta merkittävien yhteisöjen tilintarkastajia.

37 artikla Tarkastettavan yhteisön ja tilintarkastajan tai tilintarkastusyhteisön välinen tietojenvaihto

Ehdotettu 37 artikla herättää kysymyksen siitä, mihin tarvitaan näin yksityiskohtaista normitusta. Ehdotettu säännös dokumentointivaatimuksineen on tarpeeton. Se on liioiteltu, vaikka vaatimus rajoitettaisiin koskemaan yleisen edun kannalta merkittäviä yhteisöjä. Edes corporate governance -ohjeissa ei ole näin tarkasti säädetty tietojenvaihdosta. "Asianmukaiset säännöt" lienevät valtakunnallisesti noudatettavia ohjeita, mutta ne eivät liene viranomaisten erikseen kullekin yhtiölle vahvistamia sääntöjä. On epäselvää, mikä on riittävä normituksen taso.

XI luku Yleisen edun kannalta merkittävien yhteisöjen lakisääteistä tilintarkastuksesta koskevat erityissäännöt

38 artikla Läpinäkyvyysraportti

Ehdotetun XI luvun tavoitteet ovat kannatettavia, mutta joiltakin osin ehdotetut vaatimukset ovat liioiteltuja. EU:n suositus laadunvarmistuksen vähimmäisvaatimuksista (2000) ei velvoita tilintarkastusyriyten vaan tilintarkastajana toimivien luonnollisten henkilöiden laadunvarmistukseen. Nyt ehdotettu direktiivi laajentaa laadunvarmistuksen alaa, mikä voi olla perusteltua. Suomessa tilintarkastuslais-

ta johdettu vaatimus laadunvalvonnasta ei nykyisin kohdistu tilintarkastusyhteisöihin, vaan pelkästään luonnollisiin henkilöihin.

Ehdotetun 38 artiklan 1(h)-kohdassa puhutaan jatkuvasta koulutuksesta (continuous education). Perustellumpaa olisi katsoa kysymystä laajemmin henkilöstön kompetenssia ja ammattitaidon kehittämistä koskevana asiana.

Ehdotetun artiklan 2-kohdassa on ylilyövä ja mahdollisesti kallis vaatimus läpinäkyvyysraportin (transparency report) sähköisestä allekirjoituksesta. Sähköisellä varmenteella ei voida lisätä raportin luotettavuutta, vaan vaatimus on näytösluonteinen.

39 artikla Tilintarkastuskomitea

Oikea termi suomenkielisessä versiossa olisi ”tarkastusvaliokunta”, jota on käytetty myös Keskuskauppakamarin, Teollisuuden ja Työnantajain Keskusliiton ja HEX Oyj:n corporate governance -suosituksessa 2003. Tarkastusvaliokunta toimii sekä tilintarkastuksen että sisäisen tarkastuksen valmistelu- ja yhteyselimenä.

Tarkastusvaliokuntaa koskevat vaatimukset pitäisi jättää pois tästä direktiivistä. Niiden perustamisen listayhtiöissäkin olisi oltava tarvesidonnaista, eikä pakollista esimerkiksi pienille paikallispankeille. Epämääräiset tehtävät ja tarkastusvaliokunnan jäsenten kelpoisuusvaatimukset herättävät kysymyksiä. Miksi vain yhden jäsenen on oltava riippumaton. Kenestä tai mistä?

40 artikla Riippumattomuus

Tiukemmat riippumattomuussäännöt yleisen edun kannalta merkittävien yhteisöjen tilintarkastajille lienevät tarpeen yleisen luottamuksen vuoksi, mutta ehdoteilla vaatimuksilla ei voida oikeasti edistää tilintarkastuksen laatua. Kysymyksessä ovat pelkästään näytösluonteiset vaatimukset, jotka näin pitkälle menevinä ovat tuskin lopullisessa direktiivissä enää perusteltuja. Pakollista rotaatiota ehdotetussa muodossa 40 (c) olisi vielä harkittava, koska se voi olla tilintarkastuksen laadun kannalta jopa vahingollista.

41 artikla Laadunvarmistus

Ehdotus on perusteltu. Myös tässä yhteydessä laadunvarmistusvaatimus kohdistetaan myös tilintarkastusyhteisöihin, mikä aiheuttaa Suomessa muutostarpeita nykyiseen järjestelmään.

42 artikla Julkinen valvonta

Ehdotetussa artiklassa on kyseenalaista asettaa vaatimus, että tilintarkastusammattilaiset eivät saisi ollenkaan osallistua valvontaan. Kysymys on näytösluonteisesta säädösehdotuksesta, jonka oikea paikka ei ole enää lopullisessa direktiivissä. Vaikka tilintarkastajien osallistuminen päätöksentekoon kiellettäisiin, tilintarkastajien käyttö asiantuntijoina (ilman äänioikeutta) olisi mahdollista päätöksenteon asiantuntemuksen varmistamiseksi.

43 artikla Tilintarkastajan tai tilintarkastusyhteisön nimittäminen

Ehdotetun artiklan tavoitteet ovat kannatettavia, koska käytännössä valvottavien johtohenkilöiden osallistuminen tilintarkastajan valintaprosessiin on aidosti riippumattomuutta uhkaava ongelma. Ehdotuksen toteutusta on vielä hiottava, eikä säännöstä pidä toteuttaa ehdottomana. Tarkastusvaliokunnan ehdotuksen on tultava sellaisenaan yhtiökokouksen tietoon. On epäselvää, mikä on ehdotetussa suomenkielisessä artiklassa tarkoitettu ”valvontaelin” (supervisory board).

XII luku Kansainväliset näkökohdat

44 artikla Kolmansien maiden tilintarkastajien hyväksyminen

Ehdotetun säännöksen valossa on epäselvää, onko kysymys vastavuoroisesta tunnustamisesta vai hyväksymisestä. Nykyisin ulkomaiset hakijat voivat hakea hyväksymistä tilintarkastajaksi samalla tavalla kuin kotimaisetkin hakijat. Lisäsääntelyä ei tarvita ainakaan Suomen kannalta. Artiklassa haettaneen vastavuoroista tunnustamista. Otsikkoa tulee korjata tämän mukaiseksi (mutual recognition of third country approval tms.) – muutenhan tätä artiklaa ei tarvita.

45 artikla Kolmansien maiden tilintarkastajien ja tilintarkastusyhteisöjen rekisteröinti

Ehdotettu artikla voi olla tarpeeton, jos EU:n ja USA:n välisten suhteiden järjestäminen ei edellytä tällaista sääntelyä. Ehdotusta on vaikea ymmärtää, ellei tunne viimeaikaista keskustelua USA:n Sarbanes Oxley lain vaikutuksista Euroopassa.

Ehdotuksella saattaa olla merkittäviä vaikutuksia tilintarkastusmarkkinoihin Euroopassa. Ehdotuksen toteuttaminen lisäisi hallinnollisia kustannuksia valvovissa viranomaisissa.

47 artikla Yhteistyö kolmansien maiden toimivaltaisten viranomaisten välillä

On kannatettavaa, että EU:n komissio pyrkii koordinoimaan ja tukemaan jäsenvaltioiden valvontaviranomaisten toimintaa suhteessa USA:n PCAOB:hen (Public Companies Accounting Oversight Board). Ehdotetun artiklan tarpeellisuus tässä muodossa on kyseenalainen.

Tilintarkastajien työpapereiden luovuttaminen toiselle viranomaiselle yli rajojen edellyttää tarkkaa harkintaa. Artiklassa asetetaan uudenlaisia vaatimuksia eri maiden viranomaisten valvontatoiminnalle. Ehdotuksen tarkoituksenmukaisuutta ja suhdetta kansallisiin salassapito- ja tietosuojasäännöksille on vielä selvitettävä. Ehdotetun säännöksen sallivuus (”Jäsenvaltiot voivat sallia...”) synnyttää kysymyksen artiklan tarpeellisuudesta direktiivissä. Salliva säännös ei luo yhdenmukaisuutta EU:ssa. Säännöstä tarvitaan ilmeisesti vain EU:n joidenkin jäsenvaltioiden ja USA:n välisille sopimusjärjestelyille. Ne on toteutettavissa ilman direktiivisääntelyäkin.

XIII luku Siirtymä- ja loppusäännökset

48–49 artiklat Täytäntöönpanotoimet ja komitea

Ehdotettu direktiivi näyttää lisäävän komission päätösvaltaa tilintarkastusasioissa. Direktiivin tehokas täytäntöönpano edellyttäne, että komissiolla on päätösvaltaa useiden direktiivissä tarkoitettujen toimenpiteiden toteutuksessa. Komission päätösvaltan rajat ja komiteamenettelyn soveltamisala on käytävä kriittisesti läpi jatkovalmistelussa.

53 artikla Saattaminen osaksi kansallista lainsäädäntöä

Ehdotetussa 53 artiklassa mainittu päivämäärä 1.1.2006 on tiukka tavoite. Käytännössä se tarkoittaa, että lainsäädäntö on saatettava voimaan 31.12.2005 mennessä. Suomessa tämä onnistune, koska tilintarkastuslakia on tarkoitus muuttaa 1.1.2005 lukien kauppaja teollisuusministeriön asettaman Tilintarkastuslakityöryhmän marraskuussa 2003 tekemien ehdotusten pohjalta. Useat direktiivin sisältämät ehdotukset vastaavat jo nykyisen tilintarkastuslain säännöksiä, ja osa ehdotuksista vastaa Tilintarkastuslakityöryhmän ehdotuksia.

Direktiivissä oleva päivämäärä on ristiriidassa EU:n komission kotisivuillaan 16.3.2004 julkaiseman tiedotteen kanssa. Tiedotteen mukaan tavoitteena on, että Euroopan parlamentti ja Euroopan neuvosto voisivat vahvistaa tilintarkastusdirektiivin vuoden 2005 puoliväliin mennessä. Tämän jälkeen jäsenvaltioilla olisi 18 kuukautta aikaa panna se täytäntöön, toisin sanoen aikaa olisi vuoden 2006 loppuun asti.

KESKUSKAUPPAKAMARI

Pauli K. Mattila
varatoimitusjohtaja

6.8.2004

Valtiovarainministeriölle

LUONNOS HALLITUKSEN ESITYKSEKSI LAIKSI RAHOITUSTARKASTUKSESTA ANNETUN LAIN, KIRJANPITOLAIN 8 LUVUN 1 JA 2 §:N JA VAKUUTUSYHTIÖLAIN 10 LUVUN 4 §:N MUUTTAMISESTA (IAS-VALVONTA)

Valtiovarainministeriö on pyytänyt Keskuskauppakamarilta lausuntoa luonnoksesta hallituksen esitykseksi laiksi Rahoitustarkastuksesta annetun lain, kirjanpitolain 8 luvun 1 ja 2 §:n ja vakuutusyhtiölain 10 luvun 4 §:n muuttamisesta (IAS-valvonta). Keskuskauppakamari lausuu asiasta seuraavan.

Yleistä

Tarkoituksena on määrätä IAS-/IFRS-standardien noudattamisen valvonta rahoitus- ja arvopapereita valvovalle viranomaiselle eli Rahoitustarkastukselle. Ehdotus-

tuksen etuna on hallinnollinen yksinkertaisuus ja keskitetystä markkinavalvonnasta aiheutuva järjestelmän selkeys listayhtiöiden kannalta.

Keskuskauppakamari pitää ehdotusta pääosin kannatettavana. Nykyisessä ehdotuksessa on tehty edelliseen lausuntokierroksella olleeseen ehdotukseen tarkoituksenmukaisia korjauksia.

Keskuskauppakamari kannattaa ehdotusta, jonka mukaan valvontatehtävä määrätään Rahoitustarkastukselle ja jonka mukaan Vakuutusvalvontaviraston ja kirjanpitolautakunnan tehtävänä on tukea Rahoitustarkastusta tehtävässään. Keskuskauppakamari pitää tarkoituksenmukaisimpana toiminnan tehokkuuden ja selkeyden vuoksi ratkaisua, jossa Rahoitustarkastuksella on itsenäinen päätösvalta myös sellaisessa tilanteessa, jossa asia koskee yksinomaan vakuutustoimintaa koskevan standardin soveltamista. Valvontatehtävä tulee ehdotuksen mukaisesti ulottaa niihin kirjanpitovelvollisiin, jotka ovat velvollisia laatimaan IAS-/IFRS-tilinpäätöksen. Valvonnan tulee rajoittua IAS-/IFRS-standardien noudattamisen valvontaan. Keskuskauppakamari pitää tärkeänä sitä, että käytetään hyväksi markkinoiden osaamista, kuten tilintarkastusyhteisöjen, standardeja soveltavien yhtiöiden ja muiden tahojen IAS-/IFRS-asiantuntemusta.

Valvonnan soveltamisala

On suunniteltu, että valvonnan kohteena olevat yritykset rahoittavat IAS-valvonnan. Valvonnan kohteeksi on Rahoitustarkastuksesta annetun lain 6 §:n 1 kohdan mukaisesti ehdotettu myös ne IFRS-kirjanpitovelvolliset, joiden liikkeelle laskemia arvopapereita on julkisen kaupankäynnin kohteena ainoastaan toisessa EU-maassa. Valvova viranomainen on yrityksen kotijäsenvaltion viranomainen. Avoimuusdirektiiviehdotuksen mukaan liikkeellelaskijan kotijäsenvaltio voi tietyissä tapauksissa olla joko rekisteröintivaltio tai jokin sen listausvaltioista.

Keskuskauppakamarin mielestä lakiehdotuksessa tulisi ottaa huomioon myös tilanne, jossa IFRS-kirjanpitovelvollisen kotijäsenvaltio on eri kuin sen rekisteröintivaltio, jotta IFRS-kirjanpitovelvolliselle ei edellä mainitussa tapauksessa koituisi päällekkäistä valvontaa ja moninkertaisia valvontamaksuja.

IAS-kirjanpitovelvollinen

Lakiehdotuksen 24 a §:n 1 momentissa on käytetty nimitystä IAS-kirjanpitovelvollinen sellaisista kirjanpitovelvollisista, jotka ovat velvollisia noudattamaan tilinpäätöksessään kansainvälisiä tilinpäätösstandardeja. Keskuskauppakamarin mielestä sopivampi nimitys olisi IFRS-kirjanpitovelvollinen, koska IASB:n (International Accounting Standards Board) mukaan termi IFRS-standardi kattaa IAS-standardien lisäksi IFRS-standardit sekä niiden tulkinnat.

Toimintakertomuksen valvonta

Tulevaisuudessa toimintakertomus ei ole osa tilinpäätöstä. Keskuskauppakamari pitää epäonnistuneena ehdotuksen 24 a §:n 1 momenttia, jonka mukaan toimintakertomus on katsottu kuuluvaksi tilinpäätökseen ja valvonnan kohteeksi. Toimintakertomus sisältää kuitenkin paljon muutakin tietoa kuin IAS/IFRS:ään liit-

tyviä seikkoja. Rahoitustarkastuksen valvontavelvollisuutta ei tulisi laajentaa tässä yhteydessä muihin kuin toimintakertomuksessa esitettäviin IAS/IFRS-asioihin.

Tilinpäätöksen virheellisyyden aste

Luonnoksessa ehdotettua Rahoitustarkastuksesta annetun lain 24 a §:n 2 momenttia tulisi tarkentaa siten, että Rahoitustarkastuksen oikaisukehoitus ja uhkasakko annetaan vain silloin, kun IFRS-kirjanpitovelvollisen laatimassa tilinpäätöksessä on Rahoitustarkastuksen käsityksen mukaan olennainen virhe. Keskuskauppakamarin mielestä olennaiseksi virheeksi tilinpäätöksessä tulisi määritellä virhe, joka on omiaan vaikuttamaan IFRS-kirjanpitovelvollisen kaupankäynnin kohteena olevan arvopaperin arvoon. Virheen julkistamiseen olisi sovellettava ehdotuksen mukaisia periaatteita.

Kirjanpitolautakunnan tehtävä

Ehdotuksen mukaan kirjanpitolautakunta voi antaa osapuolia sitomattomia lausuntoja standardien soveltamisesta Rahoitustarkastukselle ja Vakuutusvalvontavirastolle sekä IFRS-kirjanpitovelvolliselle, joka on pyytänyt kirjanpitolautakunnalta ehdotuksen mukaista lausuntoa. Ehdotus on kannatettava. Suomessa yrityksille on luotava yksinkertainen käytäntö lausuntojen saamiseksi standardien soveltamisesta tarvittaessa. Kirjanpitolautakunnan tulisi pyytää tarvittaessa asiasta IFRIC:ltä (International Financial Reporting Interpretations Committee) virallinen tulkinta, jotta kansallisten IFRS-sovellutusten luomiselta vältytään.

KESKUSKAUPPAKAMARI

Pauli K Mattila
varatoimitusjohtaja

17.9.2004

Valtiovarainministeriölle

JHTT-LAIN TARKISTAMISTYÖRYHMÄN TYÖRYHMÄMUISTIO

Valtiovarainministeriö on pyytänyt Keskuskauppakamarilta lausuntoa JHTT-lain tarkistamistyöryhmän työryhmämuistioista (nro 9/2004). Keskuskauppakamari toteaa työryhmämuistosta lausuntonaan seuraavan

Yleistä

JHTT-lain tarkastaminen on tarpeellista lainsäädännön ja tilintarkastajien toimintaympäristön muuttumisen takia. JHTT-lain tarkistamistyöryhmä (JHTT-työryhmä) on laatinut säädösehdotuksineen ajanmukaisen ja selkeän katsauksen julkishallinnon ja -talouden tarkastusta koskeviin säännöksiin.

Keskuskauppakamari kiinnittää huomiota siihen, että JHTT-järjestelmän kehittämisessä on pidettävä lähtökohtana julkissektorin erityispiirteitä. JHTT-

tarkastusjärjestelmän on palveltava tehokkaasti julkisen hallinnon kansanvaltaista kontrollia sekä julkishallinnon eri osapuolten tarpeita.

Julkishallinnon ja -talouden tilintarkastusjärjestelmän tarkoitusta ja ominaispiirteitä on kirkastettava. JHTT-järjestelmälle on luotava oma identiteetti, mikä auttaa myös säädösten kehittämistyössä. JHTT-tarkastajia tarvitaan julkishallinnon ja -talouden tarkastustehtävissä. JHTT-tarkastajia ei tarvita yksityissektorin yritysten tilintarkastuksissa. Näin ollen on tarpeetonta, päinvastoin kuin JHTT-lautakunta ja jopa JHTT-työryhmä on joissakin kohdissa tehnyt, kopioida KHT- ja HTM-tilintarkastajia koskevia periaatteita, suosituksia ja säännöksiä JHTT-tarkastajia koskeviksi. Osittain tämä johtaa myös mahdottomiin tilanteisiin, koska julkissektorin olosuhteet poikkeavat niin paljon yritysten toimintaympäristöstä.

Yksi vaikeus JHTT-säännösten kehittämisessä liittyy julkissektorin toimintaympäristön hajanaisuuteen. Julkissektorilla toimii valtio, kuntia, kuntainliittoja, seurakuntia ja muita julkishallinnon yksiköitä. Oman lukunsa muodostavat välillisen julkishallinnon yksiköt, jotka eivät ole selkeästi julkisoikeudellisia, vaan joissa on sekä yksityis- että julkisoikeudellisia piirteitä. Toimintaympäristön hajanaisuudesta johtuu, että JHTT-sääntelyssä olisi perusteltua välttää yksityiskohtaista tilintarkastuksen suorittamista ja raportointia koskevaa yleissääntelyä. Tällainen sääntely on vain vaivoin sovellettavissa koko julkishallintoon. Yksityiskohtaiset säännökset, esimerkiksi ehdotettu tilintarkastuskertomusta koskeva 6 a §, olisi sijoitettava kutakin julkishallinnon osaa koskeviin erityissäännöksiin. Tilintarkastuskertomusta ei ole tarkoituksenmukaista kopioida yksityissektorin yrityksiä koskevista säännöksistä, vaan on mietittävä, mikä on tarkoituksenmukainen raportointitapa kullakin julkishallinnon alueella.

Laadunvarmistus

JHTT-työryhmän ehdotus siitä, että JHTT-lakiin lisätään laadunvarmistusta koskeva JHTT-lautakunnan valvontavelvoite, on tarpeellinen. Ammattimainen tilintarkastus myös julkissektorilla edellyttää laadunvarmistusmenetelmien käyttöä ja niitä koskevia säännöksiä laissa. Tarkastuksen laadunvalvonta on osa laadunvarmistusta. Se muodostaa puolestaan osan riskienhallinnasta. Riskienhallinta kuuluu julkishallinnon ja -talouden tilintarkastukseen. JHTT-laissa olisi todettava myös, että JHTT-tarkastajalla ja JHTT-yhteisöllä on velvollisuus toimia laadunvarmistusta koskevien velvoitteiden mukaisesti. Laadunvarmistusta koskevien velvoitteiden rikkomisen on oltava yksi hyväksymisen peruuttamisen peruste, mikä on lisättävä JHTT-lain 20 §:ään.

JHTT-työryhmä on käsitellessään EU:n komission antamia suosituksia tilintarkastuksen laadunvarmistuksesta ja tilintarkastajan riippumattomuudesta todennut, että velvoitteet tulevat sovellettaviksi ainoastaan JHTT-tarkastajan toimiessa osakeyhtiön tilintarkastajana HTM-tilintarkastajan asemesta tilintarkastuslain 14 §:n mukaisesti. Lähtökohta on nykyisen lain valossa oikea. Toteamus ei ole aivan johdonmukainen siihen JHTT-työryhmän raportissa esitettyyn kuvaukseen nähden (s. 35), jonka mukaan JHTT-yhdistyksen laadunvalvontaprojektin tavoitteena on ollut luoda laadunvalvontajärjestelmä, joka täyttää EU:n komission 15.11.2000 lakisääteisen tilintarkastuksen vähimmäisvaatimuksista antaman suosituksen vaatimukset. Todellisuudessa EU:n komission suosituksia ei ole laadittu julkishallinnon tarkastajia varten.

Riippumattomuussäännökset

JHTT-työryhmä on todennut, että JHTT-tarkastajien osalta EU:n komission 16.5.2002 antama suositus tilintarkastajan riippumattomuudesta tulee sovellettavaksi vain tilintarkastuslain 14 §:n mukaisissa tapauksissa eli silloin, kun JHTT-tarkastaja on valittu kuntanememmistöisen osakeyhtiön tilintarkastajaksi HTM-tilintarkastajan sijasta. JHTT-työryhmän ehdotusten perusteella jää epäselväksi, missä määrin EU:n antaman suosituksen tilintarkastajan riippumattomuudesta katsotaan soveltuvaksi JHTT-tarkastajaan ja JHTT-yhteisöön.

Keskuskauppakamarin mielestä EU:n yhtiöoikeudellisen tilintarkastussääntelyn ulottaminen koskemaan miltään osin julkishallinnon tilintarkastajia on virheellinen lähtökohta. JHTT-tarkastajien ei tarvitse miltään osin täyttää yksityissektorin tilintarkastusta koskevia säännöksiä, koska sitä varten on olemassa tilintarkastuslaki (936/1994). Lisäksi kauppa- ja teollisuusministeriön asettama Tilintarkastuslakityöryhmä on raportissaan (KTM 12/2003) perustellusti esittänyt tilintarkastuslain 14 §:n kumoamista. Julkishallintoa ja yksityistä sektoria koskevien vaatimusten samanaikainen täyttäminen ei ole aidosti edes mahdollista. Jos vaatimuksia ryhdyttäisiin samanaikaisesti toteuttamaan, vaatimustasossa jouduttaisiin tinkimään liikaa tilintarkastajan ammattitaidon ja muiden vaatimusten kustannuksella.

JHTT-tarkastajia ja JHTT-tarkastusta koskevat vaatimukset on tarkoituksenmukaista asettaa riippumatta EU:n yhtiöoikeudellisesta sääntelystä ja tilintarkastuslain mukaisista vaatimuksista. Joiltakin osin edellä mainitun EU:n sääntelyn omaksuminen julkishallinnon ja -talouden tilintarkastukseen aiheuttaisi olennaisia kiristyksiä riippumattomuustulkinnoissa.

Esimerkiksi, jos EU:n komission 16.5.2002 antamaa suositusta tilintarkastajan riippumattomuuden peruseriaatteista EU:ssa sovellettaisiin julkishallinnon ja -talouden tilintarkastukseen, kuten kuntien ja kuntakonserniin kuuluvien osakeyhtiöiden tilintarkastukseen, alan keskeinen toimija, JHTT-yhteisö Audiator Oy ja sen palveluksessa toimivat JHTT- ja HTM-tilintarkastajat, olisivat kuntaliiton omistuksen takia esteellisiä kuntien ja kuntakonserniin kuuluvien osakeyhtiöiden tilintarkastajiksi. Tämä on siis tiukempi tulkinta kuin se, joka sisältyy hallituksen esityksen (242/1998) 4 §:n yksityiskohtaisiin perusteluihin. Se ainoastaan vaatii, ettei JHTT-yhteisö saa toimia sen omistajana olevan julkisyhteisön tai yhdistyksen tilintarkastajana. Suoran omistuksen ohella on otettava huomioon myös epäsuora omistus.

Kansainväliset standardit huomioon

Keskuskauppakamari kiinnittää valtiovarainministeriön huomiota siihen, että yksityis- ja julkissektorin tilintarkastusta koskevat toimintatavat, periaatteet, ohjeet ja säännökset ovat mahdollisesti eriytyneissä entistä enemmän jo lähiaikoina. Tilintarkastajat eivät voi täyttää kaikkia vaatimuksia samanaikaisesti. Yksi keskeinen kysymys, jonka tarkastelun JHTT-työryhmä on sivuuttanut, liittyy IFACiin (International Federation of Accountants). JHTT-tarkastajat eivät oman ammatillisen yhteenliittymänsä kautta ole IFACin jäseniä. Kasvava osa tilintarkastusalan ohjauksesta ja sääntelystä yksityissektorilla perustuu IFACin tekemään kehitys-

työhön, johon myös EU:n (yksityissektorin) tilintarkastusta koskeva sääntely suu-
relta osin tukeutuu.

Lähitulevaisuuden tärkeä muutos tilintarkastusalalla liittyy kansainvälisen IASB:n (International Accounting Standards Board) antamien IFRS-tilinpäätösten (International Financial Reporting Standards) tarkastamiseen sekä IAASB:n (International Auditing and Assurance Standards Board) antamien ISA-tilintarkastusstandardien noudattamiseen tilintarkastuksessa. Julkisesti noteeratut yhtiöt siirtyvät IFRS-tilinpäätösraportointiin vuoden 2005 konsernitilinpäätöksissään. Tilintarkastukset koko yksityissektorilla tehdään jo nykyisin pitkälti ISA-standardien mukaisesti. EU:n komission ajatuksena on, että ISA-standardeista tulisi velvoittavia kaikissa EU:n alueella tehtävissä tilintarkastuksissa, ehkä kaikkein pienimpiä kirjanpitovelvollisia lukuun ottamatta.

Vaikka JHTT-lain tarkastamistyöryhmä katsoo (s. 89), että JHTT-tilintarkastajien olisi voitava tarkastaa myös kaikkia kirjanpitovelvollisia HTM-tilintarkastajan asemesta, se ei ole pohtinut, mikä on julkissektorin tilintarkastajien suhde IFACiin ja sen tuottamaan ohjeistukseen. Soveltaisivatko JHTT-tarkastajat näitä yrityksiä tarkastaessaan ISA-standardeja vai julkishallinnon hyvää tilintarkastustapaa?

Keskuskauppakamarin mielestä on selvää, ettei JHTT-tarkastajia pidä velvoittaa omaksumaan IFRS-standardeja. Yhtä tarpeetonta on, että missään JHTT-tarkastajien tai JHTT-yhteisöjen suorittamissa töissä siirryttäisiin noudattamaan ISA-standardeja, vaan tilintarkastuslain 14 § on perusteltua kumota.

Sekä KHT- että HTM-tilintarkastajat noudattavat ISA-standardeihin perustuvia Tilintarkastusalan suosituksia tilintarkastustyössään. Lähitulevaisuudessa IFRS- ja ISA-standardit ovat keskeisiä tekijöitä, jotka erottavat KHT-/HTM-tilintarkastajat ja JHTT-tarkastajat eri kelpoisuusryhmiin. Samanlaisten vaatimusten täyttäminen ei ole tarkoituksenmukaista eikä tavoiteltavaa. Toisaalta samanlaisten yksiköiden, kuten osakeyhtiöiden, tilintarkastuksessa on yhdenmukaisesti noudatettava samanlaisia säännöksiä ja standardeja.

Yleisten kelpoisuusvaatimusten täyttäminen ja toteaminen (JHTT-lain 3 ja 7 §)

JHTT-lain tarkastamistyöryhmän muistiossa saattaa olla virhe siltä osin kuin siinä (s. 20) sanotaan, että käräjäoikeudesta voisi saada todistuksen holhousrekisteristä. Tällaisen todistuksen voinee nykyisen lain mukaan saada vain maistraatista. Sama virhe esiintyy JHTT-lautakunnan kotisivuilla Internetissä.

Tilintarkastajan virkavastuu

JHTT-lakiin ehdotettu virkavastuusäännös yhdenmukaistaa vastuun määrittelyä, vaikka vastuun sisältö onkin käytännössä vahingonkorvausvastuun osalta lievempi kuin tilintarkastuslain mukainen vahingonkorvausvastuu. Käytännössä virkavastuun rikosoikeudellisella ulottuvuudella ei ole niin suurta merkitystä kuin vahingonkorvausvastuulla tilintarkastajan riskienhallintaa ajatellen. JHTT-työryhmän ehdotus JHTT-tarkastajan virkavastuusta on perusteltu ottaen huomioon nykyiset kuntalain 72 §:n ja yritystoiminnan tukemisesta annetun lain 27 §.

Asian jatkovalmistelussa on pohdittava joitakin virkavastuuseen liittyviä kysymyksiä. Miten virkavastuu soveltuu JHTT-yhteisön vastuuperusteeksi? Keskuskauppakamari esitti kysymyksen jo kuntalain 72 §:n säännöstä annettaessa.

On myös selvitettävä, miten eri vastuuperusteet toimivat silloin, kun mahdollisesti samassa tilintarkastuskohteessa toimivat KHT-/HTM-/JHTT-tilintarkastajat soveltavat mahdollisesti erilaista hyvää tilintarkastustapaa ja joutuvat tekemästään laiminlyönnistä tai virheestä vastuuseen.

Tilintarkastuskertomus

Keskuskauppakamarin mielestä ehdotettu 6 a § on tarpeeton. Tilintarkastusraportointia koskevat säännökset on tarkoituksenmukaisempaa sisällyttää kutakin julkishallinnon yksikköä koskeviin erityissäännöksiin soveltamisalan hajanaisuuden vuoksi.

Oikeus osallistua JHTT-tutkintoon

Keskuskauppakamarin mielestä JHTT-tutkintoon osallistumisoikeutta koskevat muutokset ovat perusteltuja. On kuitenkin edelleen edistettävä KHT- ja HTM-tilintarkastajien mahdollisuutta päästä JHTT-tutkintoon, vaikka KHT- ja HTM-tilintarkastajat olisivat saaneet käytännön kokemuksensa pääosin yksityissektorin tilintarkastustehtävissä.

Lautakunnan salassapitovelvollisuus

Käytännössä samassa valvontatapauksessa voi valvottavina olla samanaikaisesti JHTT-, KHT- ja HTM-tilintarkastajia. Valvontaelinten on voitava toimia keskenään yhteistyössä.

Keskuskauppakamarin mielestä JHTT-lain 17 §:ssä olisi turvattava se, että JHTT-lautakunnan olisi voitava antaa Keskuskauppakamarin tilintarkastuslautakunnalle tai kauppakamarin tilintarkastusvaliokunnalle salassa pidettäviä tietoja, jos JHTT-lautakunnan käsittelemässä valvonta-asiassa ilmenee tarvetta valvoa myös osallisten KHT- tai HTM-tilintarkastajien toimintaa. Vastaavasti tilintarkastuslailla on turvattava se, että Keskuskauppakamarin tilintarkastuslautakunta ja kauppakamarin tilintarkastusvaliokunta voivat antaa JHTT-lautakunnalle JHTT-tarkastajien ja JHTT-yhteisöjen valvontaa varten tietoja.

On myös perusteltua harkita, voisiko lakiin lisätä säännöksen mahdollisuudesta antaa tietyin edellytyksin salaisia tietoja tutkimuskäyttöön.

KESKUSKAUPPAKAMARI

Pauli K. Mattila
varatoimitusjohtaja

20.10.2004

Kauppa- ja teollisuusministeriölle

KIRJANPITOLAIN MUUTTAMISEEN LIITTYVÄT VALTIONEUVOSTON JA KAUPPA- JA TEOLLISUUSMINISTERIÖN ASETUSLUONNOKSET

Kauppa- ja teollisuusministeriö on 22.9.2004 päivätyllä kirjeellään pyytänyt Keskuskauppakamarilta lausuntoa valtioneuvoston asetuserinnoksesta kirjanpitoasetuksen muuttamiseksi, kauppa- ja teollisuusministeriön asetuserinnoksesta rahoitusvälineiden arvostamisesta sekä merkitsemisestä tilinpäätökseen ja konsernitilinpäätökseen sekä kauppa- ja teollisuusministeriön asetuserinnoksesta kirjanpitoaineiston tilapäisestä säilyttämisestä ulkomailla annetun KTM:n päätöksen muuttamisesta. Keskuskauppakamari lausuu asiasta seuraavan.

Kirjanpitoasetus

1 luku 1 §

Lyhennetyt kululajikohtaisen tuloslaskelman soveltamismahdollisuuden ulottaminen koskemaan vain suhteellisen pieniä yrityksiä on kannatettava, vaikka ennallaan pidetyt raja-arvot ovat tilinpäätösdirektiiviä olennaisesti alhaisemmat.

2 luku 1 §

Toimintakertomusta koskevat seikat on jätetty pois asetuserinnoksesta sillä perusteella, että voimassa olevan kirjanpitoasetuksen toimintakertomuksen sisällön normitus sisältyy kirjanpitolakiehdotuksen 3 luvun 1 §:n 6 momenttiin. Kirjanpitolakiehdotuksen 3 luvun 1 §:n 5 momentin mukaan toimintakertomukseen tulee sisällyttää muun muassa ”keskeisimmät tunnusluvut kirjanpitovelvollisen liiketoiminnan sekä taloudellisen aseman ymmärtämiseksi”. Lakiehdotus ei kuitenkaan pidä sisällään, mitä keskeisimmillä tunnusluvuilla tarkoitetaan. Keskuskauppakamarin mielestä kirjanpitoasetuksessa tulisi määritellä, mitä tunnuslukuja lakiehdotuksessa tarkoitetaan.

2 luku 2 § 2 momentti

Asetuserinnoksessa on määritelty annettavat liitetiedot sellaisten pysyviin vastaviin kirjattujen rahoitusvälineiden osalta, jotka on kirjattu käypää arvoa korkeampaan arvoon, ja joista ei ole tehty arvonalennusta. Liitetietoihin sisältyy vaatimus ”perustellusta näytöstä siitä, että käypä arvo jälleen saavutetaan”. Sanamuotoihin sisältyy ristiriitaisuutta, joka tulisi poistaa asetettaessa lopullista asetusta.

2 luku 10 § 1 momentti

Kohdassa on haluttu selkeyttää tilinpäätösdirektiivin tarkoitusta tiedon antamisesta sekä suurimmasta että pienimmästä sellaisesta konsernista, johon yritys kuuluu ja josta laaditaan konsernitilinpäätös. Ehdotetusta 1 momentin 1) -kohdasta käy selkeästi ilmi direktiivin tarkoitus. Ehdotetusta 2) -kohdasta (”sen emoyrityksen nimi ja kotipaikka siinä alakonsernissa, joka sisältyy 1 kohdassa tarkoitettuun konserniin ja johon kirjanpitovelvollinen tytäryrityksenä kuuluu”) puuttuu ajatus ”ja josta laaditaan konsernitilinpäätös”. Asetuserinnosta tulisi täydentää tältä osin.

Kauppa- ja teollisuusministeriön asetus rahoitusvälineiden arvostamisesta sekä merkitsemisestä tilinpäätökseen ja konsernitilinpäätökseen

Asetusehdotus ei sisällä rahoitusvälineen määritelmää, koska vastaavaa määritelmää ei sisälly tilinpäätösdirektiiviinkään. Määritelmän puuttumisen vuoksi kirjanpitolaissa tarkoitettuna rahoitusvälineen määritelmä voi jäädä kirjanpitovelvolliselle epäselväksi. Asetusehdotuksen määrittely niistä rahoitusvälineistä, joihin käyvän arvon arvostusta ei sovelleta, helpottaa kirjanpitovelvollisen päättelyä siitä, mitkä instrumentit voidaan katsoa käypään arvoon arvostettaviksi rahoitusvälineiksi.

KESKUSKAUPPAKAMARI

Pauli K Mattila
varatoimitusjohtaja

3.11.2004

ENERGIAMARKKINAVIRASTON ALOITE

Kauppa- ja teollisuusministeriö on 22.9.2004 päivätyllä kirjeellään pyytänyt Keskuskauppakamarin lausuntoa Energiamarkkinaviraston aloitteesta sähköliiketoimintojen eriyttämisestä annetun kauppa- ja teollisuusministeriön päätöksen (885/1995) kumoamiseksi sekä uuden asetuksen antamiseksi. Keskuskauppakamari toteaa aloitteesta seuraavan.

Sähköliiketoimintojen eriyttämislaskelmien tarkentaminen on perusteltua viranomaisvalvonnan tarpeiden vuoksi. Energiamarkkinaviraston asetusluonnoksessa olisi Keskuskauppakamarin mielestä pidettävä selvästi erillään sähköliiketoimintoja ja sähköverkkotoimintoja harjoittavien yhteisöjen tai laitosten tilinpäätökset ja eriyttämislaskelmat. Eriyttämislaskelmista ei pitäisi käyttää tilinpäätöstermejä. Eriyttämislaskelmat eivät kuulu osaksi kirjanpitolain mukaista tilinpäätöstä. Tässä tarkoituksessa kirjanpito- ja tilinpäätösterminologiaan perustumaton ”lisätieto” voi olla eriyttämislaskelmissa käyttökelpoinen erotuksena tilinpäätöksen liitetiedoista.

Tilintarkastajan tehtävää eriyttämislaskelmissa on tarkennettava (8 §). Asetuksella määriteltävä, mitä asioita tilintarkastajan on tarkastettava ja mistä hänen on annettava lausunto. Tilintarkastajan vastuu riippuu siitä, mikä hänen tehtävänsä on. Eriyttämislaskelmien tarkastaminen on tilintarkastuslain 1 §:n 1 momentin 2 kohdassa tarkoitettu tehtävä. Tilinpäätöksen tarkastaminen puolestaan on tilintarkastuslain 1 §:n 1 momentin 1 kohdassa tarkoitettu tehtävä.

Eriyttämistä koskevassa sääntelyssä on perusteltua ottaa kantaa myös siihen, onko kirjanpitolautakunnalla toimivaltaa lausua asetusluonnoksessa tarkoitetuista asioista ja mikä on Energiamarkkinaviraston toimivalta antaa tulkintaohjeita eriyttämislaskelmista.

KESKUSKAUPPAKAMARI

Pauli K Mattila
varatoimitusjohtaja

4.11.2004

Kauppa- ja teollisuusministeriölle

EHDOTUS UUDEKSI KAUPPA- JA TEOLLISUUSMINISTERIÖN ASETUKSEKSI MAAKAASULIIKETOIMINTOJEN ERIYTTÄMISESTÄ YM.

Kauppa- ja teollisuusministeriö on 21.10.2004 päivätyllä kirjeellään pyytänyt Keskuskauppakamarin lausuntoa uudeksi kauppa- ja teollisuusministeriön asetukseksi maakaasuliiketoimintojen eriyttämisestä. Keskuskauppakamari toteaa aloitteesta seuraavan.

Maakaasuliiketoimintojen eriyttämislaskelmien tarkentaminen on perusteltua viranomaisvalvonnan tarpeiden vuoksi. Ehdotus asetukseksi ei ole yhdenmukainen Energiamarkkinaviraston laatiman, sähköliiketoimintojen eriyttämistä koskevan asetusluonnoksen kanssa (KTM 6/021/2004). Yhdenmukaisen sääntelyn tarve on selvitettävä jatkovalmistelussa.

Myös maakaasuliiketoimintojen eriytettyjen tilinpäätösten ja maakaasumarkkinain 5 luvussa tarkoitetun yhteisön kirjanpitolain mukaisen tilinpäätöksen suhde on ongelmallinen etenkin käytettävän terminologian ja sääntelyn kannalta. Energiamarkkinaviraston asetusluonnoksessa olisi Keskuskauppakamarin mielestä pidettävä selvästi erillään maakaasuliiketoimintoja harjoittavien yhteisöjen tai laitosten tilinpäätökset ja eriyttämislaskelmat. Eriyttämislaskelmista ei pitäisi käyttää tilinpäätöstermejä. Eriyttämislaskelmat eivät kuulu osaksi kirjanpitolain mukaista tilinpäätöstä. Tässä tarkoituksessa kirjanpito- ja tilinpäätösterminologiaan perustumaton ”lisätieto” voi olla eriyttämislaskelmissa käyttökelpoinen erotuksena tilinpäätöksen liitetiedoista. Jos eriyttämislaskelmat kuitenkin ovat osa tilinpäätöstä, tilinpäätöstermeistä poikkeavista termeistä ja käsitteistä on luovuttava.

Tilintarkastajan tehtävää maakaasuliiketoimintojen eriyttämislaskelmien tarkastamisessa on tarvittaessa selvennettävä. Säännöksissä on määriteltävä, jos tilintarkastajan tehtävänä lausua muista seikoista kuin tilintarkastuslain 19 §:ssä säädetyistä asioista. Tilintarkastajan vastuu riippuu siitä, mikä hänen tehtävänsä on.

Eriyttämistä koskevassa sääntelyssä on perusteltua ottaa kantaa myös siihen, onko kirjanpitolautakunnalla toimivaltaa lausua asetusluonnoksessa tarkoitetuista asioista ja mikä on Energiamarkkinaviraston toimivalta antaa tulkintaohjeita eriyttämislaskelmista.

KESKUSKAUPPAKAMARI

Pauli K Mattila
varatoimitusjohtaja

7.12.2004

Energiamarkkinavirastolle

LUONNOS SUOSITUKSEKSI SÄHKÖ- JA MAAKAASULIIKETOIMINTOJEN ERIYTTÄMISESTÄ SEKÄ ERIYTETTYJÄ TILINPÄÄTÖSTIETOJA KOSKEVAKSI KYSELYKSI

Energiamarkkinavirasto on 16.11.2004 päivätyllä kirjeellään pyytänyt Keskuskauppakamarin lausuntoa luonnoksesta suositukseksi sähkö- ja maakaasuliiketoimintojen eriyttämisestä. Keskuskauppakamari viittaa aiemmin asiasta kauppa- ja teollisuusministeriölle antamiinsa lausuntoihin (KTM 061:00/2004 ja 6/021/2004) ja toteaa aloitteesta seuraavan.

Keskuskauppakamari katsoo edelleen, että Energiamarkkinaviraston suosituksessa olisi pidettävä selvästi erillään sähkö- ja maakaasuliiketoimintoja harjoittavien yhteisöjen tai laitosten tilinpäätökset ja eriyttämislaskelmat. Eriyttämislaskelmista ei pitäisi käyttää tilinpäätöstermejä, mikäli laskelmat eivät kuulu osaksi kirjanpitolain mukaista tilinpäätöstä. Jos eriyttämislaskelmat kuitenkin ovat osa tilinpäätöstä, tilinpäätöstermeistä poikkeavista termeistä ja käsitteistä on luovuttava. Erottelu on merkityksellinen myös sen kannalta, muokkaavatko Energiamarkkinaviraston ohjeet hyvää kirjanpitotapaa vai ohjeistavatko ne ainoastaan yhden erityistoimialan eriyttämislaskelmia, jotka eivät ole virallisten tilinpäätösten tapaan julkisia.

KESKUSKAUPPAKAMARI

Pauli K Mattila
varatoimitusjohtaja

23.12.2004

Kauppa- ja teollisuusministeriölle

EU:N KOMISSION EHDOTUS TILINPÄÄTÖSDIREKTIIVIEN MUUTOSDIREKTIIVIKSI

Kauppa- ja teollisuusministeriö on pyytänyt Keskuskauppakamarin kommentteja EU:n komission 27.10.2004 julkistamasta ehdotuksesta tilinpäätösdirektiivien (4.

ja 7. yhtiöoikeudellisten direktiivien) muutosdirektiiviksi (KOM (2004) 725 lopullinen). Keskuskauppakamari lausuu ehdotuksesta seuraavan.

Yleistä

Ehdotuksen tavoitteet ovat kannatettavat. Tilinpäätöstietojen luotettavuutta on perusteltua edistää käytettävissä olevin toimenpitein. Kehittämistoimien on oltava kustannustehokkaita. Tilinpäätösten luotettavuus on keskeinen edellytys rahoitusmarkkinoiden toimivuudelle koko maailmassa.

Sääntelytekniikassa olisi pidättäydyttävä viittaamisesta suoraan IASB:n ISA/IFRS-standardeihin, jotka ovat alttiita muutoksille.

Hallituksen jäsenten kollektiivinen vastuu

Ehdotuksen mukaan osakeyhtiön hallituksen jäsenillä olisi kollektiivinen vastuu tilinpäätösten ja muun oikeudellisen informaation oikeellisuudesta. Jäsenvaltioilla olisi velvollisuus tehostaa tätä riittäväillä sanktioilla.

Keskuskauppakamarin mielestä ehdotus vastaa Suomen lakia jo tällä hetkellä. Tilinpäätöksen laatiminen on hallituksen tehtävänä (responsibility). Direktiiviehdotuksen käsittelyssä on huolehdittava siitä, ettei hallituksen jäsenten korvausvastuu tilinpäätöksen virheiden tai puutteiden aiheuttamista vahingoista laajenneta tarpeettomasti. Nykyinen tuottamukseen perustuva henkilökohtainen korvausvastuu (liability) on toimiva lähtökohta. Direktiivin jatkovalmistelussa on huolehdittava siitä, ettei se rajoita mahdollisuutta sovitteluun eikä sitä, että tuomioistuin voi jakaa korvausvastuun korvausvelvollisten kesken nykyisin voimassa olevilla vahingonkorvausoikeudellisilla perusteilla.

Ehdotusta voi kritisoida siitä, että hallituksen jäsenien vastuusta (liability) säädettäisiin tilinpäätösdirektiiveissä. Tilinpäätösdirektiivi ei ole oikea säännös. Jos hallituksen jäsenten korvausvastuu edellyttää direktiivin tasoista sääntelyä, asiasta on säädettävä muissa yhtiöoikeudellisissa direktiiveissä.

Lähipiiritransaktioiden julkistamisvelvollisuus

IAS-sääntöihin perustuvan lähipiiritransaktioiden julkistamisvelvollisuuden laajentaminen myös noteeraamattomiin yrityksiin on komission direktiiviehdotuksen tavoitteiden kannalta perusteltua.

Kustannus-hyöty -näkökohtien perusteella on tärkeää, että jäsenvaltiot voisivat säätää poikkeuksista pieniä yrityksiä koskeviin velvoitteisiin.

Taseen ulkopuolisten järjestelyjen julkistamisvelvollisuus

Kustannus-hyöty -näkökohtien perusteella on kriittisesti tarkasteltava, onko ehdotus tarpeellinen. Jos ehdotus toteutetaan, velvoitteet on rajattava suuriin ja rahoitusmarkkinoilla toimiviin yrityksiin. Nykyisiin kirjanpitoasetuksen (KPA 2:7 § 2 mom.) liitetietovaatimuksiin nähden ehdotuksen toteutuminen ei merkitsisi suurta muutosta Suomessa.

Corporate governance -lausuman sisällyttäminen kaikkiin listayhtiöiden toimintakertomuksiin

Ehdotuksen mukaan kaikkien listayhtiöiden toimintakertomuksissa olisi julkais-tava corporate governance -lausuma, joka sisältää keskeisen corporate governance -informaation. Ehdotuksen mukaan lausuma muun muassa sisältäisi viittauksen kansalliseen corporate governance -koodiin ja kuvauksen sen noudattamisesta tai poikkeamisesta.

Keskuskauppakamari toteaa, että komission ehdotus poikkeaa sisällöltään jonkun verran Keskuskauppakamarin, Teollisuuden ja Työnantajien ja HEX Oyj:n laati-masta listayhtiöiden hallinnointi- ja ohjausjärjestelmiä koskevasta suosituksesta, joka tuli 1.7.2004 voimaan Helsingin Pörssissä. Merkittävää ristiriitaa suosituk-sen ja komission ehdotuksen välillä ei kuitenkaan näytä esiintyvän. Comply of ex-plain -periaate on tarkoituksenmukainen lähtökohta corporate governance -ohjeen soveltamiselle.

Direktiiviehdotuksen jatkovalmistelussa on arvioitava kriittisesti, missä määrin laintasoinen corporate governance -sääntely on tarpeellista. On myös arvioitava kriittisesti, onko komission ehdotuksessa mainittujen seikkojen esittäminen tar-peellista sijoittajainformaation kannalta. On määriteltävä, onko kaikkien ehdotet-tujen tietojen esittäminen aina velvoittavaa. Jatkovalmistelussa on kiinnitettävä huomiota siihen, millä tarkkuudella direktiivin säännökset velvoittavat antamaan tietoja corporate governance -lausumassa. Esimerkiksi ehdotuksen 46a artiklan 5 alakohta on sisällöltään liian yleisluonteinen ja tulkinnanvarainen. Lain sisällön selostaminen ja pitkien luetteloiden esittäminen ei ole sijoittajien ja muiden sidos-ryhmien kannalta hyödyllistä tietoa.

Jatkovalmistelussa olisi kriittisesti arvioitava, onko corporate governance -lausuman oikea paikka toimintakertomuksessa, vai olisiko perustellumpaa velvoit-taa sen julkistamiseen listayhtiön kotisivuilla Internetissä.

KESKUSKAUPPAKAMARI

Pauli K Mattila
varatoimitusjohtaja

LIIKENNEASIAT

31.8.2004

Liikenne- ja viestintäministeriölle

TAKSILIIKENNELAKITYÖRYHMÄN MIETINTÖ

Liikenne- ja viestintäministeriö on pyytänyt Keskuskauppakamarin lausuntoa taksiliikennelakityöryhmän mietinnöstä ”Yön ainoa valopilkku”. Lausuntonaan Keskuskauppakamari esittää seuraavan.

Keskuskauppakamari yhtyy työryhmän enemmistön esityksiin taksiliikenteen uudistamiseksi. Mietintö perustuu huolelliseen eri näkökohtien arviointiin. Työryhmä on mietinnössään esittänyt merkittäviä muutoksia nykyiseen taksiliikennettä koskevaan lainsäädäntöön. Keskeisin uudistus olisi taksilupien tarveharkinnasta luopuminen. Samalla esitetään nykyiseen lupien myöntämiseen muutoksia, jotka merkitsisivät taksiluvan saamisen tiukentamista.

Tarveharkinnasta luopuminen ja lupakäytännön tiukentaminen siihen liittyvine valvonnan muutoksineen muodostavat kokonaisuuden, joka tulee Keskuskauppakamarin käsityksen mukaan toteuttaa sellaisenaan. Näin voidaan säilyttää nykyisen taksijärjestelmän myönteiset puolet ja samalla avata taksijärjestelmä kilpailulle. Luotettavan ja turvallisen taksijärjestelmän ylläpitäminen ei edellytä tarveharkintaa. Turvallisuuden ja tarveharkinnan välillä ei ole osoitettavissa syy-yhteyttä. Tiukennettu lupakäytäntö ja sen tehokas valvonta ovat oikeita keinoja taksipalvelujen korkean laatutason säilyttämiseksi.

Kuten työryhmän mietinnössä esitetään, ei taksilupien tarveharkinnalle ole osoitettavissa sellaisia hyväksyttävyyssperusteita, jotka oikeuttaisivat rajoittamaan perustuslaissa turvattua elinkeinovapautta nykyisin voimassa olevan lupajärjestelmän tarkoittamalla tavalla. Tarveharkinta merkitsee aina viranomaisten päätöksellä toteutettua kilpailun rajoittamista lupien määrän osalta. Tarveharkintaan perustuva yrittäjien asettaminen keskenään eriarvoiseen asemaan lupia myönnettäessä merkitsee perusteetonta puuttumista elinkeinonharjoittajien keskinäisiin suhteisiin. Taksiliikenteen harjoittamista on arvioitava kuten muutakin yritystoimintaa, eikä yrittäjän toimeentulon turvaaminen ole riittävä peruste tarveharkinnan säilyttämiselle.

Taksilupien tarveharkinnalla ei voida turvata taksipalveluiden säilymistä alueilla, joilla ei ole riittävästi kysyntää. Tällaisilla alueilla on liikennepalveluiden järjestämistä, taksipalvelut mukaan lukien, arvioitava kokonaisuutena. Syrjäseutujen ja suurten keskusten välillä on taksipalvelujen kysynnässä merkittäviä eroja. Suurissa kaupungeissa on tarveharkintaan perustuva lupien määrän rajoittaminen heikentänyt taksien saatavuutta. Tarveharkinta on rajoittanut taksipalveluiden

kehittämistä kysyntää vastaavaksi. Nykyinen lupakäytäntö on vaikeuttanut yritysrakenteen kehittämistä ja siten taksikaluston tehokasta käyttöä ja uusien palvelumuotojen kehittämistä.

Keskuskauppakamari kannattaa taksanvahvistamisesta luopumista osana sääntelyn purkamista. Voimassa olevien hintojen ilmoittamista koskeva lainsäädäntö antaa myös taksien osalta riittävät edellytykset kuluttajien aseman turvaamiseen.

KESKUSKAUPPAKAMARI

Kari Jalas
toimitusjohtaja

6.9.2004

Liikenne- ja viestintäministeriölle

LIIKENTEEN JA VÄYLIEN HALLINNON KEHITTÄMINEN -RAPORTTI

Liikenne- ja viestintäministeriö on pyytänyt Keskuskauppakamarin lausuntoa Liikenteen ja väylien hallinnon kehittäminen -raportista. Lausuntonaan Keskuskauppakamari esittää seuraavan.

Työryhmän raportissa on käyty perusteellisesti läpi liikenne- ja väyläviranomaisten toiminnan kannalta tärkeitä kehittämistarpeita. Raportti antaa hyvän ja kattavan kuvan virastojen nykytilasta ja kehittämistarpeista sekä muista virastojen toiminnan ohjaukseen, kehittämiseen ja voimavaroihin liittyvistä asioista. Erityisesti on kiinnitetty laajaa huomiota toiminnan tehostamiseen ja yhteistyön kautta saatavien synergiaetujen hyödyntämiseen.

Raportissa esitetyt yhteistyötä koskevat näkemykset ovat perusteltuja ja järkeviä toteuttaa. Tavoite päällekkäisten rakenteiden purkamiseksi on erittäin tärkeä. Siltä osin kuin eri viranomaisten toiminnot ja osaaminen ovat yhteneväisiä, on perusteltua yhdistää ne kaikkia viranomaisia palvelevaan organisaatioon.

Keskuskauppakamari kannattaa työryhmän ehdotusta, joka korostaa liikenne- ja viestintäministeriön keskittymistä strategiseen liikennepolitiikkaan ja sen toimeenpanoon lainsäädännön, talouden, hallinnonalan ohjauksen ja yhteistyön avulla.

Raportissa on otettu kantaa valtionhallinnon alueellistamiseen liikennehallinnon virastojen osalta. Työryhmä katsoo alueorganisaation omaavien viranomaisten toimivan jo nyt alueellistamiselle asetettujen tavoitteiden mukaisesti. Keskusvirastojen asiantuntija- ja tukipalveluja voidaan siirtää osaamisperusteisesti eri puolille maata ja näin voidaan parantaa koko hallinnonalan tehokkuutta ja tuottavuutta. Työryhmä pitää huonona ratkaisuna siirtää olemassa olevien virastojen pääkonttoreita pois pääkaupunkiseudulta. Perusteena on yhteydenpito ministeriöön, vaikeudet erityisammattitaitoa omaavan henkilöstön rekrytoimiseen muualle kuin pääkaupunkiseudulle sekä Suomen kilpailukyvyyn heikentymisen.

Elinkeinoelämän näkökulmasta valtionhallinnon kehittäminen, mukaan lukien valtiohallinnon alueellistamiseen liittyvät toimenpiteet, on toteutettava siten, että toimenpiteet vahvistavat sekä koko Suomen että alueiden kilpailukykyä. Keskuskauppakamari katsoo, että nämä tavoitteet voidaan sovittaa yhteen. Vastakainasettelua pääkaupunkiseudun ja Suomen muiden alueiden välillä on vältettävä.

Valtion keskushallinnon yksiköiden sijoittaminen pääkaupunkiseudun ulkopuolelle on perusteltua, jos tällä tavoin voidaan tukea alueella jo olemassa olevia vahvuuksia. Sijoituspäätöksiä tehtäessä kiinnitetään huomiota siihen, onko paikkakunnalla tai alueella sellaista julkista tai yksityistä toimintaa, joka tukisi uudelleen sijoitettavaa tai kokonaan uutta toimintaa. Vastaavasti uudelleen sijoitettavan tai uuden toiminnan on tuettava paikkakunnalla tai alueella jo ennestään olevaa toimintaa. Näin voidaan varmistaa, että alueellistamisen seurauksena muodostuu riittävän vahvoja kokonaisuuksia, jotka tukevat sekä julkisen että yksityisen sektorin osaamista ja innovatiivisuutta.

Valtion keskushallinnon on oltava kansainvälisesti kilpailukykyinen. Uudelleen sijoittaminen on toteutettava siten, että samalla turvataan keskushallinnon kansainvälisten yhteyksien tehokas hoitaminen. Valtion keskushallinnon uudelleen sijoittaminen on toteutettava aiheuttamatta lisäkustannuksia ja luomatta uusia hallinnollisia yksiköitä. Keskuskauppakamari pitää tärkeänä, että alueellistaminen ei heikennä julkisen hallinnon tuottavuuden kohottamiseen tähtääviä toimenpiteitä. Alueellistaminen ei myöskään saa vaarantaa julkisen hallinnon supistamiseen tähtääviä toimenpiteitä.

Suunniteltuihin toimenpiteisiin tulee liittää huolellinen arvio toimenpiteiden taloudellisista vaikutuksista niin julkiselle hallinnolle kuin sijoittumispäätökseen liittyville paikkakunnille.

Keskuskauppakamari pitää tärkeänä, että nämä seikat otetaan huomioon päätettäessä myös liikenne- ja väylähallinnon toimintojen sijoittamisesta.

KESKUSKAUPPAKAMARI

Kari Jalas
toimitusjohtaja

6.9.2004

Liikenne- ja viestintäministeriölle

PÄIJÄNNE-SAIMAA -KANAVAN TYÖRYHMÄN MIETINTÖ

Liikenne- ja viestintäministeriö on pyytänyt Keskuskauppakamarin lausuntoa Päijänne-Saimaa -kanavaa koskevasta työryhmän mietinnöstä. Lausuntonaan Keskuskauppakamari esittää seuraavan.

Työryhmä on kattavasti käynyt läpi suunnitellun kanavan vaikutukset. Liikenteellisiä perusteita kanavan rakentamiselle ei ole. Matkailun kannalta luotettavia sel-

vityksiä kanavan kokonaisvaikutuksista ei ole laadittu. Keskuskauppakamari yhtyy työryhmän esitykseen siitä, ettei suunniteltua kanavahanketta ole aiheellista toteuttaa perinteisenä liikennehankkeena.

KESKUSKAUPPAKAMARI

Kari Jalas
toimitusjohtaja

6.9.2004

Liikenne- ja viestintäministeriölle

RATAHALLINTOKESKUKSEN JA TIEHALLINNON EVALUOINTI -RAPORTTI

Liikenne- ja viestintäministeriö on pyytänyt Keskuskauppakamarin lausuntoa Ratahallintokeskuksen ja Tiehallinnon evaluoinnista. Lausuntonaan Keskuskauppakamari esittää seuraavan.

Keskuskauppakamari pitää myönteisenä, että Tiehallinnon ja Ratahallintokeskuksen evaluoinnissa on laajasti kuultu erilaisia sidosryhmiä elinkeinoelämä mukaan lukien. Evaluointi on luonnollisesti painottunut organisaatioiden sisäisiin kysymyksiin. Evaluoinnin johtopäätökset sisältävät laajasti molempien organisaatioiden toimintaan liittyviä, liikenneväyläpolitiikkaan laajasti liittyviä kysymyksiä. Keskuskauppakamari yhtyy evaluoinnin perusteella tehtyihin johtopäätöksiin. Eriytyisen tärkeää on väylävirastojen johtokuntien aseman vahvistaminen. Johtokuntien tulee yhteistyössä sidosryhmien kanssa edistää liikennejärjestelmien pitkäjänteistä kehittämistä.

Liikenne- ja väyläviranomaisilla on alueellisesti hyvin tiivis yhteistyö kauppakamarien ja muiden liikenneväylien käyttäjiä edustavien organisaatioiden kanssa. Liikenneväylien kehittäminen on yritysten näkökulmasta muodostunut keskeiseksi alueen kilpailukykyyn vaikuttavaksi tekijäksi. Liikenneväylien kehittämiseen koskeva väylähallinnon ja kauppakamarien välinen yhteistyö on evaluoinnissa tuotu hyvin esille.

Tämän ohella tulisi selkeästi tuoda esille tämän yhteistyön merkitys arvioitaessa niitä toimenpiteitä, joilla alueiden kehittämistä ja kilpailukykyä pyritään parantamaan. Tiepiirien ja alueen kauppakamarin yhteistyö on perustunut molempia osapuolia hyödyttävään tietojen vaihtoon. Yhteistyö on ollut hedelmällistä erityisesti väylien kehittämissuunnitelmia laadittaessa. Keskuskauppakamari pitää tärkeänä varmistaa, että alueellisella tasolla tapahtuvaan elinkeinoelämän ja väylähallinnon yhteistyöhön kiinnitetään riittävää huomiota.

KESKUSKAUPPAKAMARI

Kari Jalas
toimitusjohtaja

TELEVIESTINTÄ JA SÄHKÖINEN KAUPANKÄYNTI

19.1.2004

Liikenne- ja viestintäministeriölle

DIGITAALISEEN TELEVISIOTOIMINTAAN SIIRTYMINEN

Liikenne- ja viestintäministeriö on kirjeellään 8.12.2003 (062:00/2003) pyytänyt Keskuskauppakamarin lausuntoa digitaaliseen televisiotoimintaan siirtymistä selvittäneen työryhmän välimietinnöstä ”Kohti digiaikaa” (LVM:n julkaisuja 52/2003). Lausuntonaan Keskuskauppakamari esittää seuraavan.

Keskuskauppakamari kannattaa työryhmän esitystä, että digitaaliseen televisiotoimintaan siirtymiselle asetetaan selkeä aikataulu, ja analogisten lähetysten päätymiselle yksiselitteinen päivämäärä. Kahdesta televisiotoiminnan jakelujärjestelmästä luopuminen vähentää televisioyhtiöiden kustannuksia ja luo lisäedellytyksiä palvelujen kehittämiseen. Epävarmuus siirtymisajankohdasta on osaltaan hidastanut digitaalisten televisiolähetysten vastaanottoon soveltuvien laitteiden hankkimista. Selkeiden sääntöjen luominen edistää todellisten laitemarkkinoiden syntymistä ja on siten kuluttajien edun mukaista. Tehokas ja toimiva kilpailu turvaa parhaiten laitemarkkinoiden kehityksen. Lainsäädännöllä ei tule tarpeettomasti pyrkiä ohjaamaan laitemarkkinoiden kehitystä.

KESKUSKAUPPAKAMARI

Kari Jalas
toimitusjohtaja

6.2.2004

Liikenne- ja viestintäministeriölle

KOMISSION TIEDONANTO ROSKAPOSTISTA ELI SPÄMMISTÄ

Liikenne- ja viestintäministeriö on pyytänyt Keskuskauppakamarin lausuntoa roskapostista eli ns. spämmistä koskevasta EU:n komission tiedonannosta. Keskuskauppakamari lausuu ohjeluonnoksesta seuraavan.

Keskuskauppakamari kannattaa toimenpiteitä, joilla pyritään ehkäisemään roskapostin leviämistä. Komission ehdottamista toimenpiteistä erityisesti kansainvälisen yhteistyön kehittäminen ja kansalaisten tiedon lisääminen ovat tarpeellisia.

Suomen kannalta roskapostiongelma johtuu toisaalta ulkomaisista toimijoista, joihin suomalaisten yritysten ja viranomaisten toimenpiteet eivät ulotu, ja toisaalta niistä suomalaisista, jotka eivät ole hoitaneet laitteistojensa tietoturvaa kuntoon ja joiden päätelaitteet voidaan siten hakkeroinnin kautta valjastaa roskapostin lähettäviksi. Roskapostin torjuntatoimilla tulisi erityisesti pyrkiä siihen, että yksityishenkilöt tiedostaisivat tietoturvaongelmat ja käyttäisivät tarjolla olevia mahdollisuuksia päätelaitteidensa tietoturvan parantamiseen.

Roskapostin torjunnan ja viestin luottamuksellisuuden välillä on tietty ristiriita. Roskapostin torjuntaa pohdittaessa on otettava huomioon viestin luottamuksellisuus. Samoin torjuntatoimien on oltava sellaisia, ettei normaalien viestien välitys esty tai viivästy. Myös torjuntatoimien vaikutusta sananvapauteen on syytä pohdita.

Tiedonannossa ei tehdä riittävästi eroa suoramarkkinoinnin ja roskapostin välillä. Roskapostia ehkäisevien toimenpiteiden ei pidä rajoittaa yritysten oikeutta lailliseen suoramarkkinointiin.

KESKUSKAUPPAKAMARI

Kari Jalas
toimitusjohtaja

11.3.2004

Liikenne- ja viestintäministeriölle

DIGITAALISEN SISÄLLÖN KEHITTÄMISOHJELMA

Liikenne- ja viestintäministeriö on pyytänyt Keskuskauppakamarin lausuntoa komission ehdotuksesta digitaalisen sisällön saavutettavuuden, käytettävyyden ja hyödynnettävyyden parantamista Euroopassa koskevan monivuotisen yhteisön ohjelman perustamisesta KOM(2004) 96 lopullinen. Lausuntonaan Keskuskauppakamari esittää seuraavan.

Ohjelman tavoitteet laajentaa ja tehostaa nimenomaan loppukäyttäjien, yksityisten kansalaisten, tutkijoiden ja yritysten, mahdollisuuksia hyödyntää digitaalisia sisältöresursseja ovat kannatettavia ja auttavat omalta osaltaan lujittamaan Euroopan asemaa kilpailukyisenä tietotaloutena. Tietoyhteiskunnan kehittäminen tulee olla yritysvetoista. Tämän vuoksi on tärkeää, että loppukäyttäjiä tukevien palveluiden kehittäminen tapahtuu normaalin taloudellisen kilpailun puitteissa. Kuten komissio esittää, tulee ohjelmassa keskittyä nimenomaan niille alueille, joilla ei ole markkinaehtoisesti tarjolla riittävää tarjontaa. Näiltäkin osin on lähtökohtana oltava se, että ohjelmalla edistetään yritysten mahdollisuuksia toimia palveluiden tuottajana.

Ohjelmasta tulisi käydä selkeästi ilmi sen arvioidut vaikutukset yritystoimintaan ja se, miten ohjelmassa varmistetaan yritysten osallistuminen ohjelman käytännön toteutukseen.

KESKUSKAUPPAKAMARI

Kari Jalas
toimitusjohtaja

7.4.2004

Liikenne- ja viestintäministeriölle

VIESTINTÄMARKKINALAIN MUUTOS

Liikenne- ja viestintäministeriö on pyytänyt Keskuskauppakamarin lausuntoa viestintämarkkinalain muuttamista koskevasta ehdotuksesta. Keskuskauppakamari lausuu asiasta seuraavan.

Ehdotuksen mukaan Viestintävirasto saisi oikeuden asettaa kiinteässä verkossa toimivalle huomattavan markkinavoiman yritykselle euromääräisen hintakaton teleyritysten välisessä käyttöoikeushinnoittelussa.

Lähtökohtaisesti Keskuskauppakamari suhtautuu kielteisesti hintasäännöstelyyn. Hinnanmuodostuksen tulee perustua yritysten väliseen vapaaseen kilpailuun. Koska lakiehdotukseen liittyy yritysten välisiä ristiriitaisia intressejä, Keskuskauppakamari ei ota yksityiskohtaisesti kantaa ehdotettuun hintakaton määräämismenettelyyn. Keskuskauppakamari kuitenkin toteaa, että hintakaton määrittelyoikeus on rajattava niihin tapauksiin, joissa se on välttämätöntä, ja laissa on oltava selkeät säännökset menettelylle. Säännösten toimivuutta on seurattava ja lakia on tarvittaessa tarkistettava. Lisäksi Keskuskauppakamari pitää tärkeänä, ettei lainmuutos johda siihen, että Viestintävirasto voisi jatkossa periä yrityksiltä uusia tai nykyistä korkeampia maksuja.

KESKUSKAUPPAKAMARI

Pentti Mäkinen
johtaja

Jukka Kero
johtaja

23.4.2004

Liikenne- ja viestintäministeriölle

VERKKOTUNNUSLAIN MUUTTAMINEN

Liikenne- ja viestintäministeriö on pyytänyt Keskuskauppakamarin lausuntoa luonnoksesta hallituksen esitykseksi verkkotunnuslain muuttamiseksi. Keskuskauppakamari lausuu asiasta seuraavan.

Esityksen tavoitteena on mahdollistaa yksityishenkilöille verkkotunnusten hakeminen. Keskuskauppakamari pitää luonnosta varsin onnistuneena.

Aikaprioriteetti

Hakemuksiin sovellettaisiin jatkossakin aikaprioriteettia, joten ensimmäinen hakija saa etusijan usean hakiessa samaa tunnusta. Käytännössä aikaprioriteetti on ainoa toimiva ratkaisu, koska muuta yksikertaista ja hyväksyttävää valintakriteeriä ei voitane luoda.

Hakijoiden tunnistaminen

Keskuskauppakamari pitää perusteltuna ratkaisuna sitä, ettei verkkotunnuksen hakijoilta edellytetä sähköistä henkilökorttia tai muuta vastaavaa varmennetta. Järjestelmän luotettavuus on kuitenkin tärkeää, joten jatkovalmistelussa tulisi vielä selvittää mahdollisuuksia varmistaa annetun henkilötunnuksen ja nimitiedon oikeellisuus.

Verkkotunnusten sekoitettavuus

Joissakin tapauksissa voi syntyä ristiriitoja yritysten ja tavaramerkkien sekä luonnollisten henkilöiden verkkotunnusten sekoitettavuuden suhteen. Kun ehdotetun 4 §:n 3 momentin mukaan verkkotunnus ei saa oikeudettomasti perustua toisen suojattuun nimeen tai merkkiin, lienee jokaisella luonnollisella henkilöllä mahdollisuus hakea nimeensä perustuva verkkotunnus siitä huolimatta, että verkkotunnus olisi sekoitettavissa jonkun toiminimeen tai tavaramerkkiin. Tällöinhän verkkotunnus ei perustu oikeudettomasti toisen nimeen, vain kyseisen henkilön omaan nimeen. Tosin verkkotunnuksen kaupalliseen harhaanjohtavaan käyttöön voidaan silloin puuttua sopimattomasta menettelystä elinkeinotoiminnassa annetun lain perusteella. Jatkovalmistelussa on kuitenkin syytä vielä pohdita, miten verkkotunnusten sekoitettavuus toiminimiin ja tavaramerkkeihin voidaan estää.

Luonnollisen henkilön verkkotunnuksen muoto

Lakiehdotuksen 3 ja 4 §:ien perustelujen mukaan luonnollisen henkilön nimeen perustuva verkkotunnus voitaisiin muodostaa vain sekä etu- että sukunimeä käyttäen. Ehdotetusta lakitekstistä tämä vaatimus ei selvästi ilmene, vaikka 3 §:ssä ehdotetaankin määritelmä luonnollisen henkilön nimelle. Verkkotunnuksen muotoa ja sisältöä koskeva ehdotettu 4 § ei sisällä määräystä siitä, että verkkotunnus on muodostettava luonnollisen henkilön nimestä. Eri asia on, että ehdotuksen mukaan verkkotunnus ei saa oikeudettomasti perustua luonnollisen henkilön nimeen.

Perusteena sekä etu- että sukunimen vaatimukselle lienee ollut se, että esimerkiksi pelkkään sukunimeen perustuva verkkotunnus ei voi olla sallittu, koska ensimmäinen kyseisen sukunimen omaava rekisteröijä saisi ainoana siihen sukunimeen perustuvan verkkotunnuksen. Asiaan on voinut vaikuttaa myös se, ettei pelkästä etu- tai sukunimestä ole yleensä pääteltävissä, kenestä samannimisestä henkilöstä on kysymys. Ratkaisua ei ole perusteltu lakiluonnoksessa. Toisaalta sekä etu- että sukunimen vaatiminen johtaa siihen, että verkkotunnuksesta joh-

dettu sähköpostiosoite on esimerkiksi muotoa matti@mattimeikalainen.fi. Jatkovalmistelussa tulee vielä pohtia, onko sekä etu- että sukunimen vaatimiselle riittävät perusteet.

Ulkomaiset Suomeen rekisteröityjen tavaramerkkien haltijat

Verkkotunnuslaki ei mahdollista sitä, että ulkomainen yritys, joka on rekisteröinyt tavaramerkin Suomeen, voisi hakea tavaramerkkiin perustuvan .fi-juurisen verkkotunnuksen. Lakiehdotus ei muuta tilannetta. Tosin lakimuutoksen myötä tavaramerkin haltija voinee sopia jonkun suomalaisen luonnollisen henkilön kanssa tavaramerkkiin perustuvan verkkotunnuksen hakemisesta. Jatkovalmistelussa tulisi vielä pohtia, olisiko aiheellista sallia verkkotunnuksen hakeminen suoraan sellaisen ulkomaisen yrityksen nimiin, joka on rekisteröinyt tavaramerkkinsä Suomessa.

Uudistukseen valmistautuminen

Luonnollisten henkilöiden mahdollisuus saada itselleen verkkotunnus herättäne laajaa kiinnostusta, joten on tärkeää, että palveluntarjoajat voivat palvella asiakkaita mahdollisimman tehokkaasti rekisteröintipyyntöjen välittämisessä. Palveluntarjoajat tarvitsevat riittävästi aikaa rekisteröintiympäristön rakentamiseen ja testaamiseen. Sen vuoksi on hyvissä ajoin ennen lakimuutoksen voimaantuloa määriteltävä palveluntarjoajille tarjottavat työkalut rekisteröintipyyntöjen välittämiseksi. Tiedostomuotoiset siirrot palveluautomaatiojärjestelmään tai vaihtoehtoisesti XML-muotoinen yhteysprotokolla tulisi mahdollistaa palveluntarjoajille.

Verkkotunnusmaksut

Keskuskauppakamari pitää tietoyhteiskunnan kehittymisen kannalta tärkeänä, että Viestintäviraston maksut rasittavat yrityksiä mahdollisimman vähän. Sen vuoksi verkkotunnusten hallinnoinnista aiheutuvien kustannusten on oltava kohtuullisia. Verkkotunnusten hallinnointi on järjestettävä Viestintävirastossa mahdollisimman tehokkaalla tavalla, jotta nykyisiä verkkotunnusmaksuja ei jouduttaisi jatkossa korottamaan. Keskuskauppakamari pitää tärkeänä myös sitä, että lainmuutoksen voimaan tulon myötä saatava suuren hakemusmäärään perustuva tavanomaista suurempi maksukertymä voidaan tulevina vuosina kohdistaa verkkotunnusten hallinnoinnin kuluihin. Maksukertymää ei tule tulouttaa valtiolle tai siirtää Viestintäviraston muiden kulujen kattamiseen.

KESKUSKAUPPAKAMARI

Kari Jalas
toimitusjohtaja

4.5.2004

Tekniikan sanastokeskukselle

TIETOTURVASANASTO

Tekniikan sanastokeskus on pyytänyt Keskuskauppakamarin lausuntoa tietoturvasanastoa koskevasta luonnoksesta. Keskuskauppakamari lausuu asiasta seuraavan.

Keskuskauppakamari pitää hanketta tarpeellisena ja luonnosta varsin onnistuneena. Seuraavassa esitämme tarkistusehdotuksia joihinkin luonnoksen kohtiin.

1 Tietoturva; tietoturvallisuus

Käsitteen suomenkielinen määritelmä voisi olla

Järjestelyt, joilla pyritään varmistamaan käytettävyys, tiedon eheys ja luottamuksellisuus tiedon kaikissa muodoissa välineistä tai käsittelytavoista riippumatta.

Tällöin määritelmä kattaisi tiedot paperimuodossa ja puhuttuna sekä tietoa käsittelevien henkilöiden luotettavuuden ja vastaavat seikat.

Lisäksi olisi hyvä tehdä ero tietoturvallisuuden (information security) ja tietoteknisen turvallisuuden (IT security, information system security) välillä.

3 Tietosuoja

Käsitteen suomenkielinen määritelmä voisi olla

Järjestelyt, joilla pyritään varmistamaan henkilötietojen salassa pysyminen ulkopuolisilta. Tietosuojan käsite kattaa henkilötiedot, ei yrityssalaisuuksia.

4 Yksityisyyden suoja, yksityiselämän suoja

Kohdasta voisi jättää pois yksityiselämän suojan, sillä käsite ei varsinaisesti liity tietoturva-asioihin.

Luonnoksen esimerkki roskapostista ei sovellu tähän kohtaan. Sen sijaan voitaisiin antaa esimerkki, joka liittyy yksityisluontoisiin sähköposteihin, tekniseen valvontaan tai kameravalvontaan.

5 Tunnistamistieto

Kohdassa käsitellään henkilöiden ja laitteiden tunnistamista, mikä hankaloittaa asian ymmärtämistä.

Tunnistamistietojen käsittelyssä huomioon otettavaksi tiedoksi tulisi lisätä yksityisyyden suoja tietosuojan ohelle.

10 Kiistämättömyys

Kohtaan voisi lisätä maininnan siitä, että kysymyksessä on eheyteen (7) ja aitouteen (9) liittyvä erityisosa-alue.

11 Tietoturwapolitiikka

Suomenkielinen määritelmä voisi kuulua

Organisaation johdon hyväksymä näkemys organisaation tietoturvan (1) päämääristä, periaatteista, vastuista ja toteutuksesta.

Määritelmään voisi siis lisätä maininnan vastuista.

12 Tietoturvauhka

Tietoturvauhkan määritelmän osalta tulisi vielä pohtia, onko uhkan aiheuttajana aina ihminen.

19 Tietomurto

Suomenkielinen määritelmä voisi kuulua

Tunkeutuminen tietojärjestelmään tai tietoliikenneverkkoon.

21 Verkkotiedustelu

Toiminnan nimikkeenä on aiheellista pitää verkkotiedustelu. Skannaus viittaa vakiintuneesti muuhun, lailliseen toimintaan.

30 Nuuskijaohjelma

Myös vaihtoehto snifferi on käytännössä varsin vakiintunut.

30 ja 31 -kohtien osalta todettakoon, että englanninkielinen termi phishing on samantyyppinen toimi kuin kyseisissä kohdissa mainitut.

37 Tietotekniikkarikos; tietoverkkorikos

Tietojärjestelmän avulla tehty rikos on syytä määritellä tarkemmin ja lisätä määritelmään edellytykseksi tietojärjestelmäosaaminen. Esimerkiksi kavallus saatetaan tehdä käyttäen tietojärjestelmää, mutta kysymyksessä ei välttämättä ole tietotekniikkarikos.

44 Tunnisteväline; toukka

Toukka voi terminä sekoittua matoon. Termeinä parempia olisivat tunnisteväline tai tunnisteiden alusta.

KESKUSKAUPPAKAMARI

Kari Jalas
toimitusjohtaja

31.8.2004

Liikenne- ja viestintäministeriölle

VIESTINTÄMARKKINALAIN MUUTOSTARPEIDEN ARVIOINTI

Liikenne- ja viestintäministeriö on pyytänyt Keskuskauppakamarin lausuntoa viestintämarkkinalain muutostarpeista. Keskuskauppakamari lausuu asiasta seuraavan.

Määritelmät

Jos viestintämarkkinalakia päädytään muuttamaan, samalla olisi aiheellista tarkistaa lain ja vastaavia asioita sääntelevien muiden lakien määritelmien yhtenäisyys.

Tietoliikenteen häirintä

Keskuskauppakamari pitää tärkeänä, että palveluntarjoajat voivat puuttua nopeasti ja tehokkaasti tietoliikenteen häiritsemistapauksiin. Sen vuoksi viestintämarkkinalain 73 §:n 3 momentin 3) kohtaa on muutettava siten, että häiritsemistapauksissa teleyrityksillä olisi oikeus sulkea liittymä odottamatta häiritäjän asettamista syytteeseen. Selvissäkin tapauksissa syytteen nostamiseen kuuluu varsin pitkä aika, eikä voida pitää palveluntarjoajien tai asiakkaiden edun mukaisena, että laki estää nopean ja tehokkaan häirintään puuttumisen.

2.1 Pääsy kiinteistön sisäjohtoverkkoon

Keskuskauppakamari ei pidä aiheellisena rajoittaa asunto-osakeyhtiöiden tai keskinäisten kiinteistöosakeyhtiöiden osakkeenomistajien oikeutta tehdä laajakaistapimuksia valitsemansa palveluntarjoajan kanssa. Asunto-osakeyhtiön ja keskinäisen kiinteistöosakeyhtiön ja sen osakkeenomistajien keskinäisiä suhteita koskevien säännöksiin tulee kuitenkin jatkossakin olla asunto-osakeyhtiölaissa. Asunto-osakeyhtiölain uudistustarpeiden selvittäminen on parhaillaan vireillä oikeusministeriössä, joten viestintämarkkinalain mahdollisen muutoksen yhteydessä asiaa ei ole tarpeen käsitellä.

2.2 Kuluttajansuojasäännösten mahdollinen muutostarve

Keskuskauppakamari pitää tärkeänä, että kuluttajansuojalaissa säännellään eri toimialojen toimintaa eikä erityislakeihin oteta hajanaisia kuluttajansuojasäännöksiä. Siten Keskuskauppakamari vastustaa sitä, että viestintämarkkinalain kuluttajansuojaan liittyviä säännöksiä lisättäisiin nykyisestä.

Hinnoittelun läpinäkyvyys on tärkeä tavoite. Kilpailulainsäädäntö estää kuitenkin sen, että palveluntarjoajat veloitettaisiin rakentamaan tuotteensa ja hinnoittelemaan ne yhtenäisesti. Olennaista on, että palveluntarjoajat antavat kattavat ja selkeät tiedot palveluidensa hinnoista. Harhaanjohtava markkinointi ja kohtuuttomat sopimusehdot ovat jo nykyisen kuluttajansuojalainsäädännön nojalla kiellettyjä. Keskuskauppakamari vastustaa tarpeettomana hinnoittelua koskevan sääntelyn ottamista viestintämarkkinalakiin.

Viestintämarkkinalain 71 §:ssä säädetään teleyrityksen oikeudesta muuttaa sopimuksen ehtoja. Säännös on osoittautunut onnistuneeksi eikä sen muuttamiseen ole tarvetta. Jos teleyritys rikkoo säännöstä ja muuttaa sopimusehtoja sallittua laajemmin, viranomaisilla on mahdollisuus puuttua yrityksen toimintaan jo nykyisten säännösten nojalla.

Keskuskauppakamari vastustaa sitä, että viestintämarkkinalain sopimuksen muuttamista koskevia säännöksiä muutettaisiin. Alan sopimukset ovat tyypillisesti keustosopimuksia. Tekninen kehitys on ollut ja tulee jatkossakin olemaan nopeaa. Tuotteiden ja yritysten toiminnan pysyminen ajan tasalla edellyttävät, että viestintämarkkinalain 71 § säilytetään ennallaan ja teleyrityksillä on siten jatkossakin laissa tarkkaan määritellyissä tilanteissa oikeus muuttaa sopimusehtoja.

Nykysääntelyn riittävyys vaikuttaa olennaisesti se, että teleyritysten toimintaan kohdistuu nykyisin nojalla tiukka viranomaisvalvonta. Siten yrityksen mahdollinen poikkeaminen säännösten edellyttämästä johtaa toimenpiteisiin ja seurauksiin.

Teleyritysten toimintaa ja ylipäätään sähköistä liiketoimintaa on viime vuosina säännelty lukuisilla uusilla normeilla. Tiukassa kilpailutilanteessa ja epävarmassa taloudessa teleyritysten toimintaa uhkaa ylisääntely. Keskuskauppakamari pitää tärkeänä, ettei teleyritysten ja muiden sähköistä liiketoimintaa harjoittavien yritysten toimintaa vaikeuteta tarpeettomilla ja muita toimialoja tiukemmilla säännöksillä ja vaatimuksilla.

Vahingonkorvauksia ja viivästysseuraamuksia koskevien säännösten osalta Keskuskauppakamari korostaa sitä, että televiestintäverkon ylläpitäjä ei voi vaikuttaa viestin sisältöön eikä ylläpitäjää tule pitää vastuussa toimintahäiriöiden mahdollisesti aiheuttamista välillisistä vahingoista. Erillisverkkojen rakentaminen riskialttiimpien ja tärkeämpien viestien välittämiseksi ei ole mahdollista. Viestintämarkkinalakia ei pidä muuttaa siten, että palveluntarjoajien vahingonkorvaus- ja viivästysvastuu kasvaisi nykyisestä.

2.3 Muutoksenhakusäännösten muutostarve

Keskuskauppakamari pitää tärkeänä, että valitusasiat ratkaistaan kohtuullisessa ajassa. Tämä ei ole nykytilanne, kun valituksen käsittely voi kestää useita vuosia. Keskuskauppakamarin käsityksen mukaan Viestintäviraston päätöksistä on voitava valittaa suoraan korkeimpaan hallinto-oikeuteen riippumatta siitä, onko asia tullut vireille valituksesta vai viraston omasta aloitteesta. Myös korkeimman hallinto-oikeuden resurssit on turvattava siten, ettei asioiden käsittely kestä vuosia.

2.4 Kytkykauppaa koskeva sääntely

Kytkykauppaan liittyvät elinkeinoelämän eri toimijoiden ristiriitaiset intressit, eikä Keskuskauppakamari sen vuoksi ota kantaa asiaan.

2.5 Viestintämarkkinamaksua koskevan sääntelyn tarkentaminen

Keskuskauppakamari kannattaa säännöksen ottamista viestintämarkkinalakiin siitä, miten menetellään, jos maksuvelvollinen teleyritys vaihtuu esimerkiksi yrittäjärjestelyn seurauksena.

2.6 Päätöksen sähköistä tiedoksiantoa koskeva sääntely

Keskuskauppakamari pitää tärkeänä, että viranomaistoimintaa tehostetaan sallimalla päätösten sähköinen tiedoksianto.

2.7 Numeron tai tunnuksen käyttöoikeuden peruutusoikeuden laajentaminen

Keskuskauppakamari kannattaa säännöstä siitä, että Viestintävirasto voi peruuttaa numeron tai tunnuksen, jos sen haltija on lopettanut toimintansa.

2.8 Numerotiedotuspalvelun tarjoajan velvollisuus julkaista tietoja palvelun tasosta

Keskuskauppakamari ei pidä aiheellisena lisätä teleyritysten velvollisuuksia julkaista tietoja palvelun tasosta. Jo nykyinen laki sääntelee tiukasti ja kattavasti teleyritysten toimintaa, ja Viestintävirasto toimii aktiivisesti valvovana viranomaisena. Jatkuva velvoitteiden lisääminen ja tarpeettoman yksityiskohtaiset säännökset haittaavat alan kehitystä.

KESKUSKAUPPAKAMARI

Kari Jalas
toimitusjohtaja

8.11.2004

Liikenne- ja viestintäministeriölle

JULKISEN PALVELUN TELEVISIO- JA RADIOTOIMINTA 2010

Liikenne- ja viestintäministeriö on pyytänyt Keskuskauppakamarin lausuntoa Julkisen palvelun televisio- ja radiotoiminta -raportista. Lausuntonaan Keskuskauppakamari esittää seuraavan.

Keskuskauppakamari pitää myönteisenä työryhmän ehdotusta siirtymisestä nykyistä enemmän yleisen osakeyhtiölain mukaiseen hallintomalliin. Uudistus tulisi kuitenkin viedä selkeästi työryhmän esitystä pidemmälle. Suositus listayhtiöiden hallinnointi- ja ohjausjärjestelmistä (Corporate Governance) tulisi soveltuvin osin ottaa lähtökohdaksi myös Yleisradion hallintomallia kehitettäessä.

Selkeästi määritellyt, listattujen yhtiöiden kanssa vertailukelpoiset hallinnointi- ja ohjausjärjestelmiä koskevat menettelytavat lisäisivät Yleisradion toiminnan läpinäkyvyyttä, selkeyttäisivät eri tahojen keskinäisiä vastuusuhteita ja helpottaisivat yhtiön toiminnan ulkopuolista arviointia. Corporate Governace -suositusten toteuttaminen ei ole ristiriidassa Yleisradiolle asetettujen julkisten palvelujen velvoitteiden kanssa.

Corporate Governance -suositusten soveltaminen tukisi osaltaan myös työryhmän esittämää tavoitetta, jonka mukaan hallintomallin tulee varmistaa, että yritys pystyy toteuttamaan sille asetetut velvoitteet tehokkaasti ja omistajan etujen mukaisesti. Hallintomallin ja ohjausjärjestelmän selkeys on erityisen tärkeää sen vuoksi, että julkisen rahoituksen varassa toimivan yhtiön toiminnan luonteesta ja rahoituksesta on Suomessa käytävä lähivuosina keskustelua, kuten työryhmä esittää. Tällainen keskustelu edellyttää, että yhtiön sidosryhmillä on käytettävissään riittävät tiedot arvioida yhtiön toimintaa ja selkeä käsitys siitä, mikä on eri tahojen välinen toimivallan jako.

KESKUSKAUPPAKAMARI

Kari Jalas
toimitusjohtaja

VEROTUS

19.1.2004

Valtiovarainministeriölle

ALV-DIREKTIIVIN MUUTOS: PALVELUJEN SUORITUSPAIKKA

Valtiovarainministeriön vero-osasto on pyytänyt Keskuskauppakamarilta lausunnon ehdotuksesta neuvoston direktiiviksi direktiivin 77/388/ETY muuttamisesta palvelujen suorituspaikan osalta.

Keskuskauppakamarilla ei ole huomautettavaa esitettyjen muutosten sisällön suhteen. Kun säännökset aikanaan sisällytetään Suomen lainsäädäntöön, pidämme ensiarvoisen tärkeänä, että lakiteksti on riittävän yksinkertainen ja selkeä.

KESKUSKAUPPAKAMARI

Pauli K Mattila
varatoimitusjohtaja

16.2.2004

Eduskunta
Valtiontilintarkastajien kanslia

SELVITYSPYYNTÖ 9.1.2004 NRO 19/2004 KOSKIEN KANSAINVÄLISTÄ VEROKILPAILUA

Vastauksenamme valtiontilintarkastajien kanslian selvityspyyntöön ilmoitamme seuraavan.

Yleistä

Kansainvälinen verokilpailu on kiistämätön tosiasia. Käsityksemme mukaan kansainvälisen verokilpailun kiristyminen on ollut suurin yksittäinen eri maiden verojärjestelmien kehitystä ohjaava tekijä viime vuosina. Kaikki merkit viittaavat siihen, että tämä kehityslinja jatkuu myös lähivuosina. Valtiontilintarkastajat ovat ottaessaan tämän asian esille puuttuneet hyvin keskeiseen kansainväliseen kysymykseen, jolla on välittämät vaikutukset myös Suomeen.

Kansainvälisen verokilpailun synnyttämiin ongelmiin on kiinnitetty paljon huomiota. Asiaa on käsitelty laajasti erilaisissa kansainvälisissä järjestöissä (esim. OECD ja EU). Verokilpailu on jaettu perinteisesti kahteen osaan; hyödylliseen eli terveelliseen ja haitalliseen verokilpailuun.

Hyödyllisellä kansainvälisellä verokilpailulla on tarkoitettu lähinnä sitä, että kilpailu on tehostanut julkisen sektorin toimintaa. Haitallinen kansainvälinen verokilpailu taas nähdään siinä, että valtiot kilpailevat verojärjestelmillään epärehdisti ja niin rajusti, että julkisen sektorin rahoitushuolto vaarantuu. Haitallisena verokilpailuna on pidetty muun muassa sitä, että veroedut kohdistetaan vain ulkomailta tulevaan pääomaan.

Kansainvälinen verokilpailu vaikuttaa eri tavoin erilaisiin verokohteisiin. Perinteisesti on katsottu, että kilpailun kovuus vaihtelee sen mukaan, miten liikkuvasta vero-objektista on kysymys. Herkästi liikkuva finanssipääoma on kovimman kilpailun kohteena. Kilpailun vaikutus on pienimmillään kiinteistöjen verotuksessa, koska kiinteistöjä ei voida siirtää maasta toiseen. Työvoimasta liikkuvin osa eli nuoret osaajat ovat kovemman verokilpailun kohteena kuin matalan tuottavuuden alalla työskentelevät.

Yrityksiä on alettu pitää myös suhteellisen herkkäliikkeisinä verokohteina. Yritysten kotipaikan muutokset eivät ole suurin uhka. Vakavinta on se, että yritysten toimintoja (esim. tuotantoa) siirretään uusin maihin. Tämä saattaa koskea myös vanhaa toimintaa, mutta usein kysymys on kuitenkin laajennusinvestoinneista. Meillä on myös esimerkkejä siitä, että yritysten pääkonttoreita tai niiden osia on siirretty lähemmäksi kansainvälisiä markkinoita.

Keskuskauppakamari katsoo, että kansainvälinen verokilpailu on otettava vakavasti. Suomen verojärjestelmää on kehitettävä määrätietoisesti ottaen huomioon kansainvälisen verokilpailun asettamat haasteet.

Kohta a

Kansainvälinen verokilpailu vaikuttaa rajoittavasti mahdollisuuksiimme järjestää verotuksemme haluamallamme tavalla. Kaikissa ratkaisuissa on otettava huomioon verokilpailun tuomat uhat. Kilpailu vaikuttaa erityisesti herkkäliikkeisen pääoman ja yritysten verottamiseen. Jos pidämme verojärjestelmämme kilpailukykyisenä, voimme säilyttää riittävän laajan veropohjan peruspalvelujen rahoittamiseen. Talouden pohjan kasvu mahdollistaa myös kiristyvän verokilpailun oloissa kokonaisverokertymän säilymisen lyhyellä ja pitkällä aikavälillä. Menokurista on pidettävä tiukasti kiinni. Väestön ikärakenteen muutokset on otettava päätöksenteossa riittävästi huomioon. Verojärjestelmän kautta annettavia tukia on syytä tarkastella kriittisesti. Verotuet ovat usein huonosti läpinäkyviä ja niiden osumatarkkuus sattumanvaraista.

Kohta b

Suomen ansiotuloverotuksen tason vertailu kilpailijamaihin on syytä tehdä kolmessa osassa. Pienten ansiotulojen verotuksen taso vastaa tehtyjen selvitysten mukaan suunnilleen eurooppalaista keskitasoa. Keskituloisten verotus on jo ankarampaa kuin muualla. Suurituloisten verotuksen taso taas ylittää reilusti eurooppalaisen keskitason. Tässä yhteydessä on syytä muistaa, että liikkuvuusherkkyyys on suurinta viimeksi mainitussa ryhmässä.

Kohta c

Hallitus on linjannut 13.11.2003 tekemillään päätöksillä yritys- ja pääomaverouudistusta. Uudistuksen myönteisimmät kohdat ovat yhteisöverokannan alentaminen 26 prosenttiin ja sukupolvenvaihdossäännösten (perintö- ja lahjaverotus) tarkistaminen. Nämä kumpikin vahvistavat Suomen asemaa yritysten sijaintipaikkana. Kielteisin muutos koskee osinkoverotusta. Verotuksen huomattava kiristyminen kohdistuu vain suomalaiseseen omistukseen suomalaisissa yrityksissä. Muutos merkitsee vääjäämättä siirtymistä kohti tytäryhtiötaloutta.

Kohta d

EU:n laajentuminen on Suomelle kova haaste. Lähinaapurimme Viron yritys- ja palkkaverotus on todellinen uhka. Tätä uhkaa emme voi kokonaan torjua omilla toimillamme, mutta pitämällä oman verojärjestelmämme iskukykyisenä voimme lieventää uhan kielteisiä vaikutuksia. Tässä vaiheessa ei ole vielä tarkkaan ennustettavissa, miten Viron verojärjestelmää tullaan lähivuosina kehittämään. Yritysten täysi jakamattoman voiton verovapaus joudutaan joka tapauksessa arvioimaan uudestaan vuosikymmenen lopulla.

Kohta e

Julkistalouden tuottavuuden kehitys on ollut Suomessa viime vuosina heikohkoa. Tuottavuuden nostaminen onkin yksi keskeisiä tehtäviä. Veronkevennykset nähdään usein uhaksi julkisten palvelujen saatavuudelle ja tasolle. Keskuskauppa-kamarin mielestä palvelujen kehittämisessä ja turvaamisessa tulisi kiinnittää entistä enemmän huomiota siihen, miten saaduilla verovaroilla olisi tuotettavissa enemmän ja parempia palveluja. Asia nähdään kuitenkin usein liian yksipuolisesti vain vaatimuksena entistä suuremmasta käytettävissä olevasta rahamäärästä. Kansainvälisessä verokilpailussa pärjääminen ei ole uhka julkisten palvelujen tuottamisessa. Se on sille perusedellytys.

Suomi voi houkutella elintärkeitä investointeja maahan vain olemalla taloudellisesti kilpailukyinen paikka yritysten toiminnoille. Verokilpailukyky on erottamaton osa taloudellista kilpailukykyä.

Kohta f

Verotuksen harmonisointipyrkimykset EU:ssa eivät ole uhka Suomen verojärjestelmälle. Veropohjan yhtenäistäminen ei juurikaan koske välitöntä verotusta. Vä-lillisen verotuksen puolella veropohjien yhtenäisyys on ollut suuremman huomion kohteena. Tämä koskee erityisesti arvonlisäverotusta. Yhtenäistämässä ei ole uhkana veropohjan rapautuminen vaan pikemminkin sen laajana pitäminen.

Suomen verojärjestelmän kilpailukykyä on pyritty edistämään välittömän verotuksen puolella kohtuullisilla verokannoilla ja laajalla veropohjalla (yritys- ja pääoma-verotus). Tämä peruslinjaus on osoittautunut onnistuneeksi ja sitä on syytä jatkaa myös tulevaisuudessa.

Kohta g

Kotitalousvähennys on osoittautunut toimivaksi järjestelyksi. Sillä on saatu synnytettyä paljon uusia työpaikkoja ja se on osaltaan vähentänyt myös harmaata taloutta. Kotitalousvähennyksen muodossa annettu taloudellinen tuki on tällä hetkellä sopivalla tasolla. Mahdollisiin muutoksiin on syytä ryhtyä vasta sen jälkeen, kun ensin on tarkkaan analysoitu viimeisten muutosten kaikki vaikutukset.

KESKUSKAUPPAKAMARI

Pauli K Mattila
varatoimitusjohtaja

22.3.2004

Valtiovarainministeriölle

SÄÄNNÖSLUONNOKSET ELÄKEVAKUUTUSTEN VEROTUKSEN UUDISTAMISTA KOSKEVIKSI SÄÄNNÖKSIKSI

Valtiovarainministeriö on pyytänyt Keskuskauppakamarilta lausunnon säännösluonnoksista eläkevakuutusten verotuksen uudistamista koskeviksi säännöksiksi. Lausuntonaan Keskuskauppakamari esittää seuraavan.

Eläkevakuutusten verotuksen uudelleenjärjestely on osa isompaa kokonaisuutta. Uudistus liittyy eräiltä osin vireillä olevaan yritys- ja pääomaverouudistukseen, mutta erityisesti pitkäaikaissäästämisen verotuksen uudelleenjärjestelyyn. Viimeksi mainittua kysymystä on selvitetty laajasti Siva-työryhmän muistiossa Keskenään kilpailevat säästötuotteet (VM 26/2003).

Keskuskauppakamari on antanut Siva-työryhmän muistiosta lausunnon valtiovarainministeriölle 13.2.2004. Tässä lausunnossa Keskuskauppakamari ei ole pitänyt itsestään selvänä, että pitkäaikaissäästämistä tulisi yhteiskunnan taholta tukea taloudellisesti (verotuksellisesti). Jos taloudellista tukea kuitenkin päätetään jatkossakin antaa, tuen tulee kohdella tasapuolisesti kaikkia pitkäaikaissäästämisen tuotteita.

Nyt lausunnon kohteena olevassa säännösluonnoksessa ei ole otettu kantaa Siva-työryhmän esityksiin siltä osin kuin on kysymys erilaisten pitkäaikaissäästämistuotteiden neutraalista verokohtelusta. Tämän vuoksi lopullinen kannanotto tarpeeseen säätää eläkevakuutuksia koskeva erityisnormisto jää vielä avoimeksi.

Säännösluonnoksista puuttuvat kaikki euromääräiset suureet. Tämä tekee mahdolltomaksi arvioida lausunnon kohteena olevia säännösluonnoksia muulta kuin pelkältä juridistekniseltä osin.

Jo pikainen silmäily laadittuun luonnokseen osoittaa, että asiassa on päädytty aiwan liian monimutkaiseen ja käsittämättömän epäselvään normistoluonnokseen. Luonnoksessa eläkevakuutuksiin liittyvät säätelytarpeet ovat vaatineet maininnan

12 eri pykälään. Vertailuteksti osoittaa, että nykyisin sama asia on pystytty hoitamaan kuudella pykälällä.

Säädösluonnokset on laadittu pitäen tärkeimpänä tavoitteena estää kaikki teoreettisesti ajateltavissa olevat, elävälle elämälle vieraat tavat (esim. vakuutusten pantaaminen) kiertää uudet säännökset. Pääasia eli vakuutusmaksujen vähennyskelpoisuus asetetuin rajoittein ja vakuutusasuoritusten (eläkkeen) verottaminen aikanaan pääomatulona hukkuu pykäläviidakkoon. Hyvä ja selkeä lainsäädäntö ei synny tältä pohjalta.

Säännösluonnokset näyttävät monimutkaistuvan erityisesti siksi, että vakuutusmaksujen vähennyskelpoisuus/palkaksi lukeminen yhteen sovitetaan työnantajan mahdollisesti maksamien vakuutusmaksujen kanssa. Yhteensovittamista tapahtuisi jopa puolison työnantajan maksamien maksujen osalta. Jatkovalmistelun yhteydessä tulee vakavasti pohtia, kuinka pitkälle tällaisessa yhteensovittamisessa on tarkoituksenmukaista mennä. Vaikka tavoite voi sinänsä olla hyvin perusteltu, sen tavoittelussa tulee jossain vaiheessa vastaan raja, jonka jälkeen haitat ylittävät tavoitellut edut.

Yksi johtava periaate eläkevakuutusten verottamisessa on maksujen vähentäminen pääomatuloista ja vastaavasti aikanaan nostettujen eläkkeiden verottaminen pääomatulona. Nykyisin vähennykset tehdään ansiotuloista ja eläke verotetaan ansiotulona. Muutos on perusteltu, mutta ainakin osalle verovelvollisia hyvin merkittävä. Muutoksen merkittävyyteen nähden olisi perusteltua, että siirtyminen vanhasta järjestelmästä uuteen tapahtuisi hallitusti kohtuullisen siirtymäajan puitteissa. Lausunnon kohteena olevista säännösehdoituksista puuttuu tätä koskeva periaate. Vanhoihin eläkevakuutuksiin otettuja vähimmäiseläkeikää koskevia määräyksiä ei tulisi taannehtivasti muuttaa.

KESKUSKAUPPAKAMARI

Pauli K Mattila
varatoimitusjohtaja

24.3.2004

Valtiovarainministeriön vero-osastolle

**LUONNOS HALLITUKSEN ESITYKSEKSI EDUSKUNNALLE LAIKSI PERINTÖ-
JA LAHJAVEROLAIN 55 §:N MUUTTAMISESTA**

Keskuskauppakamari esittää pyydettyssä asiassa seuraavan lausunnon.

Pääministeri Matti Vanhasen hallituksen ohjelmassa on sovittu perheyritysten ja maatalojen sukupolvenvaihdosten edistämisestä siten, että verotusarvoja alennetaan.

Hallituksen 13.11.2003 antamassa tarkennetussa kannanotossa asiaa on edelleen täsmennetty. PerVL 55.1 §:n sukupolvenvaihdoshuojennusta muutetaan siten, että yritysvarallisuus arvostetaan 40 prosenttiin varallisuuden verotusarvosta.

Lausunnon kohteena oleva luonnos täyttää pääosin hallituksen linjauksissa asetetut veropoliittiset tavoitteet. Varat ja velat arvostettaisiin PerVL 55.2 §:n mukaisesti 40 prosenttiin niiden varallisuusverotuksessa noudatettujen perusteiden mukaisesta määrästä. Tarkennus, että myös veloista otetaan huomioon vain 40 prosenttia, on perusteltu.

Luonnos sisältää kuitenkin yhden merkittävän huojennuksen laajuutta koskevan rajauksen, joka puuttuu nykyisestä PerVL 55.2 §:stä. Arvostaminen 40 prosenttiin koskisi vain yritysvarallisuutta. Tämä rajaus näyttäisi olevan muodollisesti ottaen hallituksen 13.11.2003 tekemän päätöksen mukainen, mutta ei sen hengen mukainen. Hallituksen linjaukset on elinkeinoelämän piirissä ymmärretty siten, että ainoa muutos olisi arvostamistason pudottaminen nykyisestä 100 prosentista 40 prosenttiin verotusarvosta.

Yritysvarallisuutta koskeva täsmennys koskisi käytännössä lähinnä osakeyhtiömuotoisten yritysten sukupolvenvaihdoksia. Outoa luonnoksessa on, että tätä muutosta ei ole mainittu lainkaan perusteluissa. Jos tällainen alkuperäisen tarkoituksen vastainen tarkennus kuitenkin päätetään tehdä, asia on tuotava selkeästi esille perusteluosassa.

Huojennuksen kohdistaminen vain yritysvarallisuuteen tulee johtamaan käytännössä merkittäviin rajanveto-ongelmiin. Yritysvarallisuuden käsite ei ole yksiselitteinen. Täysin avoimeksi jää, tarkoitetaanko yritysvarallisuudella juuri sellaista omaisuutta, joka kuuluu elinkeinotoiminnan tulolähteeseen. Jos tätä tarkoitetaan, osuvampi termi olisi elinkeinotoiminnan varat. Vaikka tarkoituksena olisi vetää raja perinteisen tulolähdejaon mukaan, käytännössä esiintyisi jatkuvasti tilanteita, joissa varojen oikean tulolähteen valinta olisi kaikkea muuta kuin selvää. Kaiken muun lisäksi tulolähdeopin merkitys kasvaisi, vaikka tavoitteena on viime vuosina ollut aivan päinvastainen kehitys. Tuloverotuksessa jouduttaisiin vuosittain kiinnittämään asiaan huomiota, vaikka oikealla tulolähdejaolla ei olisikaan täällä mitään itsenäistä merkitystä.

Mikäli yritysvarallisuuden käsite taas ei liittyisi läheisesti tulolähdejakoön, uuden säännöksen tulkinta olisi aluksi vielä vaikeampaa. Kysymyksessä olisi kokonaan uusi käsite, jonka sisältö selviäisi vasta vuosien päästä. Oikeudellinen epävarmuus olisi alkuun sietämätön.

Tulkinnallisesti avoimia kohtia olisivat esimerkiksi seuraavat tilanteet:

- rahoitusomaisuuden rajat (esim. talletusvarat ja osakaslainasaatavat)
- arvopaperit (etenkin listatuissa yhtiöissä)
- omistajayrittäjien työsuhdeasunnot ja -autot
- kiinteistöt ja osakehuoneistot, jotka ovat (ehkä tilapäisesti) muussa kuin yrityksen omassa käytössä

Mikäli osa varoista halutaan jättää ulos, saattaisi olla selvintä pyrkiä jo lain tasolla luettelemaan ulosjätettävät erät. Tällainen lista olisi jo valmiina TVL 42 §:n 2 ja 4 momenteissa, joissa on säädetty osakeyhtiöstä saadun osingon pääomatulo-osuuden laskennan perusteista. Pääomatuloa ei kerry omistajayrittäjän asunnon eikä osakaslainojen perusteella.

Mikäli jatkovalmistelun yhteydessä kuitenkin päätetään jättää joitakin varoja huojennuksen ulkopuolelle, niitä vastaava suhteellinen osa yrityksen velkoja tulee symmetriasyistä vähentää kokonaan eikä vain 40 prosenttisesti. Suhteellinen las-kutapa (ulosjätetyt varat suhteessa kokonaisvaroihin) on välttämätön, koska korvamerkittävät velkoja ei ole olemassakaan. Tästä velkojen erityiskohtelusta tulee ottaa maininta PerVL 55 §:iin.

PerVL 55 §:n mukainen arvostaminen nojautuu varallisuusverotuksessa noudatettaviin perusteisiin. Yksi tällainen peruste on VVL 27.3 §:ssä oleva verotusarvon vuotuista nousua rajoittava 50 prosentin sääntö. On tärkeätä, että tämä periaate säilyy varallisuusverotuksessa ja PerVL 55.2 §:n kautta myös perintö- ja lahjaverotuksessa.

Lausunnon kohteena olevaan luonnokseen ei sisälly voimaantuloa koskevia periaatteita. Keskuskauppakamari pitää tärkeänä, että muutokset voisivat tulla voimaan taannehtivasti jo 1.1.2004 alkaen. Mikäli muutoksiin sisältyy myös verotusta kiristäviä elementtejä (esimerkiksi edellä mainittu rajaus yritysvarallisuuteen), muutokset eivät voi tulla voimaan taannehtivasti. Tällaisessa tilanteessa verovelvolliselle tulisi antaa mahdollisuus valita nykyinen verotus tai uuden mallin mukaisen verotus. Valinta-aika voisi olla kuluva kalenterivuosi.

Lopullisessa perusteluosan tekstissä tulisi tehdä yksi pieni tekninen tarkennus. Termi ”arvostus” olisi ehkä syytä muuttaa muotoon ”arvostaminen”.

KESKUSKAUPPAKAMARI

Pauli K Mattila
varatoimitusjohtaja

20.4.2004

Valtiovarainvaliokunnan verojaostolle

U 23/2004 – YRITYSJÄRJESTELYDIREKTIIVIN MUUTTAMINEN

Keskuskauppakamari kannattaa ehdotettuja direktiivimuutoksia.

Direktiivin voimaansaattamisen yhteydessä on tärkeä varmistaa, että yritysjärjestelyjä helpottavat muutokset, kuten osittaisjakautumista sekä liiketoimintasiirron ja osakevaihdon yhteydessä saatujen osakkeiden hankintamenoa koskevat säännökset, sisällytetään asianmukaisesti myös Suomen lainsäädäntöön.

U 25/2004 – KORKO- JA ROJALTIIDIREKTIIVIN MUUTTAMINEN

Keskuskauppakamarilla ei ole huomautettavaa ehdotettuihin muutoksiin.

KESKUSKAUPPAKAMARI

Hannele Ranta-Lassila
osastopäällikkö

27.4.2004

Eduskunnan verojaostolle

HALLITUKSEN ESITYS EDUSKUNNALLE ERÄIDEN VEROLAKIEN MUUTTAMISEKSI

Keskuskauppakamari esittää pyydettyinä lausuntona seuraavan.

Hallitus esittää muutoksia useisiin kohtiin verolainsäädäntöä. Esitettyjen muutosten taloudelliset vaikutukset ovat hyvin vähäiset. Valtaosa esityksiä koskee teknisluontoisia asioita. Tarkoitus on yksinkertaistaa ja keventää verotusmenettelyä. Taustalla on myös ajatus saattaa lainsäädäntö vastaamaan muuttuneita olosuhteita. Muutoksiin ei sisälly merkittäviä veropoliittisia linjanvetoja.

Keskuskauppakamari kannattaa hallituksen esityksiä yhtenä kokonaisuutena. Erityisen myönteisinä muutoksina ja täsmennyksinä voidaan pitää työnantajan järjestämien tietoliikenneyhteyksien verovapautta työntekijöiden verotuksessa ja tavanomaisten kulkuneuvojen verovapautta varallisuusverotuksessa.

Veronpalautuskoron leikkaaminen nykyisestä kiinteästä 9 prosentin tasosta 0,5 prosenttiin (nykyisellä korkotasolla) on sellaisenaan huomattava muutos. Keskuskauppakamarin mielestä asiaa tulisi vielä pohtia tarkemmin. Korkotason tulisi olla suunnilleen sama riippumatta siitä, kumpi osapuoli (veronsaaja/verovelvollinen) on saajana.

Voimaantulosäännöksissä on huolehdittava siitä, että verotusta ei kiristetä taannehtivasti. Tämä puoli näyttäisi olevan esitysten perusteella kunnossa.

KESKUSKAUPPAKAMARI

Pauli K Mattila
varatoimitusjohtaja

3.5.2004

Valtiovarainministeriön vero-osastolle

LUONNOS YRITYS- JA PÄÄOMAVEROUDISTUKSEN ERÄIKSI KOHDIKSI (29.4.2004)

1. Yleistä

Luonnos käsittelee yhteisö- ja pääomatuloverokantoja sekä osinkoverotusta. Koska lausuntoa on pyydetty erityisesti osinkoverotuksesta ja siitäkin vielä kohdennettuna niin sanottuun ketjuverotukseen, jäljempänä huomio on pääosin juuri näissä kohdissa.

Luonnoksessa on mukana yleisperustelut ja pykälät. Erityisperustelut puuttuvat, mikä osin vaikeuttaa asioiden hahmottamista.

Suomen nykyiseen osinkoverojärjestelmään ei sisälly ketjuverotusta. Täyden yhtiöveron hyvityksen periaate poistaa yhteisösektorissa liikkuvan osingon kertaantuvan veron. Verohallituksen julkaiseman verovuotta 2002 koskevan tilaston mukaan yhteisöt saivat osinkotuloja mainittuna vuonna 6,7 miljardia euroa ja luonnolliset henkilöt 2,5 miljardia euroa. Tämä merkitsee sitä, että käytännössä noin kolme neljänestä kaikista osinkoeuroista tulee toiseen yhteisöön. Ketjuverotuksen sallimisella tai estämisellä on täten huomattava taloudellinen vaikutus paitsi verotuloihin niin myös yritysrakenteisiin.

Osinkoverotuksen uudistamisen tarkoitus on ollut luonnollisten henkilöiden verotuksen kiristäminen. Tavoitteisiin ei ole kuulunut verotuksen kiristäminen vielä siinä vaiheessa, kun osinkovirrat kulkevat yhteisösektorin sisällä. Tämä valittu ja selkeä linja näkyy myös hallituksen päätöksistä viime marraskuussa. Valtioneuvoston tiedotteessa 13.11.200 nro 333/2003 todetaan asiasta sanatarkasti seuraavaa:

Yhteisöjen saamien osinkotulojen ketjuverotus poistetaan kuitenkin niin, että mahdollisuudet kiertää yksityishenkilöiden osinkotuloihin kohdistuvaa verotusta osakeyhtiöomistusta käyttämällä estetään.

Lausuma osoittaa, että ketjuverotus poistetaan kattavasti. Listayhtiön osingon veron kiertämisestä perheyhtiötä hyväksi käyttämällä ei hyväksytä.

Jos lausunnolle lähetettyä luonnosta verrataan edellä kuvattuun hallituksen kannanottoon, kiistaton havainto on, että luonnos on pahasti ristiriidassa periaatepäätöksen kanssa. Luonnoksessa hahmoteltu osinkoveromalli johtaa laajaan ketjuuntuvaan verotukseen.

Luonnoksessa esitetyt perustelut laajalle ketjuverotukselle eivät ole vakuuttavia. Yksi pääperusteista on se, että ennen yhtiöveronhyvin hyvitysjärjestelmää ketjuverotus oli eräissä kohdin mahdollista. Tämä perustelu on täysin kestävä. Ketjuverotusta pidettiin ennenkin ongelmana, jonka yhtiöveron hyvitys sittemmin automaattisesti poisti. Vanhoja virheitä ei ole pakko toistaa. Kaiken lisäksi nyt esitetty malli johtaisi eräissä kohdin jopa aikaisempaa laajempaan verotuksen kertaantumiseen.

Laaja ketjuverotus olisi vakava isku suomalaiselle omistukselle suomalaisissa yhtiöissä. Yhteisöjen kiinnostus kertaantuvaan veroon johtaviin osakkeisiin vähenisi merkittävästi. Yhteisöjen halua omistaa suomalaisia osakkeita ei pidä heikentää etenkin tilanteessa, jossa luonnollisten henkilöiden verotuksen kiristymisen tiedetään johtavan tämän kaltaiseen tilanteeseen. Keskuskauppakamari vastustaa jyrkästi luonnoksessa esitettyä mallia yhteisöjen saamien osinkojen verottamisessa (ketjuverotus).

2. Yksityiskohdista

Elinkeinoyhtymä osingonsaajana (TVL 16.3 §)

Henkilöyhtiön saamien osinkojen verotusta on tarkistettava. Pykäläluonnoksessa omaksuttu ”läpivirtausmalli” tuntuu perustellulta. Tavoite, että läpivirtaavat osin-

got verotetaan osakkaan tulona samalla tavalla kuin näiden suoraan saamat osingot, on perustelu.

Luonnoksen perusteluosan teksti ei välttämättä johda samaan lopputulokseen kuin mihin itse pykälän sanamuoto näyttäisi johtavan. Perusteluosassa ei ole otettu lainkaan esille tulolähdejakoja. Siinä on ilmeisesti oletettu, että osingot tulevat aina EVL-tulolähteen kautta, koska osinkojen verotus on rinnastettu yksityisyri-tyksessä saataviin osinkoihin.

TVL- tulolähteeseen kertyvät osingot tulee verottaa luonnollisen henkilön (ja koti- maisten kuolinpesien) saamina samalla tavalla kuin muutkin hänen saamansa osingot. Tämä koskee esimerkiksi erottelua sen mukaan, onko osinko saatu lis- tayhtiöstä tai perheyhtiöstä. Luonnoksen sanamuoto tukee tällaista mallia.

Osinkoverotuksen perussäännökset (TVL 33 a – 33 c §)

Osinkoverotuksen perussäännökset sisältävät kolme eri pykälää. Säännösluon- nokset on kirjoitettu ulkopuoliselle lukijalle hyvin vaikeasti avautumassa muodos- sa. Pykälät tulisi jakaa pienempiin osiin ja otsikoida selkeästi. Nyt esimerkiksi TVL 33 c § on otsikoitu epämääräisesti ”Muita osinkotuloa koskevia säännöksiä”. Pykä- lään on kuitenkin asiallisesti sullottu mukaan viisi täysin erillistä asiakokonai- suutta. Vasta tämän pykälän viimeisestä momentista löytyy tärkeä perusasia eli TVL:n mukaan verotettavien yhteisöjen ketjuverotusta koskeva kannanotto. Sään- nös johtaa kattavaan ketjuuntuvaan verotukseen. Kanta ei ole emo-tytäryhtiö – direktiivin mukainen. Direktiivi ei erottele EVL, MVL ja TVL tilanteita toisistaan.

Luonnoksen TVL 33 a § säätelee julkisesti noteeratusta yhtiöstä saatujen osinko- jen verotuksen. Pykälän otsikosta ja sanamuodosta tulisi ilmetä, että siinä tarkoi- tetaan luonnollisten henkilöiden ja kotimaisten kuolinpesien verotusta. Lukijan täytyy kahlata tekstiä aina TVL 33 c §:n loppuun asti ennen kuin hänelle paljas- tuu, että pykälä ei koskekaan yhteisöä osingonsaajana.

Luonnoksen 33 b §:ää vaivaa sama soveltamisalaa koskeva epätietoisuus kuin edellä todettiin 33 a §:stä.

Luonnoksen 33 c §:ssä on säädely muun muassa osuuskuntien ja säästöpankki- en jakaman voiton verotus luonnollisten henkilöiden saamina. Tekstistä ei näy, kuinka suuren verovapaan rajan jälkeen tällainen tulo verotetaan 70 prosentin osalta pääomatulona. Viime marraskuun päätöksessä tällaiset voitonjakoerät so- vittiin jäävän yhdenkertaisen verotuksen piiriin. Ajatus lienee ollut, että verotuk- sen tulisi vastata listaamattoman yhtiön jakaman osingon verotusta. Täten vero- vapaan rajan tulisi olla 90 000 euroa (ja enintään 9 prosenttia sijoituksen pää- omasta). Perusteluosan teksti ei tue näin korkean rajan asettamista.

Ketjuverotus elinkeinotoiminnassa (EVL 6 a §)

Ketjuverotusta koskeva luonnoksen EVL 6 a § johtaisi erittäin laajaan kertaantu- vaan verotukseen osingon kiertäessä yhteisösektorin sisällä. Verovapaata olisi pe- riaatteessa vain 1 momentin ensimmäisen lauseen mukaan käyttöomaisuuteen kuuluville osakkeille maksettu osinko. Täysi verollisuus koskisi osinkoa, joka

maksetaan vaihto-omaisuudelle, sijoitusomaisuudelle ja TVL-tulolähteeseen (TVL 33 c §).

EVL 6 a §:n 2 momenttia ja TVL 33 c §:n 5 momenttia on vaikea ymmärtää yhdenmukaisella tavalla. Ensiksi mainittu vapauttaa 25 prosentin vähimmäisomistuksella osingot ketjuverotuksesta, johon taas päädytään, jos ohjeeksi otetaan viimeksi mainittu säännösluonnos. Kumpikin säännös koskee TVL-varallisuudelle maksettuja osinkoja.

Sillä, olisiko osingon maksaja tai saaja listattu tai ei, ei olisi pykälän sanamuodon mukaan merkitystä kuin EVL 6 a §:n 1 momentin toisen lauseen tarkoittamissa tilanteissa. Tästä huolimatta perusteluosan tekstissä (s. 18) todetaan, että ”... yhteisön listaamattomista yhtiöistä saamat osingot ovat omistusosuudesta riippumatta verovapaita.” Pykälän sanamuodosta tällaiseen tulkintaan ei hevin voi päätyä.

Luonnoksen EVL 6 a §:n 2 momentissa on asetettu verovapauden rajaksi 25 prosentin omistus. Sanamuodon perusteella jää hieman epäselväksi, mitä kaikkia tapauksia tässä kohdassa on haluttu säädellä. Mikäli ilmoitetulla prosenttirajalla on haluttu ottaa huomioon emo-tytäryhtiö –direktiivin vaatimukset, raja olisi tarkoituksenmukaista alentaa heti 10 prosenttiin.

Yksityisliikkeiden saamien osinkojen verotus on käsitelty luonnoksen EVL 6 a §:n 3 momentissa. Säännös näyttäisi johtavan osinkojen osalta selvästi kireämpään verotukseen kuin mihin päädyttäisiin, jos osakkeet eivät olisi mukana yritysvarallisuudessa. Kokonaisuuden kannalta tilanne hieman muuttuu, kun osakkeet ovat osa yrityksen nettovarallisuutta, joka antaa omistajalle pääomatuloa. Säännöstä tulisi muuttaa ainakin niin, että siinä luovuttaisiin rajanvedosta käyttöomaisuus muu omaisuus.

3. Yhteenveto

Ketjuverotusta ei tule toteuttaa luonnoksessa esitetyllä tavalla. Keskuskauppakamarin mielestä osingot tulee säätää ilman varallisuuslaji- tai vähimmäisomistusrajoituksia verovapaiksi, kun:

- a) listaamaton yhtiö saa osingon listaamattomasta yhtiöstä
- b) listattu yhtiö saa osingon listaamattomasta yhtiöstä
- c) listattu yhtiö saa osingon listatusta yhtiöstä.

Osingon verotus tulee sallia vain tilanteessa, jossa listaamaton yhtiö saa osingon listatusta yhtiöstä. Osinkoa voidaan tällöin verottaa 75 prosentin osalta. Kun tämä toiseen kertaan tapahtunut verotus on tehty, jäljelle jäänyt osinko tulee voida jakaa omistajalle ilman kolmanteen kertaan tapahtuvaa verotusta. Tämä voidaan toteuttaa, toisin kuin luonnoksessa on esitetty, hallinnollisesti hyvin yksikertaisella tavalla. Malli on toimitettu jo aikaisemmin valtiovarainministeriöön.

Keskuskauppakamari katsoo, että ketjuverotusta ei tule luonnoksessa käytetyllä tavalla rakentaa käyttöomaisuuskäsitteen varaan. Verotus- ja oikeuskäytännön perusteella on helposti todettavissa, että yritysvarallisuuden jakaminen eri hyödykeryhmiin on hyvin sattumanvaraista. Sama koskee tulolähdejakoja. Viime aikoina

pyrkimyksenä on ollut näistä jaotteluista eroon pääseminen, ei jaottelun merkityksen korostaminen. Ketjuverotus ei ole hyvän verojärjestelmän ominaisuus. Se on sitä vielä vähemmän, jos verotuksen kertaantuminen jää riippumaan epämääräisistä varallisuuslajijaotteluista ja tulolähteistä.

KESKUSKAUPPAKAMARI

Pauli K Mattila
varatoimitusjohtaja

17.5.2004

Valtiovarainministeriölle

LUONNOS HALLITUKSEN ESITYKSEKSI LAIKSI ARVONLISÄVEROLAIN JA AHVENANMAATA KOSKEVAN ERILLISLAIN MUUTTAMISEKSI

Asiassa on kysymys Euroopan Unionin sähkö- ja kaasumarkkinoiden tehostamisesta osana kaupan vapauttamista ja sisämarkkinoiden toiminnan turvaamista. Esitys perustuu Euroopan yhteisön direktiiviin, joka koskee sähkön ja kaasun kaupan arvonlisäverotusta. Tarkoitus on verottaa sähköä ja maakaasuverkossa kuljetettavaa kaasua ostajan sijaintimaassa.

Keskuskauppakamari kannattaa hallituksen luonnoksessa tehtyjä esityksiä.

KESKUSKAUPPAKAMARI

Pauli K Mattila
varatoimitusjohtaja

25.5.2004

Valtiovarainministeriön vero-osastolle

KOMISSION DIREKTIIVIEHDOTUS NEUVOSTON DIREKTIIVIKSI YHTEISESTÄ ARVONLISÄVEROJÄRJESTELMÄSTÄ (COM(2004)246 LOPULLINEN

Direktiiviehdotuksessa esitetty uudistus on sellaisenaan tarpeellinen ja hyödyllinen. Ehdotus osoittaa realismia siinä suhteessa, ettei se yritäkään olla perusluonteeltaan muuta kuin tekninen. Ehdotuksen tavoitteet noudattavat muutoinkin samaa realismia.

Esitetyn direktiivin rakenne on hyvä, paljon parempi kuin kansallisen lain. Siinä on runsaasti artikloja johtuen kovin pikkutarkasta säätelytavasta. Se on kuitenkin tyypillistä EU:ssa harrastettavaa säätelytapaa. Sanontatavat poikkeavat monelta osin siitä, mihin Suomessa on totuttu. Tähän yksityiskohtaan ei ole kuitenkaan mahdollisuutta puuttua. Siihen on vain sopeuduttava.

Toisaalta ehdotuksessa sanotaan pyrityn siihen, että implementointi

helpottuisi aikaisemmasta sillä tavoin, että jäsenvaltiot voisivat noudattaa myös omaa perinnettään ja kulttuuriaan. Tämä on hyvä ja se tulee ottaa aikanaan huomioon implementointivaiheessa. Suomen kansallinen laki olisikin hyvä kirjoittaa uusiksi direktiivin tultua hyväksytyksi. Rakenteen ja sannonojen erot nykyisiin direktiiveihin ovat yksi keskeinen syy tulkintaongelmiin.

KESKUSKAUPPAKAMARI

Pauli K Mattila
varatoimitusjohtaja

4.10.2004

Valtiovarainministeriön vero-osastolle

HALLITUKSEN ESITYSLUONNOS LAEIKSI KIINTEISTÖVEROLAIN 3 §:N, VARALLISUUSVEROLAIN 10 JA 34 §:N JA KORKOTULON LÄHDEVEROSTA ANNETUN LAIN 3 §:N MUUTTAMISESTA

Lausuntoa on pyydetty hallituksen esitysluonnoksesta laeiksi kiinteistöverolain 3 §:n, varallisuusverolain 10 ja 34 §:n ja korkotulon lähdeverosta annetun lain 3 §:n muuttamisesta.

Esityksessä on lähdetty siitä, että vesialueet vapautettaisiin kiinteistö- ja varallisuusverosta. Verovapaus koskisi sekä ainoastaan vesialueista muodostuvia kiinteistöjä että vesialueita, jotka kuuluvat kiinteistöön, jossa on myös maa-alueita. Esityksen pääperuste on verotuksen tasapuolisuus. Keskuskauppakamari kannattaa esitettyä muutosta sekä kiinteistöveroon että varallisuusveroon. Luonnoksessa esitetyt perustelut ovat vakuuttavat.

Toinen muutos koskisi Euroopan talousalueeseen kuuluvissa valtioissa olevien talletusten ja joukkovelkakirjalainojen vapauttamista varallisuusverosta. Kotimaiset talletukset ja joukkovelkakirjalainat ovat olleet Suomessa historiallisesti varallisuusverosta vapaita. Järjestelyt, joissa kotimaiset talletukset ja joukkovelkakirjalainat ovat varallisuusverosta vapaita, mutta Euroopan talousalueella olevissa maissa tehdyt vastaavat sijoituksen taas veronalaista varallisuutta, eivät täytä Euroopan yhteisön perustamissopimuksen asettamia vaatimuksia. Tästä näkökulmasta katsottuna esitysluonnos tällaisten talletusten ja joukkovelkakirjalainojen vapauttamisesta varallisuusverosta on hyvin perusteltu. Johdonmukaista on tällöin myös näihin kohdistuvien velkojen säätäminen vähennyskelvottomiksi varallisuusverotuksessa. Keskuskauppakamari kannattaa esitysluonnosta näiltäkin osin.

KESKUSKAUPPAKAMARI

Pauli K Mattila
varatoimitusjohtaja

8.11.2004

Valtiovarainministeriön vero-osastolle

HALLITUKSEN ESITYSLUONNOS VEROTUSMENETTELYYN LIITTYVIEN ERÄIDEN SÄÄNNÖSTEN MUUTTAMISESTA

Luonnoksessa esitetyt muutokset ovat osa suurempaa kokonaisuutta, jolla verotusmenettelyä aiotaan muuttaa. Esimerkiksi sivulla 11 todetaan, että myöhemmin tarkoituksena on esittää säännösten muuttamista muun muassa niin, että verotuksessa tapahtuneita virheitä voitaisiin korjata nykyistä laajemmin myös verovelvollisen vahingoksi.

Esitysluonnoksesta ei käy ilmi uudistuksella tavoiteltava kokonaisuus. Keskuskauppakamari pitää tätä valitettavana. Kokonaiskuvan puuttuminen vaikeuttaa myös lausunnon antamista nyt kaavailusta osauudistuksesta. Haluamme kuitenkin jo tässä vaiheessa todeta, että verotuksen pitäminen nykyistä pidempään ”auki” vaarantaisi verovelvollisten oikeusturvaa. Se olisi myös ristiriidassa sen tavoitteen kanssa, että viranomaisen pitäisi pystyä antamaan yksityishenkilöä tai yritystä koskeva päätöksensä mahdollisimman nopeasti.

Luonnoksessa korostuu automaattisen tietojenkäsittelyn rooli, ja onkin ymmärrettävää, että sillä on verohallinnossa työväliseen suuri merkitys. Esimerkiksi verotusmenettelylain 26 §:ssä todettaisiin nimenomaisesti, että verotus toimitetaan automaattista tietojenkäsittelyä hyväksi käyttäen. On kuitenkin huomattava, että verotuksen toimittaa viranomainen. Sivuseikka on se, millaisia välineitä käyttäen tämä tapahtuu: manuaalisesti vai automaattista tietojenkäsittelyä hyödyntäen. Näin ollen tuntuu tarpeettomalta ottaa lakiin maininta automaattisesta tietojenkäsittelystä. Se voi osaltaan jopa hämärtää viranomaisen vastuuta.

Verotusmenettelylain 26 §:ssä todettaisiin, että veroviranomaisen on riittävästi tutkittava saadut tiedot ja selvitykset oikean päätöksen tekemiseksi. Perustelujen mukaan verotuksen toimittaja ei nykytilasta poiketen olisi velvollinen tutkimaan kaikkia verotuksessa esiintyviä asioita samalla tavalla ja yhtä tarkasti, vaan se voisi soveltaa eri asioiden kohdalla erilaisia käsittelytapoja. Kaavailtu muutos on omiaan heikentämään oikeusvarmuutta ja vähentämään veroviranomaisen vastuuta. Tällaista kehitystä emme pidä toivottavana. Verovelvollisten on voitava luottaa siihen, viranomaisen päätös ei ole jatkuvasti ”ehdollinen” siksi, että asiaan ei ole riittävästi paneuduttu ja asiaa selvitetty.

Luonnoksen mukaan yksityishenkilöiden ei tarvitsisi liittää tositteita veroilmoitukseensa, mutta heille säädettäisiin velvollisuus säilyttää ne viiden vuoden ajan. Säilyttämisvelvollisuuden toteuttaminen voi olla käytännössä vaikeaa. Siksi on syytä vielä harkita muutoksen tarkoituksenmukaisuutta. Myös muistiinpanovelvollisuuden mahdollinen laajentaminen vaatisi selkeää ohjeistusta.

Ennakon täydennysmaksun aikataulun kiristäminen voi olla verovelvollisten kannalta ongelmallinen, sillä kaikki veron laskemista varten tarvittavat tiedot eivät välttämättä ole käytettävissä riittävän ajoissa tammikuussa. Jäännösveron määrä, jolle peritään korkeampi korko, on syytä säilyttää nykyisellään (10 000 euroa).

Tarkoitus lienee, että suurempi korko peritään vain silloin, kun verovelvollinen ei täydennä ennakoita, vaikka olisi saanut suuren kertaluontoisen tuloerän.

KESKUSKAUPPAKAMARI

Pauli K Mattila
varatoimitusjohtaja

22.11.2004

Verohallitukselle

**VUODELTA 2005 TOIMITETTAVASSA VEROTUKSESSA NOUDATETTAVAT
LUONTOISETUJEN LASKENTAPERUSTEET**

Lausuntopyynnössä tiedustellaan, voisiko vapaan autoedun arvon laskennassa käyttää polttoaineen hintana lokakuun 15 päivän keskihintaa marraskuun 15 päivän hinnan sijasta. Keskuskauppakamari ei näe estettä tälle. Laskennassa olisi kuitenkin parempi käyttää jonkin ajanjakson keskiarvoa, ja joka tapauksessa laskennassa tulee eliminoida polttoaineen kyseisen ajankohdan hintapiikit.

Autoedun arvoa määritettäessä otetaan huomioon muut lisävarusteet kuin auto-puhelin ja tavanomaiset talvipyörät. Pakolliset handsfree-laitteet tulisi katsoa lisävarusteiksi, joita ei oteta huomioon autoedun arvossa.

KESKUSKAUPPAKAMARI

Pauli K Mattila
varatoimitusjohtaja

YHTIÖOIKEUS

30.1.2004

Oikeusministeriölle

OSAKEPÄÄOMAN TAKAUTUVA KOROTTAMINEN

Oikeusministeriö on pyytänyt Keskuskauppakamarin lausuntoa osakepääoman takautuvaa korottamista selvittäneen työryhmän mietinnöstä. Keskuskauppakamari lausuu asiasta seuraavan.

Voimassa olevan lain mukaan ennen vuotta 1997 perustettujen osakeyhtiöiden osakepääoma on korotettava vähintään 8.000 euroon 1.9.2004 mennessä. Noin 125.000 rekisteröityä osakeyhtiötä ei ole vielä korottanut osakepääomaansa 8.000 euroon. Niistä arviolta 50.000 on toimivia yrityksiä. Keskuskauppakamari pitää yhtiöiden toiminnan jatkuvuuden kannalta tärkeänä, että korottamiselle varattua määräaikaa jatketaan.

Työryhmä esittää ongelmalle kaksi vaihtoehtoista ratkaisua. Ensisijaisesti työryhmä ehdottaa takautuvasta korottamisesta luopumista. Vaihtoehtoisesti työryhmä ehdottaa, että korottamisen määräaikaa lykätään osakeyhtiölain kokonaisuudistuksen yhteyteen ja lisäksi kaupparekisterimaksuja porrastetaan siten, että rekisteri-ilmoitus olisi sitä edullisempi, mitä varhaisemmin se tehdään.

Keskuskauppakamari pitää 8.000 euroa sopivana vähimmäispääomavaatimukseksi osakeyhtiölle. Takautuvasta korottamisesta luopumiseen liittyy se ongelma, että korottamiseen velvoittava laki on ollut voimassa usean vuoden ajan ja parikymmentätuhatta osakeyhtiötä on jo korottanut osakepääomansa lain edellyttämällä tavalla. Näiden yhtiöiden kannalta on oikeuspoliittisesti arveluttavaa luopua vaatimasta korotusta niiltä yhtiöiltä, jotka ovat lykanneet korotuksen toteuttamista. Koska korotuksen takautuvuudesta luopuminen ei koskisi niitä yhtiöitä, jotka ovat jo toteuttaneet korotuksen, yhtiöitä ei kohdeltaisi tasapuolisesti.

Keskuskauppakamari kannattaa sitä vaihtoehtoa, että korotuksen voimaantulo lykättäisiin osakeyhtiölain kokonaisuudistuksen yhteyteen. Jotta yhtiöt ryhtyisivät korotustoimiin ajoissa eikä kaupparekisteri ruuhkautuisi, on syytä porrastaa kaupparekisterimaksut mietinnössä ehdotetulla tavalla.

Ratkaisun toimivuus edellyttää sitä, että uuteen osakeyhtiölakiin tulee säännöksen osakeyhtiön muuttamisesta henkilöyhtiöksi tai toiminimeksi. Samalla on annettava muutoksia koskevat verosäännökset, sillä ilman niitä muutosten toteuttaminen ei ole käytännössä mahdollista.

Keskuskauppakamari pitää suotavana sitä, että kaupparekisteristä poistetaan toimimattomat osakeyhtiöt. Patentti- ja rekisterihallitus onkin ryhtynyt kiitettäväl-

lä tavalla toimenpiteisiin toimintansa lopettaneiden yhtiöiden poistamiseksi rekisteristä. Näitä toimia on syytä jatkaa.

KESKUSKAUPPAKAMARI

Kari Jalas
toimitusjohtaja

30.1.2004

Oikeusministeriölle

DIREKTIIVIEHDOTUS PÄÄOMAYHTIÖIDEN RAJAT YLITTÄVISTÄ FUUSIOISTA

Oikeusministeriö on pyytänyt Keskuskauppakamarilta lausuntoa ehdotuksesta pääomayhtiöiden rajat ylittäviä sulautumisia koskevaksi direktiiviksi (KOM (2003) 703 lopullinen). Lausuntonaan Keskuskauppakamari esittää seuraavan.

Keskuskauppakamari pitää esitystä yhtiöoikeudellisesti myönteisenä ja yritysjärjestelyjä helpottavana ja yksinkertaistavana. Soveltamisalan tulee olla riittävän kattava, jotta myös pk-yrityksillä olisi mahdollisuudet toimintansa järjestämiseen jäsenmaiden rajojen yli. Yhteisömuotojen sääntelyssä jäsenmaiden välillä on merkittäviä eroja. Soveltamisalan selkeyttämiseksi voitaisiin direktiivin liitteessä luetella direktiivin soveltamisalan piiriin kuuluvat oikeushenkilötyypit. Sulautumisen määritelmää olisi tarkistettava siten, että rahavastikkeen käyttö olisi sallittua.

Direktiivin ongelmallisin kohta koskee työntekijöiden osallistumisjärjestelmiä. Ehdotetussa muodossaan direktiivi voi johtaa pk-yritysten kannalta raskaaseen ja kalliiseen menettelyyn. Sovellettava osallistumisjärjestelmä olisi yritysten näkökulmasta vaikeasti ennakoitavissa, jolloin eri jäsenmaiden yritysten yhdenvertainen kohtelu merkittävästi vaarantuisi.

KESKUSKAUPPAKAMARI

Pentti Mäkinen Jukka Kero
johtaja johtaja

23.3.2004

Oikeusministeriölle

KOMISSION KUULEMISMENETTELY YHTIÖN KOTIPAIKAN SIIRTÄMISESTÄ

Oikeusministeriö on pyytänyt Keskuskauppakamarin lausuntoa komission kuulemismenettelystä yhtiön kotipaikan siirtämisestä. Keskuskauppakamari lausuu asiasta seuraavan.

Keskuskauppakamari kannattaa yhtiön kotipaikan siirtämistä koskevan direktiivin antamista ja pitää komission näkemyksiä direktiivin sisällöstä onnistuneina.

Yhtiön kotipaikan siirrossa on ensiarvoisen tärkeää, että verotusmenettely on selkeä ja verokohtelu neutraalia. Direktiivin valmistelussa on varmistettava näiden vaatimusten toteutuminen.

Direktiivistä on ilmentävä selkeästi, mihin yhtiömuotoihin direktiivi soveltuu. Soveltamisalan tulee olla mahdollisimman laaja.

Direktiivin laadinnassa olisi syytä pidättäytyä mahdollisuuksien mukaan viittaustekniikan käytöstä. Yhtiöoikeudelliset direktiivit ovat varsin vaikeatajuisia, joten yhtiön kotipaikan siirtämistä koskevan direktiivin ymmärrettävyyttä lisäisi se, että säännökset kirjoitetaan auki eikä tyydytä laatimaan sellaisia säännöksiä, joiden merkitys selviää vasta, kun on tutkittu muiden direktiivien sisältöä.

KESKUSKAUPPAKAMARI

Kari Jalas
toimitusjohtaja

8.4.2004

To European Commission

REMUNERATION OF DIRECTORS

The European Commission has set up an open consultation on the key elements of a future Commission recommendation on fostering an appropriate regime for the remuneration of directors. The Central Chamber of Commerce of Finland submits the following statement.

The Finnish Companies Act prescribes a clear basis for decision-making concerning directors' remuneration. HEX Plc, The Central Chamber of Commerce of Finland and the Confederation of Finnish Industry and Employers have announced a new Corporate Governance Recommendation for listed companies in December 2003. The Recommendation will enter into force on July 1, 2004. The new Recommendation complements the Companies Act by extensive disclosure requirements concerning directors' remuneration. As a consequence, legislation and self-regulation cover the scope and content of disclosure so comprehensively that a Commission recommendation is not necessary for the Finnish market.

However, promoting the uniformity of corporate governance practises in different countries is an important objective. Nevertheless, the Commission should not give such recommendations that surpass the existing best practises. Companies cannot support recommendations that differ from internationally accepted best practises. Such recommendations would not promote the functioning of European companies, nor the position of investors.

The disclosure of remuneration of the managing director and members of the board of directors and supervisory board is required by the new Finnish Corporate Governance Recommendation. The Disclosure of the remuneration of other managers is not required, however. The benefits of managers are business secrets. The

disclosure would mainly benefit competing companies in their recruitment projects. The Central Chamber of Commerce opposes a recommendation to disclose the benefits of other managers than the managing director or members of the board of directors or supervisory board.

4.1. Amount, composition and determination of the remuneration

The Central Chamber of Commerce agrees that the recommendation should not deal with the issues of the amount and structure of the directors' remuneration. Companies should be allowed to decide on directors' remuneration according to the needs of the company. Companies differ from each other considerably. Thus it is not possible to build a common structure for remuneration.

4.2. Recommendation to the Member States

The Central Chamber of Commerce does not support detailed EU or national legislation on corporate governance. The scope of present Finnish company legislation is adequate. It is sufficient that the Commission gives a recommendation on directors' remuneration but further legislative measures should not be taken.

4.3. Scope – Listed companies

The Central Chamber of Commerce does not support a recommendation for unlisted companies.

Unlisted companies differ from each other considerably more than listed companies differ from each other. It cannot be possible to give an appropriate recommendation that covers all unlisted companies including companies owned by one person and multinational groups of companies.

4.4. Scope – definition of director

Director must be clearly defined in the recommendation. The scope of the recommendation should be managing director and members of the board of directors and supervisory board. The Central Chamber of Commerce stresses the importance of not covering other directors' remuneration in the recommendation.

The transparency of directors' remuneration is sufficiently secured by disclosure of the managing director's remuneration. Based on the managing director's benefits, shareholders can evaluate the amount of remuneration. It is not likely that remuneration of other directors could exceed the managing director's benefits.

4.5. Disclosure of remuneration policy

According to the Finnish Corporate Governance Recommendation the criteria and decision-making procedure concerning the compensation system covering the managing director and other executives shall be disclosed. In addition, information shall be given on benefits of the members of the board, including the number of shares and share-related rights granted to them. Disclosure requirements of the managing director and full-time chairman of the board cover also retirement age

and criteria for determination of pension and terms and conditions of the period of notice and benefits payable on the basis of termination.

4.5.1. It is suggested that details of compensation shall be disclosed. The Central Chamber of Commerce considers it sufficient to disclose the criteria and decision-making procedure of the remuneration system. It is not necessary or beneficial to disclose all details of these systems. Also point 4.5.2. prescribes unnecessary demands concerning disclosure of remuneration systems.

4.5.3. The scope of this point is too wide. The requirements should not cover other management beside the managing director and members of the board of directors or supervisory board.

4.5.4. The scope of this point seems too wide, as it requires details of the company's policy of contracts to be disclosed. Contracts should be defined properly. The Central Chamber of Commerce repeats the opinion that termination benefits may be public only concerning the managing director and full-time chairman of the board. The details of the service contracts of other managers should not be public.

4.5.5. According to the new Finnish Corporate Governance Recommendation listed companies shall disclose the criteria and decision-making procedure concerning the compensation system covering the managing director and other executives. The Central Chamber of Commerce cannot support a more extensive disclosure requirement.

4.6. Remuneration of individual directors

The recommendation on issues covered in points 4.6.1.-4.6.4. should concern only the managing director and members of the board of directors and supervisory board. A more extensive disclosure of fees and benefits is not necessary. In fact it could damage the functioning of companies, for example when competing companies could take advantage of the information in their recruitment projects.

4.7. Role of shareholders' meeting

Details of remuneration systems should not be discussed in annual general meetings. Neither should the details be subject to shareholders prior approval. The annual general meeting of a listed company has no practical possibilities to concentrate on details of remuneration systems.

THE CENTRAL CHAMBER OF COMMERCE OF FINLAND

Pauli K Mattila
Assistant Managing Director

15.5.2003

Oikeusministeriölle

EUROOPPAYHTIÖLAKITYÖRYHMÄN MUISTIO

Oikeusministeriö on pyytänyt Keskuskauppakamarin lausuntoa Eurooppayhtiölakityöryhmän mietinnöstä. Keskuskauppakamari lausuu asiasta seuraavan.

Keskuskauppakamari pitää työryhmän mietintöä hyvin valmisteltuna ja ratkaisuiltaan onnistuneena.

Mietinnön mukaan kaksipuolaisen hallintomallin mukaisesti toimivissa eurooppayhtiöissä hallintoneuvosto valitsisi hallituksen, jollei yhtiöjärjestyksessä anneta tehtävää yhtiökokoukselle (7 §). Ehdotus vastaa voimassa olevaa osakeyhtiölakia. Kuitenkin osakeyhtiölakityöryhmä ehdottaa, että yhtiökokous valitsisi hallituksen niissäkin osakeyhtiöissä, joissa on hallintoneuvosto. Osakeyhtiölakityöryhmän mietinnössä oleva ratkaisu on omistajaohjauksen toteutumisen kannalta perusteltu. Myös HEX Oyj:n, Keskuskauppakamarin ja Teollisuuden ja Työnantajain Keskusliiton antamissa uusissa suosituksissa listayhtiöiden hallinnointi- ja ohjausjärjestelmistä suositellaan sitä, ettei hallintoneuvosto valitse hallitusta. Samaan ratkaisuun tulisi päätyä eurooppayhtiölaissa.

Rajat ylittävissä sulautumisissa käytetään sopimuskielenä yleensä englantia. Sen vuoksi olisi suotavaa, että kaupparekisteriviranomainen hyväksyisi englanninkieliset sulautumispäätökset.

Mietintö ei koske eurooppayhtiöön liittyviä verokysymyksiä. Keskuskauppakamari kuitenkin korostaa verokysymysten ratkaisun tärkeyttä. Eurooppayhtiön käyttökelpoisuus yritysmuotona edellyttää verosäännösten selkeyttä.

KESKUSKAUPPAKAMARI

Pauli K Mattila
varatoimitusjohtaja

3.6.2004

Oikeusministeriö

KOMISSION KUULEMISMENETTELY JOHDON RIIPPUMATTOMUUDESTA

Oikeusministeriö on pyytänyt Keskuskauppakamarin lausuntoa komission kuulemismenettelystä, joka koskee johdon riippumattomuutta. Keskuskauppakamari lausuu asiasta seuraavan.

Kuulemismenettelyä koskevassa asiakirjassa esitetyt näkemykset vastaavat pitkälti HEX Oyj:n, Keskuskauppakamarin ja Teollisuuden ja Työnantajain Keskusliiton joulukuussa 2003 antamaa 1.7.2004 voimaan tulevaa suositusta listayhtiöiden

hallinnointi- ja ohjausjärjestelmistä. Siten komission tuleva suositus ei tule liiemmästi vaikuttamaan Suomessa listattujen yhtiöiden toimintaan.

2.1.2 EU:n yhtiöt – muut yhtiöt

Suomen uusi Corporate Governance -suositus kattaa Suomessa listatut yhtiöt sikäli kuin suositus ei ole ristiriidassa yhtiön kotipaikan pakottavan lainsäädännön kanssa. Tämä lähtökohta sopisi myös komission suositukseen. Komissio on kuitenkin tarkemmin perustelematta päätenyt siihen, ettei komission suositus koskisi sellaisia EU:ssa listattuja yhtiöitä, joiden kotipaikka on EU:n ulkopuolella.

Komission kaavailema suosituksen soveltamisala ei ole EU:ssa kotipaikkaa pitävien yhtiöiden eikä sijoittajien etujen mukainen. Suosituksen soveltamisalana tulee siten olla kaikki EU:ssa listatut yhtiöt kotipaikasta riippumatta, ellei suositus ole vastoin yhtiön kotipaikan pakottavaa lainsäädäntöä. Koska komission suositus tulee ilmeisesti noudattamaan Comply or Explain –periaatetta, listayhtiö voi perustellusti poiketa suosituksesta silloinkin, kun suosituksen noudattaminen ei merkitsisi yhtiön kotipaikan pakottavan lainsäädännön rikkomista.

2.2.4 Nimitys-, palkitsemis- ja tarkastusvaliokunnat

Komission asiakirjan lähtökohtana on, että kaikilla listayhtiöillä tulisi olla nimitys-, palkitsemis- ja tarkastusvaliokunnat. Pienissä listayhtiöissä vaatimus voi olla liiallinen, joten annettavasta suosituksesta on käytävä selkeästi ilmi, ettei valiokuntia edellytetä pieniltä listayhtiöiltä.

2.3.1 Pätevyysvaatimukset

Komission asiakirjan mukaan hallituksen jäsenehdokkaista olisi julkistettava heidän erityisosaamisensa ja perustelut sille, miksi he ovat päteviä hallituksen jäseniksi. Vastaavat tiedot olisi annettava vuosittain kunkin hallituksen jäsenen osalta. Vaatimus jäsenten pätevyyden jatkuvalla perustelemiselle vaikuttaa liialliselta.

2.3.3 Riippumattomuus

Komission asiakirjan mukaan sellainen henkilö ei voisi olla riippumaton, joka on viimeisen viiden vuoden aikana ollut yhtiöön työ- tai toimisuhteessa. Riittävänä karenssiaikana voidaan pitää kolmea vuotta.

Asiakirjan mukaan hallituksen jäsenen riippumattomuuden poistaisi minkä tahansa lisäpalkkion saaminen varsinaisen hallituspalkkion lisäksi. Vaatimus on liian pitkälle menevä. Riippumattomuuteen voi vaikuttaa vain sellainen palkitseminen, joka ei ole vähämerkityksistä saajalle.

Komission asiakirja tuntee vain yhden riippumattomuuden käsitteen, kun Suomen uusi Corporate Governance –suositus käsittelee riippumattomuutta yhtiöstä ja toisaalta riippumattomuutta yhtiön merkittävistä osakkeenomistajista. Suomen ratkaisun onnistuneisuus korostuu tutkittaessa komission asiakirjan valiokuntien jäsenten riippumattomuutta koskevia kohtia.

On selvää, että hallituksen jäsenen toiminnan intressiristiriidat ovat erilaiset sen mukaan, liittyykö hänen ei-riippumattomuutensa hänen asemaansa suhteessa yhtiöön vai yhtiön osakkeenomistajiin. Osakkeenomistajan intressissä on edistää yhtiön parasta, ja eturistiriita on yleensä suurten ja pienten omistajien välinen. Sen sijaan yhtiössä toimivan henkilön eturistiriita liittyy henkilön omaan etuun suhteessa yhtiöön. Siten riippumattomuus on aiheellista jaotella kahteen luokkaan ja ottaa jaottelu huomioon esimerkiksi valiokuntien kokoonpanoa koskevissa suosituksissa.

Suomessa ei hallituksen jäsenyyden kestoaikaan sidottua riippumattomuuskriteeriä ole pidetty tarpeellisena.

Kohdan viimeinen kappale vaikuttaa harkitsemattonalta, kun todetaan riippumattomilla hallituksen jäsenillä olevan velvollisuus muun muassa vastustaa yhtiötä vahingoittavia päätöksiä. On selvää, että kaikilla yhtiön hallituksen jäsenille on velvollisuus toimia yhtiön edun mukaisesti. Tämä velvoite ei voi koskea pelkästään riippumattomia hallituksen jäseniä.

2.5.1 Nimitysvaliokunnan kokoonpano

Ehdotuksen mukaan pääjohtajan olisi oltava nimitysvaliokunnan jäsen. Suomessa on puolestaan lähdetty siitä, että nimitysvaliokunnan jäsenet ovat yhtiöön nähden ulkopuolisia. Ajatuksena on se, ettei nimitysvaliokunnassa tule olla henkilöitä, jotka ovat valmistelemassa itsensä yläpuolella olevien toimielinten jäsenten valintaa.

2.6.1 Palkitsemisvaliokunnan kokoonpano

Komission hallituksen jäsenten riippumattomuutta koskevan yhteisen kriteeristön ongelmallisuus korostuu palkitsemisvaliokunnan kokoonpanoa koskevassa kohdassa. Asiakirjan mukaan valiokunnan jäsenten enemmistön on oltava riippumattomia. Suurten osakkeenomistajien edun mukaista ei kuitenkaan ole, että yhtiössä on liialliset palkitsemisjärjestelmät. Siten palkitsemisvaliokunnan kokoonpanossa ei ole aiheellista edellyttää riippumattomuutta yhtiön merkittävistä osakkeenomistajista. Sen sijaan riippumattomuus yhtiöstä on tärkeä vaatimus palkitsemisvaliokunnan jäsenille.

2.7.1 Tarkastusvaliokunnan kokoonpano

Komission hallituksen jäsenten riippumattomuutta koskevan yhteisen kriteeristön ongelmallisuus näkyy myös tarkastusvaliokunnan kokoonpanoa koskevassa kohdassa. Asiakirjan mukaan valiokunnan jäsenten enemmistön olisi oltava riippumattomia. Suurten osakkeenomistajien edun mukaista on kuitenkin varmistaa, että yhtiön talouden seuranta ja kontrollijärjestelmät ovat tehokkaat. Siten tarkastusvaliokunnan kokoonpanossa ei ole aiheellista edellyttää riippumattomuutta yhtiön merkittävistä osakkeenomistajista.

2.7.2 Tarkastusvaliokunnan rooli

Kohdassa käsitellään sisäistä tarkastusta liian yksityiskohtaisin termein. Yrityksillä on oltava vapaus valita sisäisen valvonnan järjestäminen omien lähtökohtiensa mukaisesti mahdollisimman toimivalla ja tehokkaalla tavalla

KESKUSKAUPPAKAMARI

Kari Jalas
toimitusjohtaja

4.6.2004

To DG MARKET G3
European Commission

THE ROLE OF INDEPENDENT DIRECTORS

The European Commission has set up an open consultation on the role of independent non-executive or supervisory directors. The Central Chamber of Commerce of Finland submits the following statement.

The Commission's views presented in the consultation document are on many points equivalent to those of the new Finnish Corporate Governance Recommendation. HEX Plc, The Central Chamber of Commerce of Finland and the Confederation of Finnish Industry and Employers announced a new Corporate Governance Recommendation for listed companies in December 2003. The Recommendation will enter into force on July 1, 2004. The new Recommendation includes recommendations concerning directors' independence and committees. As a consequence, the forthcoming Commission's recommendation will have a limited impact on the Finnish securities market.

2.1.2. Listed companies – Non listed companies

The new Finnish Corporate Governance Recommendation should be complied by companies listed in Helsinki, provided that the Recommendation is not in conflict the compelling regulations applicable in the domicile of the company. This principle would suit also the Commission's recommendation well. The consultation document suggests that non-EU companies will not be covered by the recommendation. The document includes no reasons for the omission.

The intended scope of the commission's recommendation does not take the interests of EU companies and investors into account. The scope of the recommendation should be all companies listed in the EU, provided that the recommendation is not in conflict with compelling legislation of the company's domicile. As the recommendation will obviously assume the Comply or Explain principle, listed companies may deviate from the recommendation if an ample explanation is provided even if the recommendation is not in conflict with compelling legislation.

2.2.4. Nomination, Remuneration and Audit Committees

According to the consultation document all listed companies should in principle have nomination, remuneration and audit committees. This may be excessive for small listed companies. Thus the recommendation should clearly allow small companies to organise their board work without setting up committees.

2.3.1. Qualifications

The consultation document calls for disclosure of director candidates' competencies and the reasons why they are qualified to serve on the board. Every year, this assessment and explanation concerning each individual board member should be disclosed. The demand for continuous explanations for directors' qualifications seems excessive.

2.3.3. Independence

According to the consultation document a director could not be considered independent if he or she has held a position in the company during the previous five years. A sufficient requirement would be three years instead of five.

The document suggests that any additional remuneration apart from director's regular fee would constitute non-independence. This requirement is too far-reaching. Additional remuneration has an impact on director's independence only if the compensation is not insignificant to the recipient.

The consultation document handles independence as one definition including the director's relationship to both the company and its shareholders. The Finnish Corporate Governance Recommendation separates independence into two categories: independence of the company and independence of significant shareholders. The successfulness of this separation is emphasized when perusing the consultation document's views on committee members' independence.

It is self-evident that directors' conflicts of interest differ from each other when non-independence is based on the director's relationship to the company compared to non-independence based on the director's relationship to the company's significant shareholders. Shareholders aim to promote the company's interests, and the conflict of interest is usually between minor and major shareholders. On the other hand, if non-independence is based on the director's relationship to the company itself, then the conflict of interest lies between the director's personal interests and the company's interests. Consequently, independence should be divided into two categories and this division should be taken into account for example in the recommendation concerning the composition of the committees.

According to the consultation document a director cannot be considered independent if he or she has served for more than 12 years on the board. In Finland, this requirement for independence has not been deemed necessary. However, the length of directors' time of service should be disclosed to investors.

The last paragraph of chapter 2.3.3. seems to be in conflict with good management of companies and probably with legislation in many countries. It cannot be only

the independent directors' duty not to seek unreasonable advantages or to express their opposition if a proposed decision may harm the company. Both executive and non-executive directors are liable to promote the interests of the company and prevent decisions that may harm the company. Neither should executive directors seek unreasonable advantages for themselves.

2.5.1. Composition of the Nomination Committee

According to the consultation document the CEO must be among the members of the nomination committee. The new Finnish Recommendation prescribes the members of the nomination committee to be non-executive directors. This is based on the idea that nomination committee members should not prepare for nomination of members to organs that are above their own position in the company.

2.6.1. Composition of the Remuneration Committee

The problems of the consultation document's criteria for directors' independence are clearly shown in the text concerning the composition of the Remuneration Committee. According to the document the majority of the committee's members should be independent. However, excessive remuneration is not in the best interest of significant shareholders. Thus, the recommendation should not require independence of significant shareholders concerning the composition of the remuneration committee. Instead, independence of the company is a necessary requirement for membership in the remuneration committee.

2.7.1. Composition of the Audit Committee

The problems of the consultation document's criteria for directors' independence are emphasized in the text concerning the composition of the Audit Committee. According to the document the majority of the committee's members should be independent. However, monitoring the company's financial positions and management of risks are crucial also to significant shareholders. Thus, the recommendation should not require independence of significant shareholders concerning the composition of the audit committee. Instead, independence of the company is a necessary requirement for membership in the audit committee.

2.7.2. The Role of the Audit Committee

The consultation document handles internal audit with too detailed terms. Companies must be allowed to organise their internal control systems according to their needs. These systems may be efficient even if they differ from each other.

THE CENTRAL CHAMBER OF COMMERCE OF FINLAND

Kari Jalas
Managing Director

8.7.2004

Rahoitustarkastukselle

RAHOITUSTARKASTUKSEN TIEDONANTOVELVOLLISUUTTA KOSKEVAT STANDARDILUONNOKSET

Rahoitustarkastus on pyytänyt Keskuskauppakamarin lausuntoa tiedonantovelvollisuutta koskevista standardiluonnoksista. Keskuskauppakamari antaa lausuntopyyntönsä esitettyihin kysymyksiin seuraavat vastaukset.

Arvopaperien tarjoaminen ja listalle ottaminen

1) Tulisiko Ratan hyväksyä englanninkielinen esite tai englanninkielisiä osioita esitteissä myös muun tyyppisissä tapauksissa?

Keskuskauppakamari pitää tärkeänä englanninkielisten esitteiden hyväksymistä kaikkien liikkeeseenlaskijoiden osalta. Englanti on kansainvälisten arvopaperimarkkinoiden kieli. Tarvittaessa esitteeseen voidaan sisällyttää suomen- tai ruotsinkielinen tiivistelmä.

2) Tulisiko jo tässä vaiheessa sallia eri tyyppisten vieraan pääoman ehtoisten instrumenttien liikkeeseenlasku saman liikkeeseenlaskuohjelman alla?

Erityyppisten vieraan pääoman ehtoisten instrumenttien liikkeeseenlaskun salliminen saman ohjelman alla lisäisi joustavuutta arvopaperimarkkinoilla.

3) Miten näkemyksenne mukaan voitaisiin parhaiten sovittaa liikkeeseenlaskuohjelmakäytännön joustavuus ja joukkovelkakirjarekisterin vaatimukset?

Joukkovelkakirjarekisteriä on kehitettävä siten, että erityyppisten vieraan pääoman ehtoisten instrumenttien liikkeeseenlasku saman ohjelman alla voidaan sallia. Rekisteriin voitaneen merkitä osa ohjelman instrumenteista ja kirjata lisätiedoksi, että ohjelmassa on myös sellaisia instrumentteja, joita ei ole merkitty rekisteriin.

Osto- ja lunastustarjouksen tekeminen

4) Onko ehdotus tasavertaista kohtelua koskevan tulkinnan muuttamisesta hyväksyttävä?

Keskuskauppakamari kannattaa standardiluonnoksen mukaista tulkintaa tasavertaisesta kohtelusta.

5) Tulisiko tarjousajan jatkamista koskevan ilmoituksen määräaikaa pidentää?

Keskuskauppakamarin käsityksen mukaan tarjousajan jatkamista koskevalta ilmoitukselta ei pidä edellyttää, että se tehdään viimeistään tarjousajan päättymistä seuraavana pankkipäivänä. Näin kireä vaatimus aiheuttaa käytännön ongelmia. Sopivampi aikaraja olisi esimerkiksi tarjousajan päättymisen jälkeinen viides

pankkipäivä, johon mennessä mahdollisesti ehdollisena annetun tarjouksen ehtojen täytyminen on selvinyt.

6) Tulisiko optio-oikeuksien käyvän hinnan määrittämisessä luopua optio-oikeuden 12 kuukauden keskihinnasta ja käyttää sen asemesta esim. optiohinnoittelussa yleisesti käytettäviä hinnoittelumalleja?

Keskuskauppakamari kannattaa 12 kuukauden keskihinnasta luopumista sekä optio-oikeuksien että muiden arvopapereiden osalta. Osakekurssit ovat vaihdelleet viime vuosina voimakkaasti, joten 12 kuukauden keskihinta antaa monessa tapauksessa virheellisen tuloksen.

7) Kannatatteko ehdotettuja tarjousasiakirjan vähimmäisvaatimuksia?

Yhtiöiden ja sijoittajien etu on edistää yhtenäisiä menettelyjä koko EU:n alueella ja laajemminkin. Tarjousasiakirjalle asetettavien vaatimusten on vastattava muissa maissa noudatettavaa käytäntöä eikä vaatimusten pidä ylittää direktiiveissä asetettuja vaatimuksia. Ehdotetut tarjousasiakirjan vähimmäisvaatimukset ylittävät monessa kohdassa julkisia ostotarjouksia koskevan direktiivin vaatimukset. Arvopaperimarkkinoiden harmonisointi edellyttää, että myös Suomessa noudatetaan yhteisiä käytäntöjä, joten tarjousasiakirjaa koskevat vähimmäisvaatimukset on muutettava direktiivin mukaisiksi.

8) Katsotteko, että ohje sijoitusyhtiöiden arvopaperin arvoon vaikuttavien tietojen julkistamisesta on jatkossakin tarpeellinen?

Substanssilaskelmaa ei ole tarpeen julkistaa jatkossa, koska se menettää merkityksensä IAS/IFRS –standardien myötä.

KESKUSKAUPPAKAMARI

Kari Jalas
toimitusjohtaja

3.9.2004

Oikeusministeri Johannes Koskiselle

OSAKEYHTIÖLAIN MUUTTAMINEN OMIEN OSAKKEIDEN HANKKIMISEN OSALTA

Oikeusministeriössä on vireillä laaja osakeyhtiölain uudistamistyö, joka toteutetaan siten, että uusi laki tulee voimaan vuoden 2006 aikana. Uudistuksen yhteydessä on tehty myös säännösehdotus siitä, että julkinen osakeyhtiö voisi hankkia omia osakkeitaan määrän, joka olisi korkeintaan 1/10 (10 %) kaikista osakkeista, kun raja nykyisin on 5 % yhtiön osakepääomasta tai kaikkien osakkeiden äänimäärästä. Uusi säännös olisi yhdenmukainen pääomadirektiivin kanssa.

Useat julkiset osakeyhtiöt ovat katsoneet, että omien osakkeiden hankintamäärän korottaminen 10 prosenttiin tulisi toteuttaa erillisuudistuksena ennen kuin koko laaja uudistus saatetaan voimaan.

Elinkeinoelämän keskusliitto EK, Keskuskauppakamari ja OMX Exchanges Oy esittävät, että oikeusministeriö toteuttaisi tämän uudistuksen kiireellisesti ja erillisenä muusta osakeyhtiölain uudistamisesta.

Suomen yhtiöoikeuden kilpailukykyisyys on tärkeää, jotta Suomi olisi yrityksille houkutteleva sijaintipaikka. Omia osakkeita hyödyntävien yrityskauppojen, yritys-järjestelyiden ja muiden pääomatransaktioiden tehokas toteuttaminen edellyttää, että yritykset voivat hankkia riittävästi omia osakkeitaan näiden toimenpiteiden toteuttamiseksi. Toteuttaminen myös edistäisi lainsäädännön harmonisointia EU:ssa.

Uudistus on lisäksi nähdäksemme teknisesti melko helposti toteutettavissa.

KESKUSKAUPPAKAMARI
ELINKEINOELÄMÄN KESKUSLIITTO EK
OMX EXCHANGES OY

1.12.2004

Oikeusministeri Johannes Koskiselle

OSAKEYHTIÖLAIN OMIA OSAKKEITA KOSKEVAN HANKINTARAJOITUKSEN LIEVENTÄMINEN

Osakeyhtiölain 7 luvun 6 §:n mukaan julkisen osakeyhtiön omien osakkeiden määrä ei saa ylittää 5 %:a yhtiön osakepääomasta tai kaikkien osakkeiden äänimäärästä. Oikeusministeriössä on vireillä osakeyhtiölain kokonaisuudistus, jonka yhteydessä on tarkoitus muuttaa raja 10 %:ksi. Uusi säännös olisi yhdenmukainen pääomadirektiivin kanssa.

Pystyäkseen toimimaan tehokkaasti pääomamarkkinoilla ja voidakseen hyödyntää pääomarakennettaan optimaalisesti suomalaiset yhtiöt tarvitsevat joustavia ja vaihtoehtoisia keinoja voittovarojen jakamiseen osakkeenomistajille. Omien osakkeiden hankinnasta on muodostunut perinteisen osingonjaon rinnalle osa säännönmukaista voittovarojen jakamista. Omien osakkeiden hankinnat ovat vakiinnuttaneet asemansa keinona pääomarakenteiden hallintaan. Omia osakkeita hankitaan myös yhtiön kannalta keskeisiin tarkoituksiin, kuten yrityskauppojen rahoittamiseksi.

Osakkeiden hankintarajan nostaminen pääomadirektiivin sallimaan, kansainvälisen käytännön mukaiseen 10 %:iin toisi suomalaisille osakeyhtiöille kaivattua joustavuutta voittovarojen jakamiseen sekä mahdollistaisi sen, että suomalaiset yhtiöt olisivat kilpailullisesti yhdenvertaisessa asemassa vertailuyritysten kanssa Euroopassa. Nykyisen osakeyhtiölain mukainen 5 %:n hankintaraja on osoittautunut liian alhaiseksi. Osakeyhtiöt joutuvat rajoittamaan omien osakkeiden hankintojen määrää. Vaihtoehtoisesti joudutaan kutsumaan koolle ylimääräinen yh-

tiökokous tekemään päätöksen osakkeiden mitätöinnistä, jotta yhtiö voisi toteuttaa yrityksen kannalta tärkeitä hankkeita. Ylimääräisen yhtiökokouksen järjestäminen on kuitenkin resursseja vaativaa ja kallista.

Uudistus sallisi suomalaisten osakeyhtiöiden suunnitella ja hallinnoida pääomarakennettaan nykyistä tehokkaammin sekä toimia muiden EU-maiden osakeyhtiöihin nähden tasapuolisella tavalla muokkaamalla osingoista ja omien osakkeiden hankinnoista taloudellisesti järkevän kokonaisuuden. Suomalaisille osakeyhtiöille on viivytyksettä turvattava ulkomaisiin, erityisesti muiden EU-maiden osakeyhtiöihin nähden tasapuoliset edellytykset yritysjärjestelyjen toteuttamiseen. Lainsäädäntö ei saa johtaa Suomen ajautumiseen yhä enenevässä määrin tytäryhtiötaloudeksi.

Keskuskauppakamari on jo 19.9.2003 oikeusministeriölle antamassaan osakeyhtiölakityöryhmän mietinnöstä antamassaan lausunnossa katsonut, että kyseinen muutos tulisi toteuttaa kiireellisenä osittaismuutoksena erillään osakeyhtiölain kokonaisuudistuksesta. Uudistus olisi teknisesti helppo toteuttaa eikä sen sisälöstä ole erimielisyyttä. Uudistuksella turvattaisiin suomalaisten listayhtiöiden kilpailukykyä kansainvälisillä sijoitusmarkkinoilla ja se lisäisi Suomen houkuttelevuutta yritysten sijaintipaikkana.

KESKUSKAUPPAKAMARI

KESKUSKAUPPAKAMARI

Pentti Mäkinen
johtaja

Leena Linnainmaa
osastopäällikkö

16.12.2004

To DG Internal Market
European Commission

SHAREHOLDERS' RIGHTS

The European Commission has set up an open consultation on shareholders' rights. The Central Chamber of Commerce of Finland submits the following statement.

The Commission's views presented in the consultation document are on many points equivalent to those of the Finnish Companies Act and the new Finnish Corporate Governance Recommendation. HEX Plc, The Central Chamber of Commerce of Finland and the Confederation of Finnish Industry and Employers announced a Corporate Governance Recommendation for listed companies in December 2003. The Recommendation entered into force on July 1, 2004. As a consequence, the forthcoming Commission's recommendation will have a limited impact on the Finnish securities market.

Although harmonisation of the European Securities Market is important the Central Chamber of Commerce of Finland urges the Commission to reconsider whether a recommendation would be a more suitable approach than a directive.

4. Scope – listed companies

The Central Chamber of Commerce of Finland agrees that the scope of the Commission's forthcoming proposal should be listed companies.

5.1.1. Entitlement to control the voting right

The Central Chamber of Commerce of Finland agrees with the Commission's approach. Thus, the person entitled to control the voting rights should be the last person holding a securities account in the chain of intermediaries.

Non-European intermediaries should be required to designate the identity of its clients at the request of the issuer.

5.1.2 Exercise of the voting right

The Central Chamber of Commerce of Finland agrees that the ultimate investor should be allowed to exercise the entitlement to control the voting rights. We also agree that the ultimate investor should be able to instruct the intermediary about his or her voting rights.

5.2 Stock lending

The Central Chamber of Commerce of Finland finds the issue of voting rights concerning stock lending situations a difficult one. The parties of stock lending should agree on voting rights in the lending agreement.

5.3 Depositary Receipts

The Central Chamber of Commerce of Finland agrees that depositary receipts should be addressed in the Commission's forthcoming proposal due to the fact that numerous European companies are listed in the United States. Although we don't find it logical that depositary receipt holders should automatically be recognised as holders of voting rights, we agree that the voting rights of depositary receipt holders should be promoted. However, this should be arranged in the depositary agreement concluded by the investor and service provider.

6.1 Communication of information relevant to GMs

Harmonisation of European practises concerning general meetings would be beneficial to the securities market. However, the approach should not be too detailed.

The Finnish Companies Act, the recently published draft for a new Finnish company law and the new Finnish Corporate Governance Recommendation contain adequate provisions regarding the GM notice and materials and dissemination of information including Corporate Governance Statement on the company's website. A more detailed regulation would not be desirable.

We find that the chain approach described in the communication paper would be more suitable than the direct approach for pushing information to the ultimate investor.

6.2 Admission to / Participation in GM – Share blocking

The Central Chamber of Commerce of Finland considers share blocking a barrier to the exercise of voting rights concerning cross-border investors. However, this problem was solved in Finland a few years ago when a Companies Act amendment included a record date regulation. According to the amendment the record date is 10 days prior the general meeting.

7.1 Participation in the GM via electronic means

The Central Chamber of Commerce of Finland supports promoting participation in the general meeting via electronic means. However, the present technology does not provide the companies with reasonably priced and efficient methods of cross-border identification of shareholders. Thus it is crucial that no binding rules of providing cross-border voting methods shall be given.

7.2 Right to ask questions

The Finnish Companies Act addresses adequately the issue of shareholders' right to ask questions. The Central Chamber of Commerce of Finland does not support a more detailed approach.

7.3 Right to add proposals to the agenda and to table resolutions

The Finnish Companies Act addresses the issue of shareholders' right to add proposals to the GM agenda. The Central Chamber of Commerce of Finland does not support a more detailed approach.

7.4 Voting in absentia

The Finnish Companies Act addresses the issue of shareholders' right to use power of attorney at the GM. The Central Chamber of Commerce of Finland does not support a more detailed approach.

The Central Chamber of Commerce of Finland supports promoting voting by electronic means. The Finnish Companies Act also recognises electronic attendance at general meetings. However, the present technology does not provide companies with reasonably priced and efficient methods of cross-border identification of shareholders. Thus it is crucial that the no binding rules of providing electronic voting methods shall be given.

8.1 Dissemination of GM results and minutes

The Central Chamber of Commerce of Finland opposes the idea that GM minutes be disseminated personally to all shareholders. We find it adequate and cost-efficient to disseminate the minutes to those shareholders who ask for them.

8.2 Confirmation of vote execution

According to our experience the issue mentioned in the consultation paper is not a problem in Europe. However, in the USA intermediaries may not always be efficient in passing on the instructions of their clients to the issuer.

THE CENTRAL CHAMBER OF COMMERCE OF FINLAND

Kari Jalas
Managing Director

YRITYSTOIMINTA, KILPAILU JA KULUTTAJAN- SUOJA

19.1.2004

Opetusministeriölle

TUTKINTOJEN TUNNUSTAMINEN

Opetusministeriö on pyytänyt Keskuskauppakamarilta vastausta Euroopan komission esittämiin kysymyksiin jäsenvaltioiden toimivaltaisten viranomaisten välistä henkilökohtaisten ja luottamuksellisten tietojen vaihtoa koskevaan kyselyyn. Vastauksenaan Keskuskauppakamari esittää seuraavan.

1. Tietojen saatavuus saattaa olla perusteltua siinä tapauksessa, että ammatinharjoittamisen lakkauttamisen tai ammatinharjoittamisen rajoittamisen valvonta ei jälkikäteen olisi käytännössä mahdollista ilman riittäviä tietoja.
2. Erillinen tietojärjestelmä ei ole edellä 1-kohdassa mainituille henkilöille tarpeen. Tietojen vaihdon tulee koskea yhtäläisesti kaikkia ammattiryhmiä, jotka yhteisöoikeuden mukaisesti voivat toimia toisessa jäsenmaassa.
3. Tietojen vaihtaminen, muista kuin ammatinharjoittamisen rajoittamiseen tai lakkauttamiseen liittyvistä seikoista, ei ole perusteltua.
4. Kaikki jäsenmaat kattava perustietoja koskeva säännös olisi perusteltu vain siinä tapauksessa, että ammatinharjoittamista koskevat säännökset olisivat yhdenmukaiset kaikissa jäsenmaissa.
5. Yleinen säännös tietojen vaihdon tarkoituksesta olisi riittävä siinä tapauksessa, että direktiiviehdotuksessa tarkoitettulle komitealle annettava tehtävä ei antaisi mahdollisuutta laajentaa tietojen vaihtoa siitä mitä edellä 3-kohdassa on tarkoitettu.

KESKUSKAUPPAKAMARI

Kari Jalas
toimitusjohtaja

23.1.2004

Kauppa- ja teollisuusministeriölle

LUONNOS KULUTTAJAPOLIITTISEKSI OHJELMAKSI

Kauppa- ja teollisuusministeriö on kirjeellään 19.12.2003 pyytänyt Keskuskauppakamarin lausuntoa luonnoksesta kuluttajapoliittiseksi ohjelmaksi. Lausuntoon Keskuskauppakamari esittää seuraavan.

Keskuskauppakamari katsoo ohjelman kattavan tasapainoisesti kuluttajapolitiikan keskeiset alueet. Luonnoksessa esitetyt kuluttajapolitiikan painopistealueet ovat perusteltuja. Kuluttajien ongelmatilanteiden ratkaisussa on lainsäädännöllisten keinojen sijasta tuotu esille kuluttajien tietämyksen lisääminen ja mahdollisten riitatilanteiden ennakolta ehkäiseminen.

Kuluttajien omien valmiuksien edistämistä koskevassa ohjelmaluonnoksen kohdassa korostetaan varsin onnistuneesti kuluttaja-asioiden opetuksen kehittämisen tarvetta. Erityisesti rahoitus- ja vakuutuspalvelut samoin kuin asuntomarkkinat muodostavat kuluttajan taloudellisen turvallisuuden kannalta keskeisen alueen. Kuten ohjelmassa korostetaan, on näillä alueilla pyrittävä vahvistamaan kuluttajien omia edellytyksiä päätöksenteossa ja ongelmatilanteiden ratkaisemisessa.

Luonnoksessa tuodaan esille kaupan ja teollisuuden tuotetietopankki esimerkkinä tavasta tuottaa kuluttajille informaatiota. Tuotetietopankki on kuitenkin kehitetty silmällä pitäen yritysten logistisia tarpeita. Tässä vaiheessa sitä ei ole tarkoitettu kuluttajien käyttöön.

Hyvinvointipalveluiden kehittämisessä on kuluttajien kannalta olennaista markkinoiden toimivuus. Tämän vuoksi on tärkeää varmistaa aito kilpailutilanne palveluita tuottavien julkisten ja yksityisten tahojen välillä. Näin voidaan parhaiten varmistaa palveluiden laatu ja hinnoittelun läpinäkyvyys. Samoin kuluttajien kannalta helppokäyttöisten tietoyhteiskunnan palveluiden ja tuotteiden kehittäminen toteutuu parhaiten tehokkaasti toimivilla markkinoilla.

Vastuullisuus on viime vuosina kiinnostanut yhä laajemmin sekä kuluttajia että yrityksiä. Kuten ohjelmaluonnoksessa tuodaan esille, edellyttää vastuullisuuden edistäminen laajaa yhteistyötä eri yhteiskunnallisten toimijoiden välillä. Kuluttajien kasvava kiinnostus vastuullisuutta koskeviin kysymyksiin on osaltaan ollut lisäämässä myös yritysten aktiivisuutta kertoa omista eettisistä toimintaperiaatteistaan. Keskuskauppakamari pitää tärkeänä, että vastuullisen kuluttamisen edistäminen perustuu tulevaisuudessakin yritysten vapaaehtoisiin toimenpiteisiin.

KESKUSKAUPPAKAMARI

Pauli K Mattila
varatoimitusjohtaja

3.2.2004

Oikeusministeriölle

RAHOITUSPALVELUIDEN ETÄMYYN TI

Oikeusministeriö on pyytänyt Keskuskauppakamarin lausuntoa rahoituspalveluiden etämyynti -työryhmän mietinnöstä. Keskuskauppakamari lausuu asiasta seuraavan.

Todellisten sisämarkkinoiden syntyminen ja eri EU-maissa toimivien palveluntarjoajien tasapuolinen kohtelu edellyttää kuluttajansuojan harmonisointia jäsenmaissa. Asian merkitys korostuu EU:n laajentuessa. Keskuskauppakamari pitää tärkeänä, että rahoituspalveluiden etämyyntidirektiivi pannaan Suomessa täytäntöön poikkeamatta direktiivin sisällöstä.

Työryhmän mietintö sisältää ehdotuksia, joilla poikettaisiin direktiivistä ilman, että mietinnössä perustellaan poikkeamisia. Rahoituspalveluiden etämyyntidirektiivi on niin yksityiskohtainen, että direktiivistä poikkeamiseen olisi oltava painava peruste. Tällaista perustetta ei työryhmän mietinnössä ole esitetty niissä kohdissa, joissa ehdotetaan säädettäväksi direktiiviä laajemmista velvoitteista palveluntarjoajille.

Tietojen antaminen kuluttajalle

Ehdotetun kuluttajansuojalain 6a luvun 11 §:n mukaan palveluntarjoajan olisi hyvissä ajoin ennen sopimuksen tekemistä annettava kuluttajalle kaikki ennakkotiedot ja sopimusehdot kirjallisesti tai sähköisesti siten, että tietoja ja sopimusehdoja ei voida yksipuolisesti muuttaa. Pykälän perusteluiden mukaan palveluntarjoajan olisi pidettävä tiedot ja ehdot kuluttajan saatavilla jatkuvasti niin, että kuluttaja voi milloin tahansa niin halutessaan tutustua tietoihin tai tulostaa ja tallentaa ne. Riittävää ei perustelujen mukaan ole, että palvelun tarjoaja pitää ennakkotiedot ja sopimusehdot kuluttajan saatavilla avoimessa verkossa.

Perustelu ei vastaa pykälää, vaan sisältää tiukennuksen säännöksen sanamuotoon. Perustelu ei myöskään perustu direktiiviin, vaan sisältää raskaan lisävaatimuksen palveluntarjoajalle. Vaatimus ei vastaa etämyynnin ehtojen antamiselle myöskään muissa laeissa asetettuja vaatimuksia.

Direktiivissä pysyvällä välineellä tarkoitetaan välinettä, jonka avulla kuluttaja voi tallentaa tai toisintaa hänelle ilmoitetut tiedot muuttumattomina. Direktiivi edellyttää siis tietojen ilmoittamista pysyvällä välineellä siten, että tiedot ovat osana sopimusprosessia kuluttajan tulostettavissa ja tallennettavissa. Verkkopalveluita käyttävällä kuluttajalla on aina mahdollisuus joko tulostaa tai tallentaa sopimuksen ehdot. Yleensä kuluttajalla on molemmat mahdollisuudet. Jos tulostaminen ei jostakin poikkeuksellisesta syystä ole mahdollista, kuluttaja voi tallentaa ehdot kovalevyille tai levykkeelle. Siten kuluttaja saa ehdot itselleen käyttäessään vaikkapa kirjaston tai muuta yhteiskäytössä olevaa konetta. Tulostaminenkin on pääsääntöisesti mahdollista myös yhteiskäytössä olevilla laitteilla. Siten kuluttajan aseman turvaaminen ei edellytä sitä, että hänellä on jatkuvasti mahdollisuus yhä uudestaan tulostaa ja tallentaa samat ehdot. Jotta kuluttaja havaitsisi asian tär-

keyden, palvelu voidaan rakentaa siten, että kuluttaja joutuu merkitsemään, että hän on tulostanut tai tallentanut sopimusehdot.

Palveluntarjoajat kehittävät sopimusehtojaan jatkuvasti. Sopimusehtojen versiohallinta tulee varsin raskaaksi, jos palveluntarjoajan on pidettävä jatkuvasti saatavilla kaikkia eri ehtoversioita, joita tiettyyn palveluun on joskus sovellettu. Kuluttajien kannaltakaan tämä ei voi olla suotavaa. Sopimuksen molempien osapuolien kannalta on yksinkertaisinta, että kuluttaja saa sopimusta tehdessään omaan sopimukseensa sovellettavat ehdot ja että palveluntarjoaja voi aina luotettavasti osoittaa, mitä sopimusehtoja kuluttajan kanssa on sovittu noudatettavaksi.

Verkkopalvelujen kehittäminen edellyttää sitä, ettei Suomen laissa aseteta palveluntarjoajille sellaisia raskaita lisävaatimuksia, joita ei muissa maissa ole. On selvää, että palveluntarjoajalla on oltava luotettava ja dokumentoitu tieto siitä, mikälainen sopimus asiakkaan kanssa on tehty ja että kuluttajan on saatava etämyynnissä niin kuin muussakin kaupankäynnissä riittävät tiedot sopimuksesta. Käytännössä etämyynti on Suomessa toiminut luotettavasti ja turvallisesti.

Perusteluissa viitataan tulevaisuudessa kehitettäviin tietojärjestelmiin. Vaikka tekniikka kehittyy jatkuvasti, ei lainsäädäntöä pidä rakentaa sen varaan, mikä on ehkä mahdollista muutaman vuoden kuluttua, vaan laki on kirjoitettava sellaiseen muotoon, jonka toteuttaminen on käytännössä nykytekniikalla mahdollista kohtuullisin kustannuksin ja kuluttajan aseman turvaten. Nykyjärjestelmän toimivuus ilmenee hyvin perustellusta Hämeenlinnan hallinto-oikeuden päätöksestä 03/0355/4, 4.9.2003 (ei lainvoimainen).

Ehdotetut perustelut ovat ristiriidassa myös tietoyhteiskunnan palvelujen tarjoamisesta annetun lain hallituksen esityksen kanssa, jonka mukaan vaatimukset täyttävät myös Internet-sivuilla saatavilla olevat ehdot, jos ne ovat vastaanottajan tallennettavissa ja tulostettavissa (s. 40). Lisäksi ehdotus on ristiriidassa kuluttajansuojalain 6 luvun 13 §:n perustelujen kanssa, joiden mukaan esimerkiksi tietoverkoissa tietojen saaminen voidaan varmistaa niin, ettei kuluttaja voi tehdä tilausta ennen kuin hän on avannut tietosivun tai tietoisesti ohittanut sen ja teksti viestipalveluissa olisi ainakin ilmoitettava, mistä ja miten tiedot olisivat saatavilla. Työryhmän ehdotuksen 6a luvun 5 §:n perustelut, joiden kanssa 6a luvun 11 §:n perustelut niin ikään ovat ristiriidassa, ovat samalla kannalla.

Keskuskauppakamari pitää tärkeänä, että 6a luvun 11 §:n perustelut muutetaan vastaamaan direktiiviä ja Suomessa voimassa olevia muita etämyyntiä koskevia säännöksiä.

Lakiehdotuksessa käytetyn terminologian osalta olisi suotavaa vielä pohtia direktiivin sanalle "communicate" osuvampaa käännöstä kuin "antaa".

Työryhmä ehdottaa myös tietojen vahvistamista koskevan 6 luvun 14 §:n muuttamista ehdotettua 6a luvun 11 §:ää vastaavasti. Keskuskauppakamari vastustaa ehdotettua muutosta, sillä se merkitsisi etämyyntidirektiivin uutta implementointia varsinkin, kun 11 §:n perustelut on laadittu sisältämään raskaita lisäveloitteita palveluntarjoajille. Työryhmän ehdottama KSL 6:14:n muutos yhdistettynä ehdotettuihin KSL 6a:11:n perusteluihin estäisi sähköisen kaupankäynnin kehitty-

mistä ja yleistymistä Suomessa merkittävästi. Lisäksi on huomattava, ettei työryhmän mietinnössä ole perusteltu tarvetta ehdotetuille raskaille vaatimuksille.

Korvaus kulutusluoton peruuttamistilanteissa

Työryhmä ehdottaa uutta 7 luvun 11a §:ää, jonka mukaan palveluntarjoajan oikeus korvaukseen rajoittuisi kulutusluotoissa vain todelliseen vuosikorkoon ajalta, jonka luotto on ollut kuluttajan käytettävissä. Ehdotus ei perustu direktiiviin ja mahdollistaa laskevien korkojen aikana kuluttajalle spekulatiivisen toiminnan. Keskuskauppakamari katsoo, että säännöstä on muutettava siten, että myös kulutusluottojen osalta palveluntarjoajalla on oikeus direktiivin mukaiseen korvaukseen.

Liitännäissopimuksen peruuntuminen

Ehdotus liitännäissopimuksen peruuntumisesta pääsopimuksen peruuttamistilanteissa (6a:13) ja suoritusten palauttamisvelvollisuus peruuttamistilanteissa (6a:16) merkitsee toteutuessaan sitä, että kuluttajan peruuttaessa luottosopimuksen myös sopimukseen liittyvä vakuussopimus peruuntuu. Säännöksessä ei aseta vakuussopimuksen peruuntumiselle sitä edellytystä, että kuluttaja palauttaa saamansa suorituksen. Työryhmä ehdottaa palveluntarjoajalle eräänlaista pidätysoi-keutta vakuusasiakirjoihin, mutta ei realisointioikeutta. Palveluntarjoajalla ei siten olisi keinoja saada kuluttajalle luovuttamiaan varoja takaisin vakuuden realisoinnilla. Sääntelyä ei voida pitää kohtuullisena palveluntarjoajan kannalta. Vakuussopimuksen peruuntumisen voimaantumisen on edellytettävä sitä, että kuluttaja palauttaa saamansa varat.

KESKUSKAUPPAKAMARI

Kari Jalas
toimitusjohtaja

6.2.2004

Kuluttajavirastolle

OHJELUONNOS LAPSIIN KOHDISTUVASTA MARKKINOINNISTA

Kuluttajavirastossa on valmisteltu ohjeluonnos lapsiin kohdistuvasta markkinoinnista. Keskuskauppakamari lausuu ohjeluonnoksesta seuraavan.

Ohjeen tarpeellisuus

Suomen voimassaoleva lainsäädäntö ja itsesääntelynormit sääntelevät kattavasti markkinointia. Erityisesti alaikäisiä suojellaan monin säännöksin.

Ongelmia on esiintynyt vähän ja niihin on puututtu nopeasti. Kuluttajavirastoon on tullut vuosittain vain muutama yhteydenotto lapsiin kohdistuvasta markkinoinnista. Mainonnan eettisen neuvoston käsittelemistä jutuista harvat koskevat lapsiin liittyvää mainontaa. Myös maksullisten puhelinpalveluiden eettisessä lau-

takunnassa tämäntyyppiset asiat ovat hyvin harvinaisia. Käytännössä siis markkinat toimivat hyvin ilman uutta ohjeistustakin. Lapsiin kohdistuvaa markkinointia koskevan ohjeen tarpeellisuutta on sen vuoksi syytä vielä pohtia.

Ohjeen sisältö

Ohjeluonnos on sisällöltään varsin ongelmallinen. Ohjeluonnoksen laatimiselle olisi ollut eduksi, että elinkeinoelämä olisi otettu mukaan varhaisessa vaiheessa. Tämä lisäisi myös yritysten sitoutuneisuutta ohjeen sisältöön ja siten edesauttaisi ohjeen hyväksymistä ja noudattamista.

Jos kuluttajavirasto päätyy antamaan ohjeen, sen käyttökelpoisuutta lisäisi tekstin tiiviys, täsmällisyys ja selkeys. Ohjeluonnos on 19-sivuinen, mikä vähentää sen informaatioarvoa varsinkin, kun jotkut oikeustapaukset on selostettu tekstissä useaan kertaan ja muutenkin täsmälleen samaa tekstiä löytyy ohjeen useasta kohdasta. Joissakin kohdissa on myös viitattu harhaanjohtavasti markkinatuomioistuimen tai markkinaoikeuden päätösten sisältöön.

Myös käytetty terminologia on hajanainen. Tekstissä käytetään termejä alaikäinen, lapsi, nuori, pieni lapsi ja pienimmät lapset. Ohjeen kannalta olisi selkeintä jaotella alaikäiset lapsiin ja nuoriin. Esimerkiksi 16-17-vuotiaat eivät tarvitse samaa suojaa kuin 5-vuotiaat. Mainonnan kansainvälisissä perussäännöissä puhutaan lapsista ja nuorista (14 artikla), ei alaikäisistä kuten ohjeluonnoksessa väitetään.

Ohjeluonnoksen sävyssä on korjaamisen varaa. Tämä koskee sekä alaikäisiä, vanhempia että yrityksiä koskevia tekstejä. Viranomaisohjeet on kirjoitettava asialliseen tyyliin.

Luonnoksessa suhtaudutaan alaikäisiin varsin vähättelevästi. Ohje ei kaikilta osin vastaa holhustoimesta annettua lakia. Ohjeessa sivuutetaan se, että alaikäinen saa vapaasti tehdä oikeustoimia omassa vallinnassaan olevilla varoilla. Näitä varoja ovat alaikäisen omalla työllään ansaitsemat varat sekä ne varat, jotka edunvalvoja on antanut hänen käyttöönsä. Kyseisiä varoja alaikäinen vallitsee itse ja tekee niillä haluamansa oikeustoimet. Edunvalvojat eivät voi kieltää tai muutenkaan puuttua alaikäisten työansioiden käyttöön. Ääritapauksessa edunvalvoja voi tehdä hakemuksen maistraatille siitä, että alaikäisen itsensä ansaitsemat varat siirretään edunvalvojan hoidettavaksi. Tällainen päätös on kuitenkin äärimmäisen harvinainen.

Nykyään on tavanomaista, että 15-17-vuotiaat käyvät iltaisin tai viikonloppuisin töissä. Siten heillä voi olla käytössään suurehkoja rahasummia. Monet vanhemmat antavat myös taskurahoja, jotka ovat holhustoimesta annetun lain mukaan alaikäisen omassa vallinnassa, sillä edunvalvoja on luovuttanut varat vajaavaltaisen omaan käyttöön. Tällainen alaikäisen käyttöön annettu vara voi olla myös Prepaid-kortti.

Myös muussa lainsäädännössä myönnetään alaikäisille oikeuksia merkittävien oikeustoimien ja päätösten tekemiseen. Muun muassa 15-vuotias voi itse tehdä ja purkaa työsopimuksen ja 15-vuotias voi tehdä testamentin siitä omaisuudesta, jota hänellä on oikeus hallita. Terveystieteiden ja sairaanhoidon toimenpiteistä alaikäinen päättää itse siinä vaiheessa, kun hän ikänsä ja kehitystasonsa perus-

teella kykenee päättämään hoidostaan, jolloin hänellä on myös oikeus kieltää terveydentilaansa ja hoitoansa koskevien tietojen antaminen huoltajalleen. Siten riittävän kehitystason saavuttanut alaikäinen päättää itse esimerkiksi huumevieroituksesta tai raskaudenkeskeytyksestä ja voi kieltää vanhemmiltaan tiedonsaanti-oikeuden. 15-vuotiaat ovat myös rikosoikeudellisessa vastuussa teoistaan. Siviilioikeudellinen vastuu eli vahingonkorvausvastuu voi korkeimman oikeuden käytännön mukaan koskea jo 7-vuotiaita.

Lainsäädännössä luotetaan alaikäisen kykyyn tehdä päätöksiä, vaikka alaikäiset eivät ole oikeustoimikelpoisia. Kuluttajavirastossa laadittu ohjeluonnos ei vastaa voimassaolevaa lakia tai käytäntöä. Alaikäisillä on nykyään kohtalaisia rahasummia käytössään ja he tekevät niitä koskevia päätöksiä itsenäisesti. Muutos viime vuosikymmeninä on tässä suhteessa ollut suuri, ja viranomaisten on seurattava yhteiskunnassa tapahtuvia muutoksia. Alaikäisten rahankäyttöön voidaan suhtautua myös positiivisesti. Tekemällä päätöksiä lain sallimissa rajoissa ja näkemällä päätöstensä seuraukset alaikäiset harjaantuvat rahan käytössä ja taloutensa hoidossa.

Ei ole suotavaa, että alaikäisiltä estettäisiin rahankäyttö aivan pienimpiä perinteisissä kauppaliikkeissä tapahtuvia ostoksia lukuun ottamatta sekä markkinointiviestien saaminen, jos heidän edellytetään 18 vuotta täyttäessään olevan täysin kykeneviä hoitamaan itse kaikki taloudelliset asiansa nykytekniikalla. Ajatus esimerkiksi siitä, ettei 17-vuotias voi ostaa matkapuhelimella raitiovaunulippua, ei vastaa lainsäädäntöä eikä yhteiskunnan nykytilaa.

Myös vanhempien kykyä toimia lastensa kasvattajina ja toimijoina yhteiskunnassa epäillä ohjeluonnoksessa. Esimerkiksi toteamus, että vanhemmat eivät pysty hankkimaan matkapuhelimiinsa erilaisia estopalveluita ja ohjeluonnoksen useassa kohdassa toistuva näkemys siitä, että lapset painostavat vanhempansa tarpeetomiin hankintoihin, eivät vaikuta asialliselta ohjetekstilä. Ohjeessa ei luoteta vanhempiin kasvattajina ja päätöksentekijöinä perheen taloudellisista asioista.

Ohjeluonnoksessa asennoidutaan palveluja tarjoaviin yrityksiin varsin kielteisesti. Erityisesti tämä koskee sähköistä liiketoimintaa harjoittavia yrityksiä. Esimerkiksi mobiilipalveluita koskevassa jaksossa jo ensimmäinen otsikko viittaa yritysten moitittavaan menettelyyn ja tekstissä puhutaan vastuun sysäämisestä huoltajille. Luonnosta leimaa kielteinen suhtautuminen elinkeinoelämää kohtaan. Ehdotetussa muodossaan ohje herättää jopa kysymyksen perustuslain mukaisesta sanan- ja elinkeinovapaudesta.

Jos kuluttajavirasto päätyy ohjeen antamiseen, ohje on laadittava selkeällä, tiiviillä ja asiallisella tyyllillä voimassaolevan lainsäädännön ja oikeuskäytännön mukaisesti ja ottaen huomioon nyky-yhteiskunnan toiminta. Toimivan ohjeen laatiminen tuskin on mahdollista lausunnolla olevan ohjeluonnoksen pohjalta. Mahdollisesti annettavan ohjeen laatimisessa on syytä kuulla myös elinkeinoelämää.

Ohjeen yksityiskohtaiset kommentit

2. Alaikäisiin kohdistuvaa markkinointia arvostellaan aina keskimääräistä tiukemmin

Ohjeen mukaan alaikäisiin ei voi kohdistaa lainkaan esimerkiksi suoramarkkinointia. Käytännössä tämä tarkoittaisi sitä, ettei esimerkiksi alle 18-vuotiaille luokiolaisille voisi markkinoida oppikirjoja. Ohjeen näkemys ei perustu lakiin.

3. Mainos ei saa sisältää vetoomusta lapseen tai nuoreen kehottaen heitä suostuttelemaan vanhempiaan tai muita ostamaan hänelle mainostetun tuotteen

Mainonnassa pyritään vetoamaan viestinnän vastaanottajien tunteisiin. Esimerkiksi kaikki televisiomainonta on tunteisiin vetoavaa. Kuluttajaviraston ohjeilla ei voida kieltää tavanomaista mainoskäytäntöä.

Markkinaoikeuden päätöksen 2003:80 sisältöä ei ole kuvattu ohjeluonnoksessa asianmukaisesti, kun väitetään, että päätöksen mukaan alaikäiselle ei saa kohdistaa osoitteellista suoramarkkinointia ilman vanhempien suostumusta. Markkinaoikeuden käsittelemä tapaus oli yksittäistapaus, jossa elinkeinonharjoittajan menettely oli varsin poikkeuksellista. Päätöstä ei ole tarkoitettu tulkittavaksi laajemmin, eikä siihen sisälly näkemystä siitä, että osoitteelliseen suoramarkkinointiin tarvitaan aina huoltajien suostumus.

4. Markkinointia, joka tavoittaa lapsen, arvioidaan kuten lapselle suunnattua markkinointia

Käytännössä mikä tahansa markkinointi voi tavoittaa lapsen, vaikka markkinointia ei olisi suunnattu lapselle. Kaikkea mainontaa ei voi kuitenkaan edellyttää suunniteltavaksi silmällä pitäen sitä mahdollisuutta, että saattaa olla mahdollista, että jossakin tilanteessa lapsi voi nähdä sen. Markkinointia on arvioitava sen mukaan, onko se suunnattu lapsille vai aikuisille.

Ohjeluonnoksen mukaan pelkästään aikuisille tarkoitettu aineisto on sijoitettava niin, ettei lapsen ole mahdollista kohdata sitä. Myymälöissä on kuitenkin paljon tuotteita, jotka on tarkoitettu aikuisille, esimerkiksi aikuisten vaatteet. Niiden asettelu myymälöissä siten, etteivät lapset pääse niitä näkemään, ei ole mahdollista.

Mainonnan eettinen neuvosto on lausunnoissaan katsonut, että lapsikatsojille soveltumattomat mainokset tulisi pyrkiä esittämään loppuillasta eli klo 21 jälkeen, näin esimerkiksi lausunto 28/2003. Ohjeluonnoksen kello 22 aikarajaa on pidettävä liian myöhäisenä.

5. Mainostajien tulee kantaa yhteiskunnallinen vastuunsa kunnioittamalla vanhempien päätösvaltaa ja alaikäisen oikeutta tasapainoiseen kasvuympäristöön

Ohjeluonnoksessa todetaan, että mainosviestien rajoitukseton tulva vaikuttaa haitallisesti lapsen kehitykseen ja vaarantaa vanhempien kasvatusrauhan. Tämän tyyppinen asenteellinen maininta ei sovellu viranomaisohjeeseen ja on poistettava.

Kansainvälisen kauppakamarin ICC:n lapsimainontaa koskevat ohjeet ovat koottu yhteen paperiin (Compendium of ICC Rules on Children and Young People and Marketing, April 2003). Työryhmä selvitti kyseisten ohjeiden uudistustarvetta vuonna 2002, mutta totesi, että voimassaolevat ohjeet ovat hyvät ja riittävät. Yhteenvedolla haluttiin kuitenkin korostaa elinkeinoelämän vastuuta lapsiin kohdis-

tuvassa mainonnassa. Yhteenvedossa todetaan, että lapset elävät informaatioyhteiskunnassa ja mainonta on normaali osa lapsen jokapäiväistä elämää. Joukkotiedotusvälineet ovat osa modernia yhteiskuntaa ja yksi aikuiseksi kasvamisen osa on oppia kriittistä ajattelua, jotta voisi arvioida tiedotusvälineiden tietovirtaa. Yleisesti ottaen lapsilla on oikeus saada tietoa heitä kiinnostavista tuotteista. Kuitenkin kansainvälinen kauppakamari edellyttää kaupallisten markkinoiden tunnista- van sen, että lapsiyleisöllä voi olla rajoittuneempi kyky arvioida mainoksia.

Edellä selostetut Kansainvälisen kauppakamarin näkemykset vastaavat nyky- yhteiskuntaa ja kuluttajaviraston ohjetta tulisi muokata vastaavaan suuntaan.

6. Lapsen on tunnistettava heti mainos mainokseksi

Luonnoksessa todetaan, ettei pienille lapsille tarkoitettujen ohjelmien yhteydessä saa olla lapsiin vetoavia mainoksia lainkaan. Jos mainonta lastenohjelmien yhtey- dessä kielletään, kaupallisten televisioyhtiöiden mahdollisuus tarjota lastenohjel- mia heikkenee olennaisesti. Seurauksena on lastenohjelmien tarjonnan vähenemi- nen. Vaatimus ei myöskään perustu lainsäädäntöön eikä kansainväliseen käytän- töön.

7. Pakkauksen tulee esitellä lähtökohtaisesti vain tarjottavaa tuotetta

Ohjeluonnoksen mukaan pakkaus ei saa houkuttelevampi kuin itse päätuote eikä pakkauksessa saisi olla muuta kuin kyseisen tuotteen tuotetietoja. Nämä näke- mykset eivät perustu kuluttajansuojalakiin eikä sen tulkintoihin, ja on siten pois- tettava ohjeesta. On selvää, että pakkaukset ovat houkuttelevia ja että ne eivät ole pelkästään tuotetietoluetteloita. Eri asia on se, ettei pakkaus saa olla harhaan joh- tava tai suorastaan virheellisiä tietoja sisältävä.

8. Mainonnassa ei saa ilman selkeää varaumaa esittää tuotteita, jotka eivät sisälly mainostettavan tuotteen hintaan

Vaatimus siitä, ettei mainonnassa saa esittää tuotteita, jotka eivät sisälly mainos- tettavan tuotteen hintaan, ei perustu kuluttajansuojalakiin eikä sen tulkintoihin, ja on siten poistettava ohjeesta. Eri asia on se, ettei mainonta saa olla harhaan joh- tavaa. Siten mainoksessa ei saa virheellisesti antaa ymmärtää, että tuotteen hin- taan sisältyy muita tuotteita.

9. Lapselle ei saa kohdistaa arpajaisia tai kilpailuja, joihin voi osallistua tuotteen ostamalla

Ohjeluonnoksen mukaan lapsille kohdistetut arpajaiset tai kilpailut, joihin voi osallistua ostamalla tuotteen, ovat lähtökohtaisesti sopimatonta markkinointia. Näkemys ei perustu kuluttajansuojalakiin eikä sen tulkintoihin.

Ohjeluonnoksessa todetaan myös, että alaikäisiin kohdistuva suoramarkkinointi ei saa sisältää markkinointiarpajaisia. Epäselväksi jää, mihin oikeusohjeeseen tämä kannanotto perustuu.

10. Kylkiäiset

Ohjeluonnoksessa pidetään sopimattomana keräilysojien liittämistä esimerkiksi murojen markkinointiin. Perusteluna esitetään, että vanhemmilla on oikeus päättää perheen hankinnoista ilman, että lapsesta tehdään myyntityön välikappale. Keräilysojat eivät poista vanhempien päätösvaltaa perheen hankinnoista. Kannanotto ei perustu lakiin eikä sen tulkintoihin ja on siten poistettava ohjeesta. Kohdan näkemys, että kylkiäisillä lapsesta tehdään myyntityön välikappale, ei säilyttäkään sovi viranomaisohjeeseen.

11. Makeiset ja virvoitusjuomat eivät ole suositeltavia välipaloja

Vaikuttaa oudolta, että kuluttajaviraston lapsiin kohdistuvaa markkinointia koskevassa ohjeessa annetaan ravitsemustietoutta. Kohta ei sovellu tämän tyyppiseen ohjeeseen. On toki tärkeää, että lapset saavat monipuolista ja terveellistä ravintoa, mutta siihen vaikuttamisen tulee tapahtua jossakin muussa yhteydessä kuin mainostajille suunnatussa ohjeessa.

Ohjeluonnoksen mukaan makeisia, virvoitusjuomia ja välipalatuotteita mainostettaessa ei saa antaa vaikutelmaa, että tuote korvaa tavanomaisen ravinnon. Perusteluna viitataan ratkaisuun KA 2003/40/3721, jossa ei kuitenkaan ollut kyse siitä, että olisi annettu ymmärtää tikkukaramellien korvaavan normaalin ravinnon.

12. Koulut ja päiväkodit eivät ole markkinointikanava

Kouluissa ja päiväkodeissa on alan koulutuksen saanut johto, joka kykenee tekemään ratkaisut kouluissa ja päiväkodeissa sallittavasta markkinoinnista. Jos markkinoinnin suhteen esiintyy ongelmia, koulu- ja sosiaaliviranomaiset voivat antaa kouluille ja päiväkodeille ohjeita menettelytavoista.

Ohjeluonnos johtaisi siihen, että esimerkiksi koulukuvien markkinointi olisi kiellettyä. Käytännössä ei ole mahdollista, että jokaisen oppilaan vanhemmat tavoitetaan ja heidän suostumuksensa pyydetäisiin tavanomaiselle menettelylle, jonka koulun tai päiväkodin johto kykenee ratkaisemaan. Ei liene suotavaa, että esimerkiksi luokkakuvaukset jouduttaisiin lopettamaan.

14. Lasta ei saa käyttää mainonnassa ilman perusteltua syytä

Ohjeluonnoksen mukaan lasta voi käyttää mainoksessa esiintyjänä vain, jos hän on luonnollinen osa esitettyä ympäristöä tai välttämätön tuotteen käytön havainnollistamiseksi. Perusteluna esitetään markkinatuomioistuimen ja kuluttajasiamehen ratkaisut, joissa on kuitenkin ollut kysymys lapsen mainoksessa aikuiselle esittämästä ostoehotuksesta. Ratkaisuista ei voida vetää niin pitkälle menevää kantaa, että lapsen esiintyminen mainoksessa olisi kiellettyä. Oleellista on se, miten lasta käytetään mainoksessa. Suoraviivainen kiello ei perustu lainsäädäntöön tai sen tulkintoihin.

Kohdan viimeinen mainonnan lapsikuvaa koskeva kohta kaipaa vielä tiivistämistä. Myös sen sijaintia ohjeessa on syytä pohtia.

15. Päätösvalta on aina vanhemmilla, ellei kyse ole taskurahalla ostamisesta

Kohdan teksti ei vastaa voimassaolevaa lainsäädäntöä. Väite, jonka mukaan holhoustoimesta annetun lain mukaan alaikäinen voi itsenäisesti tehdä vain oikeustoimia, jotka ovat olosuhteisiin nähden tavanomaisia ja merkitykseltään vähäisiä, on virheellinen.

Ohjeessa sivuutetaan se, että alaikäinen saa vapaasti tehdä oikeustoimia omassa vallinnassaan olevilla varoilla. Näitä varoja ovat alaikäisen omalla työllään ansaitsemat varat sekä ne varat, jotka edunvalvoja on antanut vajaanlaisen käyttöön. Kyseisiä varoja alaikäinen vallitsee itse ja tekee niillä haluamansa oikeustoimet. Edunvalvojat eivät voi kieltää tai muutenkaan puuttua alaikäisten työansioilla tekemiin oikeustoimiin.

16. Vastuu markkinoinnista on kaikilla sen laatimiseen osallistuneilla

Ohjeluonnoksen 16. kohta jää sisällöltään ja perusteiltaan epäselväksi. Kuluttajansuojalain 2 luvun 7 §:n mukaan markkinoinnista vastaa ensisijaisesti se, jonka lukuun markkinointi tapahtuu. Markkinatuomioistuimen tai markkinaoikeuden ratkaisukäytännössä ei ole asetettu tiedotusvälineelle kieltoa. Kohta herättääkin kysymyksen, mihin perustuu väite, jonka mukaan esimerkiksi tiedotusvälineillä olisi vastuu markkinoinnista, ja mikä olisi tällaisen vastuun sisältö.

Internet

1. Lasten erityisen suojan tarve on muistettava myös verkossa

Myös tässä kohdassa toistuu virheellinen näkemys alaikäisten oikeudesta tehdä oikeustoimia, kun sivuutetaan alaikäisen omassa vallinnassa olevien varojen käyttö.

2. Mainonnan on oltava kaikkien käyttäjien tunnistettavissa

Kohdan neljäs ja viides kappale tulee poistaa. Pelit, puuhasivut ja vastaavat eivät ole sopimattomia pelkästään sillä perusteella, että niissä on tuotemerkkejä tai tuotepakkauksia. Ohjeen mukaan tuotteissa esitetyt piirroshahmoja ei saisi käyttää esimerkiksi Internetissä lasten puuhasivuilla. Vaatimus ei perustu lakiin tai sen tulkintoihin. Mainostajan omilla sivuilla on voitava käyttää tuotemerkkejä ja tuotekuvia.

3. Lapsia on suojeltava heidän ikä- ja kehitystasoonsa sopimattomilta ärsykkeiltä

Lapsiin kohdistuvan markkinoinnin ohjeistuksen soveltamisala voi olla vain lapsille suunnattu aineisto, ei aikuisille tarkoitettu aineisto.

4. Lapsi ei voi päättää monimutkaisten sopimusehtojen hyväksymisestä

Kolmannessa kappaleessa ehdotettu menettely on käytännössä varsin kankea.

5. Lapselta ei voi kerätä henkilötietoja ilman huoltajan suostumusta

On kyseenalaista, voiko näkemys olla oikea myös täysi-ikäisyyttä lähestyvien alaikäisten osalta. Kohdan ongelmallisuus liittyy siihen, ettei ohjelunoksessa eroteta lapsia ja nuoria toisistaan.

6. Huoltajalta on pyydettävä lupa sähköiseen suoramarkkinointiin

Ei ole luultavaa, ettei täysi-ikäisyyttä lähestyvä alaikäinen kykenisi ymmärtämään ennakkosuostumuksen merkitystä.

7. Lapset eivät voi tehdä ostoksia verkkokaupasta

Kohdan teksti ei vastaa voimassaolevaa lainsäädäntöä. Väite, jonka mukaan holhoustoimesta annetun lain mukaan alaikäinen voi itsenäisesti tehdä vain oikeustoimia, jotka ovat olosuhteisiin nähden tavanomaisia ja merkitykseltään vähäisiä, on virheellinen. Tässäkin kohdassa sivuutetaan alaikäisen oikeus määrätä omassa vallinnassaan olevista varoista.

Mobiilipalvelut

1. Vaikka vanhemmat maksavat laskun, se ei oikeuta moitittavaan menettelyyn

Mobiilipalveluita koskevaa jaksoa ei ole kirjoitettu asialliseen viranomaisyliin. Luonnoksessa lähdetään siitä, että mobiilipalvelujen tarjoajien toiminta on moitittavaa.

2. Mobiilipalveluiden markkinointia ei saa kohdistaa lapsiin

Monien mobiilipalveluiden käyttö on holhoustoimesta annetun lain mukaisia tavanomaisia ja merkitykseltään vähäisiä oikeustoimia, joita alaikäinen voi tehdä. Näitä ovat esimerkiksi raitiovaunulippujen tai logojen hankkiminen.

Ohjeessa sivuutetaan liittymäsopimuksen tehneiden vanhempien mahdollisuus ottaa mobiilipalveluun saldoraja ja estoluokat. Ohjeessa suhtaudutaan tähän suorastaan torjuvasti, kun todetaan, etteivät vanhemmat pysty ottamaan estoa puhelimeen. Myöskään Prepaid-korttien käyttöä ei oteta huomioon.

KESKUSKAUPPAKAMARI

Kari Jalas
toimitusjohtaja

13.2.2004

Kauppapoliittinen osastolle

**133-KOMITEAN ASIAKIRJA MD 577/03
MAANTIETEELLISET MERKINNÄT; NÄKEMYKSET JATKOTYÖTÄ VARTEN**

Ulkoministeriö on asiakirjallaan HEL0586-1 pyytänyt Keskuskauppakamarilta näkemyksiä komission asiakirjassa MD 577/03 esitetyistä maantieteellisiä merkintöjä koskevista WTO-tavoitteista.

Sitovan rekisterin luominen viineille ja väkeville alkoholijuomille

Keskuskauppakamari katsoo, että viinien ja väkevien alkoholijuomien sitova, monenkeskinen rekisteri selkeyttäisi toimintatapoja. Rekisterin kustannukset ja hallinnointi on syytä selvittää omana kokonaisuutenaan niin, että järjestelmä toimisi mahdollisimman läpinäkyvästi ja tehokkaasti. Osa kustannuksista voitaisiin katata tuotteiden rekisteröintimaksuilla.

Vapaaehtoisen tuotetietokannan perustaminen ei tarjoa tuotteille oikeudellista suojaa, mutta aiheuttaa kustannuksia. Vapaaehtoisen rekisterin merkitys jää asiakirjassa epäselväksi.

Maantieteellisten merkintöjen lisäsuojan laajentaminen

WTO-neuvotteluissa on ollut esillä TRIPS-sopimuksen 23 artiklan mukaisen maantieteellisten merkintöjen suojan antaminen viinien ja väkevien alkoholijuomien lisäksi muille tuotteille. Suomella ei ilmeisesti ole kovinkaan montaa omaa tuotetta, jotka voisivat kuulua tällaisten tuotteiden joukkoon. Suomen kannalta onkin tärkeää tarkastella mahdollisia haittoja. Keskuskauppakamari korostaa, ettei järjestelmän mahdollinen laajennus saa aiheuttaa uusia kaupan esteitä.

Maantieteellisiin merkintöihin perustuvan suojan laajentamiseen on syytä suhtautua varauksellisesti, koska tietyllä alueella valmistettuihin tai tuotettuihin tuotteisiin on usein vaikea osoittaa liittyvän erityisiä piirteitä, jotka johtuisivat nimenomaan alueesta. Sen sijaan kysymyksessä voi olla tunnettu brandi tai muu merkki, jonka suojaamiseen kilpailulta pyritään myös tällä tavoin. Kuluttajien ja kilpailijoiden kannalta ehdotettu lisäsuoja voi muodostua ongelmaksi, koska lisäsuojan saatettaisiin rajoittaa kilpailevien tuotteiden pääsyä markkinoille ja sitä kautta myös kuluttajien valintamahdollisuuksia. Sekä tuotteiden laatuun että hintaan perustuva kilpailu vähenisi.

KESKUSKAUPPAKAMARI

Kari Jalas
toimitusjohtaja

13.2.2004

Valtiovarainministeriölle

SIVA-TYÖRYHMÄN MUISTIO

Valtiovarainministeriö on pyytänyt Keskuskauppakamarilta lausuntoa Siva-työryhmän muistiosta Keskenään kilpailevat säästötuotteet (VM 26/2003). Lausuntonaan Keskuskauppakamari esittää seuraavan.

Yleistä

Keskuskauppakamarin pitää tärkeänä, että lainsäädännössä luodaan keskenään kilpaileville tuotteille tasapuoliset kilpailuedellytykset. Tähän tulee pyrkiä myös säästö-, sijoitus- ja henkivakuutus tuotteiden osalta. Keskuskauppakamari katsoo, että työryhmän esitys pitkäaikaissäätämistä koskevan yleislain säätämiseksi tarjoaa hyvät edellytykset jatkovalmistelulle. On tärkeää, että laki kattaa kaikki keskenään kilpailutilanteessa olevat säästämismuodot ja antaa asiakkaalle kattavan suojan muun muassa sijoituskohteiden valinnan, palvelun tarjoajan vaihtamisen ja kulujen vertailun osalta. Perusluonteeltaan sopimusoikeudellisen lain lisäksi mahdollisista verokannusteista on tarkoituksenmukaista säätää verolainsäädännössä.

Tasapuolisten kilpailuolosuhteiden ja asiakkaiden vertailumahdollisuuksien turvaamiseksi lähtökohtana tulee olla mahdollisimman yhtenäinen lainsäädäntö. Tarjottavat tuotteet ja palvelun tarjoajat eivät kuitenkaan ole kaikilta osin samankaltaisia. Tämän vuoksi on kilpailuneutraaliteetin varmistamiseksi tuotteisiin ja niiden tarjoajiin liittyvät erityispiirteet pyrittävä ottamaan mahdollisimman pitkälle huomioon jatkovalmistelussa. Lainsäädännön tulee luoda keskenään kilpaileville säästötuotteille edellytykset tasapuoliselle ja pitkäjänteiselle tuotekehittelylle.

Verokannusteista

Sidottua pitkäaikaissäätämistä tuetaan nykyisin verotuksellisin keinoin. Yksilölliset eläkevakuutusmaksut ovat eräin rajauksin vähennyskelpoisia vakuutusnot-tajan ansiotulojen verotuksessa. Vuoden 2001 verotuksessa vähennysten yhteenlasketun verovaikutuksen on arvioitu olleen 163 miljoonaa euroa. Vuoden 2003 päättyessä yksilöllisiä eläkevakuutuksia on arvioitu olleen noin 500 000 kappaletta.

Verotuen antamista eläkesäästämiseen on perusteltu sillä, että näin verovelvolliset saadaan säästämään osan tuloistaan eläkepäivien varalle. Verotuen oletetaan siirtävän kulutusta ajallisesti eteenpäin. Vapaaehtoinen eläkesäästäminen vähentää myöhemmin yhteiskunnan antaman tuen tarvetta.

Tutkimustulokset siitä, mitä yksilöllisen eläkevakuutuksen verotuki todella on vaikuttanut verovelvollisten taloudelliseen käyttäytymiseen, ovat hyvin epävarmalla pohjalla. Arvioissa on lähdetty olettamasta, että verotuki on vaikuttanut enemmän säästämismuodon valintaan kuin säästämisen volyyymiin. Vaikutus säästämismuodon valintaan on ilmeinen, koska vain vakuutusmuotoinen säästäminen on saanut osakseen verotukea.

Ydinkysymys lainsäädännön uudistamisessa on, onko sidottua pitkäaikaissäätämistä ylipäättänsä tarkoituksenmukaista tukea yhteiskunnan taholta rahallisin panoksin. Tämän kysymyksen ratkaiseminen on kaiken muun perusta.

Keskuskauppakamarin mielestä tuen myöntämisen puolesta voidaan löytää useita Siva-työryhmän muistiossa esitettyjä näkökohtia. Toisaalta myös painavia päinvastaisia argumentteja on olemassa. Eri suuntaan puhuvia näkökohtia keskenään punnitessaan Keskuskauppakamari on päätenyt arvioon, että tuen myöntämisen perusteet eivät ole kiistatta niin vahvoja, että tukea voitaisiin pitää itsestään selvänä. Toisaalta on syytä muistaa, että muissa maissa tällaisen säästämismuodon tuki on hyvin yleistä.

Mikäli uudistuksen yhteydessä päädytään yhteiskunnan myöntämän taloudellisen tuen jatkamiseen, seuraavaksi on päätettävä annettavan tuen muoto. Tässä suhteessa ainoaksi tuen muodoksi näyttäisi jäävän verotuki.

Jos pitkäaikaissäätämistä aiotaan myös jatkossa tukea verotuksellisin keinoin, tuki on Siva-työryhmän esittämällä tavalla saatava neutraaliksi. Pitkäaikaissäätämistä tulee kehittää säästämismuotona siten, että eläkepoliittisten tavoitteiden lisäksi otetaan huomioon myös rahoitusmarkkinapoliittiset sekä elinkeino- ja veropoliittiset tavoitteet. Tällöin on välttämätöntä turvata vapaa ja tasapuolinen kilpailu, tarjonnan monipuolisuus ja korkeatasoinen asiakkaansuoja. Tämä merkitsee verotuetujen säästämismuotojen kohteiden laajentamista Siva-työryhmän esittämällä tavalla. Muutkin työryhmän esittämät kilpailua lisäävät toimet kuten esimerkiksi kulujen esittäminen, oikeus vaihtaa sijoituskohdetta on samassa yhteydessä toteutettava .

Mikäli verotuen antamista jatketaan, tuen tulee olla määrällisesti sellainen, että sillä voidaan olettaa olevan säästäjien käyttäytymistä ohjaava vaikutus. Olematon verotuki on huonoin vaihtoehto. Toisaalta huomattava kumulatiivinen verotuki voi olla uhka julkistalouden kestävyydelle. Mikäli verotuen kokonaismäärä kasvaa nykyistä suuremmaksi, on syytä nostaa esille kysymys siitä, onko juuri tässä muodossa annettu verotuki kansantaloudellisesti paras tapa. Esimerkiksi palkkatulojen verotuksen keventäminen samalla määrällä on todennäköisesti kokonaistaloudellisesti parempi vaihtoehto.

Keskuskauppakamari yhtyy Siva-työryhmän esitykseen mahdollisen verotuen siirtämisestä ansiotuloverotuksesta pääomatuloverotukseen. Perusteet tälle ovat hyvin ilmeiset ja tuotu esille työryhmän muistiossa. Vanhojen ansiotuloveroperusteisten eläkevakuutusten osalta tulisi kuitenkin vielä harkita mahdollisen siirtymäajan käyttöönottoa. Kerralla tapahtuva muutos voidaan kokea vakuutettujen keskuudessa tarpeettoman kovana puuttumisena pitkäaikaissäätämistä koskeviin suunnitelmiin. Siirtymäsäännöksiä on totuttu käyttämään aikaisempienkin muutosten yhteydessä.

Keskuskauppakamari kannattaa Siva-työryhmän esitystä sidottujen pitkäaikais-säästötuotteiden varallisuusverosta luopumisesta. Tätä parempi vaihtoehto olisi vielä se, että varallisuusverosta luovuttaisiin kaikkien varojen osalta.

KESKUSKAUPPAKAMARI

Pauli K Mattila
varatoimitusjohtaja

8.3.2004

Kauppa- ja teollisuusministeriölle

DIREKTIIVIEHDOTUS PALVELUISTA SISÄMARKKINOILLA

Kauppa- ja teollisuusministeriö on kirjeellään 9.2.2004 pyytänyt Keskuskauppakamarin lausuntoa komission ehdotuksesta Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiiviksi palveluista sisämarkkinoilla. Lausuntonaan Keskuskauppakamari esittää seuraavan.

Komission antama direktiiviehdotus liittyy Lissabonin strategiaan, jossa yhtenä tavoitteena on palvelusektorin kilpailukyvyyn parantaminen. Markkinoiden toimintaa edistävä palveluiden sisämarkkinadirektiivi kattaa muutamia poikkeuksia lukuun ottamatta kaikki kuluttajille ja yrityksille tarjottavat palvelut.

Keskuskauppakamari pitää annettua direktiiviehdotusta keskeisenä sisämarkkinoiden toimintaa edistävänä uudistuksena ja se tulisi toteuttaa mahdollisimman nopeasti. Palveluiden vapaa liikkuvuus on yksi sisämarkkinoiden keskeisistä vapauksista. Käytännössä palveluiden tarjonnalle EU:n jäsenmaiden välillä on kuitenkin edelleen olemassa merkittäviä esteitä. Varsinkaan palvelualan pk-yritykset eivät ole riittävässä määrin hyödyntäneet sisämarkkinoiden suomaa mahdollisuutta.

Palveluiden kansalliseen sääntelyyn sisältyy usein säännöksiä, varsinkin lupajärjestelmiin, jotka tosiasiallisesti rajoittavat palveluiden vapaata liikkuvuutta. Tämän vuoksi on tärkeää, että myös Suomessa direktiivin tavoitteiden mukaisesti selvitetään ja tarvittaessa luovutaan kansalliseen lainsäädäntöön sisältyvistä palvelutoimintaa rajoittavista vaatimuksista kuten esimerkiksi taloudelliseen tai markkinatilanteeseen liittyvästä harkinnasta luvan myöntämisen edellytyksenä.

Ehdotettu puitedirektiivi luo tarpeellisen oikeudellisen kehyksen palveluiden sisämarkkinoiden kehittämiseksi. Direktiivin avulla voidaan poistaa esteitä palveluyrityksen etabloitumiselle uusille markkinoille tai yrityksen tarjotessa palveluitaan rajan yli. On tärkeää, että direktiivin soveltamisala kattaa laajasti myös luvanvaraiset elinkeinot kuten taksiliikenteen, apteekit ja vartiointipalvelut. Näiden osalta ehdotus ei tuo muutoksia ammatillisiin pätevyysvaatimuksiin tai toiminnan valvontaan mutta loisi edellytyksiä kilpailun tehostamiselle.

Keskuskauppakamari pitää tärkeänä, että direktiivin keskeisten tavoitteiden eli palveluiden laadun, vastuun ja valvonnan turvaaminen, pyritään toteuttamaan luomatta tarpeettomasti uutta byrokratiaa.

Direktiivi ei tuo muutosta niihin tilanteisiin, joissa palvelumarkkinoiden avaaminen olisi edelleen riippuvainen jäsenmaiden omista päätöksistä. Tältä osin tarvitaan edelleen muita keinoja sisämarkkinoiden kehittämiseksi.

Palveluntarjoajien sijoittautumisvapaus

Direktiivin keskeisin tavoite on hallinnollisten menettelyjen parantaminen ja yksinkertaistaminen. Keskuskauppakamari korostaa, että palveluiden vapaata liikkuvuutta rajoittavan byrokratian karsiminen helpottaisi huomattavasti suomalaisten yritysten palveluviennin aloittamista ja kansainvälistymistä.

Keskuskauppakamari kannattaa direktiiviin sisältyvää esitystä perustaa 31.12.2008 mennessä nk. yhden luukun palvelupiste. Tällaisessa pisteessä palveluyritys voisi hoitaa kaikki toiminnan aloittamiseksi tarvittavat menettelyt ja muodollisuudet. Näin toisesta jäsenmaasta tuleva palveluntarjoaja voisi käyttää samoja menettelyjä kuin kyseisessä maassa jo toimiva ”kotimainen” palveluntarjoaja. Palvelupisteen tulisi toimia myös sähköisessä muodossa. Komission ehdotuksen mukaan tällainen toiminta voidaan myös antaa julkisen hallinnon ulkopuolelle luotettavaksi katsottavan tahon hoidettavaksi.

Palvelujen vapaa liikkuvuus

Keskuskauppakamari kannattaa ehdotusta, että palveluntarjoajan tulee noudattaa oman lähtömaansa lainsäädäntöä tarjotessaan palveluja rajan yli muissa EU:n jäsenvaltioissa. Alkuperämaa on vastuussa palveluntarjoajan ja tämän tuottamien palvelujen valvonnasta. Palvelun vastaanottajavaltion tulee varmistaa, että palvelun vastaanottaja voi valita ja käyttää yhdenvertaisesti myös muista jäsenvaltioista tarjottavia palveluita. Keskuskauppakamarin mielestä tämä malli edellyttää viranomaisilta tehokasta yhteistyötä, jotta tietojen vaihto sujuisi läpinäkyvästi ja avoimesti. Tehokas toiminta lisää luottamusta palvelujen käyttäjien keskuudessa muualta tulevia palveluntarjoajia kohtaan.

Keskuskauppakamari kannattaa ns. säädelyjen ammattien kaupallista viestintää koskevan kiellon poistamista. Tällaisten ammattien mainonnan tulee lähtökohtaisesti noudattaa yleisiä mainontaa koskevia säännöksiä ottaen samalla huomioon kunkin ammatin erityispiirteet.

KESKUSKAUPPAKAMARI

Kari Jalas
toimitusjohtaja

10.3.2004

Kauppa- ja teollisuusministeriölle

YRITTÄJYYDEN TOIMINTAYMPÄRISTÖLAINSÄÄDÄNTÖ -RAPORTTI

Kauppa- ja teollisuusministeriö on pyytänyt Keskuskauppakamarin lausuntoa yrittäjyyden politiikkaohjelman säädöstyöryhmän mietinnöstä (työryhmä- ja toimikuntaraportteja 2/2004). Lausuntonaan Keskuskauppakamari esittää seuraavan.

Lainsäädännöllä on keskeinen rooli yrittäjyyttä suosivan toimintaympäristön kehittämässä. Kuten työryhmä on todennut, on lainsäädännön yrittäjyysvaikutukset otettava järjestelmällisesti huomioon lainsäädännön valmistelussa. Keskuskauppakamari kannattaa elinkeinoelämän ja lainsäädäntöä valmistelevien viranomaisten vuorovaikutuksen lisäämistä. Myös lainsäädännön selkeyteen ja ymmärrettävyyteen on osana lainvalmistelun tason kohottamista kiinnitettävä huomiota. Lähtökohtana tulee olla se, että yrittäjyyden kannalta keskeiset säännökset, kuten yhtiölainsäädäntö, työlainsäädäntö ja verolainsäädäntö olisi laaditaan siten, että lainsäädännön keskeinen sisältö olisi ymmärrettävissä ilman erityisasiantuntemusta.

Työryhmä on kiinnittänyt aiheellisesti huomiota siihen, että työoikeudellinen normisto on suhteellisen monimutkainen kokonaisuus, joka koostuu yhtäältä useista työlaeista ja toisaalta työehtosopimuksista. Työryhmä esittää pienten työnantajyritysten erityiskysymysten selvittämistä sekä sen pohtimista, miten tällaisten yritysten työoikeudellista osaamista voitaisiin parantaa. Kuten työryhmä toteaa, ovat työelämän säännöt poliittisesti ja työmarkkinapoliittisesti herkkä asia ja työelämään liittyvien asioiden valmistelu ja ratkaisujen tekeminen tapahtuvat kolmi-kantaisen valmistelun pohjalta. Keskuskauppakamari yhtyy työryhmän näkemykseen, että pienten työnantajyritysten erityiskysymyksiä koskeva selvitys voisi antaa nykyistä hedelmällisemmän pohjan asiasta käytävälle keskustelulle ja voisi siten osaltaan tukea hyviä työmarkkinasuhteita pk-yrityksissä.

Keskeisenä yritystoiminnan edellytyksiin vaikuttavana tekijänä työryhmä on tuonut laajasti esille julkisen sektorin harjoittaman liiketoiminnan vaikutukset kilpailutilanteeseen. Työryhmä on todennut, että kunnat ovat perinteisesti harjoittaneet kuntalaisia yleisesti palvelevaa elinkeinotoimintaa ja toimintaa, jolla on erityistä merkitystä kunnan kehittämisen kannalta. Tämän ohella kunnat myyvät palveluitaan myös kaupallisilla markkinoilla. Jos tällaista palveluiden myyntiä ei hinnoitella markkinaehtoisesti kustannukset huomioiden, aiheutuu siitä markkinahäiriöitä. Kilpailuneutraliteetin varmistamiseksi on huolehdittava, että julkishallinnon yksiköt ottavat hinnoittelussaan huomioon kaikki kustannukset. Tämä hinnoittelun läpinäkyvyys on ulotettava koskemaan myös sellaisia julkisen palvelun tuottajan yleisesti toimintaansa varten saamia tukia, joita ei voida kohdentaa tietyn palvelun tuottamiseen.

Keskuskauppakamari kannattaa selvityksen tekemistä siitä, mitkä virastojen ja julkisten laitosten harjoittamat, luonteeltaan kaupalliset toiminnot voidaan yhtiöittää ja millä muulla tavoin maksullisen palvelutoiminnan kilpailuneutraalisuus voidaan varmistaa. Keskuskauppakamari pitää tärkeänä, että kunkin julkisen pal-

velun osalta harkitaan onko lainkaan tarpeellista pitää yllä aiemmin kunnalliseen palveluyksikköön perustuvaa kunnallista liikelaitosta. Tällainen harkinta on erityisen tärkeää silloin, kun kyseinen palvelu voidaan ostaa markkinoilla jo toimivilta palveluyrityksiltä.

Säästöryhmä jätti julkiset hankinnat varsinaisen tarkastelun ulkopuolelle. Niiden osalta on kuitenkin syytä huomauttaa, että kriteerien, joilla tarjouskilpailu ratkaistaan, tulee olla mahdollisimman selkeät ja etukäteen tarkoin määritellyt. Tätä varten tarvitaan toimintaa kehittäviä ohjeita sekä hankintayksiköille että tarjoustekijöille.

KESKUSKAUPPAKAMARI

Kari Jalas
toimitusjohtaja

19.3.2004

Kauppa- ja teollisuusministeriölle

FINNVERA OYJ:N ARVIOINTIRAPORTTI

Kauppa- ja teollisuusministeriö on pyytänyt Keskuskauppakamarin lausuntoa Finnvera Oyj:n kansainvälisestä arvioinnista. Lausuntonaan Keskuskauppakamari esittää seuraavan.

Arviointiraportti vastaa kauppakamarien jäsenyritysten käsitystä Finnveran toiminnasta. Arviointiraportti on laaja ja siinä tarkastellaan kriittisesti niitä yhtiön toimintaan ja organisaatioon liittyviä kysymyksiä, joihin yrityksissä on kiinnitetty huomiota.

Keskuskauppakamari yhtyy arviointiraportissa esitettyihin toimenpidesuosituksiin. Erityisen tärkeitä ovat esitys kotimaan rahoituksen uudelleen organisoimisesta ja matriisiorganisaation purkamisesta. Tämä merkitsisi vastuun ja osaamisen siirtämistä voimakkaasti organisaatiossa alaspäin lähemmäs asiakkaita.

Keskuskauppakamari pitää perusteltuna arviointiraportissa esitettyä suositusta oman riskinottojärjestelmän perustamisesta korkean riskin vientitakuu- ja erityistakaustoiminnalle. Suomalaisten yritysten mahdollisuuksiin hyödyntää Venäjän markkinoita tulisi kiinnittää erityistä huomiota. Tätä edistäisi Finnveran mahdollisuudet nykyistä suurempaan riskinottoon erityisesti pkt-yritysten rahoituksessa.

Finnveran vahvuutena on hyvä asiakkaiden tuntemus, joka perustuu aluekonttoreiden toimintaan lähellä asiakkaita. Keskuskauppakamari yhtyy arviointiraportin suositukseen Finnveran aluekonttorien toiminnan vahvistamisesta. Tämä tukisi myös Finnveran keskeistä roolia alueiden yritystoiminnan kehittäjänä ja samalla alueiden kilpailukyvyn vahvistajana. Tältä osin tulisi aluetasolla yrityksille tarjottavan rahoituksen olla mahdollisimman monipuolista. Finnveran toiminnan uudelleen järjestelyssä tulisi ottaa huomioon arviointiraportissa esitetty pääkonttorin yliresurssointi suhteessa aluekonttoreihin.

Finnveran omistajaohjausta on tarpeen uudistaa arviointiraportissa esitettyyn suuntaan. Olennaista on ohjauksen elinkeinopoliittisen luonteen jatkuva arviointi, jotta asiakkaiden tarpeet tunnistetaan mahdollisimman nopeasti ja yhtiön toimintaa ohjataan keskeisen tavoitteen eli rahoitusmarkkinoilla ilmenevien puutteiden korjaamiseen.

Finnveran erityisasema valtion erityisluottolaitoksena ei saa johtaa kilpailun vääristymiseen suhteessa pankkeihin ja muihin luottolaitoksiin. Kilpailuneutraliteetti tulee olla lähtökohtana erityisesti yhtiön verotuksellista asemaa säädeltäessä.

KESKUSKAUPPAKAMARI

Kari Jalas
toimitusjohtaja

30.3.2004

Oikeusministeriölle

KOMISSION KUULEMISMENETTELY JOHDON PALKKIOISTA

Oikeusministeriö on pyytänyt Keskuskauppakamarin lausuntoa komission kuulemismenettelystä johdon palkkioita koskevaksi suositukseksi. Keskuskauppakamari lausuu asiasta seuraavan.

Suomen osakeyhtiölaki antaa selkeän lainsäädännöllisen pohjan osakeyhtiön toimielinten jäsenten palkkioiden määräämismenettelystä. HEX Oyj:n, Keskuskauppakamarin ja Teollisuuden ja Työnantajain Keskusliiton joulukuussa 2003 antama 1.7.2004 voimaan tuleva suositus listayhtiöiden hallinnointi- ja ohjausjärjestelmistä täydentää osakeyhtiölain säännöksiä hallituksen jäsenten ja toimitusjohtajan palkkioiden ja etuisuuksien laajalla julkistamissuosituksella. Suomen lainsäädäntö ja itsesääntelyohjeet käsittelevät johdon palkkioita koskevan päätöksenteon ja julkistamisen niin kattavasti, ettei luonnoksessa ehdotettu komission suositus ole Suomen kannalta tarpeen.

Kansainvälisen käytännön yhtenäistäminen on kuitenkin kannatettava tavoite. Toisaalta Keskuskauppakamari pitää tärkeänä, ettei komissio anna niin pitkälle meneviä suosituksia, että ne selkeästi ylittävät vaatimustasoltaan nykyiset edistyneimmät corporate governance –suositukset. Yhtiöiden on vaikea hyväksyä hyvästä kansainvälisestä käytännöstä poikkeavia suosituksia, eivätkä sellaiset suositukset edistä eurooppalaisten yritysten toimintaa ja niihin varojaan sijoittaneiden henkilöiden asemaa.

Hallituksen jäsenten ja toimitusjohtajan palkkioiden ja etuuksien osalta julkistamista suositellaan nykyisissä suomalaisissa Corporate Governance –suosituksissa. Sen sijaan toimivan johdon palkkioiden ja etuisuuksien osalta ei komission pidä suositella julkistamista. Yksittäisten johtajien etuisuuksissa on kysymys liikesalaisuuksista. Niiden julkistamisesta on hyötyä lähinnä rekrytointiaikeissa oleville kilpaileville yrityksille. Keskuskauppakamari vastustaa sellaisen suosituksen

sen antamista, että toimivan johdon etuisuudet olisi julkistettava yksityiskohtaisesti.

4.1. Palkkioiden määrä ja rakenne

Keskuskauppakamari pitää tärkeänä, ettei komission suosituksessa käsitellä palkkioiden määrää ja palkitsemisjärjestelmien rakennetta. Yhtiöiden on voitava päättää johdon palkitsemisesta ja palkitsemisjärjestelmistään yhtiöiden tarpeiden mukaisesti. Yhtiöt poikkeavat toisistaan merkittävästi toimintansa laajuuden, hallinto- ja johtamisjärjestelmien, toimialueen ja omistajakunnan osalta. Kaikille yhtiöille sopivaa yhtenäistä palkitsemisjärjestelmää ei ole mahdollista rakentaa.

4.2. Suositus jäsenvaltioille

Keskuskauppakamari ei kannata yhtiöiden hyvää hallintoa koskevia lainsäädäntötoimia siltä osin kuin säännösten kattavuus olisi laajempi kuin Suomen nykyisessä yhtiölainsäädännössä. On riittävää, että komissio antaa johdon palkkioita koskevan suosituksen, mutta pitemmälle meneviin lainsäädäntötoimiin ei pidä ryhtyä.

4.3. Kohteena listayhtiöt

Keskuskauppakamari ei kannata suosituksen ulottamista listaamattomiin yhtiöihin. Listaamattomat yhtiöt poikkeavat rakenteeltaan ja toiminnaltaan toisistaan vielä huomattavasti enemmän kuin listayhtiöt. Ei voine olla mahdollista antaa johdon palkkioiden osalta toimivaa suositusta, joka kattaisi kaikki listaamattomat yhtiöt yhden omistajan yhtiöistä kansainvälisiin konserneihin.

4.4. Johdon määritelmä

Johto tulee määritellä suosituksessa yksiselitteisesti. Johdon piiriin tulee suosituksessa lukea hallituksen ja hallintoneuvoston jäsenet sekä toimitusjohtaja. Keskuskauppakamari pitää tärkeänä, ettei suositusta uloteta kattamaan yhtiön muuta johtoa. Muun johdon palkkaus kuuluu yhtiön liikesalaisuuksien piiriin.

Jos toimitusjohtajan palkka on julkinen, osakkeenomistajilla on mahdollisuus arvioida riittävästi yhtiön palkitsemistasoa. Ei ole luultavaa, että yhtiöissä voisi muun johdon palkitsemistaso ylittää toimitusjohtajan saamat etuudet.

4.5. Palkitsemisjärjestelmän julkistaminen

Suomessa 1.7.2004 voimaan tulevan listayhtiöiden Corporate Governance –suosituksen mukaan listayhtiöiden on annettava sijoittajille tiedot palkitsemisjärjestelmän perusteista ja päätöksentekojärjestyksestä. Lisäksi tiedot on annettava hallituksen jäsenten palkkioista, mukaan lukien osake- ja osakejohdannaiset palkkiot, sekä muista etuisuuksista. Toimitusjohtajan ja hallituksen päätoimisen puheenjohtajan osalta on lisäksi annettava tiedot eläkeiästä ja eläkkeen määräytymisperusteista sekä irtisanomiseen liittyvistä ehdoista.

Keskuskauppakamari ei pidä tarpeellisena, että tietoja annettaisiin laajemmin kuin uusi listayhtiöitä koskeva Corporate Governance –suositus ohjeistaa.

4.5.1. -kohdassa esitetään annettavaksi yksityiskohtaiset tiedot palkitsemisjärjestelmästä. Keskuskauppakamari pitää riittävänä palkitsemisjärjestelmän perusteiden julkisuutta eikä pidä tarpeellisena, että kaikki järjestelmän yksityiskohdat julkistetaan. Myös 4.5.2. -kohdassa esitetään tarpeettoman pitkälle meneviä vaatimuksia palkitsemisjärjestelmän yksityiskohtien julkistamisesta.

4.5.3. -kohdan soveltamisalue on liian laaja, kun se kattaa muutakin johtoa kuin hallituksen jäsenet ja toimitusjohtajan.

4.5.4. -kohta vaikuttaa liian laajalta, kun edellytetään annettavaksi yksityiskohtaiset tiedot ja selostukset yhtiön sopimuspolitiikasta. Jos sopimuksia koskevaa tiedonantovelvollisuutta käsitellään, on määriteltävä yksiselitteisesti, mitä sopimuksia kohdassa tarkoitetaan. Lisäksi Keskuskauppakamari toistaa näkemyksensä, jonka mukaan erorahat ja muut palvelussuhteen päättymiseen liittyvät ehdot voivat olla julkisia vain toimitusjohtajan ja hallituksen päätoimisen puheenjohtajan osalta. Muun johdon työ- tai toimisopimusten yksityiskohdat eivät kuulu julkisuuteen.

4.5.5. Suomen uuden Corporate Governance –suosituksen mukaan yhtiön on selostettava toimitusjohtajalle ja muulle johdolle suunnatun palkitsemisjärjestelmän perusteet ja päätöksentekojärjestys. Keskuskauppakamari ei kannata laajempaa tiedonantovelvollisuutta tältä osin.

4.6. Johtajien palkitseminen

4.6.1.- 4.6.4. -kohtien osalta Keskuskauppakamari painottaa sitä, että suositusten tulee koskea vain hallituksen ja hallintoneuvoston jäseniä sekä toimitusjohtajaa. Laajempi palkkioiden ja etuuksien julkistaminen ei ole tarpeellista ja voi toisaalta haitata yritysten toimintaa, kun esimerkiksi kilpailevat yritykset voivat käyttää tietoja hyväkseen rekrytointihankkeissaan.

4.7. Yhtiökokous

Yhtiökokouksessa käsiteltäviin asioihin ei tule ottaa palkitsemisjärjestelmien yksityiskohtia. Niitä ei tule myöskään ottaa äänestyksen kohteiksi yhtiökokouksessa.

Suomen osakeyhtiölaki ja Corporate Governance –suositukset ovat asianmukaisella tasolla lähtiessään siitä, että yhtiökokous päättää optio-oikeuksista tai valtuuttaa hallituksen päättämään niistä. Suuryrityksen yhtiökokouksella ei voine olla käytännön mahdollisuuksia paneutua asiantuntevasti palkitsemisjärjestelmien yksityiskohtiin.

KESKUSKAUPPAKAMARI

Kari Jalas
toimitusjohtaja

8.4.2004

Oikeusministeriölle

TUOMIOISTUINLAITOKSEN KEHITTÄMISKOMITEAN MIETINTÖ

Oikeusministeriö on pyytänyt Keskuskauppakamarilta lausuntoa Tuomioistuinlaitoksen kehittämiskomitean mietinnöstä. Lausuntonaan Keskuskauppakamari esittää seuraavan.

Yleistä

Suomalaisten yritysten näkökulmasta on syytä korostaa, että hyvin toimiva oikeusvaltio on suomalaisille yrityksille kilpailuetu. Oikeusvaltioon kuuluu lainsäädännön ohella tasapuolinen ja oikeudenmukainen lainsäädännön toimeenpano- ja tuomiovalta. Komitea on laajasti ja monipuolisesti käsitellyt tuomioistuinlaitoksen kehittämiseen liittyviä kysymyksiä. Monet koko suomalaiseen yhteiskuntaan vaikuttavat tekijät, erityisesti Euroopan integraatio ja talouden globalisaatio, asettavat merkittäviä haasteita myös tuomioistuinten toiminnan kehittämiseksi. Yhtenä haasteena on myös yhteiskunnan yhä laajempi oikeudellistuminen.

Kansalaisten ja yritysten on voitava luottaa siihen, tuomioistuimet ovat asiantuntevia ja riippumattomia. Yritystoiminnan kannalta tuomioistuinten toiminnassa korostuvat oikeusvarmuus ja toiminnan tehokkuus. Yritysten näkökulmasta keskeiset ongelmat tuomioistuinten toiminnassa liittyvät käsittelyaikojen pituuteen. Käsittelyn hitaus myös estää oikeusturvan saamista, jos prosessin aloittamisen kynnyksessä arvioidaan liian korkeaksi. Erityisesti hallintoasioissa, kuten kaavoituksessa, valitusten pitkät käsittelyajat ja saman asian käsittely useaan kertaan viivästyttävät usein tuomioistuimen käsittelyn kohteena olevien yritysten liiketoimien toteuttamista. Yksittäiselle yritykselle saattaa aiheutua lisäkustannuksia esimerkiksi rakennushankkeen tai muun investoinnin viivästyttämisestä. Pahimmassa tapauksessa pelko viivästyttämisestä johtaa koko investoinnista luopumiseen. Useimmiten kustannukset tulevat rasittamaan kuitenkin koko yhteiskuntaa, kun vaikkapa merkittävä tie- tai satamahanke viivästyy.

Keskuskauppakamarin käsityksen mukaan erityisesti Euroopan integraation tuomat muutokset sovellettavaan säännöstöön eivät ole aiheuttaneet merkittäviä ongelmia suomalaisille tuomioistuimille. Muutoinkaan yhteiskunnan muutokset eivät yritysten kannalta aiheuta välittömästi merkittäviä muutostarpeita tuomioistuinlaitoksen toimintaan. Olennaista on pitkällä aikavälillä turvata tuomarien korkea asiantuntemus erityisesti niillä oikeudenaloilla, joilla on välttämätöntä olla selvillä kansainvälisestä kehityksestä.

Oikeussuojan saatavuus hallinnossa

Komitea on kiinnittänyt huomiota oikeussuojan saatavuuteen hallinnossa. Kauppakamarijärjestölle on uskottu eräitä julkisoikeudellisia tehtäviä, joista tärkeimpänä voidaan pitää tilintarkastuslaissa säädetyä tilintarkastajien hyväksymistä ja valvontaa. Keskuskauppakamari ei ole havainnut sen hoidettavaksi uskottujen julkisten tehtävien osalta ongelmia. Olennaista on se, että lainsäädännössä on selkeät säännökset valitusoikeudesta. Keskuskauppakamari pitää tärkeänä, että

vastaavat säännökset koskevat kaikkea sellaista toimintaa, jossa yksityiselle taholle on uskottu julkisoikeudellisia tehtäviä.

Riidattomien saatavien perintä

Komitea esittää riidattomien saatavien siirtämistä käräjäoikeuksista ulosottolaitoksen tehtäväksi. Keskuskauppakamari katsoo, että siirtomahdollisuus tulee olla selkeästi rajattu todella niihin tapauksiin, joissa ei vaaranneta asianosaisten oikeusturvaa. Tämä edellyttää aina maksuvelvollisuuden sisällön arviointia. Tuomioistuimella on hallintoviranomaista paremmat edellytykset arvioida missä määrin asia on riitaisa. Hallintoviranomaisten toteuttama maksuvelvollisuuden täytäntöönpano ei saa heikentää asianomaisten oikeusturvaa.

Oikeudenkäyntikulut

Komitea katsoo, että oikeudenkäyntikynnyksen alentamiseksi tulisi kiireellisesti ottaa käyttöön vähäisissä riita-asioissa oikeudenkäyntikulutaulukko tai oikeudenkäyntikulukatto. Keskuskauppakamari katsoo, että kunkin tapauksen osalta on oikeudenkäyntikulujen katettava asianosaisten todelliset kustannukset. Tapauskohdaiset piirteet on otettava huomioon oikeudenkäyntikuluja määrättäessä. Tämän vuoksi ei erityistä kattoa oikeudenkäyntikuluille tulisi määrätä ja mahdollinen taulukko tulisi laatia sellaiseksi, että se riittävästi ottaa huomioon asianmuikaisesti käsittelystä asianomaiselle koituvat todelliset kustannukset.

Ryhmäkante

Keskuskauppakamari toteaa ryhmäkanteen osalta, että tässä vaiheessa on syytä odottaa asiaa valmistelewan työryhmän esitystä.

Välimiesmenettely

Komitea toteaa, että välimiesmenettely on toimiva riitojenratkaisumenettely etenkin monissa elinkeinoelämän riidoissa. Komitea esittää, että välimiesmenettelyä olisi jatkossa tutkittava perusteellisemmin. Keskuskauppakamari korostaa, että yritysten kannalta välimiesmenettely on usein paras tapa riitojen ratkaisuun. Välimiesmenettely ei ole kilpailutilanteessa yleisessä tuomioistuimessa tapahtuvan riitojen ratkaisun kanssa. Välimiesmenettelyn olennaisena piirteenä on asian käsittelyn nopeus, joustavuus, päätöksen lopullisuus sekä luottamuksellisuus mukaan lukien osapuolten nimet ja itse käsiteltävä riita-asia. Tämän vuoksi mahdollisella tutkimuksella ei saa missään tapauksessa vaarantaa välimiesmenettelyn luottamuksellisuutta.

Oikeudelliset neuvontapalvelut

Komitea on esittänyt, että Suomeen luodaan palvelu, joka opastaisi oikeussuojakeinojen valinnassa. Palvelun puoleen voitaisiin kääntyä heti, kun oikeusongelma on muodostumassa. Keskuskauppakamarin käsityksen mukaan tämänkaltaisen palvelun luomiseen liittyy merkittäviä ongelmia muun muassa kustannusten ja palvelun kattavuuden osalta. Käytännössä on usein vaikeaa antaa neuvoja oikeussuojakeinojen valinnassa ilman, että samalla ottaa kantaa itse oikeudelliseen on-

gelmaan. Tämä puolestaan voi nopeasti laajentaa palvelun luonnetta siitä, mitä komitea esittää.

Tuomarien erikoistuminen ja erityistuomioistuimet

Keskuskauppakamari pitää tärkeänä, kuten komitea esittää, että pitkälle viety ja pysyvä tuomarien erikoistuminen on mahdollista käsiteltävien asioiden erikoispiirteiden vuoksi. Tällaisia asioita ovat esimerkiksi kilpailuasiat, joissa kansallisen tuomioistuimen on tulevaisuudessa hallittava kansallisen lainsäädännön ohella EY:n kilpailulainsäädäntö ja siihen perustuva laaja oikeuskäytäntö.

Komitea ei näe tarvetta uusien erityistuomioistuimien perustamiseen. Tältä osin Keskuskauppakamari korostaa, että mahdollisten uusien tuomioistuinten tarvetta tulee tarkastella tapauskohtaisesti. Tämän vuoksi on syytä odottaa esimerkiksi immateriaaliasioiden käsittelyä selvittävän työryhmän mietintöä, jossa arvioidaan tämän asiaryhmän mahdolliset erityispiirteet. Yksi keino on myös asioiden keskittäminen muutamiin tuomioistuihin, kuten osakeyhtiölain valmistelun yhteydessä on esitetty.

Tuomarien pätevyisyjärjestelmä

Keskuskauppakamari kannattaa komitean näkemystä, että oikeusministeriön työryhmämietintöön (2002:6) perustuva mahdollinen pätevyisyjärjestelmä tulee olla vain yksi mahdollisuus muiden joukossa pätevyitä tuomariksi. Tuomioistuinlaitoksen kehityksen kannalta olisi säilytettävä mahdollisuus nimittää tuomareiksi myös tuomioistuimen ulkopuolella toimineita lakimiehiä.

Tuomioistuintyyppiset muutoksenhakulautakunnat

Komitean mukaan on syytä jatkaa kehitystä, jossa hallinto-oikeudelliset valitusasiat kuuluvat pääsäännön mukaan ensi asteessa hallinto-oikeuksien toimivaltaan. Tavoitteena on pidettävä sitä, että lainkäyttöä harjoittavista muutoksenhakulautakunnista luovutaan. Keskuskauppakamari toteaa, että valitusasioiden käsittelyn ohjaaminen hallinto-oikeuksiin saattaa aiheuttaa tarpeetonta käsittelyn pitkittymistä, mikäli seurauksena on uusi valitusaste.

Esimerkiksi valtion tilintarkastuslautakunnan osalta tällainen menettely lisäisi yhden asteen lisää valitusmenettelyyn. Alueellisen kauppakamarin tilintarkastusvaliokunnan päätökseen voi nykyisin vaatia oikaisua Keskuskauppakamarin tilintarkastuslautakunnalta. Keskuskauppakamarin tilintarkastuslautakunnan päätökseen voi edelleen hakea valittamalla muutosta valtion tilintarkastuslautakunnalta. Valtion tilintarkastuslautakunnan ensiasteena tekemää päätöstä koskeva muutoksenhaku ohjataan hallinto-oikeuteen, jonne ohjattaisiin myös muutoksenhaku valtion tilintarkastuslautakunnan valitusasteena tekemiin muutoksenhakuratkaisuihin. Keskuskauppakamari katsoo, että tarpeettomia portaita valitusmenettelyssä on vältettävä.

Oikeudenkäynnissä avustaminen

Komitea esittää oikeudenkäyntiavustajan ja -asiamiehen tehtävän säätämistä luvanvaraiseksi, johon liittyisi kattava koulutus- ja valvontajärjestelmä. Keskus-

kauppakamari katsoo, ettei Suomeen ole tarpeen luoda uutta elinkeino-oikeudellista sääntely- ja lupajärjestelmää. Komitean mietinnössä ei ole esitetty sellaisia epäkohtia, joiden korjaamiseksi pitäisi luoda uusi lupajärjestelmä.

Keskushallinnon kehittäminen

Komitean enemmistö katsoo, että tuomioistuinlaitoksen keskushallintoa tulisi uudistaa ja kehittää oikeusministeriöstä erillisen keskushallintoyksikkömallin pohjalta. Keskuskauppakamari ei pidä uuden yksikön perustamista tarpeellisena. Kehittämistyö liittyy siinä määrin läheisesti oikeusministeriön muuhun toimintaan, ettei erillisen viraston luomista ole pidettävä perusteellisena. Tuomioistuinlaitoksen riippumattomuus ja sitä kohtaan tunnettu luottamus riippuvat keskeisesti muista seikoista kuin pelkän hallinnon järjestämisestä.

KESKUSKAUPPAKAMARI

Pauli K Mattila
varatoimitusjohtaja

13.4.2004

Sisäasiainministeriölle

SELVITYSHENKILÖ ESKO RIEPULAN EHDOTUKSET ALUEHALLINNON VAHVISTAMISEKSI

Sisäasiainministeriö on pyytänyt Keskuskauppakamarin lausuntoa selvityshenkilö Esko Riepulán ehdotuksista aluehallinnon vahvistamiseksi ”Kootuin voimin vaikuttavampaan aluehallintoon”. Lausuntonaan Keskuskauppakamari esittää seuraavan.

Aluehallinnon tehostaminen on keskeinen väline alueiden kilpailukyvyn kehittämiseksi. Alueiden kehittämistä tukevien julkisten varojen suuntaamisen valmiste- lussa ja päätöksenteossa on otettava huomioon alueen kilpailukyky. Yrityksillä on keskeinen asema alueiden kilpailukyvyn turvaamisessa.

Keskuskauppakamari pitää myönteisenä aluetason päätösvallan lisäämistä. Suomen hajanaiseen ja sekavaan aluehallintoon tarvitaan lisää tehokkuutta ja selkeyttä. Yritysten kannalta on tärkeää, että niiden toimintaympäristöön vaikuttavat päätökset tehtäisiin mahdollisimman lähellä yrityksiä. Näin voidaan parhaiten tunnistaa yritysten tarpeet.

Yritykset tarvitsevat kuitenkin aluetasolla selkeän yhteistyökumppanin. Nykyisen pirstaleisen ja sekavan aluehallinnon kehittäminen on välttämätöntä. Lisäksi keskushallinnon vahva sektorikohtainen ohjaus on osaltaan heikentänyt julkisten toimien vaikuttavuutta aluetasolla.

Alueiden kehittämisestä vastuussa olevaa hallintoa on uudistettava siten, että yhdellä taholla on selkeästi kokonaisvastuu alueen kehittämisestä. Samalla on var-

mistettava, että nykyisten alueellisten viranomaisten, erityisesti TE-keskusten, korkea asiantuntemuksen taso säilyy hallintoa uudistettaessa.

Keskuskauppakamari katsoo, että selvityshenkilö Riepulan raportti tarjoaa käyttökelpoisen pohjan aluehallinnon toimintojen koordinaatiolle, selkeyttämiselle ja organisoinnille. Uudistuksen jatkovalmistelussa on kuitenkin syytä kiinnittää huomiota erityisesti yritysten ja aluehallinnon yhteistyön vahvistamiseen.

Kauppakamarit ovat oman alueensa yrityksiä edustavana organisaationa valmiita kehittämään yritysten ja aluehallinnon yhteistyötä.

Aluehallinnon ja muiden alueellisten toimijoiden yhteistyötä on selkeytettävä. Yhteistoiminta on organisoitava siten, että yritysten näkemykset otetaan huomioon kaikissa aluekehitystä koskevan valmistelun ja päätöksenteon vaiheissa, erityisesti strategisten linjausten valmistelussa. Raportissa korostuu kuitenkin hallinnon asema alueen kehittämistä koskevassa päätöksenteossa. Yritykset jäävät liaksi syrjään yritystoiminnan keskeisiä toimintaedellytyksiä koskevien päätösten valmistelusta.

Avoimessa ja globaalissa taloudessa yritysten kilpailutilanne on jatkuvassa muutoksessa. Yritykset voivat nopeasti siirtää toimintojaan sekä Suomen sisällä että laajentuvassa Euroopassa yhä helpommin. Yritysten toimintojen siirtyminen maailmanlaajuisesti on myös yhä yleisempää.

Keskuskauppakamari pitää tärkeänä, että toimintaympäristön nopea muutos otetaan alueiden kilpailukykyyn vaikuttavissa päätöksissä nykyistä olennaisesti laajemmin huomioon. Tämä on välttämätöntä jotta alueiden kilpailukykyyn kehittämiseen tarkoitettu julkinen rahoitus voidaan suunnata tukemaan alueiden kilpailukykyä. Aluehallinnon ja yritysten yhteistyön on oltava mahdollisimman tiivistä. Näiden tahojen on pyrittävä löytämään yhteinen käsitys siitä, millä tavoin käytettävissä olevat julkiset ja yksityiset panostukset tukisivat samansuuntaisesti alueen kilpailukykyä.

Keskuskauppakamari katsoo, että aluehallinnon ja muiden alueen kehittämiseen osallistuvien keskeisimpien tahojen, kuten kauppakamareiden yhteistyön, tulee olla vähintään nykyisellä tasolla. Nykyisen järjestelmän puitteissa myös aluehallinnon ulkopuolisille tahoille on annettu tärkeä rooli maakunnallisten aluekehitys-ohjelmien toteuttamisessa. Raportissa ei ole selkeästi määritelty maakuntien yhteistyöryhmän ja ehdotetun maakuntaneuvoston keskinäistä suhdetta. Jatkovalmistelussa tulee lähtökohdaksi asettaa yhteistyöryhmän nykyisen aseman vahvistaminen, ei sen heikentäminen.

Keskuskauppakamari pitää myönteisenä, että julkinen, alueiden kehittämisen kannalta keskeinen rahoitus kootaan nykyistä suuremmiksi kokonaisuuksiksi. Tämä on välttämätöntä voimavarojen vaikuttavuuden lisäämiseksi. Näin julkisella tuella on todellista merkitystä alueen kilpailukykyyn vahvistamiseksi.

Aluehallintoa uudistettaessa on aluejakoon syytä kiinnittää huomiota. Maakuntien tulee olla väestölliseltä ja taloudelliselta pohjaltaan riittävän vahvoja, jotta maakunnat voisivat nykyistä tehokkaammin tukea yritysten kilpailukykyä. Tarvittaessa on maakuntajakoa uudistettava riittävän vahvojen maakuntien luomiseksi.

Aluejaotusta uudistettaessa tulee tavoitteeksi asettaa alueellisten viranomaisten toimialueiden keskinäinen yhdenmukaisuus. Aluejaotusta ja alueiden keskinäistä yhteistyötä kehitettäessä on otettava huomioon talousalueet ja työssäkäyntialueet. Hallinnolliset rajat eivät saa muodostua yhteistyön esteeksi.

Maakuntahallintoa kehitettäessä on myös varmistettava, että rinnakkaiset hallintojärjestelmät poistetaan. Raportti jättää myös jossakin määrin epäselväksi maakuntahallituksen ja ehdotetun maakuntaneuvoston keskinäisen suhteen samoin kuin seutuistumisen ja maakuntahallinnon keskinäiseen suhteen. Edelleen jää epäselväksi se, miten hallinnossa ratkaistaan ylimaakunnallisten hankkeiden toteuttaminen. Tämän vuoksi on varmistettava, ettei aluejako muodosta estettä maakuntien keskinäiselle yhteistyölle ja verkottumiselle.

KESKUSKAUPPAKAMARI

Kari Jalas
toimitusjohtaja

26.4.2004

Kauppa- ja teollisuusministeriölle

VASTAVUOROISEN TUNNUSTAMISEN PERIAATE

1. Viranomaistoiminta ja hallinnollinen yhteistyö

Teknisten määräysten saatavuuden parantaminen on keskeinen keino kehittää vastavuoroisen tunnustamisen periaatetta. Teknisten määräysten soveltamista ja vastavuoroista tunnustamista koskevien tietojen tulisi olla kaikkien saatavilla sähköisessä muodossa Internetin välityksellä. Erityisesti pienten yritysten toimintaa helpottaisi, kun jäsenvaltiot nimeäisivät yhden vastuullisen tahon, jonka puoleen yritykset voisivat kääntyä.

Ennakoitavuutta parantaisi sovellettavien määräysten ja niiden arviointimenettelyjen selkeä laatiminen samoin kuin tietojen mahdollisimman laaja julkinen saatavuus.

Vapaaehtoinen arviointijärjestelmä on käyttökelpoinen tapa tavoitteen saavuttamiseksi. Tällainen järjestelmä on kuitenkin järkevää toteuttaa yhteistyössä viranomaisten kanssa. Yritysten on voitava luottaa siihen, että vapaaehtoisuuteen perustuvan järjestelmän avulla tapahtuva arviointi olisi yhdenmukainen viranomaisien suorittaman arvioinnin kanssa.

Viranomaisten välistä yhteistyötä on vahvistettava, jotta eri maiden viranomaisilla olisi riittävät tiedot lähtövaltion takaaman suojan tasosta. Tehokkaan viranomaisyhteistyön avulla voidaan vähentää tarpeettomia tutkimuksia ja lyhentää siten käsittelyaikoja.

2. Tuotteen tutkiminen ja testaus

Yrityksen oikeussuojan kannalta on välttämätöntä, että yritystä itseään kuullaan välittömästi, kun jäsenvaltio ryhtyy käyttämään valvontaoikeuttaan. Valvontaa varten toimitettavien tietojen laajuuden on oltava suhteessa tutkimuksen tarkoitukseen. Viranomaisella ei välttämättä ole etukäteen tiedossa kaikkia arvioinnin kannalta merkityksellisiksi katsottavia seikkoja, joten yrityksen on voitava tarvittaessa antaa lisätietoja asian selvittämiseksi.

Jos kohdemaata aikoo kieltäytyä vastavuoroisesta tunnustamisesta tulisi siitä tiedottaa asianomaisen yrityksen ohella sekä lähtömaalle että komissiolle. Kaiken vastavuoroiseen tunnustamiseen liittyvän aineiston, mukaan lukien todistuksen tuotteen laillisesta valmistuksesta ja kaupan pitämisestä, tulisi olla sähköisessä muodossa.

3. Valvonnasta vastaavat laitokset

Jäsenmaissa toimivien tarkastuslaitosten toiminnasta tulee olla säännökset, jotka takaavat niiden riippumattomuuden. Jäsenmaiden on myös turvattava tutkimuslaitoksille riittävä ammattitaito ja tekninen valmius niille uskottujen tehtävien hoitamiseksi. Tutkimuslaitoksia koskevaa jäsenvaltioiden välistä tietojen vaihtoa on lisättävä tutkimuslaitosten ja niissä noudatettavien menettelytapojen tunnettuisuuden ja siten myös niihin kohdistuvan luottamuksen lisäämiseksi.

4. Yhteisön lainsäädäntö

Yritykset kohtaavat edelleen sisämarkkinoilla huomattavia tavaroiden vapaata liikkuvuutta koskevia käytännön esteitä. Euroopan unionin laajentuminen tuo tältä osin uusia haasteita, koska erot eri maiden viranomais toimintojen välillä tulevat lisääntymään.

Vastavuoroisen tunnustamisen periaate ei toimi riittävän tehokkaasti ilman riittävän selkeitä ja yhtenäisiä määräyksiä kaikissa jäsenmaissa. Erityisen tärkeää on turvata yritysten nopea pääsy kaikkien jäsenmaiden markkinoille. Komission tiedonannolla voidaan edistää markkinoille pääsyä tukevia yhtenäisiä menettelytapoja. Tämän lisäksi on syytä myös harkita, voidaanko jäsenvaltioita sitovien määräysten ja niiden rikkomiseen liittyvien seuraamusten avulla edelleen vahvistaa jäsenmaiden sitoutumista sisämarkkinoiden kehittämiseen.

KESKUSKAUPPAKAMARI

Kari Jalas
toimitusjohtaja

30.4.2004

Sisäasiainministeriölle

HELSINGIN SEUDUN YHTEISTYÖN KEHITTÄMISHANKE

Sisäasiainministeriö on kirjeellään 3.3.2004 pyytänyt Keskuskauppakamarin lausuntoa selvityshenkilö Jussi-Pekka Alasen ehdotuksista Helsingin seudun yhteistyön kehittämiseksi. Lausuntonaan Keskuskauppakamari esittää seuraavan.

Helsingin seudun merkitys koko Suomen kehityksen kannalta on keskeinen. Alueella tuotetaan noin kolmannes koko Suomen bruttokansantuotteesta. Tämän vuoksi on tärkeää varmistaa Helsingin seudun menestyminen ja kansainvälinen kilpailukyky ja erityisesti alueen säilyminen kansainvälisesti kilpailukyisenä sijaintipaikkana yrityksille ja niiden työntekijöille. Nykyinen hajanainen kuntarakenne ja kuntien riittämätön yhteistyö vaikeuttavat varsinkin liikenteeseen, kaa-voitukseen ja asumiseen liittyvien ongelmien ratkaisua. Korkeat asumiskustannukset heikentävät vakavasti pääkaupunkiseudun kilpailukykyä.

Helsingin seudun kansainvälistä kilpailukykyä voidaan osaltaan tukea seudun hallintoa tehostamalla. Keskuskauppakamari katsoo, että selvityshenkilö Alasen ehdotukset tarjoavat käyttökelpoisen lähtökohdan alueen hallinnon kehittämiseksi. Keskeiseksi tavoitteeksi tulee asettaa seudun kaupunkien yhteistyön vahvistamisen. Yhteistyötä voidaan vahvistaa saattamalla Helsingin seudun yhteistyö lakisääteiselle perustalle. Yhteistyön tiivistämisen ohella tulisi Keskuskauppakamarin käsityksen mukaan harkita pidemmälle meneviä toimenpiteitä kuin mitä selvityshenkilö ehdottaa. Käytännössä tämä tarkoittaisi, että pääkaupunkiseudun neljän kaupungin tulisi muodostaa yksi kaupunki. Tämä edistäisi osaltaan kansainvälisesti kilpailukykyisen metropolialueen luomista Suomeen.

Keskuskauppakamari kannattaa Helsingin seudun ja valtion yhteistä neuvottelujärjestelmää, jonka avulla pyrittäisiin poistamaan seudun kasvulle haitallisia maankäyttöön ja asumiseen liittyviä ongelmia.

Maankäytön ja asuntopolitiikan tehostamiseksi olisi pääkaupunkiseudulle perusteltua laatia yhteinen yleiskaava. Samalla on kuitenkin varmistettava, että kaikki osapuolet myös sitoutuvat yhteisten tavoitteiden toteuttamiseen.

Pääkaupunkiseudun kehittämisen kannalta olisi tärkeää laajentaa Helsingin seudun ja sen lähialueiden, erityisesti Keski-Uudenmaan sekä Sipoon ja Kirkkonummen, välistä yhteistyötä. Edelleen Uudenmaan ja Itä-Uudenmaan maakuntien yhdistämisellä luotaisiin voimavaroiltaan tarkoituksenmukainen kokonaisuus, joka voisi ottaa huomioon laajasti koko alueen kehitystarpeet. Näin voitaisiin luoda yhteinen maakuntakaava ja liikenneinfrastruktuuri. Yhdistämisellä voitaisiin myös karsia tarpeetonta hallintoa.

Keskuskauppakamari korostaa, että seudullisen yhteistyön kehittämisessä tulee välttää uuden hallinnon luomista. Tämän vuoksi ei tulisi perustaa uusia neuvotteluryhmiä tai Helsingin seudulle uutta hallinnon tasoa. Esimerkiksi uuden Helsingin seudun kehittämisen poliittisen neuvotteluryhmän perustamiseen on suhtauduttava torjuvasti, ellei samalla vähennetä nykyisiä toimielimiä. Uusien hallinto-

mallien kehittämistä tärkeämpää onkin, että seudun kunnat myös käytännössä sitoutuvat yhteisten tavoitteiden edistämiseen.

KESKUSKAUPPAKAMARI

Kari Jalas
toimitusjohtaja

7.5.2004

Opetusministeriölle ja kauppa- ja teollisuusministeriölle

SUOMEN KANSAINVÄLINEN TUTKIMUSSTRATEGIA

Opetusministeriö ja kauppa- ja teollisuusministeriö ovat pyytäneet Keskuskauppakamarin lausuntoa Suomen kansainvälisen tutkimusstrategian valmistelua koskevasta muistiosta. Lausuntonaan Keskuskauppakamari esittää seuraavan.

Keskuskauppakamari kannattaa muistiossa esitettyä näkemystä koulutuksen, uuden tiedon ja osaamisen hyödyntämisen, innovaatioiden luomisen sekä huipputeknologian ja sen soveltamisen merkityksestä talouden, työllisyyden ja hyvinvoinnin myönteiselle kehitykselle. Suomen rajalliset voimavarat ja kotimarkkinoiden pienuus vaativat panostamista kansainväliseen yhteistyöhön ja uuden tiedon hankkimiseen ulkomailta. Suomen on oltava aktiivinen globaalitason tiede- ja teknologiayhteistyön kehittämisessä.

Globaalitalouden nopeisiin muutoksiin sopeutuminen edellyttää koko suomalaiselta yhteiskunnalta nykyistä suurempaa joustavuutta. Erityisesti koulutukseen ja tutkimukseen käytettävissä olevat taloudelliset ja henkiset voimavarat on tarvittaessa kyettävä nopeasti kohdentamaan uudelleen. Avoimet markkinat ja tehokas kilpailu ovat tehokkain keino elinkeinoelämän rakenteiden ja osaamiseen kehittämiseen nykyistä monipuolisemmaksi ja kansainvälisemmäksi.

Tutkimus- ja kehitystoiminnan sekä muun korkean osaamisen säilyttäminen Suomessa ja myös ulkomaisten osaajien houkuttelevuus Suomeen edellyttävät nykyisen korkean henkilöverotuksen merkittävää alentamista. Koulutusjärjestelmässä tulee ottaa huomioon kansainvälistyneiden osaajien ja heidän perheidensä tarpeet. Julkisen ja yksityisen sektorin yhteistyötä tiivistämällä tulee Suomeen kehittää nykyistä korkeatasoisempia kansainvälisesti kilpailukykyisiä korkeakouluja ja tutkimuslaitoksia, jotka houkuttelisivat kansainvälistyneitä korkean tason osajia toimimaan Suomessa.

Suomen tulee aktiivisesti edistää niin tutkijoiden kuin tutkimustulosten vapaata liikkuvuutta. Tämän edistämiseksi EU:n ei kuitenkaan ole syytä luoda uusia ohjelmia tai säännöksiä. Sen sijaan tulisi keskittyä olemassa olevien esteiden tunnistamiseen ja niiden poistamiseen. Erityisesti tulisi tukea tutkijoiden ja tutkimuslaitosten verkottumista. Keskuskauppakamari kannattaa todellisen tutkimuksen sisämarkkinoiden luomista. Tämä ei kuitenkaan saa rajoittaa maailmanlaajuisia tutkimus- ja kehitysyhteistyötä erityisesti Yhdysvaltojen, Venäjän ja Kiinan kans-

sa. Varsinkin Venäjän osalta tulisi harkita erityistoimenpiteitä Suomen ja Venäjän tutkimusyhteistyön kehittämiseksi.

EU:n kautta kanavoituvan tutkimusrahan lisäämisen edellytyksenä on se, että rahoituksen kierrättämisen EU:n kautta tuottaa sellaista lisäarvoa, joka vahvistaa unionin taloudellista kilpailukykyä. EU:n tutkimusvaroja lisättäessä ensisijaisena tavoitteena tulee olla eurooppalaisen huippuosaamisen edistäminen. EU:n yhteisen tutkimustoiminnan rahoitusta lisättäessä on huomiota kiinnitettävä siihen, että EU:n tutkimusohjelmissa tulee keskittyä EU-tasolla yhteisesti sovittuihin ydinalueisiin ja sellaiseen kehitystyöhön, johon yksittäisen jäsenmaan voimavarat eivät ole riittäviä.

Suomen kannalta luopuminen joiltakin osin tiede- ja tutkimuspolitiikan ohjaus- ja päätösvallosta EU:n hyväksi voisi olla perusteltua vain, jos sen avulla saavutetaan merkittävää lisäarvoa. Ohjaus- ja päätösvallojen siirtyminen EU-tasolle ei saa johtaa tutkimus- ja kehitystoiminnan keskittymiseen. Vaarana on se, että tutkimus- ja kehitystoiminnan keskittyessä tulokset eivät olisi laajasti kaikkien jäsenmaiden ja niiden yritysten hyödynnettävissä.

Suomessa tulisi mahdollisimman nopeasti poistaa lainsäädännölliset esteet EU:n ulkopuolelta tulevien tutkijoiden ja heidän perheidensä pääsulle Suomeen. Keskuskauppakamari kannattaa komission esitystä tutkijoiden oleskelu- ja työluvan myöntämistä työnantajan tekemän esityksen perusteella.

KESKUSKAUPPAKAMARI

Kari Jalas
toimitusjohtaja

11.6.2004

Valtiovarainministeriölle

ARVOPAPERIMARKKINALAIN MUUTTAMINEN

Valtiovarainministeriö on pyytänyt Keskuskauppakamarin lausuntoa luonnoksesta hallituksen esitykseksi arvopaperimarkkinalain ja eräiden siihen liittyvien lakien muuttamiseksi. Keskuskauppakamari lausuu asiasta seuraavan.

Esityksellä on tarkoitus panna täytäntöön markkinoiden väärinkäyttöä koskeva direktiivi ja eräitä muita direktiivejä. Keskuskauppakamari pitää luonnosta hallituksen esitykseksi varsin onnistuneena, mutta kiinnittää valtiovarainministeriön huomiota seuraaviin seikkoihin.

Tiedot puolison omistuksesta

Ehdotetun 5 luvun 4 §:n 1 momentin 5)-kohdan mukaan ilmoitusvelvollisen on ilmoitettava puolisonsa omistukset yhtiössä. Epäselväksi jää, millä perusteella ilmoitusvelvollinen saa tiedon puolisonsa omistuksista ja mikä vastuu ilmoitusvelvollisella on puutteellisista ilmoituksista puolison omistusten osalta. Arvopaperimarkkinalaissa tai muussa lainsäädännössä ei ole säännöstä puolisojen välisestä

omaisuutta koskevasta ilmoitusvelvollisuutta, eikä sellaista velvollisuutta ehdoteta säädettäväksi hallituksen esityksen luonnoksessa. Vastaava ongelma koskee samassa taloudessa asuvia niitä perheenjäseniä, joiden edunvalvojana ilmoitusvelvollinen ei toimi.

Puolison nimen julkistaminen ei vaikuta tarpeelliselta (5 luvun 7 §). Oleellista voi olla vain se, mitä puoliso omistaa.

Yrityskohtainen sisäpiirirekisteri

Yrityskohtaista sisäpiirirekisteriä koskevat ehdotukset 5 luvun 8-11 §:ksi ovat varsin vaikeaselkoisia. Pykälien sanamuodon perusteella jää epäselväksi, tarkoittaanko ehdotuksella sellaista rekisteriä, johon merkitään yrityksessä jatkuvasti sisäpiiritietoa saavat henkilöt, vai myös hankerekisteriä. Säännösten perustelujen mukaan pykälillä tarkoitetaan myös hankerekisteriä. Olisi suotavaa, että pykälistä ilmenisi selkeämmin, minkä tyyppisestä rekisteröinnistä on kysymys. Ehdotetussa 5 luvun 10 §:ssä on asetettu varsin yksityiskohtaiset tekniset vaatimukset yrityskohtaisille sisäpiirirekistereille. Riittävänä voitaisiin pitää, että lain mukaan yrityskohtaista rekisteriä on pidettävä luotettavalla tavalla.

Sijoitusrahaston sisäpiirirekisteri

Sijoitusrahastojen osalta tulee vielä pohtia, ovatko ehdotetut sisäpiirirekisteriä koskevat säännökset liian pitkälle meneviä. Sijoitusrahastojen sisäpiirirekistereille ei liene tarvetta asettaa yhtä suuria vaatimuksia kuin arvopaperivälittäjien sisäpiirirekistereille.

Siirtymäsäännökset

Sisäpiirirekisterin tietojen saattamiseen lakimuutoksen mukaisiksi tulee varata riittävä siirtymäaika. Lakiuudistus vaatii tietojärjestelmien muutoksia, joiden toteuttaminen edellyttää kuuden kuukauden siirtymäaika, kun otetaan huomioon myös käynnissä olevat tietojärjestelmien kehittämishankkeet.

KESKUSKAUPPAKAMARI

Pentti Mäkinen Jukka Kero
johtaja johtaja

18.6.2004

Kauppa- ja teollisuusministeriölle

JULKISEN JA YKSITYISEN SEKTORIN YHTEISTYÖSOPIMUKSET

Kauppa- ja teollisuusministeriö on pyytänyt Keskuskauppakamarin lausuntoa julkisen ja yksityisen sektorin yhteistyösopimuksia sekä julkisia hankintoja ja käyttöoikeussopimuksia koskevaa yhteisön oikeutta koskevasta komission vihreästä kirjasta (KOM(2004) 327 lopullinen). Kuultuaan kauppakamareita ja Keskuskaup-

pakamarin palvelualojen neuvottelukuntaa Keskuskauppakamari esittää lausuntoaan seuraavan.

Keskuskauppakamari pitää mielenkiintoisina vihreässä kirjassa esitettyjä näkemyksiä koskien julkisen ja yksityisen sektorin kumppanuuden eri muotoja. Keskuskauppakamarin näkemyksen mukaan kumppanuudelle on ominaista osapuolten yhteistyösuhteen suhteellisen pitkäkestoisuuden ja toteutettavan hankkeen monipuolisuuden ohessa myös palvelupainotteisuus. Julkisen ja yksityisen sektorin kumppanuusjärjestelyjen lisääntymisen ja kehittymisen kannalta Euroopan unionin tasoinen yleissääntely on tarpeen jotta turvataan tasavertainen, syrjimätön ja Euroopan unionin sisämarkkinoiden laajuisen kilpailuttamisen mahdollistava julkisen ja yksityisen sektorin yhteistyö. Sääntelyn tulee keskittyä yleispäteviin, keskeisiin ja kaikissa hankkeissa esiin tuleviin perusasioihin.

Kansainvälisen toiminnan kannalta on erityisen tärkeää sääntelyn samanlainen toteuttaminen kaikissa jäsenmaissa. Julkisen ja yksityisen sektorin kumppanuusjärjestelyjä koskevilla hankkeilla voi kilpailua rajoittaa esimerkiksi kotimaisen kielen vaatimus, joka asettaa kansalliset toimijat erilaiseen asemaan ainakin hankkeen päävastuullisena osapuolena. Englannin kielen käyttö ”toisena kielenä” kansallisen kielen rinnalla kilpailuttamisessa ja sopimuksissa mahdollistaisi aidon EU:n sisämarkkinoilla toteutuvan kilpailun.

Se, kuinka hankinta- tai käyttöoikeussopimus on lopulta toteutunut laadun ja hinnan suhteen alunperin sovittuun verrattuna, on mahdollinen lisäriski aidon ja tasavertaisen kilpailun toteutumiseksi. Jälkikäteen tapahtuva raportointi sovittavien aikaväleihin EU-tasoiselle elimelle saattaisi estää kilpailuvääritysten syntymistä.

Keskuskauppakamari kannattaa hankinta- ja käyttöoikeussopimusten saattamista yhtenäisen säännösten alaiseksi. Julkisen ja yksityisen kumppanin yhteisesti hallinnoiman yksikön, sekayksikön käyttö edellyttää avointa ja selkeää tiedottamista sekä julkisen sektorin roolin määrittelyä. Sekayksikön perustaminen ja käyttö ei saa antaa etua muihin kilpailijoihin verrattuna.

KESKUSKAUPPAKAMARI

Kari Jalas
toimitusjohtaja

24.6.2004

Valtiovarainministeriölle

RAHOITUSTARKASTUKSEN VALVONTAMAKSUT

Valtiovarainministeriö on pyytänyt Keskuskauppakamarin lausuntoa luonnoksesta hallituksen esitykseksi laiksi Rahoitustarkastuksen valvontamaksusta ja laiksi Rahoitustarkastuksesta annetun lain muuttamisesta. Keskuskauppakamari lausuu asiasta seuraavan.

Keskuskauppakamari pitää Rahoitustarkastuksen valvontamaksujen määräytymisperusteiden selkeyttä ja läpinäkyvyyttä tärkeänä. Rahoitustarkastuksen kulut ovat viime vuosina nousseet merkittävästi, lähes 10 % vuodessa. Lisäksi Suomen Rahoitustarkastuksen valvontakulut ovat huomattavasti korkeammat kuin muiden pohjoismaiden vastaavien viranomaisten kulut. Ennen lakihankkeen viemistä eduskuntaan on syytä selvittää, mihin Suomen poikkeuksellisen suuret valvontakulut perustuvat. Lisäksi on luotava kontrollijärjestelmä, joka turvaa kulujen pyymisen kohtuullisena jatkossa.

Keskuskauppakamari painottaa sitä, että Rahoitustarkastuksen kulujen on oltava kohtuullisella, muihin pohjoismaihin verrattavissa olevalla tasolla. Lisäksi Rahoitustarkastuksen toiminta on sopeutettava niihin tilanteisiin, joissa valvottavat siirtävät kotipaikkansa toiseen maahan. Sen jälkeen kun valvottavan kotipaikka ei ole Suomessa, Rahoitustarkastuksella ei ole aihetta periä sivukonttoria Suomessa pitävältä yritykseltä vastaavia valvontamaksuja kuin suomalaisilta valvottavilta. On huomattava, että ulkomailla kotipaikkaansa pitävällä valvottavalla on velvollisuus maksaa valvontamaksuja kotimaansa viranomaisille. Tämä ei saa johtaa moninkertaiseen valvontamaksujen perimiseen. Ylipäätään valvontamaksujen määräytymisperusteissa on pyrittävä aiheuttamisperiaatteeseen.

KESKUSKAUPPAKAMARI

Kari Jalas
toimitusjohtaja

5.8.2004

Sisäasiainministeriölle

RAHANPESUDIREKTIIVI

Sisäasiainministeriön poliisiosasto on pyytänyt Keskuskauppakamarin lausuntoa komission ehdotuksesta direktiiviksi rahoitusjärjestelmän käytön estämisestä rahanpesutarkoituksiin sekä terrorismin rahoitukseen. Keskuskauppakamari lausuu asiasta seuraavan.

Annettavan direktiivin on tarkoitus korvata nykyinen direktiivi. Keskuskauppakamari pitää tärkeänä, että rahanpesua ja terrorismin rahoitusta torjutaan tehokkaasti. Säännösten on kuitenkin oltava ilmoitusvelvollisten kannalta selkeitä ja kohtuullisia. Uudella direktiivillä ei myöskään pidä tarpeettomasti lisätä yritystoimintaan liittyvää byrokratiaa.

Direktiivin soveltamisala

Komission ehdotuksen mukaan direktiivin soveltamisala laajenisi merkittävästi. Jatkossa tunnistamis- ja ilmoitusvelvollisiksi tulisivat myös yrityspalvelujen tuottajat (artikla 2). Keskuskauppakamari pitää yrityspalvelujen tuottajaa varsinkin laajana ja epämääräisenä käsitteenä. Kun käsite on määritelty ehdotetussa 3 artiklassa tarkoitamaan lähinnä yritysten hallinnointiin liittyviä palveluita, direktiivin

ymmärrettävyyttä lisääisi se, ettei siinä käytettäisi laajaa yrityspalvelujen tuottaja – käsitettä, vaan rajattaisiin käsite yritysten hallinnointipalvelujen tuottajaksi.

Direktiivin soveltamisalaa on tarkoitus laajentaa myös siten, että tunnistamis- ja ilmoitusvelvollisuus kattaisi ne henkilöt, jotka myyvät tavaroita tai tarjoavat palveluja, kun maksu suoritetaan käteisenä ja toisiinsa yhteydessä olevien liiketoimien rahamäärä on vähintään 15.000 euroa. Soveltamisala kattaisi siten luonnolliset ja juridiset henkilöt, joista kaikilla ei liene tietoa ja kokemusta rahanpesun tai terrorismin rahoituksen tunnistamisesta. Toisaalta Suomen olosuhteissa 15.000 euron käteissuoritusta voidaan pitää nykyään hyvin poikkeuksellisena, joten käytännössä soveltamisala ei tältä osin ehkä kuitenkaan aiheuta merkittäviä ongelmia.

Toimilupavaatimukset

Direktiiviehdotuksen mukaan yrityspalvelujen tuottajilla on oltava toimilupa (artikla 32). Vaatimus lisääisi Suomessa merkittävästi toimilupaa edellyttäviä toimialoja. Nykyisen lainsäädännön mukaan toimiluvan vaatiminen yritykseltä on poikkeus. Toimilupavaatimusten merkittävä laajentaminen on kyseenalaista myös perustuslaissa säädetyn elinkeinovapauden kannalta.

Ehdotuksen mukaan esimerkiksi yhtiöiden perustamista hoitava yritys tarvitsisi toimiluvan. Tämä johtaisi käytännössä siihen, että lähes kaikki Suomen asianajo-, lakiasiain- ja muut vastaavat toimistot joutuisivat hakemaan toimiluvan. Epäselväksi jää, mikä viranomainen Suomessa ryhtyisi myöntämään tällaisia toimilupia ja valvomaan toimiluvan saaneita yrityksiä sekä miten tästä aiheutuneet kustannukset katettaisiin.

Keskuskauppakamari vastustaa toimilupavaatimusten laajentamista nykyisestä. Direktiiviehdotukseen ei sisälly mitään perusteluja tarpeelle muuttaa nykykäytäntöä. Ainakaan Suomen olosuhteissa ei ole havaittavissa sellaisia epäkohtia, jotka edellyttäisivät radikaalia muutosta nykyiseen perustuslain suojaamaan elinkeinovapauteen.

KESKUSKAUPPAKAMARI

Kari Jalas
toimitusjohtaja

13.8.2004

Kauppa- ja teollisuusministeriölle

EU:N PAREMMAN SÄÄNTELYN TOIMINTASUUNNITELMA: YKSINKERTAISTAMISOHJELMA

Kauppa- ja teollisuusministeriö on pyytänyt ehdotuksia lainsäädäntöaloista, jotka tulisi ehdottaa otettavaksi EU:n lainsäädännön yksinkertaistamisohjelmaan. Keskuskauppakamari esittää harkittavaksi toimenpiteitä seuraavien alueiden lainsäädännön yksinkertaistamiseksi.

1. Kilpailulainsäädäntö

Koko EU:n kattavia yhtenäisiä kilpailusääntöjä sovelletaan EU:n jäsenmaissa tapauksissa, joilla voi olla vaikutusta jäsenvaltioiden väliseen kauppaan. Yhä useammin yritys joutuu ottamaan huomioon EY:n kilpailusääntöjen vaikutukset. Jokaisen yrityksen on itse arvioitava toimiiko sekä kilpailunrajoituslain että EY:n kilpailusääntöjen mukaisesti. Tämä on erityisesti pk-yrityksille suuri haaste, koska EY:n kilpailuoikeudesta ja siihen liittyvästä oikeuskäytännöstä on muodostunut laaja ja vaikeaselkoinen kokonaisuus.

EY-kilpailusääntöjen ymmärtäminen vaatii erityisasiantuntemusta, jota yrityksillä itsellään ei useinkaan ole. Vastuun siirtäminen yksinomaan yritykselle voi muodostua kohtuuttomaksi sen joutuessa esimerkiksi arvioimaan toimiiko se EY perustamissopimuksen 81 artiklan 3 alakohdan poikkeusmahdollisuuksien puitteissa. Ulkopuolisten asiantuntijoiden käyttö tuo yrityksille lisäkustannuksia.

Yrityksissä saatetaan joutua tekemään paljonkin turhaa työtä kilpailusääntöjen käytännön merkityksen selvittämiseksi. Tämän vuoksi yritykset tarvitsevat mahdollisimman selkeitä ohjeita miten niiden tulee menetellä toimiakseen voimassa olevan lain mukaisesti.

Niin yritysten kuin kilpailuviranomaisten edun mukaista on, ettei yrityksen jokaisen yksittäisen ongelman johdosta tarvitse ottaa yhteyttä kilpailuviranomaisiin. Näin yritykset ja viranomaiset voivat keskittyä olennaiseen: yritykset kilpailuun ja viranomaiset vakavien, salassa pidettyjen kilpailunrajoitusten paljastamiseen. Tämä edellyttää mahdollisimman yksinkertaista ja selkeää kilpailuoikeudellista sääntelyä.

2. Tullilainsäädäntö

Tullilainsäädännön kehittämiseksi yksinkertaisempaan suuntaan on komission TAXUD yksikössä valmisteilla oleva tullikoodeksin kokonaisuudistus. Uudistuksen tarkoituksena on uudistaa ja yksinkertaistaa tullisääntöjä ja -prosesseja.

Tavoitteeseen pyritään lisäämällä sähköistä tullausta, yksinkertaistamalla ja vähentämällä nykyisiä tullausmenettelyjä ja muuta hallintoa, laajentamalla yksinkertaistettujen menettelyjen käsitettä ja käyttöä, määrittelemällä sisämaan ja ulkorajojen tullipisteiden roolit uudelleen, määrittelemällä viejien ja huolinta-alan yritysten oikeuksia ja vastuita uudelleen sekä luomalla uusia tullitoimintatapoja ja -menettelyjä.

Tullilainsäädännön yksinkertaistamisella on laajoja vaikutuksia yritysten kustannuksiin. Tämän vuoksi olisi välttämätöntä, että jo vireillä oleva tullilainsäädännön uudistus sisältyisi myös yksinkertaistamisohjelmaan.

KESKUSKAUPPAKAMARI

Kari Jalas
toimitusjohtaja

30.9.2004

Oikeusministeriölle

ASUNTOMARKKINOINTIASETUKSEN MUUTTAMINEN

Oikeusministeriö on pyytänyt Keskuskauppakamarin lausuntoa Suomen Kiinteistönvälittäjäliitto ry:n laki- ja lausuntovaliokunnan aloitteesta asuntomarkkinointiasetuksen muuttamisesta. Keskuskauppakamari lausuu asiasta seuraavan.

Pinta-alatietojen ilmoittaminen asuntomarkkinointiasetuksen edellyttämällä tavalla voi osoittautua vaikeaksi muiden kuin uudehkojen kohteiden osalta. Suomen rakentamismääräyskokoelman nykyiset määräykset koskevat vain 1.3.1994 lukien luvan saaneita rakentamistoimenpiteitä. Siten vanhempien kohteiden olemassa olevat pinta-alatiedot eivät useinkaan vastaa nykystandardien vaatimuksia.

Välitysliikkeen vastuun kannalta on hankalaa täyttää säädetty tiedonantovelvollisuus, kun asianmukaisia tietoja ei aina ole saatavilla. Käytännössä välittäjät joutuvat merkitsemään pinta-alatietojen kohdalle huomautuksen siitä, ettei pinta-alatietoa ole tarkistusmitattu.

Tilanteen ongelmallisuus korostuu korkeimman oikeuden tuoreessa ratkaisussa otetun välitysliikkeen vastuun suhteen varsin tiukan kannan vuoksi (KKO 2003:61). Kysymyksessä oli asunto-osakkeiden kauppa, jossa rakennus oli valmistunut vuonna 1935 ja voimassa oleva yhtiöjärjestys oli vuodelta 1990. Yhtiöjärjestyksen ja isännöitsijäntodistuksen mukainen huoneiston pinta-ala oli 58 m². Myös myyjä oli ilmoittanut kiinteistönvälittäjälle pinta-alaksi 58 m² ja sen kokoisena kohde myös myytiin.

Nykystandardien mukaisesti mitattu pinta-ala oli 49 m². Korkein oikeus katsoi, että kun kysymyksessä oli näinkin vanha talo eikä ollut tietoa siitä, mistä pinta-ala oli yhtiöjärjestykseen saatu, kiinteistönvälittäjän olisi pitänyt varmistua siitä, että yhtiöjärjestyksessä oleva pinta-ala perustui luotettavaan mittaukseen, taikka muulla tavalla varmistua siitä, että huoneiston pinta-ala oli se, miksi se oli ilmoitettu. Korkein oikeus velvoitti välitysliikkeen vahingonkorvaukseen. Tapauksen lopputulos oli erityisen ongelmallinen välitysliikkeen kannalta sen vuoksi, että myyjän ja välitysliikkeen välisessä suhteessa vastuun katsottiin kuuluvan yksin välitysliikkeelle, eikä korkein oikeus ottanut huomioon myyjän näin saamaa perusteetonta etua.

Nykytilanteen kohtuullistaminen ja kaikkien osapuolten kannalta sopivan ratkaisun löytäminen edellyttää asian tarkempaa selvittämistä. Suoraviivainen luopuminen asuinpinta-alatietojen ilmoittamisvelvollisuudesta voi aiheuttaa ongelmia sikäli, että sen jälkeen ostaja ei välttämättä saisi tietoja siitäkään, kuinka monta asuinhuoneeksi katsottavaa huonetta kohteessa on, mihin puolestaan vaikuttavat huoneen korkeus ja ikkunan koko. Ongelmana tässäkin on se, että asuinhuoneen kriteerit määräävä Suomen rakentamismääräyskokoelman G1 koskee vain niitä rakentamistoimenpiteitä, joihin on haettu lupaa 1.3.1994 lukien. Vaikka ostajan voidaan edellyttää tavanomaisessa katselmuksessa pystyvän arvioimaan, minkälaisen käyttöhyödyn hän saa kohteen eri tiloista, ei rakentamismääräykseen perehtymätön ostaja välttämättä kykene havaitsemaan ikkunakoon tai huonekorkeuden

merkitystä riittävästi, sillä havaintojen tekoon voi vaikuttaa katselmusajankohdan valoisuus. Kohteen jälleenmyyntiarvon kannalta asuinhuoneeksi luettavien huoneiden lukumäärällä on merkitystä, joten ostajan tietämättömyys voi aiheuttaa hänelle vahinkoa hänen myydessään kohteen, vaikka hän olisi itse saanut riittävän käyttöhyödyn tiloista.

Keskuskauppakamari katsoo, että oikeusministeriön tulisi selvittää asiaan vaikuttavia seikkoja ja ryhtyä tarvittaviin toimenpiteisiin ottaen huomioon kohtuullinen vastuunjako myyjän, välityслиikkeen ja ostajan välillä.

KESKUSKAUPPAKAMARI

Kari Jalas
toimitusjohtaja

15.10.2004

Liikenne- ja viestintäministeriölle

TYÖRYHMÄN ESITYS POSTIPALVELULAIN MUUTTAMISEKSI

Liikenne- ja viestintäministeriö on pyytänyt Keskuskauppakamarin lausuntoa postipalvelulain 5 §:n mukaisen yleispalvelun laatustandardin kehittämistä selvittäneen työryhmän ehdotuksesta. Lausuntonaan Keskuskauppakamari esittää seuraavan.

Keskuskauppakamari kannattaa työryhmän esitystä. Esitys mahdollistaisi nykyistä paremman palvelutason harvaan asutuilla alueilla. Sääntely ei saa asettaa sanomalehtien ja postin jakelun yhdistämiselle rajoituksia silloin, kun yhteisen jakelun toteuttaminen on taloudellisesti järkevää. Suomessa on ollut hyvin toimiva postijärjestelmä. Keskuskauppakamari pitää tärkeänä, että jakelujärjestelmän nykyinen korkea laatutaso säilyy kaupungeissa ja taajamissa.

KESKUSKAUPPAKAMARI

Kari Jalas
toimitusjohtaja

18.10.2004

Oikeusministeriölle

YRITYSSANEERAUSLAIN MUUTOSTARPEET

Oikeusministeriö on pyytänyt Keskuskauppakamarin lausuntoa yrityssaneerauslain muutostarpeista. Keskuskauppakamari lausuu asiasta seuraavan.

Yrityssaneerauslaki on osoittautunut tarpeelliseksi ja pääosin onnistuneeksi. Joitakin epäkohtia lain voimassaoloaikana on kuitenkin ilmennyt. Keskuskauppaka-

mari pitää aiheellisena, että lain kehittämistarpeet kartoitetaan ja tarvittaviin muutoksiin ryhdytään. Osittain ongelmat johtuvat lain soveltamiskäytännöstä, joten tilannetta voitaisiin parantaa laatimalla hyvää saneeraustapaa koskevia ohjeita.

Saneerauskyynnys

Saneerailain tarkoitus on turvata taloudellisiin vaikeuksiin joutuneiden elinkeipoisten yritysten toiminta. Lain käytännön soveltamisessa on kuitenkin jossakin määrin etäännytty elinkeipoisuuden vaatimuksesta. Yrityssaneeraukseen on pääsyt sellaisia kannattamattomia yrityksiä, joita ei saneeraustoimenpitein voida tervehdyttää. Kun noin 40 % yrityssaneerauksessa olevista yrityksistä lopettaa toimintansa jo ennen saneerausohjelman päättymistä, ei lain soveltaminen ole täysin onnistunut.

Vaikka on selvää, että kaikki tervehdyttämisohjelmat eivät voi onnistua, saneerauskyynnys on kuitenkin oltava sellainen, että yrityksellä on realistisia mahdollisuuksia selvitä vaikeuksistaan, eikä kysymyksessä ole vain konkurssin pitkitäminen. Nykykäytännön vuoksi saneerauksessa olevat yritykset kärsivät saneerauksen aiheuttamasta kielteisestä maineesta. Alhainen saneerauskyynnys myös aiheuttaa luottotappioita erityisesti niille velkojille, joilla on sopimuspakko, kuten työeläkeyhtiöille.

Saneerauksesta päätettäessä on yrityksen toimintaa varsin hyvin tuntevien rahoitajavelkojien lausunnoille annettu vähän merkitystä. Saneerauspäätöksen tueksi tarvittaisiin pätevä ulkopuolinen lausunnon antaja, joka on perehtynyt yrityksen toiminnan tervehdyttämiseen. Käytännössä nykyinen järjestelmä ei ole kaikissa tapauksissa osoittautunut toimivaksi, kun hakemukseen liitetyt tilintarkastajien lausunnot eivät ole aina antaneet riittävästi tukea yrityksen elinkeipoisuuden arvioimiseksi.

Saneerauspäätöstä tehtäessä on kiinnitettävä huomiota myös siihen, onko kysymyksessä keinottelunluontoinen menettely. Esimerkiksi sellainen menettely, jossa konsernin yksi yksikkö velkaantuu ja joutuu yrityssaneeraukseen, kun konsernin tulovirrat ohjataan muihin konserniyhtiöihin, ei saisi olla sallittua.

Saneerauskyynnys alhaisuus liittyy siihen, että tuomioistuimilla ei aina ole riittävää asiantuntemusta saneerausten käsittelyyn. Tämä puoltaa sitä, että yrityssaneeraukset keskitettäisiin jatkossa nykyistä harvempiin tuomioistuimiin.

Saneerausta haetaan liian myöhään

Yksi yrityssaneerauksen suurimpia ongelmia on se, että yritykset hakeutuvat saneeraukseen aivan liian myöhään. Suuressa osassa tapauksia saneerausta haetaan vasta sitten, kun joku velkojista on hakenut yritystä konkurssiin. Ongelma liittyy myös alhaiseen saneerauskyynnykseen, kun saneerauksen hakemisesta on joillekin yrityksille tullut keino pitkittää konkurssia.

Tilannetta voisi jossakin määrin parantaa lain muuttaminen niin, että velkojilla olisi nykyistä paremmat mahdollisuudet hakea saneerausta.

Keskuskauppakamari pitää tärkeänä, että oikeusministeriö, muut viranomaistahot ja elinkeinoelämä pyrkivät yhdessä löytämään keinoja, joilla voitaisiin kannustaa taloudellisiin vaikeuksiin joutuneita yrityksiä hakemaan apua ongelmiinsa ajoissa.

Kilpailuneutraliteetti

Alhaiseen saneerauskyynykseen liittyy ongelmia myös kilpailuneutraliteetin kannalta. Kun elinkelvottoman yrityksen velkoja leikataan ja annetaan mahdollisuus jatkaa kannattamatonta toimintaa, yrityksellä on mahdollisuus hinnoitella tuotteensa ja palvelunsa edullisemmin kuin kilpailevat liiketaloudellisilla periaatteilla toimivat yritykset voivat tehdä.

Saneerauksen esteet

Joissakin tapauksissa saneeraushakemuksiin on liittynyt keinotteluntyyppistä menettelyä. Yritys on esimerkiksi voinut hakea saneerausta aina uudestaan edellisen hakemuksen tultua hylätyksi. Lakiin on sen vuoksi välttämätöntä ottaa säännös, joka estää saneeraushakemuksen sen jälkeen, kun edellinen hakemus on hylätty. Kieltoon on otettava riittävän pitkä keinottelun estävä määräaika.

Koska saneerausten hakemiseen on joissakin tapauksissa liittynyt laskelmointia, saneerauksen esteperusteeksi olisi säädettävä aiempi yrityssaneeraus, jollei saneeraukseen pääsemiselle toistamiseen olisi erityistä perustetta.

Selvittäjä

Osittain saneerauksen ongelmat johtuvat selvittäjien kirjavasta tasosta. Tämänkin vuoksi hyvän saneeraustavan ohjeistusta voidaan pitää välttämättömänä.

Nykyisessä laissa ei ole mahdollisuutta määrätä yritykselle väliaikaista selvittäjää. Tämä on selkeä puute laissa.

Tiedonkulku selvittäjän ja yrittäjän välillä

Yrityksen toiminnan turvaamisen kannalta on oleellista, että selvittäjän ja yrittäjän välillä on toimiva kommunikaatio. Joissakin yksittäistapauksissa selvittäjä on sivuuttanut yrittäjän toiminnassaan. Saneerauksen tarkoituksena on kuitenkin turvata yrityksen toiminta saneerauksen aikana ja sen jälkeenkin. Sen onnistuminen edellyttää selvittäjän ja yrittäjän yhteistyötä. Jos oikeusministeriö katsoo, että yrityssaneerauslain säännökset ovat jo nykyisellään tältä osin riittävät, on aiheellista laatia hyvän saneeraustavan ohjeet, joissa määritellään tarkemmin tiedonkulkua. Esimerkiksi selvittäjällä pitäisi olla selkeä velvollisuus tiedottaa yrittäjälle saneerauksen eri vaiheista.

Tiedonkulku selvittäjän ja velkojien välillä

Hyvän saneeraustavan ohjeiden ja yksityiskohtaisten lain säännösten puuttuessa jotkut selvittäjät ovat toimineet niin, etteivät he ei ole toiminnassaan lainkaan yhteydessä velkoihin. Hyvä saneeraustapa edellyttää, että selvittäjä pitää yhteyttä velkoihin ja käyttää hyväkseen näiden tietoja yrityksestä.

Saneerauksessa olevan yrityksen maine

Saneerauksessa olevan yrityksen toiminnan turvaamisen kannalta olisi olennaista, ettei saneeraukseen liittyisi niin negatiivisia mielikuvia kuin nykyisin. Tähän vaikuttavat jopa asioiden nimikkeet. Yksi esimerkki on saneerauslain mukainen velkojatoimikunta, joka voi mielikuvissa liittyä konkurssiin. Neutraalimpana nimikkeenä voitaisiin pitää saneeraustoimikuntaa.

Saneerauksessa olevien yritysten yleistä mainetta parantaisi myös se, että saneerauslainsäädäntö olisi sellainen, ettei saneeraukseen kelpuutettaisi selvästi elinkelvottomia yrityksiä. Kun nykytilanne on se, että merkittävä osa saneerauksessa olevista yrityksistä lopettaa toimintansa nopeasti saneerauksen alkamisen jälkeen, saneerausyrityksiin suhtautuminen on negatiivisempaa kuin se olisi, jos saneerausyritykset yleisesti tervehtyisivät ja jatkaisivat toimintaansa.

Väliaikaiskiellot

Väliaikaiskielloja koskeva käytäntö ei ole osoittautunut kaikin osin toimivaksi. Käytäntö ei kaikilta osin vastaa sitä, mitä lakia säädettäessä on tarkoitettu. Tulokintavinoutumien poistamiseksi lakia on tarkistettava. Esimerkiksi siitä on saatava lakiin selkeä nimenomainen säännös, että väliaikaiskiellon eli rauhoitusajan aikana syntyneet velat ovat yrityksen vastuulla, eivätkä siis kuulu järjestettäviin velkoihin.

Saneerauskeinot

Yksi yrityssaneerauslain soveltamisen ongelma on ollut se, että monissa tapauksissa saneeraus on ymmärretty pelkästään velkojen leikkaamiseksi ilman, että yrityksen toimintaa olisi pyrittykään tehostamaan. Tämä luonnollisesti johtaa siihen, että yritys velkaantuu uudestaan. Kaikkiin yrityssaneerauksiin tulee oleellisena osana kuulua yrityksen toiminnan saneeraus liiketaloudellisesti järkeväksi. Jatkovalmistelussa on selvitettävä, onko tätä varten muutettava lakia vai olisiko hyvän saneeraustavan ohjeistus toimivampi ratkaisu.

Yrityssaneerauslain muutoksia valmisteltaessa on myös selvitettävä mahdollisuus käyttää sellaisia saneerauskeinoja, joita nykyinen laki ei tunne.

Hyvän saneeraustavan ohjeistus

Konkurssiain neuvottelukunnassa on laadittu lukuisia konkurssia koskevia ohjeita. Ne ovat osoittautuneet tarpeellisiksi ja edistävät käytännön yhtenäisyyttä ja hyvän tavan noudattamista. Vastaavasti yrityssaneerauksen osalta olisi tarpeellista saada ohjeistusta. Vaikka pääosa saneerauksista hoituisi moitteettomasti, joissakin yksittäistapauksissa on ilmennyt menettelyn ja palkkion suhteen sellaisia käytänteitä, joita ei voida pitää suotavina.

Yrityssaneerauslaissa on määritelty selvittäjän palkkion määräytymisperusteet varsin väljästi. Vaikka pääosassa tapauksia saneerauspalkkio on ollut kohtuullinen, joissakin tapauksissa saneerauspalkkion poikkeuksellinen suuruus on uhannut saneerattavan yrityksen mahdollisuuksia jatkaa toimintaansa. Palkkiota

koskevan ohjeistuksen avulla voitaneen estää kohtuuttomuudet yksittäistapauksissa.

Keskuskauppakamari esittää, että konkurssiasiaain neuvottelukunta tai joku muu sopivaksi katsottava elin saisi tehtäväkseen alkaa ensi tilassa valmistella hyvän yrityssaneeraustavan ohjeita.

Ohjeistuksella voitaisiin parantaa saneeraushakemusten tasoa. Ohjeistuksen tulisi kattaa myös tilintarkastajien lausunnot, jotta ne olisivat jatkossa nykyistä käytökelpoisempia.

Saneeraustuomioistuimien

Monissa tuomioistuimissa on yrityssaneerauksia harvakseltaan. Tämä merkitsee sitä, että sellaiset tuomarit, jotka eivät tunne saneerauskäytäntöä ja yritystoimintaa hyvin, käsittelevät suuren osan saneeraustapauksista. Se on omiaan lisäämään käytännön vaihtelua ja siten heikentämään osapuolten oikeusturvaa sekä hidastamaan menettelyä.

Joissakin tapauksissa saneeraushakemusten käsittely on kestänyt niin kauan, että velkojat ovat kärsineet asiassa huomattavia vahinkoja, kun hakemus on lopulta hylätty. Tämä koskee erityisesti niitä velkojia, joilla on sopimuspakko. Työeläkeyhtiöiden saatavat voivat kasvaa huomattavasti saneerausmenettelyn aikana. Lakiin on otettava saneerausmenettelyä koskevia tuomioistuimia sitovia riittävän lyhyitä määräaikoja, jotta vahingoilta vältyttäisiin. Vastaavasti myös hakijan ja selvittäjän toimenpiteiden määräaikoja on syytä kiristää.

Keskuskauppakamari pitää välttämättömänä, että yrityssaneeraukset keskitetään nykyistä huomattavasti harvempiin tuomioistuimiin. Kysymykseen tulisivat lähinnä hovioikeuspaikkakuntien käräjäoikeudet, minkä lisäksi Espoon ja Vantaan käräjäoikeuksien olisi aiheellista toimia jatkossakin saneeraustuomioistuimina.

Samaa yritystä koskeva konkurssi- ja saneerausasia on käsiteltävä samassa tuomioistuimessa. Nykytilanne, jossa konkurssihakemus voi olla eri tuomioistuimen käsiteltävänä kuin saneeraushakemus, on aiheuttanut ongelmia. Yrityssaneerauslakia on muutettava siten, että eri tuomioistuimessa vireillä oleva konkurssiasia siirretään saneeraustuomioistuimeen.

KESKUSKAUPPAKAMARI

Pauli K Mattila
varatoimitusjohtaja

18.10.2004

Oikeusministeriölle

ESITYS RIKOSLAIN 30 LUVUN 13 §:N MUUTTAMISESTA

Oikeusministeriö on kirjeellään 27.9.2004 pyytänyt Keskuskauppakamarin lausuntoa ehdotuksesta hallituksen esitykseksi rikoslain 30 luvun 13 §:n muuttamisesta. Lausuntonaan Keskuskauppakamari esittää seuraavan.

Ehdotuksella on tarkoitus panna täytäntöön Euroopan unionin puitepäätös lahjonnan torjumisesta yksityisellä sektorilla. Ehdotuksen mukaan oikeushenkilön rangaistusvastuu koskisi myös lahjuksen ottamista elinkeinotoiminnassa.

Keskuskauppakamarilla ole huomauttamista ehdotukseen. Keskuskauppakamari haluaa kuitenkin kiinnittää huomiota ehdotuksen perusteluissa esitettyyn näkökohtaan, jonka mukaan lahjuksen vastaanottaminen on pääsääntöisesti työnantajan toimivaa elinkeinonharjoittajaa vahingoittava. Perusteluissa tarkoitettua työnantajaa hyödyttävää tekoa on pidettävä käytännön elämässä erittäin poikkeuksellisia.

Silloinkin, kun lahjuksen vastaanottaminen saattaisi poikkeuksellisesti olla työnantajan edun mukaista, olisi seuraamuksia määrättäessä kiinnitettävä huomiota siihen, millä tavoin yritys on omalla toiminnallaan etukäteen pyrkinyt torjumaan lainvastaisen toiminnan mahdollisuutta. Monissa yrityksissä on otettu käyttöön erityisiä lahjonnan vastaisia ohjelmia. Mikäli yritys on omilla toimillaan tehokkaasti pyrkinyt lahjonnan ehkäisemiseen, tulisi tällainen toiminta ottaa huomioon mahdollisia seuraamuksia määrättäessä.

KESKUSKAUPPAKAMARI

Kari Jalas
toimitusjohtaja

19.10.2004

Oikeusministeriölle

VELKAHALLINTAOHJELMA

Oikeusministeriö on pyytänyt Keskuskauppakamarin lausuntoa velkahallintatyöryhmän laatimasta velkahallintaohjelmasta. Keskuskauppakamari lausuu asiasta seuraavan.

Viimeisen kymmenen vuoden aikana on toteutettu lukuisia lakiuudistuksia, joilla velallisten asemaa on parannettu. Näitä ovat muun muassa kulutusluottoja koskevien säännösten muuttaminen ja soveltamisalan laajentaminen, takauslaki, kansainvälisessä vertailussa erittäin velallisystävällinen velkajärjestelylaki, laki yrityksen saneerauksesta, ulosoton suojaosuuksien korottaminen ja vapaakuu-

kaudet sekä ulosottoperusteen määräaikaisuus. Myös neuvontapalveluihin on panostettu.

Keskuskauppakamari pitää nykysääntelyä kattavana ja katsoo, ettei enää ole aiheellista ryhtyä velkaongelmia koskeviin uusiin lakihankkeisiin. Luotonantajana toimivien yritysten velvoitteita, riskejä ja kustannuksia ei pidä lisätä nykyisestään. Keskuskauppakamari ei kannata mietinnössä esitettyjä lukuisia ehdotuksia, joilla lisättäisiin luotonantajien kuluja tai muuten heikennettäisiin heidän asemaansa. Myöskään velkahallintaprojekteja ei pidä suunnitella rahoitettavaksi yritysten varoilla. Sen sijaan paikallistoimijoiden verkottumisen edistämisessä on luotonantajat otettava huomioon.

Yritysvaikutusten selvittäminen

Lainvalmistelussa ja muissa vastaavissa hankkeissa on tavanomaisena ongelmana se, että hankkeen yritysvaikutuksiin kiinnitetään varsin vähän huomiota. Myös velkahallintatyöryhmän kokoonpano on tässä suhteessa ollut puutteellinen, sillä velkojien edustusta ei ole työryhmässä ollut. Siten työryhmä ei ole voinut riittävästi pohtia hankkeen vaikutuksia yritysten kannalta. Lisäksi työryhmältä on jäänyt käyttämättä velkojatahahon kokemus velkaongelmien hoitamisesta.

Toiminnan koordinointi

Mietinnössä lähdetään siitä, että velkahallintaprojektien rahoitusta hankittaisiin luotonantajilta ja yrityksiltä. Viimeisen kymmenen vuoden aikana toteutetut lakiuudistukset ovat lisänneet merkittävästi ammattimaisten luotonantajien velvollisuuksia muun muassa tiedonannon osalta, ja toisaalta luotonantajien riskit ovat kasvaneet velkajärjestelyn ja ulosottoperusteen määräaikaisuuden myötä. Velkahallintaprojekteja ei pidä suunnitella rahoitettavaksi yritysten antamalla varoilla, sillä yritykset ovat jo nyt lakiuudistusten myötä taloudellisesti merkittävästi tuke-
massa velkaongelmien lievittämistä.

Keskuskauppakamari pitää hyvänä ehdotuksena paikallistoimijoiden verkottumisen edistämistä. Kuitenkaan ehdotuksessa ei verkottumisen osapuoleksi ole otettu luotonantajia, mikä on selvä puute.

Taloustietämyksen antaminen

Keskuskauppakamari pitää tärkeänä sitä, että velkaongelmien lievittämisessä siirrytään jälkikäteisestä ylivelkaantuneiden auttamisesta yhä enemmän ylivelkaantumisen ennaltaehkäisemiseen. Ongelmana kuitenkin on se, että usein ne henkilöt, jotka eniten tarvitsevat tietoa, ovat kaikkein vaikeimmin tavoitettavissa. Tilannetta parantaisi, jos sosiaalitoimi tekisi yhteistyötä talous- ja velkaneuvonnan kanssa.

Peruskoulun ja lukion opetussuunnitelmissa on oltava riittävä painoarvo talouskasvatukselle. Se ei kuitenkaan riitä, vaan viranomaisien on ryhdyttävä käytännön yhteistyöhön oppimateriaalien laatijoiden kanssa. Oppimateriaalien kirjoittajat ja julkaisijat toimivat käytännössä täysin itsenäisesti ja heidän ratkaistavissaan on, miten ja kuinka paljon talousasioita käsitellään oppimateriaaleissa.

Sosiaalinen luototus

Sosiaalinen luototus on osoittautunut tarpeelliseksi ja pääosin hyvin toimivaksi järjestelmäksi. Keskuskauppakamari kannattaa sosiaalisen luototuksen käyttämistä osana sosiaalitukea. Toiminnan tehokkuus edellyttää kuitenkin kuntien yhteistyötä.

Kuluttajansuoja ja luottojen markkinointi

Kuluttajansuojan kehittäminen EU:ssa edellyttää EU:n kuluttajansuojasäännösten täysharmonisointia.

Työryhmä esittää kulutusluottojen sopimusehtojen ymmärrettävyyden parantamista. Kuluttajansuojalaki sääntelee jo nykyisellään yksityiskohtaisesti kulutusluottojen ehtojen ilmoittamisen. Luottolaitosten osalta luottosopimisten yleiset ehdot tarkastetaan rahoitustarkastuksessa ennen ehtojen käyttöönottoa, ja käytännössä tarkastusvaihe on perinpohjainen. Rahoitustarkastus on myös antanut luottolaitoksille yksityiskohtaiset ohjeet luottojen ehdoista. Suurempien muutosten osalta luottolaitokset neuvottelevat ehtojen sisällöstä yksityiskohtaisesti myös kuluttajaviraston kanssa. Siten ehtojen sisältö on luottolaitosten osalta jo nykyisellään yksityiskohtaisesti säännelty ja valvottu.

Kuluttajan saama tietomäärä on varsin suuri, joten tiedontulva voi joidenkin kuluttajien osalta vähentää ehtojen ymmärrettävyyttä. Kuitenkin ehtojen yksinkertaistaminen niin, että ne eivät enää olisi juridisesti täsmällisiä, ei ole mahdollista.

Keskuskauppakamari suhtautuu epäillen mietinnössä ehdotettujen standardien ja tiivistelmien laatimiseen keskeisimmistä luottoehdoista. Ainakaan luottolaitosten osalta ei ole ajateltavissa, että velalliselle annettavaa tietomäärää vielä kasvatettaisiin nykyisestä.

Luottosuhteen osapuolten velvollisuudet

Työryhmä esittää lakiin kirjattavaksi yleissäännöstä luottosuhteen osapuolien velvollisuudesta vastuulliseen toimintaan. Keskuskauppakamari ei kannata ehdotusta. Kuluttajansuojalaissa on jo nykyisellään säännelty elinkeinonharjoittajan vastuuta, eikä uusi säännös toisi käytännössä mitään lisäarvoa.

Mietinnön mukaan luotonantajilla olisi oltava valmiudet antaa asiakasneuvontaa maksuvaikeuksien syntymisen ja syvenemisen ehkäisemiseksi. Jos maininnalla tarkoitetaan sitä, että yritysten pitäisi järjestää erityistä kattavaa talousneuvontaa asiakkailleen, ei ehdotus ole toteuttamiskelpoinen.

Sosiaalisesta suoritusesteestä on kuluttajansuojalaissa selkeä ja toimiva säännös. Keskuskauppakamari vastustaa säännöksen muuttamista tai laajentamista nykyisestä. On huomattava, että sosiaalisen suoritussteen säätämisen jälkeen on säädetty laki yksityishenkilön velkajärjestelystä ja myös ulosottoa on kevennetty muun muassa suojaosuuksia korottamalla, vapaakuukausilla ja ulosottoperusteen määräaikaaisuudella.

Tuomioistuin- ja maksukyvyttömyysmenettelyt

Mietinnön mukaan ulosottolain kokonaisuudistuksen kolmannen vaiheen valmistelussa otetaan huomioon yritystoiminnan suojaaminen. Vaikka periaate on hyvä, elinkelpoisen yritystoiminnan suojaaminen tulee säännellä ensisijaisesti yritys-saneerauslaissa. Ulosottomenettelyn selväpiirteisyys on jatkossakin turvattava.

Velallisen tilanne maksukyvyttömyyden jälkeen

Mietinnössä pidetään nykyisiä luottotietojen säilytysaikoja epäkohtana. Keskuskauppakamari vastustaa luottotietojen säilytysaikojen lyhentämistä. Ylivelkaantumisongelman ehkäiseminen edellyttää, että luotonantajilla on saatavissa riittävät tiedot luotonhakijan tilanteesta. On selvää, että luottotietojen käytön tai saatavuuden rajoittaminen lisää luottotappioita ja ylivelkaantumista. Tällä muutoksella tehtäisiin käytännössä hyödyttömiksi muut ylivelkaantumisen estämiseksi tehtävät toimenpiteet.

Keskuskauppakamari vastustaa saatavan lopullisen vanhentumisen säätämistä. Jo nykyinen ulosottooperusteen määräaikaisuus puuttuu voimakkaasti velkojan oikeuksiin. Tietävästi missään muussa EU-maassa ei ole lakia saatavan lopullisesta vanhentumisesta. Kun vielä ottaa huomioon sen, että Suomessa on kansainvälisesti vertailtuna velallisten kannalta erittäin lievä velkajärjestelylaki, saatavien lopullinen vanhentuminen heikentäisi kohtuuttomasti suomalaisten luotonantajien asemaa suhteessa kilpailijamaiden luotonantajiin.

Erityisryhmien velkaongelmia

Työryhmä ehdottaa käynnistettäväksi selvityksen siitä, voitaisiinko luopua nykyisestä tapauskohtaisesta elatusapuja koskevasta harkinnasta ja siirtyä kaavamaisempaan elatusapujen määräytymisperusteisiin. Elatusapujen määräytymisperusteiden selkiyttäminen on kannatettavaa, mutta on tärkeää, ettei elatusapuja tarkastella liian yksipuolisesti velkaantumista silmälläpitäen. Elatusavun saajien talous on usein täysin riippuvainen elatusapujen saamisesta, joten sellainen uudistus, joka pienentäisi elatusapuja, johtaisi vääjäämättä taloudellisiin ja sosiaalisiin ongelmiin elatusavun saajien taholla.

KESKUSKAUPPAKAMARI

Kari Jalas
toimitusjohtaja

24.11.2004

AMMATILLISEN AIKUISKOULUTUKSEN OHJAUKSEN, RAHOITUKSEN JA JÄRJESTÄJÄVERKON KEHITTÄMINEN

Opetusministeriö on 10.3.2004 asettanut valmisteluryhmän, jonka tehtävänä on muun muassa laatia ehdotukset hallituksen esitykseksi ja esityksen perusteluiksi ammatillisten aikuiskoulutuskeskusten ja valtakunnallisten erikoisoppilaitosten aseman ja tehtävien määrittelemiseksi nykyisessä koulutuslainsäädännössä.

Suomessa toimii 21 kauppakamaria, joiden jäseninä on yli 16 000 yritystä. Kauppakamarien tehtävänä on alueensa yritysten toimintaedellytysten edistäminen. Aikuiskoulutuksen järjestämisellä on kauppakamarien jäsenyritysten kannalta keskeinen merkitys ja kauppakamarit toimivat kiinteässä yhteydessä oman alueensa koulutuksen järjestäjien kanssa. Keskuskauppakamari haluaa kauppakamarien keskusjärjestönä saattaa valmisteluryhmän tietoon seuraavat seikat.

Keskuskauppakamari pitää tärkeänä, että ammatillista aikuiskoulutusta kehitetään ja sen toimintaedellytyksiä parannetaan. Tässä työssä tulee kuitenkin ottaa huomioon se, että yrityksille ja niiden työntekijöille turvataan mahdollisimman laaja koulutustarjonta. Tämän tulee perustua yrityslähtöiseen toimintamalliin. Koulutuksen järjestämisen tulee perustua yritysten ja koulutuksen järjestäjien keskinäiseen yhteistyöhön. Tämä edellyttää, että koulutuksen järjestämisessä varmistetaan joustava päätöksenteko, jotta kyetään tehokkaasti aluetasolla, lähellä yrityksiä vastaamaan käytännön työelämän tarpeisiin.

Monilla alueilla valmisteluryhmän kaavailut johtaisivat koulutuksen järjestäjäverkon huomattavaan supistumiseen. Tällöin vaarana on se, ettei supistuneella järjestäjäverkolla ole riittäviä resursseja, jotta kaikkien tutkintojen järjestäminen kyetään turvaamaan. Alueellisesti riittävän laaja ammatillisen aikuiskoulutuksen järjestäjien verkko takaa koulutuksen laadun ja läpinäkyvyyden. Koulutuksen laadun kehittäminen ja säännönmukainen laadun arviointi tulee jo lähtökohtaisesti olla koulutuksen järjestäjän tehtävänä. Työvoimapolitiittisen koulutuksen hankinnan on perustuttava avoimeen kilpailuttamiseen jotta varmistetaan tarjottavan koulutuksen laatu ja vaikuttavuus.

Keskuskauppakamari pitää tärkeänä, että uudistus ei aseta joitakin koulutuksen järjestäjiä muita suositumpaan asemaan rahoituksen, opiskelijapaikkojen tai koulutusmarkkinoiden osalta. Työelämän kehittämisen kannalta laaja, korkealaatuinen ja monipuolinen koulutuksen järjestäjien verkko palvelee parhaiten yritysten henkilöstön nopeasti muuttuvia koulutustarpeita. Työelämään jo nykyisin kiinteästi sidoksissa olevat aikuiskoulutuksen järjestäjät kykenevät parhaiten huolehtimaan yritysten tarpeista.

Erityisesti pk-yritysten henkilöstön osaamisen kehittämistarpeet on otettava huomioon. Pk-yritysten tarpeisiin on kohdennettava tutkintotavoitteista koulutusta kevyempiä täydennyskoulutuksen muotoja.

Oppisopimuskoulutusta on syytä kehittää sekä aikuisten että nuorten kouluttamismuotona, jonka koulutuksen hankinnasta vastaa riippumaton ja puolueeton järjestäjätaho yhdessä työnantajayrityksen kanssa. Oppisopimustoimistot tarjoavat alueellisesti varsinkin pk-yrityksille tehokkaan ja riippumattoman yhteistyökumppanin, jotka ovat tukeneet ja neuvoneet yrityksiä koulutuksen kehittämisessä.

Noste-ohjelmaan varattuja resursseja tulee käyttää ensisijaisesti ohjelman toteuttamiseen. Ohjelmaan pääsyä on syytä helpottaa ja järjestettävien koulutusten sisällöt tulee muuttaa nykyistä joustavammiksi ja työelämälähtöisemmiksi.

Koulutukseen tulisi olla pääsy kaikille niille aikuisväestöön kuuluville, joiden ammatillinen osaaminen on vanhenemassa tai on jo vanhentunut.

KESKUSKAUPPAKAMARI

Pentti Mäkinen
johtaja

29.11.2004

Oikeusministeriölle

EHDOTUS EUROOPAN PARLAMENTIN JA NEUVOSTON DIREKTIIVIKSI ERÄISTÄ SOVITTELUN NÄKÖKOHDISTA SIVIILI- JA KAUPPAOIKEUDEN ALALLA

Oikeusministeriö on 15.11.2004 päivätyllä kirjeellään (OM 11/482/2004) pyytänyt Keskuskauppakamarin lausuntoa sovittelua koskevasta direktiiviehdotuksesta. Keskuskauppakamari lausuu asiasta seuraavan.

Keskuskauppakamari pitää hyvänä sitä, että direktiivi jättää jäsenvaltioiden itsensä ratkaistavaksi, millaisin keinoja ja toimenpiteitä siviili- ja kauppaoikeuden alan riitojen sovittelussa tullaan käyttämään. Itsesääntely on käytännön kokemusten perusteella toiminut hyvin tälläkin sektorilla.

Direktiiviehdotuksen 6 artiklan säännöstä sovittelijan todistuskiellosta voidaan pitää hyväksyttävänä. Vertailun vuoksi voidaan todeta, että UNCITRALin kansainvälistä kaupallista sovittelua koskevassa mallilaissa on samankaltainen säännös mallilain 10 artiklassa.

KESKUSKAUPPAKAMARI

Kari Jalas
toimitusjohtaja

**KESKUSKAUPPAKAMARIN
ASiantuntijoiden
kuuleminen
eduskunnassa**

13.2.2004

Eduskunnan talousvaliokunnalle

EUROOPAN UNIONIN SISÄMARKKINASTRATEGIA 2003-2006 JA KOMISSION LAINSÄÄDÄNTÖ JA TYÖOHJELMA 2004

Sisämarkkinastrategialla on yhdessä muiden kilpailukykyä edistävien toimenpiteiden kanssa keskeinen asema EU:n lähivuosien politiikassa. Sisämarkkinastrategiaan sisältyvien toimenpiteiden ensisijaisena tavoitteena tulee olla EU:n kilpailukyvyn vahvistaminen.

Sisämarkkinat ovat unionin keskeisimpiä taloudellisia saavutuksia. Sisämarkkinoiden merkitystä ei kuitenkaan ole EU-tasolla riittävästi tuotu esille viime aikoina. Suomalaisen yritysten näkökulmasta sisämarkkinoiden tehokas toiminta ja jatkuva kehittäminen ovat avainasemassa. Sisämarkkinoiden kehittäminen on jäsenmaiden ja erityisesti niiden kansalaisten ja yritysten edun mukaista.

Sisämarkkinoiden tehokas toiminta ei kuitenkaan ole itsestäänselvyys. Tarvitaan aktiivisia toimia, jotta voidaan torjua jäsenmaiden piirissä ilmeneviä pyrkimyksiä kansallisten markkinoiden suojaamiseen. Sisämarkkina-asioilla tulee olla vahva painoarvo sekä EU:n instituutioissa että jäsenmaissa.

Strategiassa esitetyt toimenpiteet sisämarkkinoiden kehittämiseksi ovat kannatettavia. Joiltakin osin on edelleenkin tarvetta toimenpiteiden terävöittämiseen. Yritysten oikeussuojan näkökulmasta tarvitaan nykyistä tehokkaampia ja nopeampia keinoja puuttua yhteisösäännösten toimeenpanoon ja varsinkin säännösten käytännön soveltamisen valvontaan. Jäsenmaat eivät riittävästi huolehdi siitä, että ilmenevät kaupan esteet poistetaan viivyttämättä.

Säännösten rikkomisen kohteeksi joutuvien yritysten oikeussuojaa tuleekin vahvistaa. Yritysten kannalta tilanne on kestävä, jos ne joutuvat odottamaan ratkaisua pitkään. Vaihtoehtoisten ratkaisukeinojen käyttö on sinänsä perusteltua käsittelyn nopeuttamiseksi. Yritysten oikeussuojaa heikentää kuitenkin se, että vakaviin yhteisösäännösten rikkomisiin ei liity oikeudenloukkausta kompensoivia seuraamuksia, kuten vahingonkorvausta. Tämän vuoksi olisi selvitettävä jäsenvaltioihin kohdistuvan poliittisen paineen ohella tarvetta vakavissa rikkomistapauksissa ottaa käyttöön nykyistä tehokkaampia oikeudellisia toimenpiteitä.

On tärkeää, että yhteisölainsäädännön voimaansaattamiselle asetetaan mahdollisimman lyhyt määräaika. Tällainen vaatimus on perusteltu, koska jo lainsäädännön valmistelun aikana jäsenmailla on hyvät edellytykset valmistautua uuden lainsäädännön voimaansaattamiseen. Kehotusten ja suositusten sijasta tulisi jäsenmaat velvoittaa toimimaan yhteisesti sovittujen päätösten toteuttamiseksi myös käytännössä.

Sisämarkkinoiden tehokas toiminta on edellytys unionin laajentumisesta koituvien taloudellisten hyötyjen täysimittaiseen hyödyntämiseen. Uusien jäsenmaiden on heti jäsenyyden alusta lähtien toimittava sisämarkkinoilla yhteisten pelisääntöjen mukaisesti.

Vastavuoroisen tunnustamisen tehostamiseen tulee liittää yritysten oikeussuojan vahvistaminen silloin, kun vastavuoroinen tunnustaminen on yritykseltä evätty. Yhtenäisten eurooppalaisten standardien edistämistä on tuettava samoin kuin yhtenäisiä ympäristömerkintöjä.

Kuluttajansuojan yhtenäistämistä EU-tasolla tulisi tuoda esille yhtenä sisämarkkinoiden kulmakivenä. Kuluttajille on annettava tehokasta suojaa riippumatta siitä, mistä hyödyke on hankittu. Oikeussuojan tehostamiseen tähtäävät toimenpiteet tulee kuitenkin suhteuttaa tavoitteisiin. Tämän vuoksi on torjuttava esimerkiksi komission ehdotuksessa asetukseksi kuluttajansuojaa koskeväksi yhteistyöksi (2003/0162/COD) esitetty uusien viranomaisten perustaminen ja viranomaisille esitetyt rajoittamattomat toimivaltuudet. Sisämarkkinoiden toimintaa edistetään parhaiten asettamalla eri tahoille selkeät, tarkoin rajatut ja ennustettavat pelisäännöt.

On myönteistä, että komissio on pyrkinyt toimimaan nopeasti strategian toteuttamiseksi. Osa strategiassa esitetyistä toimenpiteistä ovat edenneet esityksen tasolle.

Sisämarkkinastrategiassa tehdyn ehdotuksen mukaisesti komissio hyväksyi 13.1.2004 direktiiviehdotuksensa palveluista sisämarkkinoilla. Direktiivillä on tarkoitus luoda säädöskehys, joka helpottaa palvelutoiminnan aloittamista ja edistää rajat ylittävää palvelutarjontaa.

Palveluiden kaupan tehostamiseksi sisämarkkinoilla tarvitaan tehokkaita toimenpiteitä. Palveluiden vapaa liikkuvuus ei ole edennyt sisämarkkinoille vuonna 1992 asetettujen tavoitteiden mukaisesti. Heinäkuussa 2002 komissio antoi kertomuksen palvelujen sisämarkkinatilanteesta. Tuolloin todettiin, että palvelualoilla on jäsenvaltioiden välillä huomattavia sääntelyeroja. Erilaiset lainsäädännöstä ja hallinnosta johtuvat esteet vaikeuttavat rajat ylittävää palvelukauppaa.

Tuoreen selvityksen mukaan lähes 90 prosenttia EU:n kaikista pk-yrityksistä toimii palvelualoilla, joten kaupan esteiden poistaminen lisää kilpailua sekä kuluttajapalvelujen ja yrityspalvelujen ostajien valinnanmahdollisuuksia. Komission mukaan uusia sisämarkkinatoimia tarvitaan useille palvelualoille kuten esimerkiksi matkailu, jakelu, rakentaminen, tekninen suunnittelu ja konsultointi, sertifiointi- ja testauspalvelut tai työvoiman välitys.

Komissio laatii myös tiedonannon, joka koskee yrityspalvelujen kilpailukykyä ja vaikutusta Euroopan yritysten suorituskykyyn. Tarkoituksena on esittää toimenpiteitä, jotka koskevat standardien kehittämistä ja palvelualojen tilastollisen kattavuuden parantamista.

Euroopan unioni on maailman suurin palvelujen viejä ja tuoja, sen osuus maailman palvelukaupasta on 26 %. Palvelujen osuus sisämarkkinakaupasta on vain 20 %, määrä on nyt vähemmän kuin kymmenen vuotta sitten sisämarkkinoiden syntyessä.

Sisämarkkinoiden kannalta hyvin keskeisten rahoituspalveluiden sisämarkkinoita koskeva toimintasuunnitelma tulee saada valmiiksi mahdollisimman nopeasti.

Samoin tulee toteuttaa kaasu- ja sähkömarkkinoiden täydellinen avaaminen kilpailulle.

Julkisten hankintojen Euroopan laajuisia markkinoita tulee kehittää ja yhtenäistää. Näin voidaan edistää yritysten nykyistä aktiivisemmin tekisivät tarjouksia yli rajojen toisten jäsenmaiden julkisyhteisöille. Yli jäsenmaiden rajojen tapahtuvaa hankintatoimintaa tulee tehostaa. Jokaisessa jäsenmaassa tulee nimetä viranomaislainen, joka valvoo julkisia hankintoja.

Komission sisämarkkinastrategiassa todetaan, että eurooppalaiset julkisten hankintojen markkinat eivät ole vielä riittävän avoimet ja kilpailukykyiset. Rajat ylittävät hankinnat kasvoivat vuoden 1987 kuudesta prosentista vuoden 1998 10 prosenttiin mutta sen jälkeen kasvu pysähtyi. Monet hankintaviranomaiset ovat edelleen tietämättömiä sääntöjen koko ulottuvuudesta.

Sisämarkkinastrategiassa mainitun hankintoja koskevasta säädöspaketista osa on jo toteutettu. Euroopan parlamentti on hyväksynyt 29.1.2004 ja neuvosto 2.2.2004 uusien hankintadirektiivien sovittelun tuloksen. Vastuu on siirtynyt jäsenmaille. Niillä on 21 kuukautta aikaa saattaa voimaan kaksi uutta direktiiviä ja samalla jäsenmaat voivat yksinkertaistaa omia menettelyjään. Suomessa on asetettu työryhmä valmistelemaan hankintalainsäädännön kokonaisuudistusta, määraika päättyy 31.10.2004.

Sisämarkkinoiden tehokkaan toiminnan kannalta on välttämätöntä, että jäsenmaat sitoutuvat kilpailua vääristävien yrityskohtaisten valtiontukien johdonmukaiseen alentamiseen. Huomiota on ensisijaisesti kiinnitettävä horisontaalisiin, erityisesti kilpailukykyä tukeviin toimenpiteisiin, kuten tutkimus- ja kehityshankkeiden tukemiseen.

Lainsäädännön valmistelussa tulee kiinnittää huomiota uuden sääntelyn taloudellisiin vaikutuksiin ja erityisesti siihen, missä määrin uusi sääntely luomalla uusia rasitteita yrityksille heikentää eurooppalaisten yritysten kilpailukykyä.

Sisämarkkinastrategian luvussa kuusi (liiketoiminnan edellytysten parantaminen) esitetään useita tilinpäätösten ja tilintarkastuksen sääntelyyn liittyviä aloitteita. Kun kysymys on strategiasta, on tuotava esille myös ne rajoitukset, jotka liittyvät tilinpäätös- ja tilintarkastussäännösten kehittämiseen. Ei ole syytä luoda perusteettomia odotuksia siitä, kuinka laajasti ongelmia voidaan ratkaista kehittämällä tilinpäätös- ja tilintarkastuslainsäädäntöä. Tilinpäätökset ja tilintarkastus tuottavat varmennettua taloudellista tietoa annettujen sääntöjen mukaisesti. Sijoittajien on voitava luottaa annettuun informaatioon, mutta samalla annettua informaatiota on osattava lukea.

Tilinpäätösten ymmärtämisen näkökulmasta vuonna 2005 käyttöön tulevat IAS/IFRS standardit ovat suuri ja vaativa muutos. Muutos lisää kansainvälistä yhdenmukaisuutta, mutta vaatii myös lisääntyvää ammattitaitoa. On ilmeistä, että useimmat tilinpäätösten käyttäjät eivät osaa lukea sekä IAS/IFRS tilinpäätöksiä että kansalliseen lakiin perustuvia tilinpäätöksiä. Uusien standardien käyttöön liittyy useita kysymyksiä, jotka on ratkaistava kansallisesti vero- ja osakeyhtiölainsäädännössä. Etenkin pk-yrityksille saattaa puutteellisesta valmistautumisesta aiheutua ongelmia. Komission esittämä aikataulu vuodesta 2005 voimaantule-

vista velvoittavista tilintarkastussäännöksistä on kunnianhimoinen tavoite. Se edellyttää kuitenkin monien toistaiseksi auki olevien kysymysten ratkaisua nopealla aikataululla.

Komission pitkän aikavälin tavoitteena on yhteinen konsolidoitu veropohja. Tämän osalta on syytä korostaa huolellisen valmistelun merkitystä. Mikäli yhteinen konsolidoitu veropohja onnistutaan luomaan, on sen käyttöönoton oltava yrityksille vapaaehtoista.

Ajoneuvoverotuksen osalta ja yleisemminkin liikenteen verotuksen mm. polttoaineverotuksen osalta on syytä huolehtia siitä, että verotus ei kiristy. Monissa jäsenmaissa käytettävät mallit soveltuvat huonosti Suomeen. Pitkät välimatkat ja syrjäinen sijainti keskeisiltä markkina-alueilta aiheuttaisi Suomelle lisärasituksia.

Sisämarkkinoiden toiminnan kannalta on tärkeää tarkistaa komission esittämällä tavalla emo- ja tytäryhtiödirektiiviä. Tavoitteena on kaksinkertaisen verotuksen poistaminen. Samaan konserniin kuuluvien yritysten keskinäisen osingon maksaminen mahdollistetaan ilman lähdeveroja. Samoin tarpeen on tarkistaa yritys- fuusiodirektiiviä.

4.3.2004

Eduskunnan talousvaliokunnalle

HALLITUKSEN ESITYS LAIKSI KILPAILUNRAJOITUKSISTA ANNETUN LAIN JA ERÄIDEN SIIHEN LIITTYVEIN LAKIEN MUUTTAMISESTA

Esitys perustuu suurelta osin EY:n kilpailusääntöjen täytäntöönpanon uudistukseen. Yhdenmukaistamalla Suomen kansallinen kilpailulainsäädäntö EY:n kilpailusääntöjen kanssa, luodaan suomalaisille yrityksille nykyistä yhdenmukaisempi toimintaympäristö muiden EU-maiden yrityksiin nähden. Euroopan kilpailukyvyyn vahvistamisessa tehokkaasti toimivat sisämarkkinat ovat avainasemassa. Uudistuksen myötä Suomen kansallisen kilpailulainsäädännön ja EY:n kilpailusääntöjen erot poistuvat. Tämä on osa johdonmukaista ja syvenevää taloudellista integraatiota. Suomalaisille yrityksille luodaan yhtenäinen kilpailuoikeudellinen toimintaympäristö.

Suomen kilpailusääntöjen eurooppalaistuminen lisää samalla huomattavasti suomalaisten yritysten vastuuta. Jokaisen yrityksen on itse arvioitava toimiiko sekä kilpailunrajoituslain että EY:n kilpailusääntöjen mukaisesti. Haaste on suuri, koska EY:n kilpailuoikeudesta ja siihen liittyvästä oikeuskäytännöstä on muodostunut laaja ja vaikeaselkoinen kokonaisuus.

Yritysten suurin huoli lakiesityksen valmisteluvaiheissa on kohdistunut yritystoiminnan ennustettavuuteen ja yritysten oikeusturvaan. Poikkeuslupien ja puuttumattomuustodistusten avulla yritykset ovat pyrkineet etukäteen varmistamaan toiminnan lainmukaisuuden.

Lakiesityksessä esitetään luovuttaviksi sekä poikkeusluvista ja puuttumattomuustodistuksista. Tätä on perusteltu sillä, että EY:n kilpailusääntöjen ohella lä-

hes kaikki jäsenmaat ovat niistä luopumassa. EY:n säännöt eivät kuitenkaan olisi rajoittaneet kansallista käyttöä. Esityksen perusteluissa (s. 21) on todettu, ettei Kilpailuviraston poikkeuslupakäytännöstä ole syntynyt yleistä oikeusvarmuutta lisäävää ennakoitavaa oikeuskäytäntöä. Yksittäisen yrityksen kannalta päätöksillä on kuitenkin ollut suuri merkitys.

Lakiuudistusta valmisteltaessa on elinkeinoelämän kannalta pidetty tärkeänä säilyttää poikkeuslupien myöntäminen kansallisella tasolla, vaikka uudistuksen myötä luovutaan yhteisötasolla komission myöntämistä poikkeusluvista ja puuttumattomuustodistuksista. Mahdollisuuden puuttuessa voivat yrityksissä tapahtuvat erheelliset kilpailulainsäädännön vaikutusten arvioinnit aiheuttaa vakavia seurauksia yrityksille mahdollisen seuraamusmaksun muodossa. Esimerkiksi relevanttien markkinoiden määrittelyssä on usein epäselvää, mikä on se markkina, jonka mukaan yrityksen markkinaosuus lasketaan. On kohtuutonta jättää vastuu lainsäädännön tulkinnanvaraisuudesta yksinomaan yritykselle. Virheellisen itsearvioinnin seurauksena voi seuraamus maksun ohella olla sopimuksen tai sopimusehdon pätemättömyys ja vahingonkorvaus.

EY-kilpailusääntöjen ymmärtäminen vaatii erityisasiantuntemusta, jota varsinkin pienillä yrityksillä itsellään ei useinkaan ole. Vastuun siirtäminen yksinomaan yritykselle voi muodostua kohtuuttomaksi esimerkiksi silloin, kun se joutuu arvioimaan toimiiko se EY perustamissopimuksen 81 artiklan 3 alakohdan poikkeusmahdollisuuksien puitteissa. Epävarmuus monimutkaisen säännösten sisällöstä ei lisää kilpailua. Ulkopuolisten asiantuntijoiden käyttö tuo yrityksille lisäkustannuksia.

Yritysten kannalta on tärkeää turvata oikeusvarmuus ja ennakoitavuus mahdollisimman hyvin siinäkin tapauksessa, että kansallisesta poikkeuslupamahdollisuudesta vastoin edellä olevia näkökohtia päätetään luopua.

Siinä tapauksessa tulisi kilpailunrajoituslain nojalla antaa mahdollisimman selkeät ohjeet lain soveltamisesta. Ohjeilla on suuri merkitys yrityksille, koska EY:n kilpailuoikeudesta ja siihen liittyvästä oikeuskäytännöstä on muodostunut laaja ja vaikeaselkoinen kokonaisuus. Lakiesityksen 29 §:n maininta siitä, että Kilpailuvirasto voi tarvittaessa antaa soveltamiskäytäntöään selventäviä suuntaviivoja, ei ole riittävä. Oikeusturvan kannalta olisi parempi, jos suuntaviivat olisivat oikeudellisesti valvontaviranomaista velvoittavia.

Lakiehdotus lisäisi merkittävästi Kilpailuviraston toimivaltaa. Tämä edellyttää, että kilpailuviraston toimintaa kehitetään siten, että ensiasteena tehdyt asiaratkaisut muodostavat riittävän pohjan valitusten käsittelylle. Kun tutkiva viranomainen tekee myös sitovan asiaratkaisun, tulee ratkaisun olla riittävän selkeästi perusteltu niin tosiasioiden kuin oikeudellisten seikkojenkin osalta.

Yritysten oikeusturvan kannalta olennainen seikka on kilpailuviraston neuvontavelvollisuus ja velvollisuus antaa ratkaisu käsiteltävänä olevan kilpailunrajoituksen hyväksyttävyydestä. Kuten muussakin hallintotoiminnassa on tärkeää, että kilpailuviranomaiset noudattavat hyvää hallintomenettelyä.

Kilpailunrajoituslakiin ehdotetaan lisättäväksi uutena erityinen ilmiantojärjestelmä. Tämä ns.leniency-järjestelmä olisi suomalaiselle oikeuskulttuurille vieras ja ja

sen käyttöönottoa ja vaikutuksia muuhun lainkäyttöön tulisi arvioida laajemmin oikeudenkäytön kannalta.

Uudistuksen myötä EU-maiden kilpailuviranomaiset ja komissio muodostavat yhdessä verkoston, jossa välitetään mm. yritysten liikesalaisuuksia. Liikesalaisuuksien määrittely saattaa kuitenkin eri maissa vaihdella. Viranomaisten tulee varmistaa järjestelmän pitävyys jotta liikesalaisuuksia koskevia tietoja ei joudu ulkopuolisten haltuun.

12.3.2004

Eduskunnan talousvaliokunnalle

**LISSABONIN STRATEGIA; KOMISSION KEVÄTRAPORTTI
KOM(2004)29 LOPULL.**

Keskuskauppakamarin mielestä on järkevää, että EU keskittyy nyt perusasioiden hoitamiseen. Eurooppa-neuvoston ei tule asettaa uusia tavoitteita, luoda tai aloittaa uusia ohjelmia vaan nyt tulee toteuttaa jo tehdyt sitoumukset, kuten teollisuuden ja palvelujen kilpailukyvyn parantaminen.

Sisämarkkinoiden toimivuuden parantamista on jatkettava voimakkaasti. Tämä edellyttää yhteisesti sovitun lainsäädännön tehokasta voimaansaattamista ja soveltamista. Tähän mennessä Lissabonin tavoitteiden toteuttaminen on ollut varsin heikkoa. EU:n antamista 70 Lissabonin strategiaan kuuluvista direktiiveistä sisämarkkinoiden kehittämiseksi ja unionin kilpailukyvyn parantamiseksi vain 7 on saatettu voimaan kaikissa jäsenmaissa. Vuoden 2003 loppuun mennessä voimaan olisi pitänyt saattaa 40 direktiiviä.

Sisämarkkinoiden toimintaa edistävät uudistukset kuten palvelujen sisämarkkinadirektiivi ja sopimattomia markkinointikäytäntöjä koskeva direktiivi on toteutettava nopeasti. Uusien jäsenmaiden mukaantulo korostaa sisämarkkinoiden toimivuuden tarvetta. On vältettävä vaara, että EU15 sisämarkkinoiden toimimattomuus saa seurakseen vielä uusien jäsenmaiden puutteellisesti toimivat markkinat. Näin päädyttäisiin uskottavuuden menettämiseen ja ajauduttaisiin talouspoliittisiin ongelmiin koko EU:ssa.

Kansallisten hallitusten vastuulla on toteuttaa EU:n kasvualoite, jossa julkisen sektorin toimenpiteiden avulla pyritään kiihdyttämään EU:n talouskasvua. Kasvualoitteen suuntaaminen liikenneverkkoihin, tutkimukseen ja laajakaistahankkeisiin on perusteltua. Tutkimus- ja innovaatiotoiminnan panostuksessa on koko EU:n tasolla saavutettava 3 prosentin raja. Tutkimusvaroja lisättäessä on tavoitteena oltava eurooppalaisen huippuosaamisen edistäminen. EU:n tutkimusohjelmassa tulee keskittyä ydinalueeseen ja sellaiseen kehitystyöhön, johon yksittäisen jäsenmaan voimavarat eivät ole riittäviä. Lisäksi tutkimustoimintaa on edistettävä tutkijoiden liikkuvuutta, tutkimuksen laatua sekä teknologiakeskuksia kehittämällä. Parhaimmillaan julkiset investointihankkeet voivat olla omiaan avaamaan markkinoiden pullonkauloja ja tukemaan yksityisiä investointeja.

Hallituksen kannanotto komission rahoituskehystiedonantoon ja hallituksen kannanotto komission kolmanteen koheesioraporttiin

Euroopan unionin laajentumista koskevat käytännön toimenpiteet tulee saattaa nopeasti loppuun. Uusiin jäsenmaihin kohdistuvista siirtymäajoista tulisi jäsenmaissa luopua tai siirtymäaikojen tulisi joka tapauksessa olla mahdollisimman lyhyitä. Alue- ja rakennepoliitiikan toteuttamisessa erityisen tärkeää on uusien jäsenmaiden mahdollisimman nopea integroiminen unioniin ja erojen vähentäminen uusien ja vanhojen jäsenmaiden välillä.

Keskuskauppakamarin mielestä EU:n rahoituskehys tulee mitoittaa sellaiseksi, että EU:n yhteisesti hyväksytyt tavoitteet voidaan tehokkaasti käytännössä toteuttaa. Samalla on huomiota kiinnitettävä varojen tehokkaampaan käyttöön. Varojen kierrättäminen EU:n kautta tulee tuottaa sellaista lisäarvoa, joka vahvistaa unionin taloudellista kilpailukykyä. Painopisteeksi on asetettava koko yhteisön kehittämistä palvelevien toimenpiteiden tukeminen.

Alue- ja rakennepoliittinen tuki tulee ensisijaisesti kohdentaa taloudellisesti heikoimmille alueille ja sellaisille alueille, jotka kärsivät pysyvistä maantieteellisistä haitoista. Tuen tulee edistää tällaisten alueiden ja erityisesti niillä toimivien yritysten integroitumista sisämarkkinoille mutta se ei saa olla kilpailua vääristävää.

Lähialuepolitiikkaa tukeviin hankkeisiin muun muassa pohjoisen ulottuvuuden toimintaohjelmaan on varattava riittävä rahoitus.

Rakennerahastojen hallintomenettelyjen yksinkertaistaminen on toivottavaa. EU-varoja tulee käyttää siten, että ne täydentävät kansallisia varoja ja antavat todellista lisäarvoa.

25.3.2004

Eduskunnan ympäristövaliokunnalle

HALLITUKSEN ESITYS MAANKÄYTTÖ- JA RAKENNUSLAIN SEKÄ KIINTEISTÖNMUODOSTAMISLAIN MUUTTAMISESTA (HE 164/2003 VP)

Ympäristövaliokunta käsittelee hallituksen esitystä maankäyttö- ja rakennuslain muuttamiseksi. Keskuskauppakamarin puolesta haluan saattaa ympäristövaliokunnan tietoon, siltä osin kuin siinä on esitetty lisäystä lain 58 §:n 4 momenttiin, seuraavaa.

Esitetty muutos heikentää merkittävästi vähittäiskaupan toimintaedellytyksiä. Muutosesityksessä rinnastetaan olemassa olevan vähittäiskaupan yksikön laajentaminen uuden suuryksikön toteuttamiseen. Useimpiin asemakaavoihin, joiden perusteella nykyiset vähittäiskaupan suuryksiköt on rakennettu, ei ole lainkaan sisällytetty vähittäiskaupan suuryksikön käsitettä. Siten ei myöskään suuryksikön osoittamisvelvoitetta ole voitu sisällyttää kaavaan. Tällaisen vaatimuksen esittäminen jälkikäteen on perusteetonta ja merkitsee lain ulottamista taannehtivasti voimassa olleen kaavan mukaisesti rakennettuihin vähittäiskaupan suuryksiköihin. Muutoksen seurauksena jouduttaisiin uudelleen selvittämään jo kertaalleen tut-

kittu käyttötarkoitus. Tämä merkitsisi kaavoitukseen käytettävissä olevien, usein niukkojen voimavarojen väärää kohdentamista.

Uudistuksella on kielteisiä vaikutuksia nykyisen vähittäiskaupan palveluverkoston säilymiselle ja sen kehittymiselle. Nykyistä palveluverkostoa on vaikea säilyttää, jos estetään jo rakennettujen yksiköiden kehittämismahdollisuudet. Erityisesti kielteiset vaikutukset kohdistuvat pieniin vähittäiskaupan yksiköihin. Niiden kilpailukyky riippuu ratkaisevasti siitä, kuinka hyvin ne pystyvät vastaamaan kysynnän kasvuun ja tarvittaessa laajentamaan toimintaansa kysynnän kasvua edellyttävällä tavalla. Esitys koskisi vain merkittäviä laajennuksia. Kuitenkin perusteluissa asetettu suhteellinen 20 %:n laajennus kohdistuu ankarimmin juuri pieniin yksiköihin, joiden elinkelpoisuuden turvaamiseksi laajennus on yleensä kaikkein tarpeellisin.

Kaavojen muuttaminen vaatii käytännössä runsaasti aikaa. Muutosesitykseen sisältyvät käsitteet lisäävät lain tulkinnanvaraisuutta ja valituksia. Esitys johtaa käytännössä laajennushankkeiden viivästymiseen. Markkinoiden nopeat muutokset vaativat vähittäiskaupalta kuitenkin mahdollisuuksia nopeaan reagointiin. Esitämällä jo rakennettujen yksiköiden elinkelpoisuuden kehittäminen, rakentamista ohjataan kokonaan uusiin kohteisiin. Tämä merkitsee sekä kilpailumahdollisuuksien rajoittamista että kestäväen kehityksen kannalta kielteistä olemassa olevien voimavarojen tuhlausta.

Muutos rajoittaa perusteettomasti kuntien mahdollisuuksia tukea omilla päätöksillään kaupallisten palveluiden kehittämistä. Esitetty muutos vaikeuttaisi kehittyvien alueiden mahdollisuuksia vastata asukkaiden palvelutarpeisiin. Yksityiskohmainen kaupan investointien ohjaaminen rajoittaa yritysten välistä kilpailua ja asettaa yritykset keskenään eriarvoiseen asemaan. Vähittäiskaupan palveluiden järjestämisen ensisijaisena tavoitteena on oltava kuluttajien etujen turvaaminen. Hallinnollisen ohjauksen sijasta turvaa toimiva ja tehokas kilpailu kaupan palveluiden järjestämisen kuluttajien kannalta parhaalla mahdollisella tavalla.

Edellä olevan perusteella tulee maankäyttö- ja rakennuslain 58 §:n muutoksesta luopua.

27.4.2004

Eduskunnan talousvaliokunnalle

YRITYSJÄRJESTELYDIREKTIIVIN MUUTTAMINEN (U 23/2004)

Keskuskauppakamari kannattaa ehdotettuja direktiivimuutoksia. Saatettaessa direktiiviä voimaan on varmistettava yritysjärjestelyjä helpottavien muutosten, kuten osittaisjakautumisen, liiketoimintasiirron ja osakevaihdon, yhteydessä saatujen osakkeiden hankintamenoa koskevat säännökset sisällytetään myös Suomen lainsäädäntöön.

Direktiiviehdotus pääomayhtiöiden rajat ylittävistä fuusioista (U 24/2004)

Keskuskauppakamari kannattaa ehdotettua direktiiviä. Direktiivi helpottaisi ja yksinkertaistaisi yritysjärjestelyjä. Keskuskauppakamari yhtyy hallituksen kantaan direktiivin soveltamisalasta. Direktiivin soveltamisalan tulee olla riittävän kattava, jotta myös pk-yrityksillä olisi mahdollisuus toimintansa järjestämiseen jäsenmaiden rajojen yli.

Soveltamisalan tulee olla myös mahdollisimman selkeä. Tämän vuoksi soveltamisala tulisi rajata eri jäsenmaissa riittävän yhdenmukaisesti säännelyihin yhtiömuotoihin eli julkisiin ja yksityisiin osakeyhtiöihin ja niitä lähellä oleviin rajavastuuyhtiöihin sekä osuuskuntiin.

Keskuskauppakamari yhtyy hallituksen kantaan rahavastikkeen käytön sallimisesta.

Työntekijöiden osallistumisjärjestelmien osalta Keskuskauppakamari korostaa sitä, että sovellettavan osallistumisjärjestelmän tulee olla mahdollisimman hyvin ennakoitavissa. Erityisesti pk-yritysten kannalta monimutkainen henkilöstön osallistumisjärjestelmien vertailu eri maiden välillä voi vähentää merkittävästikin sulautumisen käyttömahdollisuuksia.

29.4.2004

Eduskunnan talousvaliokunnalle

DIREKTIIVIEHDOTUS PALVELUISTA SISÄMARKKINOILLA (E 6/2004 VP)

Komission 13.1.2004 antama direktiiviehdotus, KOM (2004) 2 lopullinen, on osansa Lissabonin strategian toteuttamista. Direktiivin tavoitteena on luoda oikeudellinen kehys, jolla poistetaan palveluntarjoajien sijoittautumisvapauden ja palvelujen vapaan liikkuvuuden esteet EU:n jäsenvaltioiden välillä. Direktiivin keskeisin tavoite on palveluelinkeinojen sääntelyyn usein liittyvän byrokratian karsiminen.

Palvelujen sisämarkkinoiden kehittäminen

Syvenevä integraatio ja yhtenäisten sisämarkkinoiden luominen on ollut yksi EU:n suurimpia saavutuksia. Tämä kehitys on tuonut tehokkuutta talouteen ja pakottanut yritykset koko Euroopan laajuiseen kilpailuun. Suomen kannalta direktiivi vauhdittaisi kilpailua kotimaisilla palvelumarkkinoilla. Palvelumarkkinoiden avaaminen lisäisi myös suomalaisten palveluyritysten mahdollisuuksia toimia Euroopan laajuisilla markkinoilla.

Palveluiden tuottavuuden kasvu on kuitenkin Euroopassa jäänyt jälkeen teollisuudesta. Keskeinen este tuottavuuden kasvulle on ollut Euroopan markkinoiden sulkeutuneisuus. Toisin kuin Yhdysvalloissa, palveluiden markkinat ovat Euroopassa edelleen valitettavan pirstoutuneet. EU-maiden kansallinen sääntely on torjunut tehokkaasti yli jäsenmaiden rajojen ulottuvaa palveluiden tarjontaa.

Ehdotus on erittäin keskeinen sisämarkkinoiden toimintaa edistävä uudistus ja se tulee toteuttaa mahdollisimman nopeasti. Palveluiden sisämarkkinoiden kehittäminen on olennainen osa johdonmukaista ja pitkäjänteistä sisämarkkinoiden kehittämistä. Suomen tulee osaltaan tukea palveludirektiiviä osana sisämarkkinoiden loppuun saattamista.

Direktiivin myötä poistuu palvelutarjonnalta lukuisia esteitä ja samalla karsitaan tarpeetonta byrokratiaa. Suomalaisten palveluyritysten, erityisesti pk-yritysten vientitoiminta, on ollut vähäistä. Direktiivin avulla ne kuitenkin pääsisivät nykyistä paremmin hyödyntämään sisämarkkinoiden tarjoamia mahdollisuuksia. Direktiivin toivotaan edistävän yksityisen palvelualan kehittymistä ja kansainvälistymistä ja samalla parantavan myös teollisuusyritysten toimintaedellytyksiä. Nykyisin yhä useammat perinteiset teollisuusyritykset hakevat lisäarvoa toiminnalleen palvelutarjontaa kehittämällä. EU:n laajenemisen myötä sisämarkkinoiden palvelu-aloja koskeva toimivuus korostuu. Palvelujen näkökulmasta laajentuminen olisi-kin Suomessa nähtävä mahdollisuutena, eikä uhkana.

Hyötyjiä markkinoiden avautumisesta ovat viime kädessä palveluiden käyttäjät, yritykset ja yksityiset kuluttajat. Todellinen kilpailu edellyttää tarpeettomia kansallisia markkinoita suojaavan sääntelyn purkamista. Vapaan tarjonnan myötä voi markkinoille tulla todellisia vaihtoehtoja. Palvelun ostajan on voitava päättää keltä haluaa palvelun hankkia.

Direktiivin soveltamisala

Ehdotus kattaa lähes kaikki taloudellisen intressin sisältämät palvelut lukuun ottamatta rahoituspalveluita, sähköisiä palveluita ja osin liikennettä. Soveltamisalaan eivät kuulu viranomaisten vastikkeetta tarjoamat palvelut, jotka liittyvät sosiaali-, kulttuuri-, koulutus- ja oikeusvelvoitteiden täyttämiseen. Direktiiviehdotus ei ota kantaa näiden palvelujen avaamiselle kilpailulle. Ehdotettua direktiivin soveltamisalaa voidaan pitää perusteltuna. Palveluiden vastikkeettomuuden määrittely on kuitenkin pyrittävää sääntelemään mahdollisimman selkeästi yksityisen ja julkisen palvelutarjonnan keskinäisen kilpailutilanteen selkeyttämiseksi.

Keskuskauppakamari korostaa, että direktiivin soveltamisalan tulee kattaa laajasti myös luvanvaraiset palveluelinkeinot, näistä esimerkkeinä Suomessa taksit ja apteekit. Direktiivi tukee osaltaan suljettujen sektoreiden avaamista kilpailulle. Eduskunnan perustuslakivaliokunta on kiinnittänyt huomiota nykyisen kansallisen lainsäädännön perustuslainmukaisuuteen elinkeinonvapauden näkökulmasta.

Julkisen sektorin vastikkeeton palvelutoiminta ei sisälly direktiiviehdotukseen. Kuitenkin, jos kyseessä on taloudellinen intressi ko. palvelut kuuluvat direktiiviehdotuksen piiriin. Suomessa julkinen sektori kilpailee taloudellisin intressein monella palvelualalla yksityisen sektorin kanssa. Palveludirektiivin osalta kysymys on laajan soveltamisalan puitedirektiivistä, joten tietyillä palvelualoilla voimassa olevat erityisnormit syrjäyttävät direktiivissä säädellyn yleisen sääntelyn. Direktiiviehdotus ei esimerkiksi heikennä ammattipätevyyteen liittyviä vaatimuksia. Tältä osin on syytä todeta, että valmisteilla on ehdotus parlamentin ja neuvoston direktiiviksi ammattipätevyyden tunnustamisesta. Myöskään lähetettyjen työntekijöiden asemaan (direktiivi 96/71/EY) direktiiviehdotus ei tuo muutoksia.

Lupamenettelyä karsittava

Palveluiden vapaan liikkumisen keskeisenä esteenä ovat EU:n jäsenmaissa noudatettavat erilaiset palveluita koskevat lupamenettelyt ja muutoinkin sääntelyn byrokraattisuus ja pirstaleisuus. Keskuskauppakamari pitää kannatettavana direktiiviehdotuksen tarkoitusta vaikuttaa useissa Euroopan unionin jäsenmaissa laajasti käytössä oleviin lupajärjestelmiin ja muuhun palveluiden sääntelyyn.

Tavoitteena tulee olla koko EU-alueella nykyisten luvanvaraisten elinkeinojen määrän vähentäminen. Suomessa on, useimpiin muihin Euroopan unionin jäsenmaihin verrattuna, suhteellisen vähän luvanvaraista elinkeinotoimintaa. Tästä johtuen direktiivin vaikutus ei Suomessa olisi erityisen merkittävä. Silti Suomessa on syytä aktiivisesti karsia tarpeettomia ja kilpailua rajoittavia lupamenettelyjä. Erityisesti tapauskohtaiseen taloudelliseen tarveharkintaan perustuvat luvat ovat vapaan sijoittumisvapauden kanssa ristiriidassa.

Direktiivin tulee nimenomaan helpottaa palveluyrityksen toimintaa toisessa jäsenmaassa. Tämän edistämiseksi direktiivin tulee nimenomaan täydentää jo olemassa olevia, toimivia järjestelmiä, jota jo nykyisin sääntelevät palveluihin liittyviä lupamenettelyjä. Direktiivi ei saa tuoda uusia hallinnollisia menettelyjä jo olemassa olevien lisäksi.

Pääsääntönä sijoittumisvapaus

Ehdotus jakautuu kahteen pääosaan eli palveluntarjoajan sijoittautumisvapautta ja palvelujen vapaata liikkuvuutta koskevien rajoitusten purkamiseen. Palvelujen tarjoamisen vapaus kuuluu neljään perusvapauteen, jota jäsenvaltiot ovat kuitenkin laajasti rajoittaneet. Sijoittumisvapautta on yhtenä perusvapautena tulkittava laajasti ja poikkeusmahdollisuuksia puolestaan suppeasti.

Tehtäessä eroa sijoittumisvapauden ja vapaan liikkuvuuden välillä käytetään direktiiviehdotuksessa perusteena toiminnan tilapäisyyttä, jota arvioitaessa tarkastellaan keston lisäksi tarjonnan toistuvuutta, ajoittaisuutta ja jatkuvuutta. Jaottelu on sinänsä perusteltu, mutta käytännössä voi muodostua ongelmalliseksi löytää yhtenäisiä sääntöjä keskenään hyvinkin erilaisille palveluille.

Direktiivissä esitetyt keinot palveluiden sisämarkkinoiden kehittämiseksi ovat perusteltuja. Palveluntarjoajien sijoittautumisvapauden esteitä pyritään poistamaan yksinkertaistamalla palvelujen tarjontaan liittyvää hallintoa ja perustamalla keskitettyjä asiointipisteitä, joissa voidaan hoitaa palvelun tarjoamiseen liittyvät hallintomenettelyt, mieluiten sähköisesti.

Alkuperämaaperiaate

Direktiivissä lähtökohtana oleva ns. alkuperämaaperiaate. Alkuperämaaperiaate on vakiintunut periaate sisämarkkinoiden kehittämisessä, ja sitä on käytetty jo useissa muissa sisämarkkinadirektiiveissä. Alkuperämaaperiaatteen mukaan palveluntarjoajaan sovelletaan palvelutarjoajana sijoittautumismaan lainsäädäntöä. Ehdotuksessa on aiheellisesti kiinnitetty huomiota lupamenettelyihin liittyviin ongelmiin. Direktiiviin sisältyvien sääntöjen tarkoituksena on estää kaikenlaista syr-

jintää ja kilpailun vääristymistä. Keskeisimmät lupamenettelyihin liittyvät määräykset koskevat lupaharkinnassa kiellettyjä tai arvioitavia vaatimuksia.

Rajan yli tarjottaviin palveluihin sovelletaan palveluntarjoajan oman alkuperämaan lainsäädäntöä. Tämä on oikea lähtökohta, koska palveluntarjoajan ei tarvitse erikseen arvioida millaisia sääntöjä kussakin jäsenmaassa sen tulee soveltaa. Palvelujen vapaan liikkuvuuden turvaamiseksi vastaanottajamaa ei saisi asettaa lisävaatimuksia palvelun tarjoajalle. Tämän mukaisesti lähtömaan viranomaisten on valvottava palveluntarjoajien toimintaa myös muissa jäsenmaissa.

Palvelujen ostajien asema on turvattu riittävästi sillä, että alkuperämaaperiaatteen on esitetty lista yleisiä poikkeuksia. Näistä mainittakoon lähetettyjä työntekijöitä koskeva direktiivi ja ammattipätevyyden tunnustamista koskeva direktiivi. Myöskään lakisääteinen tilintarkastus ei kuulu direktiivin soveltamisalaan. Määräaikaisia poikkeuksia esitetään sääntöihin koskien varojensiirtoja (arvokuljetukset), uhkapelejä ja velkojen perintää.

Direktiiviehdotuksen alkuperämaaperiaatteen osalta jaottelua palveluntarjoajan sijoittautumisen ja rajan yli tarjottavan palvelun välillä tulee selventää. Sijoittautumisen osalta tulee tarkentaa, mikä on tilapäisen ja pysyvän sijoittautumisen välinen ero. Tämä voi olla vaikeaa, koska eri aloilla sijoittautumisen kriteeri vaihtelee. Tiukka yhtenäinen määritelmä saattaisi muodostua liian sitovaksi.

Alkuperämaaperiaatteeseen liittyvä viranomaisvalvonta edellyttää viranomaisilta tehokasta yhteistyötä, jotta tietojen vaihto, koskien esimerkiksi palkkoja, työaikoja tai lomiamia, sujuu läpinäkyvästi ja avoimesti.

Poikkeusmahdollisuudet rajattava välttämättömiin

Direktiiviehdotuksen keskeinen kysymys ovat poikkeusmahdollisuudet artiklan 17 kohdissa 16 ja 17. Nämä kohdat antavat jäsenmaalle laajat ja myös hyvin tulkinnanvaraisen oikeuden poiketa alkuperämaaperiaatteesta esimerkiksi vetoamalla erityisiin vaatimuksiin, jotka liittyvät suoraan sen paikan erityispiirteisiin, jossa palvelu suoritetaan ja joiden noudattaminen on välttämätöntä yleisen järjestyksen tai yleisen turvallisuuden ylläpitämiseksi tai kansanterveyden tai ympäristön suojelemiseksi. Tätä kuten muitakin artiklan poikkeusmahdollisuuksia on tulkittava siten, että ne eivät saa luoda perusteettomia rajoituksia palveluiden vapaalle liikkumiselle.

Kuluttajansuojan osalta direktiiviehdotus ei heikennä kuluttajien asemaa, koska artiklan 17 (21) mukaan lähtömaaperiaatetta ei sovelleta kuluttajien tekemiin sopimuksiin. Kuluttajansuoja muodostanee myös yleisen edun kannalta pakottavan perusteen vastaanottajamaan rajoittaville toimille. On syytä korostaa, että alkuperämaa periaate korostaa tarvetta harmonisoida kuluttajansuojaa EU-tasolla sekä tarvetta kehittää kuluttajaviranomaisten yhteistyötä.

Terveydenhoidon maksut

Terveydenhoidon korvaamista käsittelevä direktiiviehdotuksen artikla 23 on EY:n tuomioistuinratkaisujen mukainen ja kannatettava. Se lisää potilaiden valinnan-

vapautta ja liikkuvuutta ja tarjoaa myös yksityiselle terveydenhoidolle laajenevia markkinoita.

Palvelun laatu

Palvelun laatuun kiinnitetään ehdotuksessa perustellusti runsaasti huomiota. Laadun määrittely on palvelujen osalta vaikeampaa kuin tavaroissa. Laatua koskevaan artiklaan 31 sisältyy merkittävä esitys, jonka mukaan jäsenvaltiot toteuttaisivat yhdessä komission kanssa rinnakkaistoimenpiteitä kannustaakseen jäsenvaltioiden ammattialajärjestöjä sekä kauppakamareita ja elinkeinojärjestöjä toimimaan yhteistyössä yhteisön tasolla palvelujen laadun edistämiseksi siten, että helpotettaisiin palvelujentarjoajien aseman tunnustamista. Keskuskauppakamari selvittää eurooppalaisten kauppakamarien etujärjestön Eurochambresin kannan tähän.

6.5.2004

Eduskunnan työ- ja tasa-arvoasiainvaliokunnalle

KOMISSION EHDOTUS TASA-ARVODIREKTIIVIKSI (U 12/2004 vp)

Valtioneuvoston kannan muodostaminen tasa-arvodirektiiviehdotuksesta on ollut vielä kesken U-kirjelmää annettaessa.

Keskuskauppakamari pitää ongelmallisena direktiiviehdotuksen 4 artiklaa, jonka mukaan sukupuolta ei saisi käyttää vakuutusmaksuun tai -etuuteen vaikuttavana tekijänä.

Suomessa käytetyissä naisten ja miesten erisuuruissa vakuutusmaksuissa ei aseteta naisia ja miehiä eriarvoiseen asemaan, vaan otetaan huomioon olemassa olevat tilastotiedot naisille ja miehille sattuneista vahingoista ja kuolemantapauksista. Näitä tilastotietoja tuottaa Suomessa Tilastokeskus. Tilastojen mukaan naisten ja miesten välillä on merkittävä ero kuolleisuudessa ja sairastavuudessa.

Suomessa sukupuolta käytetään yhtenä tekijänä vapaaehtoisten henkilövakuutus-ten hinnoittelussa. Naisten tapaturma- ja henkivakuutusmaksut ovat halvempia kuin miehiltä perittävät maksut. Sen sijaan miesten sairauskulu- ja eläkevakuutusmaksut ovat halvempia kuin naisten maksut. Erot perustuvat tilastotietoihin sattuneista vahingoista ja kuolemantapauksista.

Keskuskauppakamari pitää tarkoituksenmukaisena, että vakuutusala voisi jatkossakin ottaa sukupuolen huomioon vakuutusmaksuissa niissä tapauksissa, joissa tilastotiedot osoittavat sellaisen selkeän eron naisten ja miesten kuolleisuudessa ja sairastavuudessa, joka johtaa vakuutusyhtiöille erisuuruisiin korvausmääriin nais- ja miesasiakkaiden osalta.

Muilta osin direktiivin täytäntöönpano ei tuota erityisiä ongelmia elinkeinoelämän kannalta.

12.5.2004

Valtiovarainvaliokunnan verojaostolle

**HALLITUKSEN ESITYS VAPAAEHTOISTEN ELÄKEVAKUUTUSTEN
TULOVEROTUKSEKSI (HE 80/2004)**

Esityksessä ehdotetaan, että vapaaehtoisten eläkevakuutusten verotus siirretään ansiotuloverotuksesta pääomatuloverotukseen. Samalla vakuutusmaksujen euro-
määräistä enimmäisvähennysoikeutta supistetaan ja vähennysoikeuden ehtoja
muutoinkin muutetaan.

Nyt esitetyn muutoksen merkittävyyteen nähden olisi perusteltua, että siirtyminen
vanhasta järjestelmästä uuteen tapahtuisi hallitusti kohtuullisen siirtymäajan
puitteissa. Vanhoihin eläkevakuutuksiin otettuja vähimmäiseläkeikää koskevia
määräyksiä ei tulisi taannehtivasti muuttaa.

Vapaaehtoiset eläkevakuutukset ovat yksi pitkäaikaissäästämisen muoto. Tämän
vuoksi niitä olisi tullut tarkastella osana isompaa kokonaisuutta eli yhdessä mui-
den pitkäaikaissäästämismuotojen kanssa. Ydinkysymys lainsäädännön uudista-
misessa on, onko pitkäaikaissäästämistä ylipäättänsä tarkoituksenmukaista tukea
yhteiskunnan taholta rahallisin panoksin. Mikäli pitkäaikaissäästämistä tuetaan
verotuksellisin keinoin, Keskuskauppakamari katsoo, että tuki on SIVA-työryhmän
esittämällä tavalla saatava neutraaliksi.

12.5.2004

Valtiovarainvaliokunnan verojaostolle

**HALLITUKSEN ESITYS PERINTÖ- JA LAHJAVEROLAIN 55 §:N
MUUTTAMISEKSI (HE 84/2004)**

Esityksessä ehdotetaan, että sukupolvenvaihdostilanteissa perintö- tai lahjaveron
peruste olisi 40 prosenttia yrityksen verotusarvosta. Keskuskauppakamari pitää
muutosta perusteltuna ja tarpeellisena yritystoiminnan jatkuvuuden kannalta.

Hallituksen esityksen perusteluissa todetaan, että lainmuutoksella ei ole tarkoitus
muuttaa nykyistä oikeustilaa arvioitaessa sitä, mikä maatilain tai yrityksen varalli-
suus kuuluu huojennuksen piiriin. Tämä lausuma on tärkeä, sillä pykälän sana-
muotoa muutettaisiin nykyisestä. Keskuskauppakamari toivoo, että valiokunta
lausunnossaan korostaa hallituksen esityksessä omaksuttua tulkintaa.

27.5.2004

HALLITUKSEN ESITYS YRITYS- JA PÄÄOMAUUDISTUKSEKSI (HE 92/2004)

I Yleishavaintoja uudistuksesta

Uudistuksen myönteisin kohta on yhteisöverokannan alentaminen.

Ehdotuksessa on useita kielteisiä piirteitä:

1. Osinkoverotus kiristyy huomattavasti. Tällä on haitallisia vaikutuksia:

a) Verotus suosii rahoituslähteenä velkapääomaa oman pääoman kustannuksella. Yritysten taserakenne heikkenee.

b) Pankkien ja vakuutusyhtiöiden sijoitusomaisuuteen kuuluvien osakkeiden osingot tulevat ketjuverotuksen piiriin. Tämä vähentää näiden kiinnostusta omistaa suomalaisten yhtiöiden osakkeita.

2. Käyttöomaisuusosakkeiden luovutusvoittojen ja -tappioiden sääntely ehdotetaan toteutettavaksi äärimmäisen monimutkaisella ja pieniinkin yksityiskohtiin menevällä tavalla. Uudistus on monessa tapauksessa verotusta kiristävä, koska luovutustappioita, arvonalentumispoistoja ja purkutappioita on enemmän kuin vastaavia voittoja. Tappioiden vähennyskeltottomuus vähentää riskinottohalua.

3. Verosuunnittelu lisääntyy selvästi. Tämä johtuu ennen kaikkea luovutusvoittoverotuksen muutoksista ja monimutkaisesta osinkoverotuksesta.

II Ehdotettu lakiteksti

Tuloverolain muutos

16 §:n 4 momentti

Lainkohdassa säädetään elinkeinoyhtymän saamista EVL-tulolähteen osingoista. Siinä ei ole mainintaa osuuspääoman koroista ym. Tulisi varmistaa, onko TVL 33d §:n 2 momentin viittaussäännös riittävä. Viittaussäännös on TVL:ssä, mutta nyt on kysymys on EVL-osingoista ja -osuuspääoman koroista ym. vastaavista eristä.

33a ja 33c §:n ristiriita

33a §:n 2 momentissa ulkomaisen julkisen yhtiön käsite on laajempi kuin 33c §:ssä.

33d §: muita osinkotuloa koskevia säännöksiä

Pykälä sisältää hyvin erityyppisiä asioita, joista kaikki eivät edes koske osinkoja. Selkeyden vuoksi pykälä tulisi jakaa useammaksi pykäläksi esim. seuraavasti:

33d § Peitelty osinko

33g § Muusta yhteisöstä kuin osakeyhtiöstä saatu voitonjako
33f § Sijaisosinko
33e § Yhteisön saama osinko.

TVL 33d §:n 4 momentin viittaussäännöksessä mainitaan vain osinko, mutta EVL 6a § kattaa muitakin tulotyyppisiä (esim. sijaisosinko ja osuuspääomalle maksettu korko). Tarkoitus lienee, että EVL 6a § soveltuu TVL-yhtiöihin näiden muidenkin tulotyyppien osalta, joten sanamuoto ei ole paras mahdollinen.

Voimaantulosäännös

Vuonna 2005 osingon veronalainen / verovapaa osuus on 57 / 43 eikä 70 / 30. Säännöksessä ei kuitenkaan ole otettu huomioon sitä, että osinko voi olla verovapaa myös 9 %:n tuoton puitteissa. Sanamuoto kaipaa täsmennystä tältä osin.

EVL:n muutos

6a §: ketjuverotus

Finanssisektorin sijoitusomaisuudesta saamille osingoille esitetään täydellistä ketjuverotusta. Nyt ketjuverotusta ei ole lainkaan, mikä johtuu yhtiöveron hyvitysjärjestelmästä. Hallituksen esityksen perustelut ketjuverotukselle eivät ole kestäviä. Tämän vuoksi 6a §:n 1 momentin 1 kohta tulee poistaa. Erityisen epäonnistunut yksityiskohta on se, että ulkomaisista yhtiöistä saadut osingot olisivat eräin edellytyksin verovapaita, mutta vastaavat suomalaisesta yhtiöstä saadut osingot täysin veronalaisia. Tällainen erottelu ei ole mielekäs.

Säännöksen 3 momentti koskee pörssiyhtiöistä jaettuja osinkoja, joiden saaja ei ole listattu yhtiö. Tarkoitus lienee ollut, että myös osuuskunnan saamat, muuhun kuin sijoitusomaisuuteen kuuluvat pörssiosingot ovat 75-prosenttisesti veronalaisia (ellei 10-prosentin minimiomistusvaatimus täyty). Nyt säännöksessä kuitenkin puhutaan yhtiöstä, ei yhteisöstä. Sanamuoto kaipaa tarkennusta.

Tässä yhteydessä yleisenä huomiona on todettava, että säännökset ovat sekavia osittain sen vuoksi, että joissakin erotellaan tarkkaan yhteisömuodot (osakeyhtiö, osuuskunta jne.), joissakin käytetään yleismainintaa yhteisö. Tältä osin säännökset tulisi käydä läpi kattavasti ja arvioida erottelun tarpeellisuus.

6b §: käyttöomaisuusosakkeiden luovutusvoitot ja -tappiot

3 momentin mukaan esim. konsernin sisäisestä luovutuksesta syntynyt tappio voitaisiin joutua lukemaan tuloksi osakkeiden myöhemmän, muutoin verovapaan luovutuksen yhteydessä. Säännös on hallinnollisesti ongelmallinen, koska kirjanpitoaineiston säilytysaika yrityksessä ja verotustietojen säilytysaika verohallinnossa on rajallinen.

4 momentin mukaan luovutustappiot, sikäli kuin ne ylipäänsä olisivat vähennyskelpoisia, voitaisiin vähentää vain veronalaisista luovutusvoitoista verovuonna ja viitenä seuraavana verovuonna. Normaaliyrityksessä luovutustilanteita ei ole kovin paljon eikä veronalaisia luovutusvoittoja tappioiden kattamiseksi siten välttämättä synny. Rajoitus johtaakin siihen, että tappioita ei käytännössä voitaisi vähentää

edes silloin, kun vastaava voitto olisi veronalainen. Edellä olevan vuoksi 4 momentin rajoitus tulee poistaa. Suomessa ei aikaisemmin ole EVL:ssä eroteltu käyttöomaisuuden luovutusvoittoja ja -tappioita elinkeinotoiminnan muista tuloista ja menoista, eikä sellaiseen järjestelmään ole nytkään syytä mennä.

7 momentin konsernimääritelmä niin laaja, että se kattaa kaikki mahdolliset yhtiöt, niin konserniin kuuluvat kuin täysin vieraat ja ulkopuolisetkin. Tämä johtuu määritelmän jälkimmäisestä osasta, jossa minkä tahansa tahon määräysvalta riittää konsernisuhteeksi. Tällaisena määritelmä ei ole mielekäs. Säännös tulee korjata, ja konsernimääritelmäksi riittää hyvin OYL 1:3:n määritelmä.

8.1 §:n 2 kohta ja 6.1 §:n 1 kohta: pääomasijoittajat

Pääomasijoitustoimintaa harjoittavien yhtiöiden käyttöomaisuusosakkeiden luovutusvoitot eivät ole verovapaita. Tämä on todettu EVL 6 §:ssä, jossa säädetään luovutushinnoista. Luovutusvoittoja koskevassa 6b §:ssä ei erikseen enää mainita pääomasijoittajia. Näitä ei mainita myöskään 8 §:ssä, jossa todetaan hankintamenojen vähentäminen viittaussäännöksiin 6b §:ään. Epävarmaksi jää, ovatko pääomasijoittajien luovutustappiot vähennyskelpoisia. Näin tulisi olla, koska toisaalta voitot ovat veronalaisia. Asia tulee tarkentaa ao. pykälään.

16 §: konsernituen yms. vähennyskelvottomuus

EVL 16 §:n 7 kohdassa säädettäisiin, että konsernituki yms. olisi vähennyskelvoton. Tällainen säännös on tarpeeton. Esitetyssä muodossa vähennyskelvottomuus koskisi myös sellaisia tilanteita, joissa tytäryhtiötä ei ole tarkoitukseen myydä, eli valtaosaa tapauksista. Tällaista on tuskin tarkoitettu.

Mikäli rajoitusta pidettäisiin perusteltuna, sen tulisi koskea vain luovutustilanteita, jolloin sen paikka olisi luovutuksia koskevassa 6b §:ssä. Lisäksi tarvitaan jokin aikaraja, esim. 1-3 vuotta, jolta ko. erät otetaan huomioon. Rajoitukseton konserniavustusten ja osinkojen huomioon ottaminen ei ole käytännössä mahdollista eikä edes tarkoituksenmukaista.

Lakiteksti ja hallituksen esityksen yksityiskohtaiset perustelut ovat ristiriidassa, koska perustelujen mukaan em. muutos tulisi 18 §:ään, jossa se ei kuitenkaan näytä olevan.

17 §

Säännöstä ei ole tarpeen muuttaa. Ks. edellä.

51d §: purkuvoitto ja -tappio

Purkuvoittoa ja tappiota ehdotetaan käsiteltäväksi samalla tavalla kuin luovutusvoittoa ja -tappiota. Kuitenkin purkuvoitto säädettäisiin vähennyskelvottomaksi sellaisissakin tilanteissa, joissa purkuvoitto olisi veronalainen. Epäsymmetristä käsittelyä perustellaan sillä, että purku voi olla vaihtoehto fuusiolle. Loogisesti tästä seuraisi, että purkuvoiton pitäisi olla verovapaa, koska fuusiovoittokin on.

Taloudellisesti purkutappio muodostuu yleensä liikearvosta. Liikearvo on vastikkeellisesti hankittu erä siinä kuin aineellisetkin omaisuuserät. Asiallisia perusteita sille, miksi liikearvo tulisi säätää vähennyskelvottomaksi yhtiötä purettaessa, ei ole.

Voimaantulosäännös

Edellä 16 §:n yhteydessä on todettu, että konsernituen yms. yleistä vähennyskelvottomuutta ei tule säätää. Voimaantulosäännöksen mukaan vähennyskelvottomuus tulisi lisäksi voimaan taannehtivasti, mikä ei ole perusteltua.

MVL:n muuttaminen

MVL 5 §

MVL 5.1 §:n 14 kohdan viittaussäännöksessä mainitaan yhteisöjen osalta vain osinko, mutta EVL 6a § kattaa muitakin tulotyyppisiä (esim. sijaisosinko ja osuus-pääomalle maksettu korko). Tarkoitus lienee, että EVL 6a § soveltuu MVL-yhtiöihin näiden muidenkin tulotyyppien osalta, joten sanamuoto ei ole paras mahdollinen.

27.5.2004

HALLITUKSEN ESITYS TULOVEROLAIN SEKÄ PERINTÖ- JA LAHJAVEROLAIN MUUTTAMISEKSI (HE 96/2004)

TVL

TVL 47 §:n 3 momentti

Esityksessä ehdotetaan, että aikaisemmin omistetun osakkeen hankintameno ja sen perusteella merkityn osakkeen hankintameno jaetaan sekä aikaisemmin omistetun että sen perusteella merkityn osakkeen hankintamenoksi. Muutos koskisi sekä rahastoannissa että maksullisessa annissa merkittyjä osakkeita.

Laskentatapa on erittäin ongelmallinen kauan omistettujen ja useammassa erässä hankittujen osakkeiden osalta.

Esimerkki: Oletetaan, että henkilö on 1970-luvulla ostanut HOP:n osakkeita, jotka eri vaiheiden kautta ovat muuttuneet Nordean osakkeiksi. Nordea järjestää myöhemmin osakeannin, jossa henkilö merkitsee vanhojen osakkeiden perusteella uusia osakkeita. Voidakseen myöhemmässä osakkeiden myynnissä noudattaa nyt ehdotettua säännöstä, hänen pitäisi tietää vanhojen HOP:n osakkeiden hankintameno. Se on lähes mahdotonta, koska mikään laki ei vaadi tällaisia tietoja säilytettäväksi näin pitkältä ajalta. Ongelma kertautuu, jos henkilö on vuosien varrella hankkinut myös KOP:n ja SYP:n osakkeita, jotka nekin ovat muuttuneet Nordean osakkeiksi ja merkintä luonnollisesti tapahtuu myös niiden perusteella.

Käytännön soveltamisongelmien vuoksi ehdotettu säännös tulisi rajata koskemaan vain rahastoanteja. Jos rahastoanti pyrittäisiin naamioimaan maksulliseksi annik-

si nimellisellä merkintähinnalla, asiaan voitaisiin puuttua veron kiertämisen estösäännöksellä (VML 28 §). Lisäksi tulisi harkita, pitäisikö muutoksen koskea vain niitä osakkeita, jotka hankitaan lainmuutoksen jälkeen.

TVL 50 §:n 2 momentti

Luovutustappiot ehdotetaan säädettäväksi vähennyskelvottomiksi, jos luovutetun omaisuuden yhteenlasketut hankintamenot ovat enintään 1 000 euroa. Lainkohdassa viitataan kuitenkin TVL 48 §:n 6 momenttiin, jossa puhutaan enintään 1 000 euron luovutushinnoista. Viittaus on virheellinen.

PerVL 21a §

Laskennallinen tulovero ehdotetaan vähennettäväksi lahjan arvosta, jos lahjansaa- ja luovuttaa omaisuuden vuoden sisällä lahjoituksesta. Pykälän toisessa virkkeessä täsmennetään vähennyksen enimmäismäärä. Siinä enimmäismäärä määritellään luovutusvoittona, ei luovutusvoiton verona, kuten pääsäännössä.

1.6.2004

Työelämä- ja tasa-arvovaliokunnalle

HALLITUKSEN ESITYS PIENTYÖNANTAJAN MAKSU- JA ILMOITUSPALVELUJÄRJESTELMÄKSI (HE 95/2004)

Keskuskauppakamari kannattaa hallituksen esitykseen sisältyvää maksu- ja ilmoituspalvelujärjestelmää ja pitää tärkeänä, että järjestelmä saatetaan mahdollisimman pian voimaan.

Esityksen liitteenä olevan verohallituksen päätösluonnoksen 4 §:ssä luetellaan tahot, joille suoritettavat maksut ja ilmoitukset voidaan hoitaa maksu- ja ilmoituspalvelujärjestelmässä. Luettelossa mainitaan Verohallitus. On varmistettava, että myös muille verohallinnon yksiköille annettavat tiedot ja maksut voidaan hoitaa järjestelmän kautta.

8.6.2004

Eduskunnan hallintovaliokunnalle

VALTIONEUVOSTON ALUEPOLIITTINEN SELONTEKO (VNS 3/2004 VP)

Selonteko sisältää perusteellisen selvityksen nykyisten rakennerahasto-ohjelmien hallinnoinnista ja niiden vaikuttavuudesta, alueiden kehittämisen suunnittelu ja päätöksentekojärjestelmästä sekä kansallisesta aluepolitiikasta. Selonteossa on laajasti kuvattu alueiden kehittämiseen vaikuttavia tekijöitä Suomessa, Euroopan unionissa ja maailmanlaajuisesti. Näiden pohjalta selonteko tarjoaa hyvät edellytykset laajalle aluepolitiikan sisältöä koskevalle keskustelulle. Yritysten näkökulmasta on olennaista se, miten hyvin aluepolitiikka tukee alueiden kilpailukykyä.

Yritysten näkökulmasta alueiden kilpailukyky tarkoittaa sitä, kuinka suotuisan sijaintipaikan yritykset muodostavat yrityksille ja niiden työntekijöille. Alueet kilpailevat Suomen sisällä, mutta yhä enemmän Euroopan ja maailmanlaajuisesti yritysten sijoittumisesta omalle alueelleen. Keskuskauppakamari selvitti vuonna 2003 niitä tekijöitä, jotka vaikuttavat suomalaisten yritysten sijoittumispäätöksiin. Selvityksen mukaan keskeisimmät yritysten päätöksiin vaikuttavat tekijät ovat yrityksille sopivan työvoiman saatavuus, liikenneinfrastruktuurista huolehtiminen sekä se, onko alue kasvukeskus.

Yritykselle sopivan työvoiman saatavuus oli noussut kahden edellisen vuoden aikana tärkeimmäksi yksittäiseksi tekijäksi yritysten sijaintipaikkapäätöstä tehtäessä. Yritykset pitävät koulutuksen ja oppisopimusjärjestelmän parhaana tapana edistää osaavan työvoiman saatavuutta. Sen sijaan alueen asema kasvukeskukseksi ei vaikuta yritysten sijaintipaikkapäätökseen yhtä keskeisesti kuin vuonna 2000. Liikenneyhteydet ovat toiseksi tärkein tekijä alueiden kilpailukyvyille. Liikenneyhteyksien osalta pidettiin nykyisen liikenneinfrastruktuurin ylläpitoa ja kunnostamista tärkeimpänä osa-alueena yrityksen kilpailukyvyyn parantamiseksi.

Yritykset eivät nähneet väestön keskittymiskehityksen vaikuttavan omaan toimintaan yhtä myönteisesti kuin edellisessä selvityksessä. Vaikka valtaosa yrityksistä pitää keskittymiskehitystä luonnollisena, katsoi yli puolet vastanneista yrityksistä, että julkisen vallan pitäisi pyrkiä jossain määrin ohjaamaan keskittymiskehitystä. Yllättävää ei ole se, että muuttovoittoalueiden yritykset arvioivat keskittymiskehityksen vaikutukset yrityksen toimintaan selvästi myönteisemmiksi kuin muuttotappioalueiden yritykset. Kuitenkin myös muuttovoittoalueilla yritysten valtaosa toivoi keskittymiskehitystä ohjaavia toimia. Yritykset pitivät alennettuja työnantajamaksuja, verohelpotuksia sekä yritystukia parhaina keinoina, joilla julkinen valta voisi ohjata väestön keskittymiskehitystä.

Kuntien yhteistyön lisääminen ja kuntien yhdistyminen nähdään yrityksissä myönteisenä, alueen kilpailukykyä vahvistavana tekijänä. Yritykset odottavat myös valtion toimivan aktiivisesti kuntien yhteistoiminnan lisäämiseksi.

Yritysten kansainvälistymisen kannalta avainasemassa ovat yrityksiä tukeva koulutus ja neuvonta. Kansainvälistymiskoulutuksen saatavuus ei näyttäisi olevan aluepoliittisesti ongelma, vaan koulutusta on riittävästi tarjolla yritysten tämänhetkisiin tarpeisiin. Sen sijaan kansainvälistymispalveluita tarjoavia organisaatioita ja Tekesin osalta ongelmana on niiden heikko tunnettisuus yritysten keskuudessa. Tunnettisuus on heikkoa myös muiden kuin kotimarkkinayritysten keskuudessa. Ongelma on pitkälti samankaltainen koko maassa.

Yritykset näkevät alueellisen yhteistyön mahdollisuudet periaatteessa hyvinä, mutta käytännössä yhteistyö on osoittautunut ongelmalliseksi. Erityisesti yritysten ja oppilaitosten yhteistyön kehittäminen on yritysten kannalta tärkeää samoin kuin yhteistyö viranomaisten kanssa. Myös yritysten keskinäisen yhteistyön kehittämisessä on huomattavia kehittämismahdollisuuksia.

Yritysten näkökulmasta on turvallisen ja viihtyisän ympäristön merkitys yritysten sijaintipaikkaan vaikuttavana tekijänä kasvamassa. Keskeisenä tavoitteena nähdään nykyisen tason säilyttämistä elämisen laatuun (asuminen, viihtyvyys, palve-

lut) liittyvien tekijöiden osalta. Elämisen laadun kehittämistä kilpailukykyä vahvistavana tekijänä ei pidetty keskeisenä tavoitteena.

Selonteon luvussa 5 oleva arvio alueellisiin kehitysnäkymiin vaikuttavista tekijöistä on hyvin keskeinen määriteltäessä aluepolitiikan lähivuosien tavoitteita. Euroopan unionin aluepolitiikan merkitys Suomen alueiden kilpailukyvyn turvaajana tulee väistämättä vähenemään.

Niukkenevat resurssit on ohjattava aiempaa tehokkaammin kilpailukykyä, nimenomaan alueiden omista lähtökohdista tukeviin toimenpiteisiin. Yritysten mukanaoloa aluetason päätöksenteossa on tämän vuoksi vahvistettava. Aluepolitiikan hallinnointi ja aluepolitiikan toteuttamiseen liittyvät ohjelmat eivät saa olla pääosassa.

Kansainvälistymisen seurauksena Suomen alueiden ongelmat ja keinot niiden ratkaisemiseksi eivät merkittävästi poikkea muiden maiden tilanteesta. Panostus pk-yritysten ja korkean tietointensiivisen osaamisen kehittämiseen on maailmanlaajuinen ilmiö. Tämä asettaa alueiden kehittämiseksi Suomessa erityisiä haasteita, koska Suomen alueiden elinehtona on selviytyminen jatkuvasti kiristyvässä globaalissa kilpailussa.

Alueiden kilpailukyvyn kannalta avainasemassa on riittävän rahoituksen kohdistaminen tutkimus- ja kehitystoimintaan. Koko maan tasolla on kyettävä saavuttamaan 3 %:n osuus BKT:stä. Sen lisäksi on olennaista, että kaikkialla maassa, myös kasvukeskusten ulkopuolella, yritykset voivat saada riittävästi tukea kehittämishankkeisiin. Toinen keskeinen aluepolitiikkaan vaikuttava tekijä on työntekijöiden korkeatasoisen osaaminen säilyttäminen nopeasti muuttuvissa olosuhteissa. Tämä edellyttää koulutusjärjestelmän sopeuttamista yritysten toimintaympäristön nopeisiin muutoksiin. Kolmas keskeinen tekijä on yliopistojen ja tutkimuslaitosten sekä yritysten yhteistyön jatkuva tiivistäminen korkeatasoisen innovaatioympäristön vahvistamiseksi. Verkottumisen avulla voidaan tukea yrityksiä myös niillä alueilla, joilla ei ole yliopistoja tai tutkimuslaitoksia.

10.6.2004

VALTIONEUVOSTON KIRJELMÄ EDUSKUNNALLE EHDOTUKSESTA PARLAMENTIN JA NEUVOSTON DIREKTIIVIKSI (LAKISÄÄTEINEN TILINTARKASTUS)

Keskuskauppakamarin kanta valtioneuvoston kantaan

U-kirjelmään 35/2004 vp. sisältyvä valtioneuvoston kanta on perusteltu ja se vastaa Keskuskauppakamarin näkemyksiä.

Monet direktiiviehdotuksen säännöksistä eivät edellytä muutoksia Suomen lakiin. Tilintarkastajien hyväksymis- ja valvontajärjestelmän monilta osin toimii jo tällä hetkellä direktiiviehdotuksen mukaisesti. Jos direktiiviehdotus toteutuu suunnitellun ehdotetussa muodossa, sen täytäntöönpanoon kuitenkin liittyy joitakin tärkeitä kansallisia valintoja. Näistä keskeisin kysymys liittyy siihen, halutaanko Suomessa säätää vastaisuudessa samat tilintarkastusta koskevat yleissäännökset kaikkia oikeushenkilöitä varten. Toinen valinta koskee sitä, onko samoja hy-

väksymistä, rekisteröintiä, valvontaa ja tilintarkastustoimintaa koskevia vaatimuksia sovellettava kaikkiin tilintarkastajiin.

Keskuskauppakamarin lausunto 26.4.2004

Keskuskauppakamari on antanut kauppa- ja teollisuusministeriölle 26.4.2004 lausunnon, jossa se pitää direktiiviä yhtenä oikeana välineenä tilintarkastuslain säädännön kehittämiseksi Euroopan unionissa. Direktiivillä voidaan edistää sisämarkkinoiden toimivuutta ja parantaa EU:n neuvotteluasemaa suhteessa USA:han. Viimeaikaiset tilinpäätöskandaalit USA:ssa ja Euroopassa antavat vauhtia tilintarkastussäätelyn kehittämiseen. Tapahtumat panevat liikkeelle sellaisiakin tarpeellisia uudistuksia, joilla ei ole yhteyttä kyseisiin tapahtumiin.

Ehdotetulla direktiivillä luodaan eurooppalaista lainsäädäntöä seuraaviksi vuosikymmeniksi. Tilinpäätöskandaalien tai vastaavien poikkeuksellisten tapahtumien nostattamien muutostarpeiden vuoksi on yleensä oltava varovaisia ja harkitsevia, jotta mahdolliset ylilyönnit vältetään. On löydettävä oikea tasapaino nykyisenä ajankohtana tarpeellisten näytösluonteisten toimenpiteiden ja pysyvien, oikeasti tilintarkastuksen laatua edistävien toimenpiteiden välillä. Keskuskauppakamarin mielestä pääpainon tulee olla tilintarkastuksen laatua aidosti edistävässä toimenpiteissä. Pitkällä tähtäimellä tämä on myös paras keino edistää tilintarkastuksen uskottavuutta ja luotettavuutta sijoittajien ja muiden osapuolten kannalta.

EU:n komission 16.3.2004 julkaisema ehdotus uudeksi tilintarkastusdirektiiviksi on pääosin kannatettava, mutta joiltakin osin se sisältää liian pitkälle menevää sääntelyä ja tarpeetonta yksityiskohtaisuutta. Käytettyihin termeihin, lukujen ot-sikoihin ja säännösten sisältöön on tehtävä vielä tarpeelliset korjaukset, poistot ja tarkennukset.

Tilintarkastajien rekisteröintiä ja valvovien viranomaisten välistä yhteistyötä koskevilta osin direktiiviehdotus on liian yksityiskohtainen ja byrokraattinen. On vaikea ymmärtää, miksi eri maiden viranomaisten välisestä yhteistyöstä on otettava säännökset direktiiviin ja mahdollisesti myöhemmin kansalliseen lakiin. Yhteistyö voidaan tarvittaessa järjestää käytännön tarpeiden mukaisesti. Joiltakin osin kansalliset salassapito- ja tietosuojasäännökset tulevat rajoittamaan tietojenvaihtoa viranomaisten välillä yli rajojen, mutta tarpeet tehokkaan yhteistyön järjestämiseksi on selvitettävä ja löydettävä käytännön ratkaisut myös tulevaa kehitystä ennakoiden.

Yhtiöoikeudelliset asiat, kuten tilintarkastajan nimittäminen, sekä yritysten hyvää hallintoa (corporate governance) koskevat asiat, esimerkiksi tarkastusvaliokuntaa (audit committee)¹ koskevat säännökset, on kokonaan poistettava direktiivistä.

Sääntelyssä jäsenvaltiolle on jätettävä riittävästi liikkumatilaa tilintarkastajien hyväksymisen ja valvonnan organisoimiseksi tarkoituksenmukaisella tavalla. Myös kustannustehokkuus on tärkeä näkökohta, jota on pidettävä esillä direktiiviehdotuksen jatkokäsittelyssä.

¹ Suomenkielisessä direktiiviehdotuksessa ja valtioneuvoston U-kirjeessä käytetään *audit committeesta* virheellisesti termiä tilintarkastusvaliokunta. Oikea suomenkielinen termi on tarkastusvaliokunta, jota käytetään HEX Oyj:n, Keskuskauppakamarin sekä Teollisuuden ja Työnantajain Keskusliiton joulukuussa 2003 antamassa suosituksessa listayhtiöiden

hallinnointi- ja ohjausjärjestelmistä (*corporate governance*). Tarkastusvaliokunta käsittelee sekä tilintarkastusta että sisäistä tarkastusta koskevia asioita.

21.9.2004

Eduskunnan hallintovaliokunnalle

VIESTILIIKENNETIETOJEN TALLENTAMINEN

Neuvoston puitepäättösehdotuksen mukaan teleyrityksille asetettaisiin 12-36 kuukauden pituinen teleyrityksen hallussa olevia tietoja koskeva säilyttämisvelvoite. Sisäasiainministeriön 9.7.2004 päivätyn muistion mukaan ehdotuksen sisältö tarkentuu asian jatkovalmistelussa. Taloudellisten vaikutusten osalta todetaan, että ehdotetun velvoitteen toteuttamisesta aiheutuvien kustannusten täsmällinen arviointi on ehdotuksen epämääräisyyden vuoksi mahdotonta.

EU:ssa ja Suomessa on korostettu sitä, että tietoyhteiskunnan edistäminen on tärkeää. Teleyritysten toimintaa ja ylipäättään sähköistä liiketoimintaa on viime vuosina säännelty lukuisilla uusilla normeilla. Osa säännöksistä on peräisin EU:sta, osa on alkuperältään kotimaista. Yhteistä hankkeille tuntuu olevan, että sähköistä liiketoimintaa katsotaan aiheelliseksi säännellä yksityiskohtaisemmin ja tiukemmin kuin perinteistä yritystoimintaa. Kireässä kilpailutilanteessa ja epävarmassa taloudessa teleyritysten toimintaa uhkaakin ylisääntely. Tilanne on ristiriidassa tietoyhteiskunnan edistämisen tavoitteen kanssa.

On ensiarvoisen tärkeää, ettei teleyritysten ja muiden sähköistä liiketoimintaa harjoittavien yritysten toimintaa vaikeuteta tarpeettomilla ja muita toimialoja tiukemmilla säännöksillä ja vaatimuksilla. Jos hanke etenee, Suomen on pyrittävä kaikin keinoin estämään velvoitteiden laajentaminen U-kirjelmässä olevasta valtioneuvoston kannasta.

Säädösvalmistelussa on olennaista hankkeen vaikutusten arviointi. Nyt käsillä oleva hanke on valmisteltu siten, ettei vaikutusten arviointi ole käytännössä mahdollista, minkä sisäasiainministeriökin toteaa muistiossaan. Suomen ei pidä sitoutua sellaisiin hankkeisiin, joiden vaikutuksia edes alan asiantuntijat eivät kykene arvioimaan.

Suomalaisten ja muiden eurooppalaisten yritysten kilpailukyvyn kannalta on olennaista, ettei yrityksillemme aseteta sellaisia kustannuksia aiheuttavia velvoitteita, joita ei muissa maissa tunneta. Esimerkiksi Yhdysvalloissa ei ole ehdotetun kaltaisia säännöksiä laajasta tallennusvelvollisuudesta.

Säännösten on myös noudatettava suhteellisuusperiaatetta, eli säännösten aiheuttamat kustannukset ja rasitteet eivät saa olla epäsuhdassa säännöksellä suojattuun oikeushyvään nähden. Hankkeen yhteydessä ei ole perusteltu sitä, miksi ehdotetut tallennusvelvoitteet olisivat tarpeen, kun nykyinen lainsäädäntö ja tekniikka mahdollistavat poliisiviranomaisille laajan tiedonsaannin.

Viestintäviraston alustavan arvion mukaan hankkeen kustannukset olivat vähimmillään miljoonia euroja, enimmillään satoja miljoonia euroja. Tällaisten kustannusten säilyttäminen teleyrityksille johtaa kestävämpään tilanteeseen eikä ole

perusteltavissa rikostutkinnan tarpeilla. Hanke ei siten ole suhteellisuusperiaatteen mukainen.

Toteutuessaan puitepäättös johtaisi siihen, että teleyrityksillä olisi pitkiä aikoja hallussaan suuri määrä yksityisyyden suojan ja liikesalaisuuksien piiriin kuuluvia tietoja. Tämä muodostaa merkittävän tietoturvariskin ja on omiaan helpottamaan yritysvakoilua ja muuta urkintaa.

U-kirjelmästä ei ilmene, että asiaa olisi Suomessa pohdittu perusoikeuksien tai tietoturvariskien kannalta. Ei voida pitää hyväksyttävänä, että Suomi on kannattamassa sisällöltään ja vaikutuksiltaan epämääräisen hankkeen edistämistä.

23.9.2004

Valtiovarainvaliokunnan verojaostolle

HALLITUKSEN ESITYS KANSAINVÄLISEN KAKSINKERTAISEN VEROTUKSEN POISTAMISESTA ANNETUN LAIN 3 §:N MUUTTAMISEKSI (HE 130/2004)

Keskuskauppakamarilla ei ole huomautettavaa ehdotettuihin muutoksiin.

1.10.2004

Eduskunnan verojaostolle

HALLITUKSEN ESITYKSET 145, 146 JA 147/2004 VALTIOPÄIVÄT

HE 145/2004 vp

Hallituksen esitys sisältää esityksen vuoden 2005 tuloveroasteikoksi. Esityksen mukaan tuloveroasteikkoon tehtäisiin vain yksi muutos vuoden 2004 tuloveroasteikkoon nähden, ja se olisi kahden prosentin inflaatiotarkistus. Tämän lisäksi esityksessä on todettu, että tulopoliittisten neuvottelujen tulos saattaa antaa aihetta tarkistaa asteikkoa myöhemmin muiltakin osin.

Keskuskauppakamarin mielestä tuloveroasteikkoa olisi tullut jo tässä vaiheessa tarkistaa tavalla, joka olisi osoittanut hallituksen sitoutumista jatkaa ansiotulojen veroperusteiden alentamista myös vuonna 2005. Tuloveroasteikkoa olisi pitänyt alentaa kaikilla tulotasoilla vähintään yhdellä prosenttiyksiköllä.

Kahden prosentin inflaatiotarkistus saattaa riittää inflaatiosta aiheutuvan verotuksen kiristymisen estämiseen, mutta tarkistuksen mitoittamisessa olisi tullut ottaa huomioon myös ansiotason yleisestä nousemisesta aiheutuva verotuksen automaattinen kiristyminen.

HE 146/2004 vp

Hallituksen esitys sisältää kotitalousvähennyksen soveltamisalan laajennuksen ja perusteiden tarkistamisen. Näiltä osin Keskuskauppakamari kannattaa hallituk-

sen esityksen. Tässä yhteydessä olisi ollut perustelua nostaa kotitalousvähennyksen enimmäismäärää, joka on ollut vuodesta 2003 alkaen 1 150 euroa. Sopiva määrä voisi olla 2 000 euroa.

HE 157/2004 vp

Hallituksen esitys sisältää arvonlisäverovelvollisuuden alarajan nostamisen nykyisestä 20 000 eurosta 22 500 euroon. Muutos on täysin kosmeettinen, mitä osoittaa sen verotuottovaikutukseksi arvioitu viisi miljoonaa euroa. Tällainen muutos ei johda niihin tavoitteisiin, joihin sillä on ilmoitettu pyrityn.

12.10.2004

Eduskunnan lakivaliokunnalle

VALTION TALOUSARVIO VUODELLE 2005 - TUOMIOISTUINLAITOKSEN VOIMAVARAT

Hallituksen esitys HE 151/2004 vp sisältää ehdotuksen valtion talousarvioksi vuodelle 2005. Talousvaliokunta keskittyy tuomioistuinlaitoksen voimavaroja ja niiden käyttöä koskeviin kysymyksiin.

Oikeusturvan saatavuus

Elinkeinoelämälle on tärkeää, että tuomioistuinlaitos toimii nopeasti, tehokkaasti ja luotettavasti ja että oikeudenkäyntikulut pysyvät kohtuullisella tasolla. Nykyisellään tuomioistuinlaitos ei täytä joutuisuuden vaatimusta. Tämä vaikuttaa osaltaan siihen, että oikeudenkäynneistä on tullut niin kalliita, että monet yritykset eivät voi nykyisellään käytännössä saada riittävää oikeussuojaa.

Monissa tapauksissa asian kokonaiskäsittelyaika on niin pitkä, ettei tilannetta voida pitää kohtuullisena. Erityisen ongelmallinen tilanne on kaavoituksen osalta, jonka hitaus häiritsee merkittävästi yhteiskunnan kehittymistä.

Oikeusministeriön tavoitteisiin on otettava oikeudenkäyntiaikojen merkittävä lyhentäminen. On myös välttämätöntä, että oikeusministeriössä seurataan tilannetta eri puolilla maata ja kohdistetaan resursseja enemmän sinne, missä tarvetta on. Nykykokemukset osoittavat, että erityisesti pääkaupunkiseudun tuomioistuinten resurssit on turvattava. Ei ole hyväksyttävää, että aluepoliittisista tai muista syistä pääkaupunkiseudun tuomioistuimet resursoidaan käsiteltäviin juttumääriin nähden kevyemmin kuin muualla sijaitsevat tuomioistuimet.

Oikeussuojan saatavuuden kannalta on olennaista kehittää kuluttajavalituslautakunnan toimintaa. Lautakunnalla on oltava riittävät resurssit, jotta kuluttajan tekemä valitusasia voitaisiin käsitellä riittävän joutuisasti. Nykyinen vuotta lähentelevä käsittelyaika ei ole kohtuullinen eikä hyväksyttävä tavallisten kuluttajavalitusten käsittelyajaksi. Lisäksi on kehitettävä lautakunnan toiminnan tehokkuutta ja järjestettävä asioiden käsittely siten, että rutiiniluonteiset asiat eivät mene raskaan lautakuntakokoonpanon käsiteltäväksi, vaan hoidetaan virkatyönä nopeasti

päätökseen. Tämä saattaa edellyttää lautakunnan työskentelytapoja koskevan lainsäädännön muuttamista.

Kuluttajien oikeussuojan puutteellisuus, joka johtuu lähinnä kuluttajavalituslautakunnan pitkistä käsittelyajoista, on johtanut siihen, että kuluttajia edustavat tahot vaativat uusien menettelyjen käyttöönottoa. Lähinnä on esillä ollut ryhmäkanne. Ei voida pitää järkevänä luoda uusia raskaita menettelyjä, jos olemassa olevien prosessiekonomisesti tehokkaampien oikeusturvateiden tehostamista ei pidetä ensisijaisena toimenpiteenä nykytilan parantamiseksi.

Yritysvaikutusten selvittäminen ja huomioon ottaminen

Lainsäädännön vaikutusarviointia on kehitettävä. Erityisen vähän huomiota on saanut yritysvaikutusten selvittäminen ja huomioon ottaminen. Lukuisissa hankkeissa esityksen taloudellisissa vaikutuksissa on sivuutettu hankkeen taloudelliset vaikutukset yrityssektorin kannalta. Monessa tapauksessa on ongelmana ollut se, että elinkeinoelämän edustajat ovat tuoneet esiin hankkeen vaikutuksia, mutta niille ei ole valmistelussa annettu merkitystä.

Yhtiölainsäädännön kilpailukykyisyys

Suomen kilpailukyky yritysten sijaintipaikkana edellyttää modernia yhtiö- ja verolainsäädäntöä. Osakeyhtiölain kokonaisuudistuksen tavoitteisiin kuuluu Suomen yhtiöoikeuden kilpailukyvyn turvaaminen. Uusi osakeyhtiölaki voi kuitenkin aikaisimmillaan tulla voimaan vuonna 2006. Sitä ennen suomalaiset ja ulkomaiset yhtiöt tekevät lukuisia ratkaisevia päätöksiä, jotka vaikuttavat yritysten sijoittumiseen Suomeen samoin kuin työllisyyteen.

On välttämätöntä, että kiireelliset, riidattomat yhtiölainsäädännön tarkistukset tehdään erillisuudistuksina odottamatta osakeyhtiölain kokonaisuudistuksen etenemistä. Keskuskaupakamarin, Elinkeinoelämän Keskusliiton ja OMX Exchanges Oy:n esitettyä 3.9.2004 päivätyssä kirjeessään, että oikeusministeriö ryhtyy pikaisiin toimiin julkisten osakeyhtiöiden omien osakkeiden hankkimista koskevien rajoitusten lieventämisestä EU:n direktiivien mukaiseen ja muissa EU-maissa yleiseen 10 % rajaan oikeusministeriö on 29.9.2004 päivätyssä vastauksessaan todennut, että muutos veisi lainvalmistelun, valtioneuvoston ja eduskunnan resursseja.

Kun suomalaiset yhtiöt toimivat kansainvälisillä markkinoilla, ne käyttävät omia osakkeitaan yrityskauppojen maksuvälineinä. Nykyinen laki ei mahdollista suomalaisille yrityksille samoja toimintamahdollisuuksia kuin muiden EU-maiden lainsäädäntö. Siten ulkomaiset yhtiöt voivat helpommin ostaa suomalaisia yrityksiä kuin suomalaiset yritykset voivat ostaa ulkomaisia. Tämä edistää ns. tytäryhtiötaloutta Suomessa. Jos tarkoitus on turvata suomalaisten yhtiöiden toiminta, on välttämätöntä, että oikeusministeriöllä, valtioneuvostolla ja eduskunnalla on selkaiset resurssit, että suomalaisten yritysten kannalta olennaiset toiminnan rajoitukset ja esteet poistetaan ryhtymällä ripeästi lainsäädäntötoimiin, kun riidaton lainmuutos on teknisesti yksinkertainen toteuttaa, kuten esille otetussa omien osakkeiden esimerkissä osakeyhtiölaissa olevan 5 %:n rajan sisältävän muuttaminen 10 %:n rajan sisältäväksi pykäläksi.

Erityisten asiaryhmien keskittäminen

Joidenkin asioiden tuomioistuinkäsittely edellyttää tuomioistuimelta erityistä asiantuntemusta. Niiden osalta käsittelyn luotettavuus ja tehokkuus edellyttävät keskittämistä joihinkin tuomioistuihin. Todennäköisesti tämä ratkaisu myös säästäisi tuomioistuinlaitoksen resursseja.

Nykyisellään esimerkiksi yrityssaneerauksia käsitellään 19 käräjäoikeudessa. Niistä monissa on yrityssaneerauksia harvakseltaan, esimerkiksi yksi vuodessa. Tämä merkitsee sitä, että sellaiset tuomarit, jotka eivät tunne saneerauskäytäntöä ja yritystoimintaa hyvin, käsittelevät suuren osan saneeraustapauksista. Se on omiaan lisäämään käytännön vaihtelua ja siten heikentämään osapuolten oikeusturvaa sekä hidastamaan menettelyä. Asiantuntemattomuus hidastaa saneerausasian käsittelyä ja joissakin tapauksissa saneeraushakemusten käsittely on kestänyt niin kauan, että velkojat ovat kärsineet asiassa huomattavia vahinkoja, kun hakemus on lopulta hylätty.

On välttämätöntä, että yrityssaneeraukset keskitetään nykyistä huomattavasti harvempiin tuomioistuihin. Kysymykseen tulisivat lähinnä hovioikeuspaikkakuntien käräjäoikeudet, minkä lisäksi Espoon ja Vantaan käräjäoikeuksien lienee aiheellista toimia jatkossakin saneeraustuomioistuimina.

7.12.2004

Valtiovarainvaliokunnan verojaostolle

HALLITUKSEN ESITYS VUODEN 2005 VEROASTEIKKOLAIKSI JA ERÄIKSI MUUTOKSIKSI (HE 257/2004)

Hallitus on esittänyt tuloveroasteikon marginaaliveroprosenttien alentamista. Keskuskauppakamari kannattaa esitystä.

Hallitus on ilmoittanut tulopoliittiseen ratkaisuun liittyen, että se esittää varallisuusveron poistamista verovuodesta 2006 alkaen. Keskuskauppakamarin katsoo, että varallisuusvero tulee poistaa jo verovuodesta 2005 alkaen.

(207/216)

KESKUSKAUPPAKAMARIN SELVITYKSIÄ

27.1.2004

YRITYSKULTTUURI 2004 -SELVITYS

Asiakaslähtöisyys on sekä yritysjohtajien että henkilöstön mielestä yrityksen keskeisin arvo. Uusina arvoina esille ovat nousseet työviihtyvyys ja työntekijöistä huolehtiminen. Esimiehiltä kaivataan kasvullista ja osallistuvaa toimintaa. Tiedostettujenkin arvojen täytäntöönpano vaatii aikaa, määrätietoista työtä ja oikeaa asennetta. Yritysjohdon ja työntekijöiden näkemykset poikkeavat toisistaan lähes kaikilla yrityskulttuurin osa-alueilla.

Aiempaa useampi yritysjohtaja näkee asiakaslähtöisyyden arvona. Vuonna 2001 vastaajista 27 prosenttia määritteli asiakaslähtöisyyden arvoksi, nyt jo 46 prosenttia vastaajista on tätä mieltä. Lisäksi yritysjohtajien vastauksissa esiintyvät aikaisempaa useammin luotettavuus, yhteistyö ja ammattimaisuus. Työntekijät mainitsevat kannattavuuden/voiton tavoittelun työnantajayrityksensä arvojen joukossa aiempaa useammin, muutosta on tapahtunut kahdessa vuodessa 6 prosenttia, 9 prosentista 15 prosenttiin.

Yritysjohdon mielestä lähijohtamisen ja esimiestoiminnan merkitys on kasvanut. Henkilöstöpolitiikka, urasuunnittelun ja koulutusjärjestelmien luominen saivat paljon huomiota. Yritysjohtajien ja työntekijöiden mainitsevat tekijät osoittavat, että arvojen viestinnässä onnistuminen edellyttää ennen kaikkea arvojen selkeyttä, avointa keskustelukulttuuria sekä sitä, että arvot näkyvät myös teoissa.

Työntekijöistä huolehtiminen ja työviihtyvyyden lisääminen nousi likimain tyhjästä neljännelle sijalle henkilöstön nimeämänä arvona. Myös yritysjohto oli samoilla linjoilla. Trendiä kuvaa myös yritysten osallistuminen henkilöstön vapaa-ajan harrastusten tukemiseen (84 %). Samaan aihepiiriin liittyyneen havainto siitä, että koko yrityksen henkilöstön kattava tulospalkkausjärjestelmä on yleistynyt. Suuri osa yritysjohdosta uskoo, että optiojärjestelmät poistuvat (46 %) tai vähenevät (39 %).

Tutkimusaineisto kerättiin marras-joulukuussa 2003 haastatteleamalla puhelimitse 200 yritysjohtajaa, joista 143 on yritysten toimitusjohtajia ja 57 toimii erilaisissa henkilöstö- ja taloushallinnon johtotehtävissä. Vastaajista 93 kuuluu yrityksen omistajiin. Tutkitut yritykset työllistävät vähintään kymmenen työntekijää. Lisäksi haastateltiin 504 työntekijää. Haastateltavat työskentelevät yksityisellä sektorilla. Aineisto kerättiin TNS Gallup Oy:n Suomi-kanavalla joulukuussa 2003. Haastatellut yritysjohtajat ja työntekijät on valittu satunnaisotannalla, eivätkä välttämättä edusta samoja yrityksiä.

30.3.2004

IAS/IFRS-STANDARDIEN KÄYTTÖÖNOTTOA KOSKEVA SELVITYS

IAS/IFRS:n ja verotuksen kytkentöjen selvittämisellä alkaa olla kiire

IAS/IFRS-standardien käyttöönotto tilinpäätöksissä tulee pakolliseksi kaikille pörssiyhtiöille jo ensi vuodesta alkaen. Uudistus merkitsee olennaisia muutoksia tilinpäätöksen laadintaan. Uudet perusteet koskevat vain tilinpäätöksiä, ei sinänsä

lainkaan verotusta. Koska yritysten verotus kuitenkin perustuu tilinpäätöksiin, IAS/IFRS-standardien käyttönotolla on heijastusvaikutuksia myös verotukseen.

IAS/IFRS ei sovi sellaisenaan verotuksen pohjaksi

IAS/IFRS-standardien tavoitteet ovat täysin erilaiset kuin nykyisen kirjanpitolain, osakeyhtiölain ja EVL:n. Standardit tähtäävät yrityksen käyvän arvon määrittämiseen kansainvälisen sijoittajan moninaisia tarpeita ajatellen ja pääpaino on ta-seessa. Nykyiset säännöksemme pyrkivät osoittamaan yrityksen voitonjakokelpois-ten varojen määrän, jolloin pääpaino on tuloslaskelmassa. Verotusta ei ole realis-tista perustaa IAS/IFRS:n edustamaan arvomaailmaan. Yhdessäkään EU-maassa ei ole lähdetty siitä, että verotus kytkettäisiin suoraan standardien mukaan laadi-ttuun tilinpäätökseen.

Verotuksen kirjanpitosidonnaisuus arvioitava kriittisesti

Suomessa yritysten verotus on kytketty läheisesti kirjanpidossa tehtäviin ratkai-suihin. Moni verotuksessa valinnainen menettely on sidottu suoraan tilinpäätök-sessä tehtyihin kirjauksiin; verovelvollisen vaatimusta ei verotuksessa hyväksytä, jos sitä ei ole tehty samassa muodossa myös kirjanpidossa. Tällaisia eriä ovat esi-merkiksi poistot ja varaukset. Myös yritysjärjestelyillä on tiukka kirjanpitokytken-tä.

IAS/IFRS-standardit eivät esimerkiksi tunne poistoeroa, joka nykyisten säännös-ten aikana syntyy siitä, että yritys haluaa tehdä verotuksessaan suunnitelman mukaista poistoa suuremman ns. EVL-poiston. Jos yritys ottaa erillistilinpäätök-sessään käyttöön IAS/IFRS-periaatteet, yrityksen mahdollisuudet tehdä verotuk- sessaan täydet EVL-poistot vaarantuvat.

Suomessa olisi pikaisesti käynnistettävä selvitys, miten edellä mainittuihin ongel-miin tulisi suhtautua. Yksi tapa olisi höllentää tilinpäätöksen ja verotuksen välistä kytkentää. Näin on tehty eräissä maissa jo ennen IAS/IFRS-standardien muodos-tamaa uhkaa.

14.4.2004

YRITYSJOHDON NÄKEMYKSET VEROUDISTUKSESTA

Keskuskauppakamari selvitti maaliskuussa 2004 yritysjohtajien käsitykset halli-tuksen verouudistuksesta.

Yritysjohtajat pettyneitä yritys- ja pääomaverouudistukseen

Keskuskauppakamarin selvityksen mukaan yritysjohtajat laidasta laitaan ovat jo-pa odotettua laajemmin erittäin pettyneitä uudistukseen. Vain 5 % vastaajista us-koi verouudistuksen lisäävän työpaikkoja Suomeen. Osinkoverouudistuksessa yri-tysjohto ei näe mitään myönteistä. Koko pakettiin sisältyy yritysjohtajien mielestä toki myös joitakin myönteisiä asioita.

Verokannoissa myönteistä ja kielteistä

Hieman yli puolet yritysjohtajista katsoo, että uusi 26 %:n yhteisöverokanta on sopivalla tasolla. Noin 40 % pitää sitä edelleen liian korkeana. Uutta pääomatuloveroprosenttia (28 %) sen sijaan piti liian suurena 59 %. Sama määrä katsoi, että yhteisö- ja pääomatuloverokannat olisi tullut säilyttää samalla tasolla. Ylimpien marginaaliverokantojen alentamispäätöksen puuttumista pidettiin yhtenä uudistuksen suurimmista epäkohdista. Teollisuutta edustavista vastaajista 78 % piti hallituksen linjaa suurena pettymyksenä.

Osinkoverouudistuksessa ei mitään myönteistä

Selvitys paljastaa karun tosiasian; yritysjohto ei näe osinkoverouudistuksessa mitään myönteistä. Vastaajista 76 % arvioi, että hallitus ei ole täyttänyt edes lupausiaan olla kiristämättä pk- yritysten ja niiden jakamien osinkojen verotusta. Yli 80 % yritysjohtajista katsoo, että yhteisöverokannan alentaminen ei kompensoi osinkoverotuksen kiristymisen vaikutuksia. Tyytymättömyys muutoksiin oli suurinta mikroyrityksissä ja suurimmissa perheyhtiöissä.

Tiedossa oleva osinkoverotuksen kiristyminen ei näyttäisi johtavan listaamattomissa yhtiöissä yleisesti tavanomaista suurempiin osingonjakoihin ennen muutosta. Hieman yli puolet vastaajista ilmoitti, että heidän yhtiöissään pitäydytään normaalissa osingonjaossa myös kuluvana vuonna. Vastoin yleistä odotusta tätä ei voida pitää yllättävänä tuloksena, koska perheyhtiöissä ei kannata nykyisenkään osinkoveromallin aikana jakaa suuria ansiotulona verotettavia osinkoja.

Odotettavissa ongelmia yrittäjyyden ja työllisyyden kannalta

Hallituksen johtava talouspoliittinen tehtävä on 100 000 uuden työpaikan luominen. Tätä taustaa vasten yritysjohtajien mielipiteet verouudistuksen taloudellisista vaikutuksista ovat murheelliset. Vastaajista 40 % ilmoitti, että uudistus vähentää investointeja. Vain 7 % arvioi vaikutuksen olevan päinvastaisen. Lähes puolet arvioi, että uudistus vähentää työpaikkoja Suomessa, kun niiden määrä, jotka uskoivat työpaikkojen lisääntyvän, jäi 5 %:iin. Hieman yli puolet vastaajista arvioi, että uudistus heikentää Suomen asemaa yritysten sijaintipaikkana. Vajaa 10 % katsoi Suomen aseman tässä suhteessa parantuvan.

Vain 7 % yritysjohtajista arvioi veropakettien kannustavan yrittäjyyttä. Yrittäjyyden kannalta kielteisenä sitä piti 55 %. Noin kolme neljästä yritysjohtajasta piti nykyistä yritys- ja pääomaverotusta parempana kuin hallituksen sopimaa uutta mallia. Asteikolla 4-10 uudistus kokonaisuudessaan sai kouluarvosanan 6.

Tulokset otettava vakavasti

Selvityksen tuloksiin sisältyvä viesti on selkeä. Yritysjohtajat ovat aidosti uudistukseen erittäin pettuneitä. Elinkeinoelämän mielipiteitä ei ole kuunneltu tarpeeksi herkillä korvalla. Yritysten kielteinen asennoituminen muodostaa vakavan uhan hallituksen talouspoliittisen ohjelman läpiviemiselle. Virheiden korjaaminen on vielä mahdollista, jos hallitus katsoo toimenpiteet tarpeelliseksi.

21.4.2004

Euroalueen taloustutkain 1/2004

Sisämarkkinoiden uudistuksella vauhtia talouskasvuun PALVELUDIREKTIIVI PANTAVA TOIMEEN VIIVYTYKSETTÄ

Euroalueen kasvu on hitaasti nopeutumassa, mutta se ei ratkaise EU:n talouden vaikeita rakenneongelmia. Palveludirektiivin ja kilpailupolitiikan terävöittäminen kaltaisia toimenpiteitä tarvitaan lisää.

Keskuskauppakamari pitää komission direktiiviehdotusta palveluista sisämarkkinoilla erittäin tärkeänä sisämarkkinoiden toimintaa edistävänä uudistuksena, joka on pantava toimeen viivytyksettä. Direktiivin avulla raivataan palvelutarjonnalta lukuisia esteitä ja karsitaan tarpeetonta byrokratiaa.

Varsinkin pk-yritykset pääsevät hyödyntämään paremmin sisämarkkinoiden tarjoamia mahdollisuuksia. On tärkeää, että direktiivin soveltamisala kattaa laajasti myös luvanvaraiset palveluelinkeinot, esimerkiksi Suomessa taksit ja apteekit. Direktiiviehdotus ei heikennä ammattipätevyyteen liittyviä vaatimuksia eikä myöskään lähetettyjen työntekijöiden asemaa.

Direktiivin alkuperämaaperiaatteen osalta jaottelua palveluntarjoajan sijoittautumisen ja rajan yli tarjottavan palvelun välillä tulee selvittää. Alkuperämaaperiaatteen liittyvä viranomaisvalvonta edellyttää viranomaisilta tehokasta yhteistyötä, jotta esimerkiksi palkkoja, työaikoja tai lomiamia koskeva tietojenvaihto sujuu läpinäkyvästi ja avoimesti.

Kilpailupolitiikan uudistus tehostaa sisämarkkinoiden toimintaa

Euroopan unionin kilpailupolitiikan uudistus 1.5.2004 tehostaa sisämarkkinoita. Yhdenmukaiset säännöt luovat yrityksille yhtenäisen kilpailuympäristön. Kilpailupolitiikan tehostaminen on keskeinen keino parantaa eurooppalaisten yritysten menestymismahdollisuuksia maailmanlaajuisessa kilpailussa. Samalla se on hyvä esimerkki integraation syvenemisestä. EU:n on varmistettava, että kilpailusääntöjä sovelletaan yhdenmukaisesti kaikissa jäsenmaissa, myös uusissa.

Suomen talous palautettava nopean kasvun uralle

Suomen talous on entistäkin kotimarkkinavetoisempi. Yksityinen kulutus on kasvanut ripeästi ostovoiman vahvistumisen siivittämänä. Viennin ja teollisuustuotannon kasvu on sitä vastoin pysähdyksissä. Yrityksissä tunnetaan poikkeuksellisen suurta epävarmuutta tulevan talouskehityksen suunnasta.

Suomen hallituksen on entistä määrätietoisemmin linjattava vero- ja menopolitiikkansa ja varmistettava Suomen verojärjestelmän kansainvälinen kilpailukyky. Valtion tulevien vuosien budjettikehykset ovat lähtökohtaisesti alijäämäiset, mitä ei voida pitää perusteltuna heikkenevää ikärakennetta vasten tarkasteltuna.

”Yritykset ja kuluttajat tarvitsevat selkeän tiedon siitä, että valtiontalous pidetään tasapainossa hallituskauden loppuvuosina 2004 - 2007. Investointien esteenä ole-

vat veropoliittiset epävarmuudet on raivattava. Mikäli finanssipolitiikan uskottavuus ei ole riittävä, kotimainen kysyntä jää selvästi potentiaaliaan hitaammaksi lähivuosina. Näin kasvu- ja työllisyystavoitteet jäisivät saavuttamatta”, totesi toimitusjohtaja Jalas esitellessään Keskuskauppakamarin raporttia

19.10.2004

Euroalueen taloustutkain 2/2004

EUROOPAN HYVINVOINTIA KANNATTAVISTA LISSABONIN KOLMESTA PILARISTA TALOUS ON HEIVERÖISIN – UUDEN KOMISSION KESKITYTTÄVÄ TALOUTEEN

Euroopan unioni on alkanut päästä maailmantalouden kasvun imuun vuonna 2004. Talouden kasvu on nopeutunut euroalueella kahteen prosenttiin. Kasvu on kuitenkin paljolti viennin varassa. Mikäli maailmantalouden kysynnän kasvu hidastuu, euro vahvistuu eikä Saksan talous kykene uudistumaan, EU:n talouskasvu uhkaa jälleen hidastua.

Uuden komission pantava vauhtia talouden uudistamiseen

EU:n uusi komissio on vakavan haasteen edessä. Sen on nostettava Euroopan talous kasvuun. Lissabonin prosessin kolmesta pilarista (talous, sosiaaliasiat ja ympäristö) talous on muita selvästi huonommassa kunnossa. Uuden komission on nyt pidättäydyttävä kaikista sellaisista hankkeista, jotka eivät tue talouden tervehdyttämistä. EU:n rakenteiden uudistamisessa ei pidä myöntää aikalisiä huonojen talousnäkökymien varjolla.

EU:n menestys on ratkaisevan tärkeää Suomen kannalta. Laajentunut EU on kaikissa olosuhteissa Suomen merkittävin taloudellinen toimintaympäristö. Sekä Suomen viennistä että tuonnista noin 60 prosenttia tapahtuu 24 muun EU-maan kanssa.

Kilpailulliset ja dynaamiset sisämarkkinat menestyksen edellytys

EU:n jäsenmaat ovat menestyneet viime vuosina hyvin eri lailla. Keskuskauppakamarin uudella mittarilla parhaiten menestyneitä talouksia olivat vuonna 2003 Baltian maat ja Luxemburg. Niissä talouden kasvu on ollut nopeaa ja vakaus on kyetty säilyttämään.

EU-keskustelussa on ajoittain moitittu joidenkin pienten uusien jäsenmaiden kilpailukykyistä verojärjestelmää uhaksi hyvinvointiyhteiskunnille. Keskuskauppakamari ei pidä perusteltuna, että jäsenmaiden verotukselle luodaan alarajoja tai että verotuksen keinoin taloutensa kilpailukykyisiksi luoneita jäsenmaita rangaistaan. Kasvavat jäsenmaat ovat koko EU:n yhteinen etu. Kova kilpailu ja esteettömät sisämarkkinat ovat edelleen EU:n menestyksen avainasioita.

Vakaus- ja kasvusopimusta ei tule vesittää

Keskustelu vakaus- ja kasvusopimuksesta on vilkastunut sen jälkeen kun komissio julkisti ehdotuksensa muutoksiksi sopimuksen toimeenpanossa tarkoitukseen lisätä vakaus- ja kasvusopimuksen yleistä uskottavuutta. Komissio pyrkii järjeistämään sopimuksen taloudellista täytäntöönpanoa sekä vahvistamaan valvontaa ja velvoitteiden noudattamista.

Komission yleiset tavoitteet vakaus- ja kasvusopimuksen suhteen ovat Keskuskauppakamarin mielestä hyvät. Ehdotuksessa on kuitenkin muita vakavia ongelmia. Maakohtaisten erityisolosuhteiden ja poikkeuksellisten taloudellisten kehityskulkujen nykyistä suurempi huomioon ottaminen julkistalouden kestävyden arvioinnissa uhkaa johtaa siihen, että kaikki kehityskulut voidaan tarvittaessa selittää poikkeustekijöiden avulla. Näin sopimuksen sanktiomekanismeja ei voitaisi soveltaa sellaisissakaan tapauksissa, joita sopimuksessa nimenomaan tarkoitetaan.

Keskuskauppakamari korostaa velkakriteerin alkuperäistä korostetumpaa roolia talouden kestävyden tulkinnessa ja sitä, että julkistalouden arviointiin tarvitaan entistä parempia ja nopeammin valmistuvia tilastoja

9.11.2004

LUOTEIS-VENÄJÄN BUSINESS-BAROMETRI 2005

Venäläisten yritysjohtajien arviot talousreformien vaikutuksista heikentyneet

Venäläiset yritysjohtajat uskovat liikevaihtonsa, investointiensä ja työvoimansa määrän kasvavan sekä yleisten suhdannenäkymien ja oman taloutensa edelleen voimakkaasti paranevan ensi vuonna tämän vuoden tapaan. Arviot Venäjän talouskehityksestä ovat kuitenkin aiempaa varovaisempia. Yritysjohtajat arvioivat, että presidentti Putinin toimet eivät enää tänä vuonna ole parantaneet yritysten toimintaympäristöä ja ulkomaisten sijoittajien investointimahdollisuuksia edellisten vuosien tapaan.

Yleisten suhdannenäkymien paranemista kuvaava saldoluku laski hieman viime vuodesta (+31→+27). Moskovalaiset arvioivat yleiset suhdannenäkymät muita alueita heikommiksi. Parhaina suhdannenäkymiä pidettiin metalli- ja energiateollisuudessa.

Odotukset vuodelle 2005 pysyivät viime vuoden tasolla (+45). Moskovassa odotukset ovat varovaisempia kuin Pietarissa ja muualla Luoteis-Venäjällä. Teollisuus- ja palveluyrityksissä odotukset ovat hieman myönteisemmät kuin kaupan alalla. Arviot talousreformien myönteisistä vaikutuksista heikentyneet

Venäläisten yritysjohtajien mukaan presidentti Putinin hallinto on kyennyt tänä vuonna parantamaan ulkomaisten yritysten investointiedellytyksiä vain vähän (+19). Vain 30 prosenttia vastaajista arvioi Putinin toimien parantaneen investointiedellytyksiä, kun vastaava osuus oli vielä viime vuonna 48 prosenttia.

Vastaajat arvioivat presidentti Putinin hallinnon toimien parantaneen venäläisten yritysten toimintaedellytyksiä tänä vuonna vain vähän (+15). Luoteisvenäläiset yritysjohtajat olivat muita alueita tyytyväisempiä.

Venäjän talouskehitys on hidastunut

Venäläiset yritysjohtajat arvioivat Venäjän talouskehityksen hidastuneen tänä vuonna merkittävästi viime vuodesta (+30→+13). Synkimmän arvion esittivät moskovalaiset vastaajat (+2). Saldoluvut laskivat kaikilla alueilla. Optimistisimman arvion esitti energiateollisuus.

Venäjän talouden tilan odotetaan paranevan vuonna 2005 yhtä nopeasti kuin tänä vuonna (+17). Moskovalaiset ovat koko Venäjän talouskehitystä koskevissa arvioissaan muita alueita varovaisempia. Venäjän talouskehityksen hidastumisesta huolimatta investointien odotetaan kasvavan tämän vuoden tapaan (+31).

Epävarmuus tulevasta kehityksestä kasvanut

Epävarmuus, mitattuna vastaajien määrällä, jotka eivät ottaneet kantaa tulevaan kehitykseen, on useiden muuttujien osalta kasvanut. Suurin epävarmuus koskee Venäjän talouden kehitystä vuonna 2005. Epävarmuus tulevasta kehityksestä on osalla muuttujista jo varsin lähellä vuoden 1999 tasoa, jolloin epävarmuus oli barometrin historian suurin.

Keskuskauppakamarin Luoteis-Venäjän business-barometri kuvaa Venäjän talouden ja toimialojen kehitystä sekä kehitysnäkymiä. Vuonna 2004 Taloustutkimus Oy:n pietarilainen tytäryritys TOY-OPINION haastatteli 1150 venäläistä yritysjohtajaa selvitystä varten. Yritykset edustivat teollisuutta (38%), kauppaa (35%) ja palveluita (34%). Business-barometriä on julkaistu vuodesta 1999 lähtien.

23.11.2004

TURVALLISUUDESTA KANSAINVÄLISTÄ KILPAILUKYKYÄ

Turvallisuus on Suomen tärkeä kilpailuetu ja siihen on investoitava. Korkean turvallisuuden tason ja hyvän kansainvälisen kilpailukyvyn välillä vallitsee selvä yhteys. Elinkeinoelämän kannalta on tärkeää, että Suomi on ja myös mielletään tulevina vuosina yleisesti maailman turvallisimmaksi maaksi. Tämä edellyttää turvallisuusnäkökohtien korostamista suomalaisessa yrityskulttuurissa, lujaa luottamusta oikeuslaitoksen ja turvallisuusviranomaisten toimintaan. Suomen turvallisuusratkaisuissa tulee myös taloudelliset kilpailukykyvaikutukset ottaa riittävästi huomioon.

Turvallisuuteen on investoitava

Keskuskauppakamarin haastattelemat yritysjohtajat pitivät Suomen turvallisuuden tasoa varsin korkeana. Ongelmattomaksi koetun turvallisuustilanteen vuoksi turvallisuusnäkökulma ei ole riittävästi esillä sen paremmin yritysten päätöksenteossa kuin yhteiskunnallisessa keskustelussakaan. Uusina turvallisuusuhkina yritysjohtajat pitivät Venäjän mahdollista viisumivapautta, huumeita sekä tietojär-

jestelmien haavoittuvuutta. Elinkeinoelämän ja turvallisuudesta vastaavien viranomaisten yhteistyön perustaksi tarvitaan erityinen yritysturvallisuusohjelma täydentämään hallituksen sisäisen turvallisuuden ohjelmaa.

Teknologiapanostusten ja kilpailukyvyn välillä on yhteys

WEF:n kilpailukykyindeksin ja sen yhden päälohkon, teknologiaindeksin välillä on suora positiivinen yhteys. Kehittynyt teknologia on kilpailukyvyn edellytys. Tämän vuoksi on tärkeää edelleen kaikin keinoin ylläpitää riittävän korkeaa kansantalouden t&k-panostusta. ETLAn Keskuskauppakamarin toimeksiannosta tekemän tutkimuksen mukaan ei ole löytynyt vahvistusta sille, että sotilaallinen t&k-panostus yksiselitteisesti lisää kilpailukykyä. Toisaalta kaikenlainen voimakas t&k-panostus edistää eri tavoin teknologista muutosta ja sitä kautta tuottavuutta ja kilpailukykyä.

EU-tason turvallisuus on elinkeinoelämän kannalta keskeistä

Puolustusmäärärahojen riittävydestä huolehtiminen on investointi Suomen kilpailukykyyn. Suomi on monella tavalla mukana työssä kansainväliseen toimintaympäristöön vakauden varjelemisessa erityisesti EU:n yhteisin toimin. Puolet haastatelluista yritysjohtajista oli sitä mieltä, että liittoutumattomuuden korostaminen heikentää turvallisuuttamme tai ei ainakaan tue sitä riittävästi. Selvä enemmistö haastatelluista yritysjohtajista katsoi, että sotilaallisella liittoutumisella on myönteinen vaikutus turvallisuuteen ja kilpailukykyyn.

Suomi ykkönen myös turvallisuusindeksillä mitattuna

Suomi on menestynyt hyvin sekä WEF:n että IMD:n kilpailukykyvertailuissa. Tätä selvitystä varten laaditun turvallisuusindeksin tulos on myös mairitteleva. Suomi sijoittuu 102 maan joukossa turvallisuusindeksin kärkeen. Tämä on Suomelle suuri etu ja lisää maan kiinnostavuutta kansainvälisten yritysten sijaintipaikkana.

3.12.2004

EUROOPAN ALUEIDEN SUHDANTEET 2005

Euroopan yritysten suhdannenäkymät myönteisiä

Euroopan kauppakamarien Eurochambres Economic Survey/Euroopan alueiden suhdanteet 2005-kyselyn mukaan eurooppalaisten yritysten tulevan vuoden suhdannenäkymät ovat hieman parantuneet. Liikevaihdon odotetaan kasvavan vuonna 2005 yleisemmin kuin vuotta aiemmin. Liikevaihdon kasvun odotetaan kasvattavan myös työvoiman määrää ja investointeja.

EU-maiden yleisten suhdannenäkymien saldoluku on noussut hieman edellisen vuoden tasolta +24:een. Euroalueen ulkopuoliset EU-maat ovat euroaluetta optimistisempia. Suomalaisten yritysten odotukset suhdanteiden paranemisesta ovat aavistuksen edellisvuotta varovaisempia. Suomalaisten yritysten suhdannenäkymät ovat kuitenkin edelleen paremmat kuin EU:ssa keskimäärin.

Kyselyn toteuttamisen jälkeen taloudesta saatu muu informaatio viestii siitä, että epävarmuus on lisääntynyt. Öljyn hinta on korkealla ja euron kurssi on jatkanut vahvistumistaan. Lisäksi kansainvälisen kysynnän kasvu on tasaantunut. Erityisesti euroalueen kasvunäkymät ovat aiempaa epävarmemmat.

Suomalaiset yritykset odottavat kasvun jatkuvan

Vuosi 2004 oli pettymys suomalaisille yrityksille. Odotuksista jäätiin jälkeen niin yleisen suhdannekehityksen kuin kaikkien liiketoiminnan kehitystä kuvaavien muuttujien kohdalla. Yrityksistä 35 prosenttia koki suhdannetilanteen kohentuneen ja 21 prosenttia heikentyneen vuonna 2004.

Vuodelle 2005 suomalaisten yritysten odotukset suhdanteiden parantumisesta ovat lievästi edellisvuotta heikompia, mutta selvästi toteutunutta kehitystä parempia. Yleisten suhdannenäkymien saldoluku on +35 vuodelle 2005. Palveluyritykset ovat hieman teollisuutta luottavaisempia. Länsi- ja itäsuomalaisilla yrityksillä on jonkin verran paremmat odotukset kuin yrityksillä Pohjois-Suomessa ja Uudellamaalla.

Suomalaiset yritykset ennakoivat työvoiman määrän lievästi kasvavan. Teollisuudessa työvoiman määrä pysynee ennallaan, mutta palvelualoilla kasvuun uskotaan edelleen. Investointien kasvuodotukset ovat nousseet. Palveluyritysten odotukset ovat korkeammalla kuin teollisuusyritysten. Investointiodotukset ovat parhaat Uudellamaalla ja Itä-Suomessa. Länsi- ja pohjoissuomalaiset yritykset ovat muita varovaisempia investointiodotuksissaan.

Euroopan alueiden suhdanteet 2005 –raportti:

Euroopan kauppakamarien Eurochambres Economic Survey/Euroopan alueiden suhdanteet 2005-kyselyyn vastasi runsaat 76 000 yritystä 27 Euroopan maassa. Suomessa Keskuskauppakamarin järjestämään kyselyyn vastasi 758 yritystä. Tiedot kerättiin syys-lokakuussa 2004.